

† Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς

† ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΚΤΕΝΑ
Ἱερατικῶς Προϊσταμένου τῆς ἐν Γαλαξίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος
καὶ πρώην Ἀρχιεραματῶς
τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἐθῶ

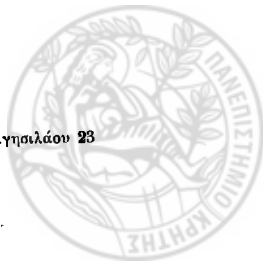
Η
ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΘΩΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ
ΚΑΙ ΟΙ ΕΝ ΑΥΤῃ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ
ΑΠΟ ΤΟΥ 1845 - 1916

«Λάβετε παιδείαν καὶ μὴ ἀργύριον, καὶ
γνώσιν ὅπερ χρυσίον δοκιμασμένον»
(Παροιμ. Σολομ. VIII 10)

«Λέγε πανταχοῦ καὶ πάντοτε καθαρὰν
τὴν ἀλήθειαν, πρῶτον τὸ δίκαιον καὶ
τὸ νόμιμον, καὶ μὴ φοβοῦ σὺδένα».
Κτενάς

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Τύποις Ι. Α. ΑΛΕΥΡΟΠΟΥΛΟΥ & Σίας, Ἀγησιλάου 23
1930

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΚΡΗΤΗΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

14906

Ταῖς

*μακαρίαις ψυχαῖς τοῦ πατρὸς πατρὸς Πάωου μου
Εὐσταθίου Κτενᾶ καὶ τῆς Μάμμης μου Αἰκατε-
ρίνης, καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν*

*Ἄντωνίου, Δημητρίου, Πέτροου, Μιλτιάδου,
Ἀναστασίας, Ἐλισάβετ*

*καὶ τῶν μοναχῶν Δωροδέου καὶ Λεφάνου
καὶ τοῦ πατρὸς Μητρὸς Πάωου μου Κωνσταν-
τίνου Κατωσόδη καὶ τῆς Μάμμης μου Μαρίας
ἢ Μαριγοῦς καὶ τῶν τέκνων αὐτῶν,*

*Πέτρου, Δημητρίου, Νικολάου, Πάνου, Ἀκρι-
δῆς, Ἄννης καὶ Αἰκατερίνης*

καὶ τῶν συζύγων αὐτῶν καὶ τῶν τέκνων

Ἀνατίθεται

ΤΟΙΣ ΦΙΛΟΙΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΣ

Τὸ ἔργον μου, τὸ ἐπιγραφόμενον «τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὅρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία κ.λ.π.» καὶ τὸ πυρὸν ἀπῆρτιζον ἓνα τόμον. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ πρὸς ἔκδοσιν δὲν ἐπῆρκουν, διήρξα αὐτὸ εἰς δύο τομῆδια πρὸς εὐχερεστέραν ἔκδοσιν, καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸ πρῶτον ἀρκούντως ἀνέπτυξα τὸ θέμα μου, τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὅρει καὶ τὴν ἐν Καρυαῖς Ἀθωνιάδα Σχολήν, καὶ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων κατησφάλισα αὐτό, διὸ ταῦτο εἰς τὸ παρὸν ἀνέγραψα ὀλίγας μόνον λέξεις περὶ τῆς νῦν κατ' εὐφημισμὸν λεγομένης Ἀθωνιάδος Σχολῆς, καὶ ὅσας ἠδυνήθηην ἵνα περισυλλέξω βιογραφικὰς σημειώσεις περὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκάντων ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦ 1916—καὶ ἀληθῶς ἐξετέλεσαν οὗτοι τὸ ἱερὸν αὐτῶν καθήκον μετ' ἀφοσιώσεως καὶ παραδειγματικῆς ἐπιμελείας καὶ ζήλου.

Ἐξ ὅλων δὲ τῶν διδασκάλων τῆς Ἀθωνιάδος μόνον ὁ αἰμῆνητος **Νικηφόρος ὁ Γλυκᾶς** ἔλαβε τὸ θάρρος καὶ τὴν τόλμην ἵνα γράψῃ τὰς πραγματικὰς ἀφορμὰς, αἵτινες παρακωλύουσι τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς, καὶ αἱ ὁποῖαι ἠνάγκασαν αὐτόν, ἵνα παραιτηθῇ τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου, εἰς ἣν τοσοῦτον πομπωδῶς καὶ ἐπιδεικτικῶς εἶχε προσκληθῇ πρὸς μεταρρυθμίαις δῆθεν αὐτῆς, ἀφ' οὗ ἐπέισθη κολῶς, ὅτι οἱ ἁγιορεῖται προϊστάμενοι οὐ μόνον δὲν ἐκάλεσαν αὐτόν πρὸς μεταρρυθμίαις καὶ προαγωγὴν τῆς φυτοζωούσης Σχολῆς εἰς Θεολογικὴν τοιαύτην, ἀλλὰ καὶ δὲν ἤθελον οὐδὲ νά ἀκούσωσι περὶ τοιοῦτου τινός, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκάλεσαν αὐτόν, ὅπως ἀποφύγῃ τὸν ἔλεγχον καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἀπαιτούντων τὴν ἀνάπτυξιν καὶ μόρφωσιν τῶν μοναχῶν τοῦ Ἄθω οὐ μόνον πρὸς ἴδιον ὄφελος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ὄφελος τοῦ δουλεύοντος Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἥτις τοσαύτας ὑπηρεσίας προσέφερον αὐτῷ πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὰς μεγάλας τρικυμίας καὶ τὰς φοβερὰς θυέλλας καὶ καταιγίδας, αἵτινες εἶχον ἐπιπέσει κατ' αὐτοῦ καθ' ὅλον τὸ μακρὸν διάστημα τῆς σκληρᾶς καὶ στυγνῆς δουλείας.

Ἐκ τῶν ὑπηρεσιῶν δὲ τούτων τινὰς μὲν ἀνέγραψα ἐν τῷ προεκδοθέντι ἔργῳ μου «τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὅρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία», ἄλλας δὲ τινὰς ἀναγράφω ὧδε ἵνα καὶ οἱ ἄγωνιοι τούτων πάσχοντες προϊστάμενοι τοῦ ἁγίου Ὄρους πεισθῶσιν ὅτι ἀνευ τῆς προστασίας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν πρὸς τὰς μονὰς τοῦ Ἄθω μεγάλων ὑπηρεσιῶν αὐτῆς ἢ θὰ εἶχον αὐταὶ ἐκλείψει, ὡς ἐξέλιπον καὶ αἱ ἐξήκοντα καὶ μία μοναὶ ἕνεκα τῶν δυσπεριγρᾶπτων δεινῶν τοῦ ἸΔ' αἰῶνος ἢ μόλις θὰ ἐφυτοζώσων.

Αἱ ὑπηρεσίαι δὲ αὐταὶ τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὰς μονὰς τοῦ Ἄθω συνίσταντο γενικῶς εἰς τὴν εἰς αὐτάς προσάρτησιν μεγάλων κτημάτων, μετοχιῶν λεγομένων, καὶ Ἐκκλησιῶν ἐν ταῖς πόλεσιν ἢ καὶ ἀλλαχοῦ προσοδοφόρων, καὶ εἰς τὴν περιθρῆγκωσιν αὐτῶν καὶ διάσωσιν καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν μεγάλων γαιοκτημάτων τῶν τε ἐν Τουρκίᾳ καὶ τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ, οὐ μόνον διὰ σιγγιλιωδῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων ἠθικῶν ἐνεργειῶν πα-

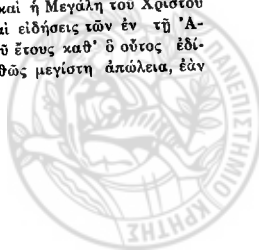
ρά τοῖς κρατοῦσι πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν τοιούτων κτημάτων ἢ καὶ ἀπόδοσιν τῶν ἀφαιρεθέντων· εἰς τὴν ἔκδοσιν θερμῶν ἐγκυκλίων γραμμμάτων πρὸς τε τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ κλήματος τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ τοὺς ὀρθοδόξους ἐν γένει χριστιανούς, ὅπως χορηγῶσιν ἄφθονον τὴν ὑλικὴν αὐτῶν συνδρομὴν καὶ βοήθειαν πρὸς τὰς ἐν Ἄθῳ μονὰς δυσπραγοῦσας καὶ τὸν ἔσχατον τῆς διαλύσεως κίνδυνον κινδυνευούσας· εἰς τὴν ἀποστολὴν ἀντιπροσώπων τῶν μονῶν μετὰ θερμῶν Πατριαρχικῶν συστατηρίων γραμμμάτων πρὸς τε τοὺς εὐσεβεστάτους Ἀυτοκράτορας τῆς κραταῖας Ῥωσσίας καὶ πρὸς τοὺς εὐσεβεστάτους ἡγεμόνας τῶν παραδουναβίων Ἑγεμονιῶν ὅπως ἐπιτρέψωσιν αὐτοῖς καὶ περιελθόντες τὰς χώρας αὐτῶν συλλέξωσι τοὺς προαιρετικούς ἐράνους τῶν χριστιανῶν ὑπὲρ τῶν μονῶν αὐτῶν· εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ καὶ ἀφορισμῶν, ἐπειδὴ δὲν ἤθελεν ἵνα μετέλθῃ βίαια κυβερνητικὰ μέτρα πρὸς ἀπόδοσιν τῶν ὑπὸ τούτων ἢ ἐκείνων τῶν χωρικῶν καταπατηθέντων κτημάτων τῶν μονῶν ἢ πρὸς ἀνυψῆσαι καὶ ἀπόδοσιν εἰς αὐτάς τῶν οὕτως ἢ ἄλλως ὑπὸ τῶν ταξειδιωτῶν ἀπολλυμένων χορημάτων ἢ ἱερῶν κειμηλίων ἢ καὶ κατ' ἐκείνων ἐνίοτε τῶν μοναχῶν, οἱ ὅποιοι κατεχρῶντο μοναστηριακὴν περιουσίαν, ἢ ἔκλεπτον τὴν τῶν γερόντων αὐτῶν κατὰ τὸν θάνατον αὐτῶν· εἰς τὴν μεσολαβήσει καὶ ἐπεμβάσει αὐτῆς αἰσίαν διεκτεραίωσιν κάσις ὑποθέσεως σχέσιν ἐχοῦσης πρὸς τὰς πολιτικὰς ἀρχάς, πρὸς ὧς αἰετοτε διὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀνεφέροντο αἱ μοναὶ τοῦ Ἄθῳ, ὧς καὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν φερμανιῶν πρὸς ἐξασφάλισιν τούτων ἢ ἐκείνων τῶν μετοχιῶν αὐτῶν ἢ καὶ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῶν ἀπὸ τῶν παρανόμως καὶ δυναστικῶς καὶ αὐθαγέρως καταλαβόντων καὶ κατακρατούντων αὐτὰ δυναστικῶν ἀνθρώπων· εἰς τὴν ἔκδοσιν Βεζυρικῶν διαταγμάτων κατ' ἐκείνων τῶν ὑπαλλήλων τοῦ Κράτους, οἵτινες παρερμηνεύοντες τὰ γενικὰ περὶ φορολογίας καὶ δεκάτης διατάγματα τῆς κυβερνήσεως ἤθελον ἵνα ἐφαρμόσωσιν αὐτὰ καὶ εἰς τὰς Ἁγιορειτικὰς μονὰς καὶ τὰ μετόχια αὐτῶν· εἰς τὴν ἔκδοσιν σιγγλλίων κυρούντων τὰ διάφορα προνόμια τῶν μονῶν ἐπὶ τούτων ἢ ἐκείνων τῶν κτημάτων αὐτῶν ἢ τῶν ὀρίων, καὶ ἄλλων βεβαιούντων τὴν κυριότητα αὐτῶν καὶ κατοχὴν τούτων ἢ ἐκείνων τῶν μετοχιῶν ἢ καὶ ὀλοκλήρῃ τῶν χωρίων, ἢ καὶ βεβαιωτικῶν ἄλλων προγενεστέρων σιγγλλίων ὧν βρῖθουσι τὰ ἀρχαία τῶν μονῶν καὶ τῆς Κοινότητος καὶ τὰ ὅποια μόνον οἱ ἀμαθεῖς προϋστάμενοι αὐτῶν ἀγνοοῦσιν, ἢ καὶ ἐπικυρωτικῶν τῶν μεταξὺ αὐτῶν συμβάσεων καὶ συμφωνιῶν· εἰς τὴν ἔκδοσιν ἐτέρων θεσπιζόντων τὴν ἀπὸ ἰδιορρυθμῶν εἰς κοινόβια μετατροπὴν τῶν μονῶν ἢ κυρούντων τὴν ἐπωνυμίαν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ὡς αὐθεντικοῦ κοινοβίου τῆς εὐσεβεστάτης οἰκογενείας τῶν παρὰ τὴν θάλασσαν ἀνεγειράντων αὐτῆν Καλλιμάχιδων· εἰς τὴν ἔκδοσιν Συνοδικῶν Τόμων κυρούντων τὸν μεταξὺ τῶν μονῶν, τῶν σκητῶν καὶ τῶν κελιῶν συμβιβασμόν, ὧς πρὸς τοὺς κυβερνητικούς φόρους καὶ ἄλλας διενέξεις ἢ καθορίζοντων τὴν πολιτείαν τῶν ἐν Ἄθῳ μοναχῶν καὶ τὰς σχέσεις τῶν μονῶν πρὸς τὰς ὑπ' αὐτάς σκῆτας καὶ τὰ κελία· εἰς τὴν ἔκδοσιν γραμμμάτων Πατριαρχικῶν ἢ καὶ Συνοδικῶν πρὸς κατάπαυσιν τῶν ἐν ταῖς μοναῖς ἀδιαλείπτων ἐρίδων καὶ διαπληκτισμῶν καὶ ἀλληλοφαγωμάτων καὶ ἐμφυλίων σπαραγμῶν ἀμαυρούντων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν μοναχῶν καὶ μεγάλα κακὰ προκαλεσάντων ἰδίᾳ ἐν τῇ τῶν Ἰβήρων πολλάκις μὲν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὸν

Αύγουστον τοῦ 1832 ἔτους (1), ὁπότε ἠπειλήθη ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἀποστολή ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προσώπων πρὸς διοίκησιν τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἐχόντων καὶ πολιτικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἄλλων πρὸς παρακώλυσιν τῶν χειροτονιῶν, ἐπειδὴ πλείστα ὑπῆρχον παραδείγματα προαγωγῆς εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου προσώπων οὐ μόνον ὁλως ἀγραμμάτων, ὡς καὶ νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀναξίων, καὶ ἐτέρων πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῆς Ῥωσσίας ὅπως καταλλήλως ἐνεργήσωσι καὶ καταβληθῶσι ταῖς μοναῖς τοῦ Ἄθω τὰ ἀπὸ εἰκοσιπενταετίας καθυστερούμενα, δυνάμει Αὐτοκρατορικοῦ Χρυσοβούλλου, ἐλέη τῆς Ῥωσσοικῆς κυβερνήσεως, καὶ ἕτερα βασιλικά ἐλέη πρὸς τὴν Μονὴν τῆς Λαύρας καθυστερούμενα ἀπὸ τοῦ 1800 μέχρι τοῦ 1840. Πολλάκις δέ, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν Ἐπανάστασιν τῇ ἐπεμβάσει καὶ μόνῃ τῆς Ἐκκλησίας ἐσώθησαν αἱ Μοναὶ ἀπὸ μεγίστων κινδύνων καὶ συμφορῶν, ἐπειδὴ αὕτη δὴ ὧν εἶχε καὶ διετίθει μέσων, ἐξημιένιζε τὰς δυσμενεῖς διαθέσεις τῶν κρατούντων καὶ ἀπεσόβει τοὺς ἐπικρεμαμένους κινδύνους.

Ἄνθ' ὅλων δὲ τῶν μεγάλων τούτων ὑπηρεσιῶν καὶ ἄλλων πλείστων ἀποσιωπωμένων, συντομίας χάριν, οὐδὲν ἕτερον ἢ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ μητρικῶς ἠξίου παρὰ τῶν Μονῶν τοῦ Ἄθω ἢ τὴν ὄντως ὀσιακὴν πολιτείαν, τὸν ἥρεμον καὶ ἡσύχιον βίον, τὴν ἐν ταῖς Μοναῖς ὁμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ ἀδελφικὴν ἀγάπην, τὴν συνφδιὰ τοῖς Ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι, νόμιμον καὶ κανονικὴν υἱικὴν ὑποταγὴν καὶ εὐπειθειαν εἰς αὐτὴν αὐτῶν, καὶ τὴν, ὡς ἔχουσι καθήκον καὶ χρέος ἀπαραίτητον, παροχὴν εἰς ταύτην ἐν ταῖς ἐπιτακτικαῖς καὶ κρίσιμους ἀνάγκαις αὐτῆς, τῆς ὑλικῆς αὐτῶν συνδρομῆς καὶ βοηθείας. Καὶ ὅμως ποσάκις ὁ βίος αὐτῶν δὲν κατέστη ταραχώδης, ποσάκις δὲν ἠπειθήσαν καὶ πρὸς τὴν φιλόστοργον αὐτῶν μητέρα Ἐκκλησίαν, ποσάκις δὲν ἐκώφευσαν εἰς τὸς ἐπικλήσεις αὐτῆς καὶ κατόπιν πολλῶν καὶ ἐπιμόνων ἐπικλήσεων καὶ προτροπῶν προσήλθον μὲν ἀρωγοὶ εἰς τὰς οικονομικὰς αὐτῆς ἀνάγκας καὶ δυστραγίας, ἀλλὰ καὶ τότε μετὸ μεγίστης φειδοῦς καὶ γλισχρότητος.

* *

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα, τὰ παρεκβατικῶς παρεντεθέντα ἐν τῷ προλόγῳ τούτῳ, χάριν τῶν ἀγνοούντων αὐτὰ Ἁγιορειτῶν προϊσταμένων, τῶν παρεξηγησάντων καὶ τὸ προεκδοθὲν ἔργον μου, ἐπειδὴ περιέχει μόνον ἀληθείας, καὶ ἡ ἀλήθεια κατὰ τὴν παροιμίαν ἐστὶ πικρά, οὐχὶ δὲ καὶ ἕμνους καὶ ἐγκώμια πρὸς ἀνθρώπους ἀναξίους καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐπαίνων, ἐθεώρησα καθήκον μου ὁλως ἐπανελεῖσθαι εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἄρχιμανδρίτου κ. Χρυσεστόμου Χατζῆ Δανιὴλ Διονυσιάτου συμπληρῶν χάριν τῆς ἱστορίας τὰ ἐν τῷ προεκδοθέντι ἔργῳ μου «Τὰ γράμματα ἐν ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ» περὶ αὐτοῦ γραφέντα, ἐπειδὴ αἱ ἱστορικαὶ εἰδήσεις τῶν ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ διδασκάντων δὲν ἐκτείνονται μέχρι τοῦ ἔτους καθ' ὃ οὗτος ἐδίδαξεν ἐν αὐτῇ πάνυ εὐδοκίμως, καὶ θὰ ἦτο ἀληθῶς μεγίστη ἀπώλεια, ἐάν

ἐνταῦθα δὲν συμπεριελάμβανον τὰς ὀλίγας ταύτας συμπληρωματικὰς σημειώσεις περὶ αὐτοῦ.

Ὁ ὄσιος καὶ ὄντως ἐνάρετος καὶ ταπεινόφρων οὗτος κληρικός, ὁ τιμῶν οὐ μόνον τὴν Διονυσιατικὴν ἀδελφότητα, ἀλλὰ καὶ σύμπεσεν τὴν Ἁγιορειτικὴν καὶ τὸν Ἑλληνικὸν κληρὸν ἐν γένει, ἐγεννήθη ἐν Βάρνῃ τῇ 8 Νοεμβρίου 1860 ἐξ εὐσεβεστάτων, φιλομούσων καὶ λίαν ἐλεημόνων καὶ τὰ πρῶτα ἐκεῖ φερόντων γονέων Δανιὴλ προσκυνητοῦ καὶ Κυριακῆς προσκυνητριᾶς. τὸ γένος Δημητρίου Τσορμπαζῆ Χατζῆ Παπᾶ, λαβὼν καὶ οὗτος κατὰ τὸ ἱερὸν βάπτισμα τὸ ὄνομα τοῦ πρὸς μητρὸς πάππου αὐτοῦ.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ.

Ἐφιέμενος δὲ ἀνωτέρων σπουδῶν ἀπεστάλη εἰς τὴν ἐν Φαναρίῳ μεγαλόφυμον τοῦ Γένους Σχολήν, ἐπὶ τῆς Σχολαρχίας τοῦ ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτου κυροῦ Γρηγορίου Παλαμᾶ, ἧς ἐπεράτωσε τὰς τέσσαρας γυμνασιακὰς τάξεις, καὶ εἰτα παροτρύνσει τοῦ εἰρημένου Σχολάρχου καὶ τοῦ ἐν τῷ μοναστηρίῳ τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος ἐν Χάλκῃ ἐφησυχάζοντος πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς Ἀρσενίου ἱερομονάχου εἰσῆχθη εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολήν, Σχολαρχούντος τοῦ ἀοιδίμου Γερμανοῦ Γρηγορά.

Ταύτην ἀποπερατώσας τῷ 1890 καὶ λαβὼν τὸ δίπλωμα τοῦ διδασκάλου τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας μετέβη εἰς Γερμανίαν, ἔνθα ἐσπούδασε φιλοσοφίαν. Μετὰ τριετίαν ὑποστάς τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις καὶ ἐπιδοῦς τὴν ἐπὶ λήψει διπλώματος διατριβὴν αὐτοῦ ἐπιγραφομένην •Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἡ γενικὴ ἠθικὴ ἐν τῇ σχέσει αὐτῆς πρὸς τὴν τῆς Ἑλληνικῆς φιλοσοφίας• ἀνηγορεύθη τῇ 16)29 Ἰουνίου 1893 διδάκτωρ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ἐρλάγγης τῆς Βαυαρίας, λαβὼν καὶ τὸ ἐπίσημον δίπλωμα.

Μετὰ ταῦτα θέλων ἵνα μεταδώσῃ καὶ εἰς τοὺς συμπατριώτας αὐτοῦ, πάσχοντας τὴν πίνδειαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων, τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, τὴν φιλοπατρίαν καὶ τὴν εἰς τὰ πάτρια ἐμμονὴν καὶ ἐγκατερέρησιν καὶ τὴν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ἀφοσίωσιν, μετέβη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ὅπου διωρίσθη διευθυντὴς καὶ καθηγητὴς ἐν ταύτῳ τοῦ ἡμιγυμνασίου Βάρνης, ὅπερ διηύθυνεν ἐπὶ τετραετίαν κηρύττων ἅμα ἐκεῖ καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ διετέλεσε διδάσκαλος μετὰ ζήλου καὶ θέρμης τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκδιδοῦς ἐνταῦθα ἐν Βάρνῃ καὶ περιοδικὸν τὴν «Πανδαισίαν». Ἐκεῖθεν ἀπελθὼν διωρίσθη καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων ἐν ἄλλοις Γυμνασίοις ἐπὶ τριετίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα θέλων καὶ ἐπιποθῶν ὅπως ἐκπληρώσῃ ἀρχαίων καὶ διακατὰ πόθον, ὃν καὶ οἱ εὐσεβεῖς αὐτοῦ γονεῖς ἐξεπλήρωσαν, μετέβη εἰς προσκύνησιν τοῦ ἁγίου καὶ ζωοδόχου Τάφου τοῦ Σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ Θεοῦ. Ἐνταῦθα δ' ἔτι ὦν διωρίσθη καθηγητὴς ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Σταυροῦ, ἦν τότε διηύθυνεν ὁ νῦν εὐκλεῶς κοσμῶν τὸν θρόνον τῶν Ἀθηνῶν Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Χρυσόστομος Παπαδόπουλος ὁ Μαδύτιος ὁ ὄντως σοφός.

Ἐκεῖθεν ἡ φήμη αὐτοῦ, ὡς ἠθικωτάτου ἀνδρὸς καὶ ζηλωτοῦ τῶν πατρικῶν παραδόσεων, τῶν τε Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῶν Ἐθνικῶν, διέπτη καὶ μέχρι τῆς Ἑλληνικωτάτης Σύμης. (Ταύτην βραδύτερον πολὺ κατέλαβον κακῇ τῇ μοίρᾳ μετὰ καὶ τῶν ἄλλων νήσων οἱ ἄγριοι καὶ βάρβαροι Ἴταλοὶ, οἱ ἐν Κερ-

κύρα δολοφονήσαντες τὰ ἄκακα παιδιά τῶν προσφύγων, οὓς αὐτοὶ κυρίως κατέστησαν τοιούτους καὶ οἱ Γερμανοὶ, αἵτινες ἐνέβαλον εἰς τοὺς Τούρκους τὴν ἰδέαν τῆς ἀπομακρύνσεως ἐκ τῆς Τουρκίας τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατεδαφίσεως τῶν ναῶν αὐτῶν! ἢ τῆς μεταβολῆς αὐτῶν εἰς Τζαρία!!! ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ ὅτι θὰ ἀντικαθίστων αὐτοὺς αὐτοί, ἀλλ' ἠπατήθησαν ὡς πρὸς τοῦτο. Οἱ Ἴταλοι καταδουλώσαντες τοὺς δωδεκανησίους παρὰ τὸ δόγμα τῆς Συνενοήσεως ὅτι πολεμεῖ ὑπὲρ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν καταδυναστευομένων λαῶν καὶ τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν, καταδυναστεύουσιν αὐτοὺς καὶ καταθλίβουσιν ἀνηλεῶς δι' ὄλων τῶν καταθλιπτικῶν μέσων προσπαθοῦντες ὅπως ἐξιταλίσωσιν αὐτούς, ὡς ἐξιτάλισαν καὶ τὰς ἐν Ἰταλίᾳ ἐπὶ αἰῶνας ἀκμασάσας ἄλλοτε Ἑλληνικὰς παροικίας. Διὸ ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία ἐχρωκόπησε χάριν τῆς Κρήτης, ὡς πολὺ καλῶς γνωρίζει ὁ κ. Βενιζέλος, δὲν πρέπει νὰ ἀφήσῃ τοὺς δωδεκανησίους νὰ ὄσῃ δοῦλοι τῶν βαρβάρων Ἰταλῶν, ἀλλὰ δι' ὄλων τῶν μέσων πρέπει νὰ ἐπιδιώξῃ τὴν ἀπολύτρωσιν αὐτῶν, ὡς ἐπεδίωξε καὶ ἐπέτυχε ταύτην καὶ διὰ τοὺς Κρήτας). Οἱ Σύμμοι λοιπὸν μαθόντες ὡς προέφημεν, τὰ κατὰ τὸν κ. Χρυσόστομον Χατζῆ Δανιὴλ μετεκαλέσαντο εἰς τὴν ἑαυτῶν πατρίδα ἔχουσιν ἀνάγκην τῶν φώτων αὐτοῦ καὶ τοῦ παραδειγματικοῦ βίου πλεον ἢ ἡ Σχολὴ τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀνέθηκαν αὐτῷ τὸ ἔργον τοῦ ἱεροκήρυκος καὶ τοῦ διδασκάλου τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τοῖς Σχολείοις αὐτῶν.

Ἐνταῦθα εἰργάσθη ἀόκνως καὶ μετὰ ζήλου ὄντως θρησκευτικοῦ τέσσαρα ἔτη. Ἐκεῖθεν μετεκλήθη εἰς Κερασσοῦντα ὡς διευθυντῆς τῆς ἑξαταξίου Σχολῆς καὶ διδάσκαλος διαφόρων μαθημάτων, ἀλλ' ἔνεκα λόγων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεως αὐτοῦ δὲν ἴδυνήθη ἵνα μένῃ ἐκεῖ εἰ μὴ ἐν μόνον ἔτος.

Ἐκ Κερασσοῦντος μετέβη εἰς Χίον, ἔνθα διωρίσθη καθηγητῆς τῆς Γαλλικῆς ἐν τῷ Γυμνασίῳ, ἐν ᾧ ἐν μόνον ἔτος ἐδίδαξε.

Μετὰ ταῦτα προκρίνας τὸν μονήρη βίον μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος καὶ προσελήφθη ἐν τῷ πρώτῳ κοινοβίῳ τοῦ ἁγίου Ὁρους, τῷ τοῦ Διονυσίου, τῇ 27 Ἰουλίου 1908. Μετὰ δύο ἔτη ἀναχωρήσας ἐκ' ἀδείας τῆς Μονῆς αὐτοῦ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν χάριν τῆς υἰείας αὐτοῦ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Βάρναν, ὅπου οἱ συμπατριῶται αὐτοῦ ἐζήτησαν αὐτὸν ὡς ἀρχιερατικὸν ἐπίτροπον. Διὸ ἀποστείλαντες αὐτὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν μετὰ θερμωτάτων συστατηρίων γραιμιμάτων πρὸς τὸν μὴ δυνάμενον πορευθῆναι εἰς τὴν ἑδραν αὐτοῦ Σεβ. Μητροπ. Βάρνης κ. Ἰωάννην, τὸν Σμυρναῖον, ἔνεκα τῶν μητροπολιτῶν Βουλγάρων, οἵτινες οὐδὲ τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἐκ τῆς λέμβου ἐπέτρεψαν, ἀλλ' ἐλίθασαν αὐτόν!!! ἠξίωσαν τὴν παρ' αὐτοῦ εἰς πρεσβύτερον καὶ ἀρχιμανδριτὴν προχειρισιν αὐτοῦ, ἦτις καὶ ἐγένετο ἐν Φαναρίῳ τῷ 1911, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνάθεσιν τῆς διευθύνσεως τῆς Μητροπόλεως. Διορισθεὶς δὲ ἀρχιερατικῶς Ἐπίτροπος, ἐπανάκαμψεν εἰς Βάρναν, ὅποθεν διηύθυνε πάννυ ἐπιθετικῶς ἀπάσας τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ διεχειρίσατο ἄριστα ἅπαντα τὰ ζητήματα, τὰ τε Ἐκκλησιαστικά καὶ τὰ Ἐθνικά, ἐπὶ τέσσαρα ἔτη, μεθ' ἃ ἐπῆλθον οἱ φοβεροὶ διωγμοὶ τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τῶν θηριωδῶν Βουλγάρων, αἱ δηώσεις καὶ πυρπολήσεις τῶν Ἑλληνικῶν ναῶν καὶ Σχολῶν καὶ αἱ ἀρπαγαὶ τῶν Ἑλληνικῶν κοινοτήτων καὶ τῶν μεγάλων περιουσιῶν αὐτῶν, τῶν τε κλητῶν καὶ τῶν ἀκινήτων.

Κατ' αὐτοὺς ὁ διδάσκαλος τῆς ἐμμονῆς καὶ τῆς ἐγκαρτερήσεως δὲν κατέλιπε τὸ ποιμνιον αὐτοῦ, ἀλλ' ἔμενεν ἐν αὐτῷ μετὰ μείζονος ζήσεως καὶ θερμῆς παροτρύνων αὐτὸ εἰς τὴν ἐμμονὴν εἰς τὰ πάτρια καὶ τὴν υἱικὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα.

Προτραπεῖς δὲ καὶ αὐτὸς οὗτος ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ὅπως λάβῃ θέσιν προσοδοφόρον ἐν Βουλγαρικῇ Ἐκκλησίᾳ ἠρνήθη, ἄτε μὴ βουλόμενος κοινωνῆσαι καὶ συλλειτουργῆσαι σχισματικοῖς καὶ ἀπεμπολήσῃ τὰ ἐθνικὰ αὐτοῦ φρονήματα. Ἐντόνως δὲ καὶ διαρρηθὴν ὑπεστήριξε τὰ δίκαια ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Ὁρθοδόξου ποιμνίου αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ Νομάρχου καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν τῆς Βιάννης. Διὸ καὶ συλληφθεὶς ἐξωρίσθη μακρὰν τῆς Βουλγαρίας δι' ἐνόπλιον χωροφυλάκων, ὡσεὶ ἦτο ληστής καὶ κακοῦργος! οὐδὲν ἀπολύτως μεθ' ἑαυτοῦ ἀποκομίσας, οὔτε ἐκ τῆς κινήσεως αὐτοῦ περιουσίας, οὔτε ἐκ τῆς πλουσίας αὐτοῦ βιβλιοθήκης, ἧς παντελῶς ἀπώλεσεν, ἀλλὰ μάλιστα τὰ πίνδινα ὑποστάς ὑπὸ τῶν συνοδῶν αὐτοῦ καὶ ἀπὸ φυλακῆς εἰς φυλακὴν ὀδηγούμενος ἐν μέσῳ χειμῶν, ἔφθασε περὶ καὶ ἐξησθηνήμενος ἐκ τῆς ὁδοπορίας καὶ τῆς νηστείας εἰς Ὀκτωβρίαν καὶ ἐκεῖθεν διὰ Λαρίσας καὶ Θεσσαλονίκης ἐπανήλθεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ τὸν Μάρτιον τοῦ 1915. Ἐνταῦθα διαμένων διωρίσθη τὴν 1 Ἰουνίου 1917 ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ εἰτα Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς ἀνά ἕν ἔτος διατελέσας εἰς ἐκάστην θέσιν, διότι συνετεία τῶν ἐν Βουλγαρίᾳ ταλαιπωριῶν καὶ τῶν βασάνων καὶ δεινῶν, ἅπερ ὑπέστη, ἡ υἰεῖα αὐτοῦ εἶχε κλονισθῆ τοσοῦτον, ὥστε δὲν ἠδύνατο ἵνα ἐπὶ πλέον ἐργασθῆ, οὐχ' ἦτον ἀναπαυθεὶς ἐπὶ τινα ἔτη καὶ ἀναλαβὼν τὰς σωματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις μετεκλήθη ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπ. Κασσανδρείας κ. Εἰρηναίου καὶ διωρίσθη τῆ ἀδείᾳ καὶ πάλιν τῆς Μονῆς αὐτοῦ καθηγητῆς τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων, τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας καὶ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συσταθέντι ἐν τῇ Μονῇ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας ἱεροδιδασκαλεῖῳ ἐν ᾧ ἐδίδασκε τρία ἔτη ἀπὸ τοῦ 1922—25, μεθ' ἧ ἐπανεκάμψε καὶ αὐθις εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἐν ἧ καὶ διαβιῶν τύπος καὶ ὑπογραμμὸς ἐν τῇ ἀρετῇ καὶ τῇ εὐπειθείᾳ καὶ τῇ ὑπακοῇ εἰς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ καὶ συμμοναστάς γινόμενος.

Ἐνταῦθα διαμένων ἐτιμήθη ὑπὸ τῆς Μονῆς αὐτοῦ καὶ πάνν δικαίως καὶ προήχθη εἰς τὸ τοῦ προϊσταμένου ἀξίωμα. Διατέλεσε δὲ καὶ ὑπὲρ τὴν δεκαετιαν γραμματεὺς τῆς Μονῆς ἔχων καὶ τινα βοηθόν.

Ἐξέδωκε δὲ τύποις καὶ ὀκτὼ σπουδαῖα ἔργα πρωτότυπα καὶ μεταπεγραμμένα ἠθικοῦ καὶ κοινωνικοῦ περιεχομένου.

Τούτων σπουδαιότερόν ἐστι τὸ ἐπιγραφόμενον «Ἐπιστημονικαί, ἱστορικαὶ καὶ κριτικαὶ ἀποδείξεις τῆς θεότητος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ὁ λόγος οὗτος κληρικὸς οἶδεν ἄριστα καὶ γράφει τὴν μητρικὴν αὐτοῦ γλῶσσαν, τὴν Γερμανικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Τουρκικὴν καὶ τὴν Βουλγαρικὴν, ἐννοεῖ δὲ τὴν Ῥωσικὴν καὶ ὀλίγον τὴν Ἀγγλικὴν καὶ ἐρμηνεύει ἄριστα τὴν Λατινικὴν. Εὐχῆς ἔργον θά ἦτο, ἐὰν ἡ Μονὴ τοῦ Διονυσίου ἔχουσα τοιοῦτον λόγιον καὶ πεπνυμένον ἀδελφὸν ἀνετίθει αὐτῷ τὴν ταξιδήτησιν τοῦ ἀρχείου αὐτῆς καὶ τὴν ἐπὶ τῇ βᾶσει τῶν ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ τῶν ἐν τοῖς κώδιξι τῆς βι-

βλιοθήκης περιεχομένων αποράδην ιστορικῶν εἰδήσεων, συγγραφὴν τῆς ἱστορίας αὐτῆς.

* *

Ὡ! πόσον θὰ ἐτιμᾶτο τὸ ἅγιον Ὅρος, ἐὰν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ περιεῖχεν ἑκατοντάδα τοῦλάχιστον τοιοῦτων μοναχῶν! ὅποια πνευματικὴ ἐργασία θὰ συνετελεῖτο ἐν ἀγίῳ Ὅρει, ἐὰν βιαίως καὶ βαναύσως δὲν ἐξεδιώκοντο αὐτοῦ τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι λόγοι! Ἀγορεῖται!! ὅποια τιμὴ, ὅποιοι σεβασμὸς θὰ προσήπτετο εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος ἐὰν τὴν Ἱερὰν Κοινότητα καὶ τὰς ἀρχὰς τῶν Μονῶν ἀπηρτίζον οὐχὶ ἀμαθεῖς καὶ ἀγροῖκοι μαυροφόροι, ἀλλ' ἐπιστήμονες φίλεργοι καὶ καλλιτέχνη παγκοσμίου φήμης καὶ ὀνομαστοί

Ἐὰν τὸ ἅγιον Ὅρος ἀπηρτίζετο ἀπὸ τοιοῦτων μοναχῶν καὶ συνετήρει μίαν μόνον Ἀκαδημίαν, οὐδεὶς κυβερνήτης θὰ ἐτόλμα νὰ θίξῃ τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ὥς δὲν ἔθιξε τὴν περιουσίαν τῆς μονῆς τῆς ἀγίας Ἀναστασίας, ἐπειδὴ ἐκ τῶν προσόδων αὐτῆς συντηρεῖται ἐν καὶ μόνον Ἱεροσπουδαστήριον.

Οἱ Ἀγορεῖται προῖστώμενοι ἑαυτοὺς ἕς αἰτιῶνται διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων καὶ οὐχὶ ἄλλους, διότι αὐτοὶ εἰσὶν οἱ αἰτιοί. Ἄς προβῶσιν εἰς τὴν σύστασιν μεγάλης Σχολῆς ἐν Ἄθῳ, ἕς καλλιεργήσωσι τὰ γράμματα καὶ τὰς τέχνας ἐκεῖ, καὶ θὰ ἴδωσιν ὅτι, αἱ περιουσίαι τῶν μονῶν οὐ μόνον δὲν θὰ ἀφαιρεθῶσιν, ἀλλὰ καὶ θὰ πολλαπλασιασθῶσι.

Τὸ ἔθνος ὀλόκληρον, πατέρες Ἀγορεῖται, ὁ διανοούμενος κόσμος σύμπας, ἀναμένει σήμερον, εἴπερ ποτε καὶ ἄλλοτε, καὶ ἀπὸ τοῦ ἀγίου Ὅρους, ἔχοντος ἅπντα τὰ ὑλικά μέσα ἀφθονα, ἐργασίαν, ἀλλ' ἐργασίαν πνευματικὴν ἀναμένει τὴν λειτουργίαν μεγάλης Σχολῆς, ἐξ ἧς νὰ ἐξέρχονται ἐπιστήμονες καὶ καλλιτέχνη παγκοσμίου φήμης καὶ τὴν ἴδρυσαι τυπογραφεῖων, ἐν οἷς νὰ ἐκτυπῶνται δαπάναις τῶν μονῶν καὶ τῶν σκητῶν καὶ τῶν κελλίων ἔργα ἐπιστημονικά καὶ τὰ ἀρχεῖα τῶν μονῶν καὶ τῆς Κοινότητος πάντα, βιβλία λειτουργικά καὶ ἐν γένει Ἐκκλησιαστικά, ἠθικά, κοινωνικά, τὰ ὅποια νὰ διανέμονται ἀντὶ ἐλαχίστου τιμήματος εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, τὰ συγγράμματα τῶν πατέρων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὰ θρησκευτικῶν περιοδικῶν, διανεμόμενον εἰς τὸν ἅπορον λυὸν τῆς Ἑλλάδος δωρεάν.

Καὶ ὅμως ἀντὶ τούτων ἀπάντων καὶ ἄλλων πολλῶν, τὰ ὅποια τὸ ἅγιον Ὅρος ἔδει ἵνα παράγῃ, τελευταίως, ὥς καὶ ἄλλοτε, ἐρημητικῶς ἔκλεισε, κ. Ἄθανάσιε Εὐταξία, καὶ αὐτὴν τὴν ἐν Καρναῖς φυτοζωοῦσαν Σχολὴν παρὰ τὸ 182 ἄρθρον τοῦ νέου Καταστατικοῦ Χάρτου τοῦ ἀγίου Ὅρους, ῥητῶς ἀναγράφοντος ὅτι «Αἱ Ἱ. Μοναὶ ὀφείλουσι νὰ συντηρῶσι τὴν κανονικὴν καὶ ἀπρόσκοπον λειτουργίαν τῆς ἐν Καρναῖς Ἀθωνιάδος Ἐκκλησιαστικῆς Σχολῆς λαμβανούσης ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸν τύπον ἀνωτέρου Ἐκπαιδευτηρίου, περιλαμβανόντος πάσας τὰς τάξεις τῶν σχολείων τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς τοῦτο ἐκάστη μονὴ ὄφειλε νὰ ἀποστέλλῃ ἐκ τῶν μοναχῶν καὶ δοκίμων αὐτῆς δύο τοῦλάχιστον μαθητὰς ὑποχρεωτικῶς καὶ ἀπροσφασίτως εἰς τὴν Σχολὴν, διὰ τὴν συμπλήρωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὁποίων θὰ λαμβάνονται καὶ ἐξωθεν τοῦ ἀγίου Ὅρους μαθηταί...»

Ἀπέναντι τῆς καταφώρου ταύτης παραβάσεως τοῦ Καταστατικοῦ χάρτου.

τί πράττει ὁ πρὸς ἐπιρροογὴν αὐτοῦ ἀδρῶς μισθοδοτούμενος Διοικητὴς τοῦ ἁγίου Ὁρους; Δὲν φρονεῖ ὅτι ἔχει καθήκον ἀπαραίτητον ἵνα ἐπιβληθῆ ἑἰς τὰς μονὰς καὶ ἐπιρροοῦσιν καὶ τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἄλλως νὰ μὴ ἐφαρμόζη καὶ τὰ ἄλλα ἄρθρα τὰ ὑπὸ τῆς ἀμαθοῦς Κοινοῦτος ὑποδεικνυόμενα αὐτῷ, ἅτε συμβάλλοντα εἰς τοὺς διεκδικητικoὺς αὐτῆς σκοποὺς;

Ἐὰν ἡ Ἐκκλησία, ἐπαναλαμβάνω, ἐν συνεννοήσει καὶ μετὰ τῆς πολιτείας δὲν ἐπιβληθῶσι πρὸς τὴν σύστασιν μεγάλης Σχολῆς ἐν Ἄθῳ εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον οἱ ἀμαθέστατοι αὐτοῦ προϊστάμενοι νὰ πράξωσι τοῦτο.

Ἐὼν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ πολιτεία δὲν εἰσαγάγωσιν εἰς ἐκάστην μονὴν 5, 6 τοῦλάχιστον κατ' ἀρχὰς λογίους κληρικούς, ἔξωθεν, ὡς ἐπραξεν ἡ Σερβικὴ Κυβέρνησις εἰς τὴν τοῦ Χελανδαρίου, ὅπως κυβερνώσιν αὐτὰς καὶ τὸν τόπον μετ' ἀπολύτου ἐξουσίας καὶ συστήσωσι Θεολογικὴν Σχολὴν μετὰ καλλιτεχνικοῦ τμήματος; παραμερίζοντες τοὺς ἀμαθεῖς προϊσταμένους αὐτῶν, καὶ διορίζοντες αὐτοὺς εἰς ἀνάλογα τῆς πνευματικῆς αὐτῶν καταστάσεως διακονήματα, εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον τὸ ἅγιον Ὅρος νὰ ἀναπτυχθῆ καὶ νὰ δράσῃ πνευματικῶς καὶ καλλιτεχνικῶς καὶ ὅπως ὁ Ἑλληνισμὸς προσδοκᾷ, ἀλλὰ θὰ φυτοζωῆ καὶ θὰ μαραίνεται, ἕως οὗ ὁ ἀστέρ αὐτοῦ τελείως δύσῃ καὶ διὰ παντός σβεσθῆ, καὶ νεκτοκόρακες καὶ ἄλλα νεκτόβια καὶ νεκτινομα πτηνὰ ἐν τοῖς ἔρειπίοις αὐτῶν, ὡς ἐν τῇ τῶν Ἀμαλφινῶν, καὶ τῇ Ἀθωνιάδι Ἀκαδημίᾳ, θὰ διαιτῶνται, ὅπερ πᾶς Ἑλλήν καὶ δὴ κληρικὸς εἰλικρινῶς ἀπεύχεται.

Θέλων ἵνα δημοσιεύσω ἐνταῦθα τὰ ὀνόματα τῶν ἐν τῷ Ἀθωνικῷ Φροντιστηρίῳ διδασκάντων, ἀφ' οὗ δὲν ἐπραξά τοῦτο ἐν τῷ προεκδοθέντι ἔργῳ μου, ἔγραψα εἰς τὸν ἀρχαῖον φίλον καὶ ἀληθῆ μοναχὸν κ. **Σπυρίδωνα Λαυριώτην** ἱατρόν, τὸν **Καμπανάον**, ὅπως ἀνατρέξῃ εἰς τὴν βιβλιοθήκην τῆς μονῆς αὐτοῦ, ἐν ἣ ἀπόκειται ἡ σειρά τοῦ Νεολόγου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ εὐρῶν τὸν ἀριθμὸν 5554, ἐν ᾧ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Προηγούμενου τῆς μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου **Νικάνδρου τοῦ Θεασίου**, συνοπτικὴ μὲν ἀλλ' ὠραία καὶ γλαφυρὰ μελέτη περὶ αὐτῶν, ἀντιγράφη καὶ μοι ἀποστείλῃ ταῦτα.

Ὁ ἀκούραστος καὶ λίαν φιλόπονος Ἰατρός, ὁ συντάκτης τοῦ καταλόγου τῆς βιβλιοθήκης τῆς Μεγίστης Λαύρας, ὃς ἐξεδόθη ἐν Παρισίοις, ὁ δι' ἰδίων δαπανῶν ἐκδότης τῆς Διοπτρας, τῆς Ἑρμηνείας τῶν Ἀναστασιμῶν κανόνων τοῦ Ζωναρᾶ, τῆς Ἀλφαβηταλφαβητίου Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ καὶ τῆς Πολιτείας τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἰωακείμ πρῶην Ἰβηρίτου καὶ νῦν ἡγουμένου τῆς μονῆς τῶν Βλαιτάδων παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἐν τῷ Ἀγιορειτικῷ περιοδικῷ ὁ Ἄθως, ἅτινα καὶ ἐξήντηλσαν αὐτὸν οικονομικῶς, διότι δυστυχῶς οἱ προϊστάμενοι τοῦ Ὁρους καὶ λοιποὶ μοναχοὶ ἀμαθέστατοι ὄντες οὐδένα λόγιον Ἀγιορείτην ἐνισχύουσιν εἰς τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν, ἔλαβε τὸν κόπον καὶ τὴν εὐγενῆ καλωσύνην ὅπως ἀντιγράψῃ ὅλην τὴν εἰρημένην μελέτην καὶ μοι ἀποστείλῃ αὐτήν, διὸ καὶ εὐχαριστῶ αὐτῷ ἀπείρως. Ταύτην αὐτοῦσιον καταχωρίζω ἐν τῷ παραρτήματι ὑπὸ τὸ στοιχεῖον Γ' οὐ μόνον ἵνα σωθῆ, διότι αἱ ἐφημερίδες συνήθως καταστρέφονται καὶ δὴ ἐν ἁγίῳ Ὁρει, ἔνθα ἐπικρατεῖ καὶ βασιλεύει ἡ ἀμάθεια, ἀλλὰ καὶ ὅπως οἱ ἀναγνώσται μου ἴδωσιν ὅτι καὶ ὁ Βατοπεδινὸς προηγούμενος, ὃν ἐγὼ δὲν εἶχον ὑπ' ὄψει ἐν τῇ συντάξει τοῦ

προεκδοθέντος ἔργου μου, ὁμολογεῖ ὅτι οἱ μισθοὶ τῶν διδασκάλων δὲν κατεβάλλοντο ὑπὸ τῆς Μ. Μ. τοῦ Βατοπεδίου, οὐδὲ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ὁρους σύμπαντος, ἀλλ' ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ὑφ' ἧς διωρίζοντο καὶ οἱ διδάσκαλοι, ἐκτὸς τῶν ὑποδιδασκάλων οὓς διώριζεν ὁ Εὐγένιος ὡς καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου μισθοῦ ἐμισθοδότει τινὰς αὐτῶν, ὡς ἐν τῇ ἀπολογίᾳ αὐτοῦ γράφει.

Ἐνταῦθα ἐκφράζω καὶ τῷ ἀρχαίῳ καὶ πιστῷ φίλῳ μου κ. Σοφοκλεῖ Ἀβραάμ Κουδαβεργδόγλω—Θεοδότῳ τὰς πολλὰς μου εὐχαριστίας καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην ἐπὶ τῇ ἐπιμελείᾳ, ἣν καὶ αὐθις λίαν ἀφιλοκερδῶς ἐπεδείξατο κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν καὶ τὰς μετὰ τοῦ τυπογράφου συμφωνίας καὶ τοῦ προτέρου ἔργου μου «Τὰ γράμματα ἐν ἀγίῳ Ὁρει καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία» καὶ τοῦ παρόντος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος ἐνταῦθα περὶ τοῦ πολυμαθοῦς καὶ πολυγλώττου καὶ διαπρεποῦς τούτου ἀνδρὸς ἐθεώρησα σκόπιμον ὅπως ἀναγράψω ὧδε ὀλίγας περὶ αὐτοῦ λέξεις καὶ τῆς προγονικῆς αὐτοῦ πατριδος, τῶν Τυάνων.

Τὰ Τύανα ἦν πόλις ἱστορική, διάσημος ἰδίᾳ καταστάσει ἀπὸ τοῦ φιλοσόφου Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως, τοῦ Χρυσίππου καὶ Φίλωνος τοῦ Γεωμέτρου. Γνωστὴ δὲ ἐστὶ καὶ ἀπὸ τῆς διαβάσεως τῶν Μυρίων τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς καὶ ἀπὸ τῶν πολέμων τῆς βασιλείσης Ζηνοβίας τῆς Παλμύρας πρὸς τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ῥώμης Αὐρηλιανόν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ αὐτόθι ἱεροῦ τοῦ Ἀσβαμαίου Διός.

Ἐπίσης Ἑλλάς», κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Φιλοστράτου, καθὸ συνοικισθεῖσα ὑφ' Ἑλλήνων ἐπὶ βασιλείᾳ τῆς Καππαδοκίας Ἀριαράθους τοῦ Ε' τῷ 167 π. Χ. ὅτε ὑπῆρξεν αὐτόνομος κόψασα καὶ ἰδια νομίσματα. Ἐπὶ Βυζαντινῶν προήχθη εἰς Μητρόπολιν, τῆς Β' Καππαδοκίας κληθείσης Τυανίτιδος, εἰς μνήμην τῆς ἐν Τυάνοις συγκαληθείσης Συνόδου καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Ὁρέστου τοῦ Τυανέως, μαρτυρήσαντος ἐπὶ Διοκλητιανοῦ. Τούτου τοῦ ἁγίου ἁματικὴν ἀκολουθίαν συνετάξατο ὁ ἀείμνητος Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ προηγούμενος τῆς ἐν Ἄθῃ Μεγίστης Λαύρας Χρυσόστομος ὁ Λαυριώτης. Ἀπόκειται δὲ χειρόγραφος ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ φίλου μου Σοφοκλέους, οὗ χάριν καὶ ἐποιήθη.

Κυριευθεῖσα δὲ ἡ πόλις αὕτη ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ τοῦ Β' ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν, κατόπιν διετοῦς πολιορκίας, κατέπεσεν ἔκτοτε τηροῦσα πάμπολλα ἴχνη τῆς παλαιᾶς δόξης αὐτῆς, ἰδίᾳ δὲ τὸ θαυμασίον ὕδραγωγεῖον αὐτῆς, ὅπερ περιγράφουσιν ὁ Texier, ὁ Kinnear, ὁ Ramsay κ. ἄ.

Οἱ ἐναπολειφθέντες κάτοικοι τῶν Τυάνων διηνεκῶς καταπιεζόμενοι ὑπὸ τῶν Τούρκων ἠναγκάσθησαν ἵνα συνοικισθῶσιν εἰς τριώρον βορειότεραν ἀποστῆσιν εἰς τὰς κλιτύας τοῦ ὄρους Ταύρου, καλέσαντες τὴν νέαν πατρίδα αὐτῶν «Νέα Τύανα» ἢ ἀπλῶς «Τύανα», εἰς θέσιν θαυμασίαν, κατάφυτον, καὶ ὑγιεινοτάτην.

Περίπου 300 οἰκίαι, καθαρῶς Ἑλληνικαί, ἀπετέλουν τὰ Τύανα μετὰ τριῶν ναῶν καὶ πλήρους Ἀστικῆς Σχολῆς. Οἱ Τυανεῖς ἐμπορευόντο συστηματικῶς εἰς Κωνσταντινούπολιν, Ἀμισόν, Ἀλεξάνδρειαν, Δρέσδην, καὶ Ὁδησσόν, Ἡ λαίλαψ τῆς ἐθνικῆς καταστροφῆς ἐξεροῖζωσε σήμερον καὶ τοὺς Τυανεῖς ἀπὸ τῆς γῆς, ἣν κατώκουν ἀπὸ 23 αἰῶνων». Τὰ ἀνωτέρω ἐξ ἀνεκδότου ἱστορικῆς

μονογραφίας περί Τυάνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ὑπὸ Σοφοκλέους Α. Χουδαβερδόγλου Θεοδότου».

Ἡ οἰκογένεια Χουδαβερδόγλου ἐκαλεῖτο ἀρχῆθεν Θεοδότου, μνημονευομένη ὡς τοιαύτη ἐν Τυάνοις καὶ πρὸ τῆς ἀλώσεως αὐτῶν.

Τὸ αὐτόθι ὑδραγωγεῖον. κατὰ σωζομένην ἐπιγραφὴν, «Σωτὴρ καὶ Θεόδοτος ἐκ τῶν ἰδίων κατεσκεύασαν». Μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀνατολῆς ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὁπότε οἱ Ἕλληνες κάτοικοι αὐτῆς ἐδέησεν ἵνα λαλῶσι τουρκιστὶ ἐπὶ ποινῇ ἀποκοπῆς τῶν γλωσσῶν αὐτῶν, μετέβαλαν καὶ τὰ οἰκογενειακὰ ἐπίθετα αὐτῶν εἰς τουρκικά. Οὕτω Θεόδοτος=Χουδα—βερδῆ—όγλου, καὶ ἐν μιᾷ λέξει Χουδαβερδόγλους.

Ἡ οἰκογένεια τῶν Θεοδότων διετέλεσε στρατιωτικὴ καὶ ἐπὶ Τούρκων. Τῷ 1639 ἐπὶ Σουλτάνου Μουράτ τοῦ Δ' ὁ Ἰωάννης Χουδαβερδόγλου, ἡγούμενος σώματος Ἑλλήνων Σπαχίδων, συνέβαλεν εἰς τὴν ἐκπόρθησιν τῆς Βαγδάτης. Θαυμασθεὶς δὲ διὰ τὸν ἡρωϊσμόν αὐτοῦ ἠρωτῆθη τί ζητεῖ ὡς ἀμοιβήν. Ἐκεῖνος δὲ ἀντὶ πάσης ἄλλης ἰδιωτικῆς τοιαύτης ἐζήτησε καὶ ἔλαβε παρὰ τοῦ Σουλτάνου τὴν ἀτέλειαν τῶν Τυάνων ἀπὸ παντὸς φόρου καὶ δασμοῦ.

Τὸ διὰ χρυσῶν δὲ χαρακτῆρων γεγραμμένον καὶ δι' ἐγχρῶμων ἀνθέων πεποικιλμένον φιρμάνιον τοῦ ἠθθέντος Σουλτάνου, τὸ χορηγοῦν τὴν ἀτέλειαν ταύτην, ἐφυλάσσετο εἰσέτι ἐν τῷ χρηματοκιβωτίῳ τοῦ ἐν Τυάνοις ναοῦ τοῦ ἁγίου Στεφάνου.

Ὁ πρόπαππος τοῦ κ. Σοφοκλέους Α. Θεοδότου, Ἰωάννης καὶ αὐτὸς καλούμενος, ὑπῆρξε γλύπτης. Ἔργα δὲ αὐτοῦ σώζονται πολλαχού τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Εἶτα ἐπεδόθη εἰς τὸ ὑφασματεμπορίον. Πλουτήσας δὲ ἔκτισεν ἐν Τυάνοις Σχολήν, μετ' ἄλλων δε Τυανέων καὶ τὴν καθεδρικὴν Ἐκκλησίαν τοῦ ἁγίου Στεφάνου (1).

Ἦτο γλωσσομαθῆς, καθὼς καὶ ὁ πάππος τοῦ κ. Σοφ. Α. Θεοδότου, Ἰωάννης καὶ αὐτὸς ὀνομαζόμενος, καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἀβραάμ—Πλάτων, καὶ οἱ πρὸς πατρός θεοὶ αὐτοῦ. Πάντες οὗτοι ἐσυνέχισαν τὸν προγονικὸν οἶκον νυμφευθέντες θυγατέρας Τυανέων καὶ ἐγκατασταθέντες ἐν Χαλκηδόνι ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς τῆς Προποντιδος παρὰ τὸν Βόσπορον.

Ὁ πατὴρ τοῦ κ. Σοφοκλέους Α. Χ. Θεοδότου, Ἀβραάμ—Πλάτων, ὡς Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Τυανέων ἰδίᾳ δαπάνη καὶ μετὰ τριῶν ἄλλων Τυανέων ἀνήγειρεν ἐν Χαλκηδόνι περικαλλῆς πολυώροφον οἰκοδόμημα, ὅπερ ἀφείρυσαν εἰς τὴν Κοινότητα Τυανέων πρὸς συντήρησιν τῶν Σχολῶν αὐτῶν.

Διετέλεσε τακτικῶς ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπαρχίας Ἰονίου καὶ Τυάνων εἰς τὰς Πατριαρχικὰς Συνελεύσεις, ἀπαξ δὲ καὶ Ἐθνικὸς Σύμβουλος τῶν Πατριαρχείων. Ὡς Πρόεδρος δὲ τῆς Ἐφορείας τῶν Σχολῶν Χαλκηδόνας, τῆς δευτέρας ταύτης πατριδος αὐτοῦ, ἀφῆκεν ὄνομα εὐλογοῦμενον ὑπὸ πάντων

1) Ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ κ. Σοφοκλέους Α. Θεοδότου σώζεται ὠραία ἐλαιογραφία τοῦ προπάππου αὐτοῦ Ἰωάννου ἐν στολῇ τῶν τότε Ἑλλήνων ἀρχόντων.

συμβάλων διὰ πλουσιῶν δωρεῶν καὶ δραστηρίων ἐνεργειῶν πρὸς ἀνάγεσθαι τοῦ προσοδοφόρου Κοινοτικοῦ θεάτρου Χαλκηδόνος, τοῦ κτιρίου τῆς αὐτοῦ σχολῆς καὶ τοῦ μεγαλοπρεποῦς ναοῦ τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὁ κ. Σοφ. Α. Χ. Θεόδοτος ἐγεννήθη ἐν Χαλκηδόνι τῇ 24 Ὀκτωβρίου 1872 ἐξ εὐσεβεστάτων γονέων Ἀβραάμ-Πλάτωνος καὶ Αἰκατερίνης, ἧς ἀτυχῶς παῖς ἔτι ὦν ἐστερηθῆ, καὶ τὴν ἀνατροφὴν αὐτοῦ ἀνέλαβεν ἡ πρὸς πατρὸς μᾶμμη αὐτοῦ Ἀναστασία.

Περατώσας τὴν Ἀστικὴν Σχολὴν Χαλκηδόνος εἰσήχθη εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ἐξ ἧς ἐξῆλθεν ἀριστοῦχος τῷ 1890.

Συμπληρώσας δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ προσελήφθη εἰς τὴν θέσιν γραμματέως τοῦ Ἑλβετοῦ Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῶν σιδηροδρόμων Ἀνατολῆς. Κατὰ τὸ 7ετὲς διάστημα (1893-1900) τῆς παρ' αὐτῷ παραμονῆς αὐτοῦ οὐ μόνον ἀπέκτησε τὴν πλήρη εὐνοίαν καὶ ἐμπιστοσύνην αὐτοῦ, πολλαχῶς ἐκδηλωθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ ἐμυήθη εἰς τὸν μηχανισμόν διοικήσεως σιδηροδρομικῆς ἐταιρείας, ὑπῆρξε μέλος τῶν ἐπιτροπῶν παραλαβῆς τῶν τμημάτων τῆς τότε κατασκευαζομένης γραμμῆς Κοτυαίου—Ἀφιδν Καραχισάρ—Ἰκονίου, καὶ ἐποφελήθη τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ὅπως περιέλθη τὴν Ἀνατολήν. Ἐκτοτε ἐνέκυρην εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας, λαογραφίας, ἀρχαιολογίας καὶ ἐθνογραφίας τῆς Ἀνατολῆς, συλλέξας ὕλην παντοειδῆ καὶ σπανίαν, τῶν τοιούτων γνώσεων αὐτοῦ ἐθνωφελῶς χρησιμοποιηθεισῶν τῷ 1919.

Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1900 κληθεὶς ἀνέλαβε τὴν Γενικὴν Διεύθυνσιν μεγάλου καπνεμπορικοῦ οἴκου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπὶ εἰκοσαετίαν (1900—1920) ὑπευθύνως χειρισθεὶς αὐτὸν μέχρι τῆς διαλύσεως αὐτοῦ, συνεπέει κατὰ τὸν παγκοσμίου πολέμου, ἀπέκτησε τὴν ἀγάπην, τὴν ἐκτίμησιν καὶ τὸν σεβασμὸν τῆς κοινωνίας, ὄνομα δὲ τίμιον καὶ ἀνεπίληπτον. Περιερχόμενος δὲ ὅτε μὲν τὴν ἐπαρχίαν ὅτε δὲ τὸ ἐξωτερικὸν κατέστη εὐφημότατα αὐτοῦτι γνωστός εἰς πολλοὺς καὶ ἐπισήμους ἐμπορικοὺς καὶ ἐπιστημονικοὺς κύκλους, ἅτε πολυμαθέστατος καὶ γλωσσομαθέστατος ὢν, ὡς καὶ ἄριστα εἰδὼς πρὸς τῇ μητρικῇ αὐτοῦ γλῶσση καὶ τὴν Τουρκικὴν, τὴν Γαλλικὴν, τὴν Γερμανικὴν καὶ τὴν Ἀγγλικὴν.

Τῷ 1908 ἐλθὼν εἰς γάμου κοινωνίαν μετὰ τῆς Αἰκατερίνης Κ. Τζιβανοπούλου ἀπέκτησεν ἓνα καὶ μόνον υἱόν, τὸν Στέφανον Ἀβραάμ.

Ὁ κ. Σοφοκλῆς ἐν ταῖς ὥραις τῆς σχολῆς ἐξηκολούθει τὰς μικρασιατικὰς μελέτας αὐτοῦ προβάς καὶ εἰς ποικίλα δημοσιεύματα καὶ διαλέξεις ἐν τε τῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐν Ἀθήναις, λίαν εὐαρέστως ἀκουσθείσας.

Εἰργάσθη δὲ πολυειδῶς καὶ πολυτρόπως ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἅτε προγονικὸν ἔχων καὶ ζέον τὸ αἶσθημα τῆς φιλοπατρίας.

Ὡς Πρόεδρος τῆς Ἐφορείας τῶν Σχολῶν Χαλκηδόνος ἀνεμόρφωσεν ἄρδην αὐτὰς εἰσηγηθεὶς καὶ συντάξας νέον κανονισμόν, ἰσχύσαντα ἄχρι τοῦδε καὶ φέροντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Συνέβαλεν εἰς τὴν οικονομικὴν ἀνόρθωσιν τῆς Κοινότητος ὡς εἰσηγητὴς καὶ μέλος πενταμελοῦς ἐπιτροπῆς, διαρρυθμισάσης τὴν διοίκησιν αὐτῆς.

Ὡς μέλος τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολο-

γικου Σύλλογου καὶ Ἐφορος—Γραμματεὺς τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἐπιτροπῆς, αὐτοῦ.

Ὁ εἰρημένος Σύλλογος αὐτῷ ἀνέθηκε τῷ 1919 τὴν διεξαγωγὴν σπουδαίων ὑποθέσεων ἐν Παρισίοις. Διὸ καὶ ἐπανακάμψαντι ἐκεῖθεν ἐξέφρασεν αὐτῷ τὰς εὐχαριστίας αὐτοῦ οὕτω:

•Τὴν ἀνατεθεῖσαν αὐτῷ παρὰ τοῦ Σύλλογου ἐν Παρισίοις τῷ 1916 λεπτεπίλεπτον ἐντολὴν τοσοῦτο δεξιῶς καὶ μετὰ δραστηριότητος ἐξεπλήρωσε καὶ τοσαύτας πολυτίμους ὑπηρεσίας τῷ Σύλλογῳ παρέσχεν, ὥστε τὸ Προεδρεῖον τοῦ Σύλλογου ἐψηφίσατο ὅπως ἐκφρασθῶσιν αὐτῷ αἱ τοῦ Σύλλογου εὐχαριστίαι» (ἐκ ψηφίσματος τοῦ Σύλλογου).

ᾧ μέλος τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ἐθνικῶν Φιλανθρωπικῶν Καταστημάτων ἐπανειλημμένως ἐπὶ δεκαετιαν ἐκλεγόμενος καὶ τυχῶν τῶν εὐχαριστιῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Κέντρου διὰ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας αὐτοῦ.

ᾧ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Τυάνων καὶ νῦν ἰσόβιος ἐπίτιμος Πρόεδρος αὐτῆς.

ᾧ πληρεξούσιος καὶ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπαρχίας Ἰκονίου καὶ Τυάνων εἰς δύο Πατριαρχικὰς Ἐθνοσυνελεύσεις.

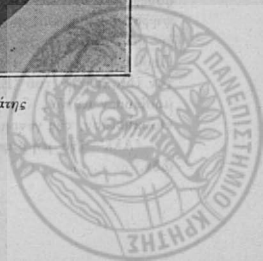
ᾧ γενικὸς ἀντιπρόσωπος τῆς Διαιτητῆς τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων Λυκαονίας καὶ Τυανίτιδος καὶ γενικὸς γραμματεὺς τῆς κοινῆς τῶν Ἀλυτρώτων Ἑλλήνων ἐπιτροπῆς διὰ τῶν γνώσεων αὐτοῦ, τῆς πείρας, τῆς γλωσσομαθείας καὶ τῶν προσωπικῶν σχέσεων τὰ μέγιστα συμβαλὼν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ αὐτῶν.

ᾧ ἔφορος τῶν ἐν Ἐπιβάταις τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης Ἀρχιγενεῖων Καθιδρυμάτων ἐπέτυχε τὴν ἐν αὐτοῖς ἴδρυσιν οἰκοτροφείου.

Πλείστα δὲ ἄλλα παρόμοια ἐθνικὰ ὑπουργήματα αὐτῷ ἀνατεθέντα εὐόρκως ἐπέτελεσε, διὰ πάντα συστάσει τοῦ ἀειμνήστου μεγάλου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ' ἀπενεμήθη αὐτῷ ὁ Χρυσὸς Σταυρὸς τῶν Ἱπποτῶν τοῦ Παναγίου Τάφου. Ὅτε δὲ αἱ μεγάλαι Ἑλληνικαὶ ἡμέραι τοῦ 1919 ἀπῆτησαν τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὸ πλευρὸν τῷ κ. Ἐλευθερίου Βενιζέλου παρουσίαν καὶ τὴν συντομιστικὴν ἐργασίαν καὶ τῶν ἐλαχίστων ἔτι συντελεστῶν, οἱ Ἕλληνες τῆς Ἀνατολῆς καὶ ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν κ. Σοφοκλῆ Α. Θεόδοτον ἀπέβλεψαν ὅπως ἀντιπροσωπεύσῃ αὐτούς, ὑπ' ὧν ἔχοντες ὅλην τὴν ἐθνικὴν δρᾶσιν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τὰ θαρραλέα δημοσιεύματα, εἰς ἃ πρῶτος αὐτὸς ἐνυπογράψως ἅμα τῇ ἀνακατῇ ἀποκαλυπτικώτατα προσέβη ἐν Κωνσταντινουπόλει, δημοσιεύματα ἀμέσως μεταφρασθέντα ἀγγλιστὶ καὶ χρησιμοποιηθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρμοστείας. Τὰς ἐν Παρισίοις, Λονδίνοις καὶ Μαγχεστρίῳ (πρόσκητις τοῦ «Μαγχεστριανοῦ Φύλακος» ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν δικαιοτάτων ἀξιώσεων) ἐνεργείας τοῦ κ. Σ. Α. Θεοδότου, δεόντως ἐκτιμηθείσας ὑπὸ τοῦ κ. Βενιζέλου, μαρτυροῦσι τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ρηθείσαις πόλεσι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβειῶν καὶ Προξενείων. Ὁ κ. Σ. Α. Θεόδοτος ἐπιδοθεὶς εἰς τὴν μελέτην τῆς ἱστορίας τῆς σημειογραφίας ἀνά τοὺς αἰῶνας, μόνος αὐτὸς μεταξὺ πάντων τῶν Ἑλλήνων, καὶ δημοσιεύσας εἰς τὰ εἰδικὰ εὐρωπαϊκὰ (γαλλικὰ ἰδίως) ἐπιστημονικὰ περιοδικὰ τὰ πορίσματα τῶν ἀναδιφήσεων αὐτοῦ, ἀντιπροσώπευσε τὸ Ἑλλη-

† Αρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Διονυσιάτης

κὸν ὄνομα, ἐξόχως τιμήσας αὐτό, εἰς τὸ ΙΑ' Διεθνὲς Στενογραφικὸν Συνέδριον τῆς Βουδαπέστης, προεδρεύσας τιμητικῶς τῶν συνεδριῶν αὐτοῦ. Ἡ «Ἑλληνικὴ Στενογραφία» αὐτοῦ ἔτυχε χρυσοῦν μεταλλίων καὶ διπλωμάτων τιμῆς. Εἶναι, πλὴν ἄλλων, ἑταῖρος τοῦ Γαλλικοῦ Στενογραφικοῦ Ἰνστιτούτου καὶ ἐπίτιμος τοῦ Βελγικοῦ, Ἰταλικοῦ καὶ Οὐγγρικοῦ τοιοῦτου. Αἱ περὶ σημειογραφίας παράτους Ἄραφιν ἀνακρινώσεις αὐτοῦ ὑπῆρξαν πολὺκροτοι, ἀποτελέσασαν αὐθενταὶ καὶ μεταφρασθεῖσαι εἰς πολλὰς γλώσσας.

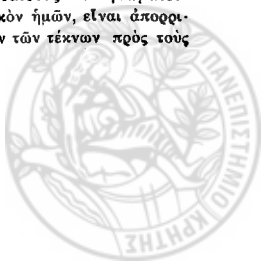
Τοιαύτη ἡ σταδιοδρομία τοῦ κ. Σοφοκλέους Α. Χουδαβερδόγλου—Θεοδότου καὶ τοιοῦτο τὸ διὰ μακροχρονίου ἐνδεδελοῦς ἐργασίας ἐν τῷ κοινωνικῷ, ἐπιστημονικῷ, ἔθνικῷ καὶ ἐμπορικῷ βίῳ ἐντίμως κτηθὲν ἠθικὸν κεφάλαιον αὐτοῦ, παραμένον δι' αὐτὸν τίτλος τιμῆς, ἀπαρεγκλίτως τηρήσαντα παραδόσεις οἰκογενειακὰς καὶ τιμήσαντα τὸ ἀκηλίδωτον παρελθὸν καὶ τίμιον ὄνομα τοῦ οἴκου Χουδαβερδόγλου Θεοδότου.

Ἄλλὰ καὶ ἐν Ἀθήναις διαμένων ἐργάζεται ἀνεκδότως ὑπὲρ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων, ὡς τε Σύμβουλος τῆς ἐταιρείας Ευζαντινῶν Σπουδῶν, καὶ ὡς διατελέσας Κοσμητῶρ—Γραμματεὺς τῆς Σχολῆς τῶν ἀπόρων παιδῶν τοῦ Παρνασσοῦ. Ἐκ τῆς ἐκθέσεως αὐτοῦ τῆς γενομένης τῇ 26 Μαΐου 1929 ἐπὶ τῇ εἰς τοὺς μαθητὰς ἀπονομῇ τῶν βραβείων καταχωρίζω ὧδε τὴν κατωτέρω σπουδαίαν περικοπὴν, τὴν ἀφορῶσαν εἰς τὴν προγονικὴν καὶ θεϊαν ἡμῶν γλώσσαν. Ταύτην οἱ ἀμαθεῖς καὶ φρενοπαθεῖς καὶ ψυχοπαθεῖς θεατρίνοι καὶ οἱ κριταὶ τούτων καὶ μισέλληνες ἀποπειρῶνται ὅπως διαστρεβλώσωσι, καὶ εἰς τὴν διαστρέβλωσιν αὐτῆς ἤρξαντο συμβάλλειν καὶ τὰ γύναια, τὰ μὴ δυνάμενα κατανοῆσαι, οὐ μόνον τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων συγγραφέων, καὶ εἰσδύσαι εἰς τὰς ἀκενῶτους αὐτῶν πηγὰς καὶ ἀντλησαι νάματα ἀφθονα, διαυγῆ καὶ σωτήρια, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς τύπους καὶ τὴν πλοκὴν τῶν λέξεων, ἅτε ἀνίκανοι τελειῶς οὔσαι ὅπως ἐξυψωθῶσιν ὑπεράνω τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ προσώπου αὐτῶν καὶ τῶν χειλέων καὶ κρατήσωσιν ἐν τῷ ὀλίγῳ καὶ νοσηρῷ ἐγκεφάλῳ αὐτῶν τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τοὺς γραμματικούς καὶ συντακτικούς τύπους, οὓς παραμερίζουσιν ἐν τῷ γραπτῷ ἑξαμβλώματι, φερὲν χρῶνται. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον ἐχθροὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ τινες τῶν ἐφημεριδογράφων, οἵτινες, ἐνῷ γράφουσι τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν, εἰς ἣν παρεισάγουσι καὶ οὐκ ὀλίγας ξένας λέξεις, ἀκαταλήπτους ὅπως εἰς τὸν Ἑλληνικὸν λαόν, διότι ἄλλως τὰς ἐφημερίδας αὐτῶν δὲν θὰ ἀνεγίνωσκεν ὁ γνήσιος Ἑλληνικὸς λαός, ὁ ὁποῖος ἀποτροπιάζεται τὸ τῶν μαλλιαρῶν γλωσσικὸν ἐξάμβλωμα, συνιστῶσι καὶ ὑπερασπίζουσι πιθηκιστὶ τοὺς αἰρετικὸς μαλλιαροὺς, διότι καὶ τινες τῶν ἀφρόνων πολιτικῶν ἐκφράζονται καὶ ποτε γράφουσι ψηροθηρίας ἕνεκα καὶ πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μαλλιαριστί, ἐν ᾧ ἀπὸ τοῦ βήματος τῆς βουλῆς ὁμιλοῦσι τὴν Ἑλληνικὴν γλώσσαν. Περὶ τῶν τοιούτων θὰ δημοσιεύσω ἄλλοτε τὴν ἐπιστολήν, ἣν ἔστειλα πρὸς τὸν ἰδιοκτήτην τοῦ Ἑλευθερίου Βήματος τῇ 19 Δεκεμβρίου 1926, καὶ δὲν ἐδημοσίευσεν αὐτήν, ὅτε ἐδημοσίευσεν περικοπὰς τινὰς ἐκ τῆς παραφράσεως τοῦ Θουκυδίδου, τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Βενιζέλου, ὅτε εὐρίσκετο ἐν τῇ ἑξορίᾳ).

Ἄλλ' ἵνα μὴ μακρηγορῶ ἀντιγράφω τὴν εἰρημένην περικοπὴν ἔχουσαν ὅδε.

«Είναι γνωστόν τὸ τερατόμορφον ἰδίωμα, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἐτῶν ἐν εἶδει ἐπιδημηκῆς νόσου λυμᾶίνεται τὴν θείαν τοῦ Ἑλληνος γλῶσσαν, ἀποδεικνύον ὅπως ὀρθῶς εἶπε Γερμανὸς τις καθηγητὴς ὅτι οἱ ὑποστηρικταὶ αὐτοῦ εἶναι ἀπολύτως ἀνίκανοι νὰ ἐξοικειωθῶσι πρὸς τὴν ἀρχαίαν τέχνην τοῦ λόγου, καὶ ἀγνοοῦσιν ἐπομένως τὸ γνήσιον ἑλληνικὸν ὕφος.

Καὶ οἱ μὲν πλείστοι ἐκ τῶν ἀποστόλων τῆς νοσηρᾶς ταύτης αἰρέσεως, ἐξ ἀμαθείας καὶ ἐπιπολαίου φηγοπονίας ἀσπάζονται τὸ εὐκόλον τοῦτο, πλὴν σαθρὸν γλωσσικὸν ἐξάμβλωμα, τὸ ἐπιτρέπον τὴν ἀποβολὴν πάσης γλωσσικῆς αὐθεντίας, πάσης ἐθνικῆς παραδόσεως, παντὸς γραμματικοῦ ἢ συντακτικοῦ κανόνος· Ἄξιοκατάκριτοι ὅμως εἶναι οἱ χυδαῖσται ἐκεῖνοι γλωσσοπλάσται, οἱ δίκην ἐξωμοτῶν μεταπηδήσαντες εἰς τὴν μερίδα τῶν διαφθορῶν τῆς γλώσσης καὶ ἐπιδρῶντες τόσον καταστρεπτικῶς ἐπ' αὐτῆς τῆς θεμελιώδους ἐκπαιδεύσεως ἡμῶν. Ὁ μέγας Ἀμερικανὸς Ἐμερσων εἶχεν εἶπῃ κάποτε ὅτι ἡ διαφθορὰ τοῦ ἀνθρώπου ἀκολουθεῖται ὑπὸ τῆς διαφθορᾶς τῆς γλώσσης αὐτοῦ. Καὶ οἱ χυδαῖσται οὗτοι λησμονοῦντες ὅτι σκοπὸς πάσης ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἐν ἄλλοις ἢ χρῆσις ὀρθοῦ καὶ δοκίμου λεκτικοῦ, συνεπαγομένου τὸ ὀρθῶς σκέπτεσθαι, λησμονοῦντες ἢ ἀγνοοῦντες ὅτι τὸ ἐκπαιδευτικὸν Συμβούλιον τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας ἀποφαίνεται, ὅτι διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως οἱ Ἀγγλόπαιδες, ἀπομανθάνοντες τὸ ἐκ γενετῆς χυδαῖον ἰδίωμα, διδάσκονται νὰ ὀμολῶσι τὴν ὀρθὴν καὶ καθαρῆν ἑλληνικὴν, ἀγνοοῦντες πάντως ὅτι ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ ἐπιβάλλει τὴν dignité du langage (ἀξιοπρέπειαν τῆς γλώσσης) καὶ τὰ σοφὰ λόγια τοῦ Γάλλου Lamennais, ὅτι, ἡ διαφθορὰ τῆς γλώσσης εἶναι τεκμήριον ἀσφαλέστατον διανοητικῆς καὶ ψυχικῆς διαφθορᾶς, ἐπιζητοῦσιν ἐν τοσοῦτῃ τὴν ἀνατροπὴν τῆς προαιωνίου γλωσσικῆς παραδόσεως τοῦ ἔθνους ἡμῶν, καταρτίσαντες εἰς ἐρείπια τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ, καταλήξαντες εἰς γλωσσικὴν ἀναρχίαν, ἐπιβουλεύονται τὸ γνήσιον τῆς μητρικῆς ἡμῶν γλώσσης ὑπονομεύοντες αὐτὴν τὴν ὑπόστασιν τοῦ ἔθνους ἡμῶν, τὴν ἀγκυραν τὴν ἐγγυωμένην περὶ τῆς ἀρρήκτου συνοχῆς ἡμῶν μετὰ τρισχιλιετοῦς παρελθόντος καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ὑπάρξεως ἡμῶν οὐχὶ ὡς νοθογενοῦς τινος ἔθναριου, ἀλλ' ὡς γνησίως Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Οἱ ἐπιβάλλοντες τὴν γλωσσικὴν ἡμῶν ἐκβαρβάρωσιν πάσχοντες τὴν νοσταλγίαν τοῦ βορβόρου ὅπως ἀποφαίνονται οἱ Γάλλοι, la nostalgie de la boue, ὁμοιάζουσι πρὸς ἀθλίους ἐπαίται· ἐκτινάσσοντας τὰ ῥυπαρὰ ῥάκη αὐτῶν ἐπὶ τοῦ τάπητος λαμπροῦ ἀνακτόρου. Τὴν ἐν λόγῳ δ' ὑπονόμεισιν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, ἅς ὁ Ἕλλην μόνον διὰ καθαρᾶς γλώσσης δύναται ν' ἀποκτήσῃ μαρτυρεῖ καὶ πρόσφατος δῆλωσις Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβούλου, ἀνήκοντος εἰς τοὺς ἐν λόγῳ Χυδαῖστας καὶ γνωματεύσαντος ὅτι ὁ **Γερροστάθης** τὸ κατ' ἐξοχὴν ἀναγνωστικὸν ἡμῶν, εἶναι ἀπορριπτός, καθότι διδάσκει τὴν ὑπακοὴν καὶ τὸν σεβασμὸν τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς! »

ΚΡΙΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΜΟΥ

“ΤΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΝ ΑΓΙΩ ΟΡΕΙ ΚΑΙ Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΚΑΙ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἐκτὸς τῶν ἀμαρτεσιμάτων προῖσταμένων τῶν Μονῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἄθω, μεθ' ὧν ἀλληλεγγύως συνεδέθησαν καὶ τινες τῶν ἐγγραμμάτων τοιούτων ἐκ φόβου μὴ ἀπελαθῶσιν ἐκ τῶν Μονῶν αὐτῶν ἐν αἷς μειοψηφοῦσι, καὶ δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὰς Μονὰς αὐτῶν ἵνα λάβωσιν ἀντίτυπά τινα τῶν ἔργων μου ἐκδικούμενοι τάχα ἐμέ, τὸν γράψαντα καταφανεσιτάτας ἀληθείας, ὡσεὶ εἰς τὴν ἔκδοσιν αὐτῶν προεβην ἐξ ἐμπορικοῦ ὑπολογισμοῦ καὶ οὐχὶ ἵνα καταστήσω καταφανῆ τὴν ἐν ἁγίῳ Ὁρει κατάστασιν ἀπὸ πάσης ἀπόψεως πρὸς διόρθωσιν τῶν κάκιστα ἐχόντων καὶ ἀνορθῶσιν τῶν ὑπαρχόντων ἑρειπίων, ἀπαξάπαντες οἱ λοιποὶ μοναχοί, οἳ τε μοναστηριακοὶ καὶ κελλιῶται καὶ σκητιῶται καὶ ἐρημίται ἐπεκρότησαν τὰ ἔργα μου ταῦτα τὰ πρωτότυπα καὶ τοσοῦτον διαφωτιστικά, καὶ διαθέρμιως συνεχάρησάν μοι πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, ἀλλ' ὁ φόβος τῆς ἀποβολῆς αὐτῶν ἐκ τῶν Μονῶν ἠνάγκασεν αὐτοὺς καὶ δὴ τοὺς Γρηγοριάτας ἵνα με παρακαλέσωσι θερμῶς ὅπως μὴ δημοσιεύσω τὰ γράμματα αὐτῶν, καὶ ἐπειδὴ γνωρίζω καλῶς τὰς διαθέσεις τῶν κυβερνητῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους καὶ τὰ δεινοπαθήματα, ἅπερ οὗτοι θὰ ὑφίσταντο καὶ τοὺς διωγμοὺς, συνεμορφώθην ἀπαρρηκτικῶς πρὸς τὰς παρακλήσεις αὐτῶν, ἄλλως τε δὲ δὲν ἔχω ἀνάγκην τῶν ἐπαίνων αὐτῶν καὶ τῶν συγχαρητηρίων, ἀφ' οὗ τὰ ἔργα μου καὶ ἰδίᾳ τὸ τελευταῖον ἔτυχον μεγίστης ὑποδοχῆς καὶ ἐπικροτήσεως παρὰ τε τῷ λαῷ καὶ τοῖς διανοουμένοις ὁμογενέσι καὶ ξένοις, τινῶν τῶν ὁποίων καταχωρίζω ἐνταῦθα τὰς ἐπιστολάς εἰς πίστισιν τῶν λόγων μου καὶ εἰς ἐνδειξιν τῆς κρατούσης παρ' αὐτοῖς ἀδημονίας καὶ ἀπελπισίας ὡς πρὸς τὴν ἐν πάσῃ ἐλικρινείᾳ καὶ ἀληθείᾳ περιγραφομένην κατάστασιν ταύτην τοῦ ἁγίου Ὁρους, τῆς ὁποίας διόρθωσιν ἐκ τῶν ἔσωθεν δὲν προβλέπουσιν, ἀλλ' ἀτυχῶς οὐδ' ἐκ τῶν ἔσωθεν, ἐκ τε τῆς πολιτείας δηλονοῦν καὶ τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀναμένουσι, διότι οἱ

μὲν πολιτικοὶ ἀσχολοῦνται περὶ ζητήματα παρέχοντα ψήφους, οἱ δὲ μοναχοὶ στεροῦνται τοιούτων, οἱ δὲ ἐκκλησιαστικοὶ ἄρχοντες περὶ ἄλλα τυρβάζουσι καὶ δὴ περὶ αὐξήσεως τοῦ μισθοῦ αὐτῶν ὅπως ἀνειώτερον ζῶσι καὶ εὐκολώτερον παχύνονται. Καὶ ἀπόδειξις τούτων διὰ συνήλθον οἱ ἱεράρχαι τῆς τε παλαιᾶς καὶ τῆς νέας Ἑλλάδος καὶ οὐδεὶς εὐρέθη ἵνα θίξῃ τὸ ζήτημα τῆς συστάσεως καὶ συντηρήσεως θεολογικῆς Σχολῆς ἐν ἀγίῳ Ὄρει, συντηρουμένης δαπάναις αὐτοῦ καὶ διευθυνομένης ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ οὐχὶ ὑπὸ τῆς Κοινότητος, ἀφ' οὗ οἱ αἰῶνες ἀπέδειξαν αὐτὴν ἀναξίαν πρὸς τοῦτο.

Ἴδου δὲ καὶ αἱ ἐπιστολαὶ καὶ κρίσεις κατὰ τὴν χρονολογικὴν τάξιν τῆς ἐκδόσεως αὐτῶν.

1

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Τμήμα Τύπου

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Φεβρουαρίου 1929

Ἀριθ. Πρωτ. 7634

Πρὸς τὸν Πανοσιολογιώτατον Ἀρχιμανδρίτην Κύριον Χριστόφορον Κτενᾶν Προϊστάμενον τῆς ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

Ἐχομεν τὴν τιμὴν νὰ εὐχαριστήσωμεν τῇ Ὑμετέρᾳ Πανοσιολογίῳ διὰ τὴν ἀποστολὴν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας Βιβλιοθήκης τοῦ ἀξιολόγου ὑμῶν πονήματος «τὰ γράμματα ἐν ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία».

Ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργοῦ
Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Τμήματος Τύπου
Δημ. Μ. Καλοπεθάκης

2

Ἀθῆναι, Βουλῆς 27

25 Φεβρουαρίου 1929

Πανοσιολογιώτατε Πάτερ Κτενᾶ.

Παρά τοῦ φίλου κ. Σ. Α. Χουδαβερδόγλου—Θεοδότου ἔλαβον τὸ προφρόνως ἀποσταλὲν μοι νέον σας πόνημα περὶ «τῶν γραμμάτων ἐν ἀγίῳ Ὄρει καὶ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας», τὸ ὁποῖον ἀνέγνωσα μετ' εὐχαριστήσεως καὶ ἐνδιαφέροντος ἐξαιρετικοῦ. Σὰς εὐχαρι-

σιτῶ θερμῶς καὶ σᾶς συγχαίρω δλοφύχως διὰ τὴν φιλοπονίαν καὶ με-
θοδικότητα δι' ὧν τροφοδοτεῖτε τὴν πτωχὴν ἄχρι τοῦδε νεωτέραν
θεολογικὴν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν μας φιλολογίαν, μάλιστα δὲ τὴν σχε-
τιζομένην μὲ τοὺς μεγάλους τόπους τῆς μεγάλης ἡμῶν Ἐθνικῆς καὶ
Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Εὐχαριστῶν καὶ πάλιν θερμῶς διατελῶ
μετὰ πολλῆς ἐκτιμήσεως καὶ σεβασμοῦ.

Α. Ἀλιβιζᾶτος

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

3

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Ἐν Ἀθήναις—Μεθώνης 45, τῇ 11 Μαρτίου 1929

Πανοσιολογιώτατε,

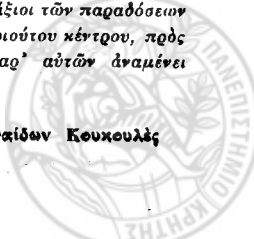
Κατὰ τὰς μελέτας μου μετ' ἰδιαιτέρου ἐνδιαφέροντος παρακολου-
θῶ τὴν ἱστορίαν τῆς παιδείας παρ' ἡμῖν, διότι, ἀληθῶς, ὡς καὶ ὁ
Πλάτων εἶπεν, «οὐκ ἔστι περὶ οὗτου θειοτέρου ἢν ἄνθρωπος βουλευ-
σαιο ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ οἰκείων».

Ἐνεκα τούτου μεθ' ὄλως ἰδιαιτέρας εὐχαριστήσεως ἐδέχθην τὸ
περισπούδαστον βιβλίον τῆς Ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος περὶ τῶν
γραμμάτων ἐν ἀγίῳ Ὅρει, τὸ ὁποῖον εἶχε τὴν καλωσύνην νὰ μοι ἐγ-
χειρίσῃ ὁ κοινὸς φίλος κ. Σοφοκλῆς Θεόλοτος καὶ διὰ τὸ ὁποῖον
θερμῶς σᾶς εὐχαριστῶ. Τί νὰ σᾶς εἶπω δι' ὅσα νέα ἔμαθον ἐξ αὐ-
τοῦ ἐχάρην, σφόδρα δῆμως ἐλυτήθην ἐκ τῆς καθόλου καταστάσεως
ἐν ἀγίῳ Ὅρει, τὴν ὁποῖαν διαζωγραφεῖτε μὲ δίκαιον βέβαια παρὰ-
πονον.

Εὐχομαι, ἵνα ἡ πρότασις ὑμῶν πραγματοποιηθῇ καὶ οἱ ἅγιοι
ἀδελφοὶ στρέψωσι καὶ πάλιν ἔντονον τὴν προσοχὴν αὐτῶν πρὸς τὸ
πολύτιμον τῆς παιδείας χρῆμα, δεικνύμενοι ἀντάξιοι τῶν παραδόσεων
τοῦ Ἀγιωνύμου ὄρους καὶ προσφέροντες, ἀπὸ τοιοῦτου κέντρου, πρὸς
τὴν ἐπιστήμην δ,τι ὄντως δύναται καὶ δ,τι παρ' αὐτῶν ἀναμένει
αὐτη.

Εἴητε ἐν Κυρίῳ ὑγιαίνοντες.

Φαίδων Κουκουλᾶς

Ἀθήναι 18 Μαρτίου 1929

Σεβαστέ μοι,

Ἔλαβον τὸ λαμπρὸν καὶ ἔθνωφελές ἔργον σας, ἐκφράζω δὲ ὑμῖν τὰς εὐχαριστίας μου, ἀλλὰ καὶ τὸν θαυμασμόν μου.

Ἵμέτερος φίλος
Δημήτριος Γρ. Καμπούρογλου
 Ἀκαδημαϊκός

5

† **Βασίλειος** ἱερέω Θεοῦ Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως
 Νέας Ῥώμης καὶ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης.

Ἀριθ. $\frac{\text{Πρωτ. 512}}{\text{Διεκπ. 563}}$

Ἐντιμότητα καὶ ἀγαπητὴ ἡμῖν κύριε Σοφόκλεις Α. Χουδαβερδόγλου-Θεόδοτε, πατρικῶς εὐχόμεθα ὑμῖν.

Ἐλάβομεν τὸ ἀπὸ 7 τοῦ παρελθόντος μηνὸς γράμμα ὑμῶν, σὺν αὐτῷ δὲ ἀσφαλῶς καὶ τὰ δέκα ἀντίτυπα τοῦ νέου φιλοπονήματος τοῦ ἀγαπητοῦ ἀρχιμανδρίτου κ. Χριστοφόρου Κτενᾶ «Τὰ Γράμματα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία», ἅπερ κατ' ἐντολὴν αὐτοῦ ἐπεμψεν ἡμῖν ἡ ἐντιμότης ὑμῶν ἢ τὴν ἐπιμέλειαν σχοῦσα τῆς ἐκδόσεως.

Ἐπεσκοπήσαμεν μετὰ πολλῆς εὐαρεσκείας καὶ τὸ νέον τοῦτο πόνημα τοῦ ζηλωτοῦ συγγραφέως καὶ ἀσμένως ἐκδηλοῦμεν τὴν εὐαρεσκίαν ἡμῶν ταύτην διὰ τῆς παρουσίας πρὸς τὴν ὑμετέραν Ἐντιμότητα ἀπαντήσεως, ἐκφράζοντες ἅμα δι' αὐτῆς καὶ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν πρὸς τὴν αὐτοῦ ὀσιολογιότητα διὰ τὴν ἀποστολὴν τῶν ἀντιτύπων καὶ πληροφοροῦντες διὰ ταῦτα διενεμήθησαν προσηκόντως, ληφθείσης ὑπ' ὧν πρὸ παντός, ὡς εἰκός, τῆς σχετικῆς ὀνομαστικῆς ὑποδείξεως ὡς πρὸς τινὰ ἐξ αὐτῶν.

Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος εἶη μετὰ τῆς ὑμετέρας ἀγαπητῆς ἐντιμότητος.

αἰκθ' Ἀπριλίου α'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως διάπυρος πρὸς Θεὸν εὐχέτης.

Ἐκ τῆς ἱερᾶς Σκήτης τῶν Καρυῶν τοῦ ἁγίου Ὁρους

27)9 Ἀπριλ. 1929

εἰς Γαλάζιον (Ῥουμανίας)

Ἀγαπητέ μοι ἐν Χριστῷ ἀδελφέ Χριστοφόρε Κτενᾶ.

Ἐν ἀγαλλιάσει καρδίας ἀνέγγων καὶ ἐπανέγγων τό τε γράμμα σου καὶ σπουδαῖόν σου ἐπίσης καὶ ῥηξικέλευθον πόνημα. Πολλὴν τὴν ὠφέλειαν θὰ φέρῃ ἡ παρρησία, τὸ θάρρος, ἡ τόλμη σου, αἱ γνώσεις, τὸ ἄκονον, ἡ εὐδυνάθεια· θὰ κάμῃ κρότον· σὲ κρίνω, ἀγαπητέ μοι, εὐλικρινῶς ἐν Χριστῷ· δὲν σὲ κολακεύω. Ἡ κραταιὰ τοῦ Σωτῆρος, ἡ Παντοδύναμος χεὶρ, ἐκδικεῖται διὰ τῆς χειρὸς σου, τὰ ψεύδη, ὑποκρίσιαν, ἀμαθίαν.... Ὡς πολλή σου ἡ γενναϊότης! Ἄς φοβηθῶσιν, εἴθε, καὶ τὸ οὐαὶ τοῦτο τὸ ἐπιτάριθμον καὶ δὲς Σῶτερ, διόρθωσιν, εὐθύτητα, δρᾶσιν, ἐν σοί, φιλομουσίαν ἀμυγῇ, φῶς γνώσεως· οἱ ἀγαθοὶ θὰ εὐφρανθῶσιν· καὶ βιβλιοκρισίαι ἐπαινετικάι θὰ γραφῶσι· συγχαρητήρια θὰ ἔχητε πολλά.

Πολυτρόπως ἐθαύμασα καὶ τὴν ἐλευθεροστικμίαν, τὸν ῥοῦν, τὴν ὀρμὴν τοῦ λόγου, τὴν ἀκατάσχετον, τὴν μελέτην, τὸ ἀπίοτητον.... Ἀγωνίζεσαι ἀπλῶς ἐν ψυχῆς ὀλόγητι, νὰ ἐπανορθωθῶσι τὰ σιγερὰ· νὰ γείνη τὸ καλόν· νὰ παρρησιασθῇ ἡ ἀλήθεια, το φῶς· νὰ παταχθῇ ὁ ἐγωϊσμός, ἡ ἀμάθεια, ὁ δόλος, ἡ οἴησις, πᾶν καθόλου τὸ μὴ θεοφιλές!... Χάριτι Χριστοῦ, ἔργον εἰργάσω κοινωφελές, καὶ πιστευσόν με, ἀδελφέ ἐν Χριστῷ, συντόμως θὰ ἴδωμεν τὰ ἐνεργὰ ἀποτελέσματα· εἴθε μόνον νὰ διαδοθῇ, νὰ ἐφαπλωθῇ εἰς τὸ Γένος· νὰ γνωσθῇ, νὰ ἀναγνωσθῇ, νὰ κατανοηθῇ ἀμερολήπτως, δρθῶς, ἀπαθῶς, ἀπροκαταλήπτως.

Ποίησει καὶ τοῦτο ὁ Παντοδύναμος, ὁ φίλος τῆς ἀληθείας, αὐτὴ ἡ Ἀλήθεια, ὁ τοῦ δικαίου Προστάτης Σωτὴρ ἡμῶν Χριστὸς ὁ Θεός.

Καὶ πάλιν, ἀδελφέ, τὰ ἐν Κυρίῳ ἐγκάρδιά μου συγχαρητήρια. Μάχου, ἔτι καὶ ἔτι, ὑπὲρ τῆς σωτηρίας, τοῦ φωτισμοῦ τῶν πολλῶν, τοῦ Γένους ἡμῶν! «Μέχρι θανάτου ἀγωνίσαι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ Κύριος ὁ Θεὸς πολεμήσει ὑπὲρ σοῦ».

Σὲ φιλῶ ἐν Χριστῷ ἀδελφικῶς
Ἀθανάσιος
Μοναχὸς Ἀγιορείτης

Ἐν Ἁγίῳ Ὄρει τῇ 25 Ἀπριλίου 1929.

Τὴν ὑμετέραν φιλίην Πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπάζομαι.

Πανοσιολογιώτατε ἅγιε Ἀρχιμανδρῖτα καὶ σεβαστέ μοι φίλε.

Ἐπὶ τῇ κοσμοχαρμοσύνῳ καὶ λαμπροφύρῳ ἀγία Ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν χαίρων προσαγορεύω τὴν ὑμετέραν ἀξιοσέβαστόν μοι Πανοσιολογιότητα διὰ τοῦ Χριστοῦ Ἀρέστη, καὶ ἐν φιλήματι ἀγία κατασπάζομαι Αὐτὴν ἐπενχόμενος ὅπως ὁ ἐκ νεκρῶν ἀναστάς Κύριος ἡμῶν δῶ Ἀυτῇ μακρότητα ἡμερῶν, καὶ ἐν πάσῃ εὐτυχίᾳ νὰ παρηγηυρῶ τὴν ἐορτὴν ταύτην τῶν ἐορτῶν ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Δὲν δύναμαι, ἀγαπητέ, νὰ περιγράψω τὴν, ἣν ἠσθάνθη ἡ καρδίᾳ μου, χαρὰν καὶ συγκίνησιν ἅμα ἔλαβον τὴν ἐπιστολὴν τῆς ἀνεμνήσθη ἡμερῶν ἀρχαίων, φιλίας εὐκρινούς, κοινῶν πόθων ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἡμῶν ταύτης Ποιρέδος τοῦ ἀειμνήστου Κυρίλλου καὶ λοιπῶν τῆς ἀληθιοσύνης ἐκείνης ἐποχῆς, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ ἐξωτερικεύσω τὴν πρὸς Αὐτὴν ἀγάπην μου, ἣτις ἔχει τὰς ῥίζας τῆς εἰς τὴν καρδίαν καὶ οὐχὶ εἰς τὰ χεῖλη, ἔσπευσα ἀμέσως νὰ ζητήσω τὸν Νεολόγον καὶ νὰ ἀντιγράψω ἀκριβῶς ὅ,τι ἔγραψεν ὁ μακαρίτης Νίκανδρος Βατοπεδινός διὰ νὰ τὴν εὐχαριστήσω· θὰ τὸ θεωρήσω δὲ μεγίστην ὑποχρέωσιν ἐὰν καὶ εἰς τὸ μέλλον μοι ὑποδεικνύῃ τοιοῦτον εἶδος ἐργασίας, διότι ἐν τῷ σεπτῷ προσώπῳ τῆς ἐξυπηρετῶ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν Ἐκκλησίαν.

Ἡ ἐκ τοῦ ἀγίου Ὄρους ἀπομάκρυνσις Αὐτῆς ὡς καὶ τοῦ κοινοῦ ἡμῶν φίλου ἱεροῦ κ. Κοσμᾶ Ἀγιοπανυλίτου εἰς τὰς τοιαύτας κρισίμους περιστάσεις εἶναι λίαν ἐπώδυνος διὰ κάθε Ἀγιορείτην ποιοῦντα τὸν ἱερὸν τοῦτον τόπον. Εἶμαι λίαν ἀπογοητευμένος ὡς ἄνθρωπος ἂν καὶ ὡς μοναχὸς ἐλπίζω ὅτι ἡ Κυρία ἡμῶν Θεοτόκος δὲν θὰ ἀφήσῃ τὸ Περιβόλι τῆς νὰ διαλυθῇ· ἔπρεπεν ὅλοι οἱ Ἀγιορεῖται, ὡς εἰς ἄνθρωπος, προσβλέψαντες πρὸς τὴν οἰκτρὰν τοῦ ἀγίου Ὄρους κατάστασιν νὰ λογισθῶμεν αὐτὴν ὡς ἰδίαν ἡμῶν αὐτῶν καὶ νὰ συντελέσωμεν ἕκαστος τὸ ἐπ' αὐτῷ πρὸς θεραπείαν αὐτῆς. Παρὰ τὴν Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ἐκλείσθησαν οὐχὶ οἱ τὸ ἴδιον συμφέρον θηροῦσαντες, ἀλλ' οἱ τῷ κοινῷ δουλεύσαντες· δὲν μᾶς ἀφήνει δυστυχῶς ἡ

ιδιοτέλεια και ὁ ἐγωισμὸς και διὰ τοῦτο βαίνομεν εἰς τὸν κατήφορον· τὸ γ' ἐπ' ἐμοὶ ἐξέδωκα μέχρι τοῦδε τὸν Κατάλογον τῆς Βιβλιοθήκης μας δαπάναις ξένων ἐν Παρισίοις, τὴν Δίοπτραν και τὸν Ζωναρᾶν ἐν Ἀθήναις δαπάναις ἰδίαις ὡς και τὴν Ἀλφαβηταλφάβητον Μελετίου τοῦ ὁμολογητοῦ, ἦν και σᾶς ἀποστέλλω, ἀλλ' ὁ μὲν Κατάλογος ὠφέλησεν ὑλικῶς και ἠθικῶς τὸν ἀναλαβόντα τὴν ἔκδοσιν· αἱ δὲ δι' ἰδίαις δαπάναις ἐκδόσεις, μὲ ἐξήντησαν οἰκονομικῶς διότι μόνον 250 σώματα διετέθησαν και τούτων τὰ πλείονα φιλικῶς, τὰ δὲ λοιπὰ σητοβιβρώσκονται εἰς τὰ κιβώτιά μου· καθότι αἱ τοιαῦται ἐκδόσεις ἴσως ἐπιτυγχάνουσιν ἠθικῶς και φιλολογικῶς διὰ τοὺς ὀλίγους, ἀποτυγχάνουσιν ὁμως οἰκονομικῶς. Ἐξαντλούμεθα και τίποτε δὲν κάμνομεν· ἐν ᾧ ἐὰν συνιστᾶτο τυπογραφεῖον ἐν ἀγίῳ Ὄρει ὅπου τὰ ὑλικά εἰσέρχονται ἐλεύθερα τελῶν και διωρίζετο μία κριτικὴ ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρείαν σας και ἐξεδίδοντο τὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας τὰ ὁποῖα ἐκμεταλλεύονται οἱ Σαλίβεροι και λοιποὶ και ἔγιναν ἑκατομμυριοῦχοι ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου και ἐν γένει τοῦ κλήρου μας (ἂς ἀφήσωμεν ὅτι και αἱ ἐκδόσεις τοῦ Σαλιβέρον και τῶν λοιπῶν εἶναι πλήρεις λαθῶν ἄνευ κριτικῆς, διότι πρόκειται περὶ ἐκμεταλλεύσεως), θὰ ἐξησφαλίζετο τὸ γόητρον και ὁ προορισμὸς τοῦ ἀγίου Ὄρους· και ἡμεῖς θὰ ἐξεδίδομεν τοὺς κόπους μας. Ἄς ἐλπίζωμεν. Ἐκφράζων τὰ συχαρητήριά μου διὰ τὰς ἐκδόσεις σας διατελῶ μετὰ τῶν καλυτέρων ἀναμνήσεων.

Ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφός σας
Σπυρίδων Λαυριώτης
Ἱατρός

8

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ἐλλογιμώτατε,

Τὸ ἔργον ὑμῶν μετὰ προσοχῆς διεξῆλθον και ὡς ἀπαρχὴν ἐθεώρησα καλὸν ἔχων ἅμα και ἄλλας ἀφορμὰς νὰ φέρω τὸ ζήτημα εἰς τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν ὡς κοσμητικῶρ. Κατὰ τὴν συνεδρίαν πολλὰ ἐλέχθησαν περὶ τῶν παρὰ πολλοῖς μοναχοῖς ἀποκειμένων χειρογράφων και δὴ και παρὰ τῷ τῶν Βλαττάδων ἡγουμένῳ, ὅστις οὔτε ἐκδίδει ἀλλ' οὔτε και ἐπιτρέπει ἄλλοις τὴν ἔκδοσιν. Τοῦ βιβλίου ὑμῶν πρὲ-

πει νὰ λάβωσι γνῶσιν οἱ κυβερνηταὶ καὶ δὲν διοτάζω νὰ εἶπω διὰ τὴν ἡμῶν ἰσχυρὸς κυβερνήτης θὰ διεξήγον αἰφνιδιαστικὴν ἐκστρατείαν κατὰ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, ἵνα ἀποσπάσω πάντα τὰ χειρόγραφα καὶ τὰ ἱερὰ κειμήλια καὶ ἀφ' οὗ ἰδρῶσω Μουσεῖον ἐν αὐτῷ τῷ ὄρει ἐναποθέσω ταῦτα, εἰ δὲ Τυπογραφεῖον, ἐν ᾧ οἱ μοναχικοὶ τυπογράφοι θὰ ἐργάζωνται. Ἀρκεῖ πλέον, ἀρκετὰ οἱ ξένοι ὠθησαν, quousque !

Προσεχῶς θὰ ἀποστείλω ὑμῖν μερικὰς μου ἐργασίας.

26[4]29

Μετὰ τμῆς

X. X. Χαριτωνίδης

9

Ἐν Καρναῖς τῇ 30 Μαΐου 1929.

Πρὸς τὸν Σεβαστόν μοι Διδάσκαλον Ἀρχιμανδρίτην κ. Χριστοφόρον Κτενᾶν.

Εἰς Γαλάζιον τῆς Ῥουμανίας.

Σεβαστέ μοι Διδάσκαλε,
«Χριστὸς Ἀνέστη»

Διὰ τῆς ἐπιστολῆς μου ταύτης ἔρχομαι νὰ λύσω μακρὰν σιωπὴν καὶ νὰ Σᾶς ζητήσω συγγνώμην ἐὰν τυχὸν Σᾶς ἐλύπησα κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα τῆς παραμονῆς Σας ἐν τῷ Κελλίῳ μας. Σᾶς εἶναι γνωστὸν πιστεύω διὰ τὸν Σεβαστὸς ἡμῖν Γέροντας ἀπεβίωσε πρὸ τριῶν ἐτῶν καὶ διὰ τὴν ἡδη παραμένομεν εἰς τὸ Κελλίον ἐγὼ, ὁ Γρηγόριος καὶ Δ. Βασίλειος, οἵτινες ἀσπάζονται τὴν δεξιάν Σας.

Τὸ ἄρι ἐκδοθὲν πόνημά Σας «τὰ Γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει» εἰργεῖται ὡς ὅπως Σᾶς θαυμάσουν ἐν Ἁγίῳ Ὄρει ἄλλην μίαν φορὰν ὅλοι οἱ Ἁγιορεῖται διὰ τὸ λέγειν καθαρὰν τὴν ἀλήθειαν, πρᾶγμα, ὅπερ δύσκολον εἰς κάθε χαρακτηῖρα νὰ τὸ πράξῃ, ἔστω καὶ ἂν εὐρίσκῃται μακρὰν τοῦ τόπου ὡς ἡμεῖς σήμερον· οὐδεὶς μέχρι σήμερον πιστεύω ἐχαρακτήρισε καὶ ἐκαυτηρίασε τόσον, ὅσον ἡμεῖς, τοὺς πάντοτε σατράπας καλογήρους καὶ ἰδίως τοὺς πραγματικῶς κηφῆνας προϋσταμένους τῶν Μονῶν.

Ἐπρεπε, Σεβαστέ μοι Διδάσκαλε, νὰ τοὺς ἐβλέπετε μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν ὑπὸ τοῦ κράτους τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου πόσον θηρία ἐγένοντο μὴ σεβόμενοι πλέον ἱερὸν καὶ ὁσιον. Θὰ ἦτο εὐχῆς ἐξ-

γον, ἔδν ἐθρίσκογτο ὅπως ὑμεῖς καὶ τινες ἄλλοι, οἵτινες θὰ εἶχον τὸ θάρρος νὰ εἶπουν τὴν ἀλήθειαν διὰ τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῆς Ἁγιορειτικῆς πολιτείας, πιθανὸν νὰ ἠγαγκάζοντο νὰ γείνουν ἀνθρώποι.

Διὰ τοῦ ἰδίου ταχυδρομείου Σᾶς στέλλω ἐν λεύκωμα τοῦ ἁγίου Ὁρους, ὅπερ ἐξεδώκαμεν μετὰ τῆς Συννοδίας Δ. Δανιὴλ εἰς Μαγδεμβούργον τῆς Γερμανίας καὶ διὰ τὰ ὁποῖα ἐξωδεύσαμεν οὐκ ὀλίγα πρὸς διαφήμῃσιν τοῦ ἁγίου Ὁρους, προσθέσας κειμήλιά τινα, μικρὰν ἱστορικὴν περιλήψιν καὶ ἱστορικὰ σημειώματα ἐκάστης Μονῆς. Δι' ὅλα αὐτὰ ἀνέμενομεν ὅπως μᾶς ἐνισχύσωσιν οἰκονομικῶς αἱ Μοναί, ἀναγνωρίζουσαι τοὺς κόπους καὶ τὰ πολλὰ ἔξοδα, δυστυχῶς ὅμως ἄλλοῦ δαπανοῦν ἑκατομμύρια, ὅχι ὅμως καὶ εἰς ἔργα ὑπηρετοῦντα τὸν ἱερὸν τόπον, ἀπόδειξις ὅτι μόλις καὶ διὰ τῆς βίας ἐξωδεύσαμεν εἰς τὰς Μονὰς περὶ τὰ 300 σώματα. Σᾶς παρακαλοῦμεν ὅθεν, εἰ δυνατόν, φροντίσατε καὶ συστήσατε τὰ ἐν λόγῳ λευκώματα εἰς τοὺς αὐτοῦ ὁμογενεῖς καὶ ξένους, διότι μόνον οἱ ἔκτος τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἕλληγες καὶ ξένοι θὰ μᾶς βοηθήσουν, ὅχι ὅμως καὶ οἱ Ἁγιορεῖται καὶ ἰδίως αἱ Μοναί. Δὲν θέλομεν νὰ Σᾶς ἀποστείλωμεν πρὶν λάβομεν τὴν διαβεβαίωσίν Σας ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοδεύσωμεν σώματά τινα μέσον ὑμῶν, μόλις ὅμως λάβομεν ἀπάντησιν Σας ἀμέσως ταχυδρομικῶς θὰ Σᾶς στείλωμεν ὅσα μᾶς ζητήσητε. Ἡ τιμὴ των εἶναι πρὸς 75 δραχμὰς ἑκαστον μὲ ταχυδρομικὰ ἔξοδα εἰς βάρος μας. Ἀναμένων ἀπάντησιν.

Διατελῶ μετὰ σεβασμοῦ

Ι. Σ. Κελλιῶτης (Χελανδαρηνός)

10

Ἀρχιμ. Χριστοφόρου Κτενᾶ, πρώην Ἀρχιεραμματεύς τῆς Ἱερῆς Κοινότητος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἄθω καὶ ἤδη ἱερατικῶς προϊσταμένου τῆς ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος.

Τὰ Γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὁρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία. Οἱ καταδιωγμοὶ τῶν λογίων Ἁγιορειτῶν καὶ τὸ βασιλεῦον ἐκεῖ παχὺ καὶ ἐρεβῶδες σκότος.

Ἐν Ἀθήναις 1928

Ὁ καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν ἐμβριθῶν ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ πονημάτων γνωστὸς ἀνὰ τὸ Ἑλληνικὸν Ἀρχιμ. Χ. Κτενᾶς ἐξετύπως

καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ τοῦτο, ὅπερ καὶ ὑπ' Ἐθνωπορικῶν Περιοδικῶν ἀνεγράφη καὶ ἐκρίθη. Ἐν τῇ ἐξελίξει καὶ τῇ παραθέσει τοῦ θέματός του, ἐν τῇ ἐπισημῶν ἐρευνῇ τῶν ἐγγράφων καὶ ἀποδείξεων, τὸ δξνωπὸν καὶ ἐμβαθύνον κριτικὸν πνεῦμα διοραταί καὶ ἐκφαινεται.

Πολυμάθεια καὶ φιλοπονία ἀκάματος, ἀκρίβεια καὶ ζῆλος ἀεγυκτος, μνήμη ἀπαλὴ καὶ στεγανή, φιλομουσία καὶ πατριωτισμὸς φλογερὸς, ἐν ἑνθμῶ ἀλλήλα διαδεχόμενα καὶ ἀρμονικῶς ἐν τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου συγχορεύοντα, παρελαύνουσι. Καὶ διαφαίνεται μὲν πως, ὅτι ἐκδικῶν ἑαυτὸν καὶ ὑπερασπίζων, ἀμύνεται κατὰ λιβέλλων καὶ ἐπιθέσεων κατ' αὐτοῦ, προηγηθεισῶν, ἀλλ' ἐν τούτοις παρ' ὄλην τὴν ὀξεῖαν καὶ ἐπιθετικὴν φλογερὰν καὶ λάβρον φυσικὴν αὐτοῦ δρμὴν καὶ τὴν εὐερέθιστον ἐκφανῆ παρρησίαν, τὸ σφοδρὸν πολεμικὸν ἦθος, ὕφος ἐν τούτοις λέγομεν, πανταχοῦ προβάλλει καὶ ἀναλάμπει τὸ ἀπτὸν τοῦ συγγραφέως μένος, ἐν μαρτυρίαις πειστικαῖς, ἀκλονήτως καὶ ἐδραίως τῷ Καλλιμαχείῳ ἐκείνῳ στοιχοῦντος «οὐδὲν ἀμάρτυρον ἀείδειν», καὶ πολλὰ ἄγνωστα, ἐν τῇ ἐξιστορήσει τῶν καθέκαστα προσώπων καὶ πραγμάτων, εἰς φῶς προσάγοντος καὶ διαφωτίζοντος.

Ἐπιστολαὶ Ἰδιωτικά, βιογραφίαι καὶ λεπτομέρειαι, πρώτην ταύτην φορὰν ἀναθρώσκουσαι, τὰ ἔργα αὐτοῦ τὰ προηγούμενα, καὶ αἱ συγγραφαί, ὅσαι τε τύποις διεδόθησαν ἤδη καὶ ἄλλαι αἱ «πρὸς ἔκδοσιν» εἰς φῶς προαχθησόμεναι, «πίναξ τῶν εἰκόνων» τοῦ βιβλίου καὶ τὰ ἐν αὐτῷ «περιεχόμενα» μετὰ «παραρτημάτων καὶ ἐπιλόγων» κοσμοῦσι καὶ συμπληροῦσι καὶ τὸ προῖον τοῦτο τοῦ δόκνου, τοῦ ζέοντος τῷ Πνεύματι καὶ τὴν ἀλήθειαν ὑπὲρ πᾶν ἀνδρικῶς καὶ γενναίως ἀγαπήσαντος ἱστοριοδίφου Ἀρχιμανδρίτου.

Λόγιοι καὶ καλλιτέχνη καὶ πᾶν πανταχοῦ τοῦ Ἱεροῦ Τόπου προέχον κατὰ καιροῦς ἀνάστημα, ἐξανίσταται ζῶν, διὰ τοῦ διδακτικοῦ τούτου ἔργου, ὅπερ μεθ' ἡδονῆς ἀναγιγνωσκόμενον πλουτίζει, «αὐτοσχέδιον τὸ ῥεῖθρον προβάλλον» κατὰ τὸν ἱερὸν Φώτιον, διὰ τῶν ἀναλύσεων καὶ εἰδήσεων αὐτοῦ πάντα ἐνσκήπτοντα καὶ συνετῶς τὰ ἐν αὐτῷ διακρίνοντα καὶ ἀμερολόγητως κρίνοντα.

Ἐν Ἀγίῳ Ὁρει τῇ 12]25 Ἰουνίου 1929

Χ. Λ. Φαρμακοπειδῆς

Ἐκ τῶν ἐν Ἀθήναις ὀρθοσκευτικῶν περιοδικῶν πλὴν ἄλλων, ἡ «Ἐκκλησία», ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 18—19 φύλλῳ τῆς 4 Μαΐου 1929

τοῦ Ζ' ἔτους καὶ ὁ «**Ἱερὸς Σύνδεσμος**», ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 6—7 τῆς 15-30 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους καὶ πολλαὶ ἡμερήσιοι Ἐφημερίδες ἔγραψαν τὰ ἐξῆς ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν «**Νέα βιβλία**». «**Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς, Πρωθιερεὺς τῆς ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, γνωστὸς δὲ ἐκ τῶν ποικίλων συγγραφῶν καὶ τῆς καθόλου ἐθνικῆς αὐτοῦ δράσεως, ἐξέδωκε προσφάτως νέον σύγγραμμα, «Τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία». Ἐν τούτῳ ὁ πολυμαθὴς καὶ πολυγράφος συγγραφεὺς, ἀφορμὴν λαμβάνων ἐξ ἀχαρίστου πρὸς τὴν μητέρα Ἐκκλησίαν Ἀγιορειτικοῦ βιβλίου, ἀναπτύσσει ἐξαίρων τὰς ὑπὲρ τοῦ Ἀγιωνύμου ὄρους ἀνὰ τοὺς αἰῶνας πολλαπλᾶς ὑπηρεσίας καὶ θυσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, καὶ καυτηριάων τὴν ἀμάθειαν, προτείνει ὅπως Μονὴ τις ἐν αὐτῷ μετατραπῆ εἰς Θεολογικὴν σχολήν, συντηρουμένην δαπάνῃ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος. Τὸ σύγγραμμα κοσμεῖται ὑπὸ ὠραίων εἰκόνων, πωλεῖται δὲ ἀντὶ 25 δραχμῶν παρ' ἅπασιν τοῖς Βιβλιοπωλείοις».**

12

Αἱ δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐκδιδόμεναι Ἐφημερίδες «**Ταχυδρόμος**», 10 Ἰανουαρίου 1930, «**Μακεδονία**», 11 Ἰανουαρίου 1930, «**Νέα Ἀλήθεια**», καὶ «**Φῶς**» ἐν ταῖς αὐταῖς ἡμερομηνίαις, ἔγραψαν τὰ ἑξῆς χαρακτηριστικὰ ταῦτα ὑπὸ τὸν τίτλον «**Νέαι ἐκδόσεις**». «**Ὁ Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς ἐξέδωκε μονογραφίαν ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει». Εἰς 120 καλλιτεχνικῶς τυπωμένας σελίδας πραγματεύεται ὁ λόγιος κληρικὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν Γραμμάτων ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ μὲ καταπληκτικὴν σαφήνειαν ἐξιστορεῖ τὸν ἀπηνῆ διωγμὸν, ὃν ὑφίσταντο παρὰ τῶν ἀμαθῶν μαυροφύρων οἱ δλίγοι λόγιοι μοναχοί, θύματα μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἀκόμη μεσαιωνικῶν μηχανορραφῶν. Τὸ ἔργον κοσμοῦμενον ὑπὸ πλείστων εἰκόνων καὶ πλήρες ἀντιγράφων ἱστορικῶν ἔγγράφων εἶναι ἀπαραίτητον βοήθημα διὰ πάντα ἀσχολούμενον μὲ τὰ γράμματα καὶ τὸν κλῆρον.**

Ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἀκαταπονήτου συγγραφέως ἐξεδόθη ἐπίσης καλλιτεχνικὴ μονογραφία «**Μονὴ τοῦ Δοχειαρίου**». Ἱστορικὴ μελέτη ἀνταξία τῆς προηγουμένης δὲν ἀφίνει ἀνεξερεύνητον οὐδὲν σημεῖον τῆς ζωῆς τῆς Μονῆς ταύτης ἐκτεινομένης εἰς τὴν μακρὰν περιόδον

δέκα δλοκλήρων αλώνων. Τὸ ἔργον κοσμούμενον ἐπίσης ὑπὸ πλείστων εἰκόνων καὶ ἱστορικῶν ἐγγράφων, εἶναι χρησιμώτατον διὰ πάντα ἀσχολούμενον περὶ τὸ "Ἅγιον" Ὅρος καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν Μονῶν αὐτοῦ».

13

Ὁ δὲ καθηγητὴς τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων καὶ μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων ἐλλογιμώτατος κ. Νικόλαος Γ. Δόσιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, ἔγραψε τὴν ἐξῆς ὥραϊαν κρίσιν.

Ἱερολογιώτατε Ἀρχιμανδρῆτα κ. Χριστοφόρε,

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ σωτηρίου ἔτους εὐχομαι ὑμῖν ὑγείαν καὶ πᾶν καταθύμιον καὶ τᾶς εὐχαριστῶ διὰ τὴν φιλοδώρησιν δύο τῶν ἐκλεκτῶν σας ἔργων, «Ἡ Ἱερά Μονὴ τοῦ Δοχειαρίου» καὶ «Τὰ Γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει». τὰ ὁποῖα διεξήλθον μετὰ πολλοῦ τοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ ὠφελείας.

Πόσα τέως ἄγνωστα ἢ κακῶς ἢ ἑλλιπῶς γνωσκόμενα ἀποκαλύπτονται εἰς τὰ ὥραϊα ὑμῶν βιβλία, ἐν οἷς ἀγροεῖ τις τί νὰ θαυμάσῃ μᾶλλον, τὴν φιλοπονίαν καὶ τὴν κριτικὴν τοῦ συγγραφέως, ἢ τὸ φιλάληθες αὐτοῦ καὶ πατριωτικὸν ἐνδιαφέρον, ἵνα μὴ τι εἶπω διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτῶν ἐκτύπωσιν καὶ διακόσμησιν με ὥραϊας εἰκόνας! Ὡς φιλόβιβλος Σᾶς ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὸ διπλοῦν δῶρον»...

Νικόλαος Δόσιος Δ. Φ.

14

ΔΡΑΓΑΤΣΕΙΟΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 19ῃ Σεπτεμβρίου 1930

Πανοσιολογιώτατε,

Μετὰ πολλοῦ τοῦ διαφέροντος ἀνέγνωσα τὸ διὰ τοῦ κυρίου Χου δαβερδόγλου δωρηθέν μοι ἔργον Ἵμῶν: «Τὰ γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ», τὴν πολυτιμωτάτην ταύτην συμβολὴν εἰς ἐπίγνωσιν πλέον ἢ ζωντανὴν τῶν κατὰ τὰ καλογηρικὰ τερτίπια. Ἐγνώριζόν τινα μαθῶν παρὰ τοῦ φίλου ἀρχιμανδρῆτου Παντελεήμονος Χρυσσοχόου, διδάξαντος παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ τῷ

ρα ἔχω ἐνώπιόν μου μίαν εἰκόνα φαεινήν, μίαν εἰκόνα πάσης τῆς ἐξελίξεως τῆς ἀπαισίας ὄντως καταστάσεως τῶν δσίων πατέρων. Συγχαίρω υἱὴν ὑποκαρδίως διὰ τὴν δεινότητα, μεθ' ἧς εἰκονίσατε τὴν ἀληθῆ, τὴν ὑπεραληθῆ ὕψιν, διὰ τὴν ὁποῖαν ἀλγεῖ ἡ ψυχὴ πραγματικῶς, ὅταν ἀναλογίζηται τοιαύτην κατάπτωσιν τοῦ ὑψίστου τοῦτου σημείου τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς Ἀκροπόλεως τῆς πραγματικῆς τῆς ἡμετέρας θρησκείας. Τὰ εἶχον μάθη καὶ διὰ τοῦ παλαιοῦ μου ἐν Πειραιεῖ ἐξ Αἰγίνης μαθητοῦ Σπ. Καμπανάου. Ἄλλὰ τί νὰ σοῦ κάμη καὶ αὐτός; «μία χελιδὼν» καὶ αὐτὴ ἐν διωγμῶ «ἔαρ οὐ ποιεῖ».

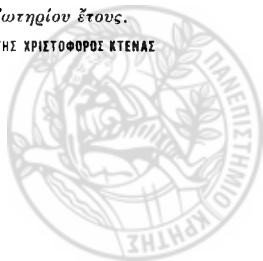
Ἐπὶ τούτοις καὶ πάλιν εὐχαριστῶν καὶ συγχαίρων τὴν Ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα καὶ εὐχόμενος νὰ ἐνισχύῃ Αὐτὴν ὁ Θεὸς ἐξ ὕψους εἰς τὸν μέγαν, ὃν ἀνέλαβεν ἀγῶνα, τὸν τοσοῦτον τελεσφόρον, παρακαλῶν δὲ νὰ δεχθῆτε τὰς ἐλικρινεσιτάτας τῶν προσρήσεών μου, διατελῶ

Πρόθυμος
Ἰάκ. Χ. Δραγάτης

Μόνον οἱ προγαστορες τοῦ κλίματος τῆς Ἐκκλησίας τῆς ὅλης Ἑλλάδος δὲν μοι ἔγραψάν τι, οὔτε ἐνήργησαν ἵνα αἱ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν Μοναὶ ἀγοράσωσι σώματά τινα τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου, περὶ ἧς εἰδοποιήθησαν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς Συνόδου, διότι δὲν εἶχον καιρὸν οὐδ' ἵνα σκεφθῶσι περὶ τοιούτων πραγμάτων, πολὺ δὲ περισσότερον ἵνα ἐνεργήσωσι τι ὑπὲρ κοπιάσαντος καὶ οἰκονομικῶς ἐξαντληθέντος κληρικοῦ, ἄτε ἀσχολούμενοι περὶ τὴν σκευασίαν καὶ τὴν καταβρόχθισιν λουκουλλείων προγευμάτων, γευμάτων, ἀπογευματινῶν καὶ δείπνων! Φίλε ἀναγνώστα, μετάρηθι εἰς Χίον, Τρίκαλα καὶ ἄλλαχού ἵνα πεισθῆς ὅτι οὐ ψεύδομαι, ἀλλ' ἀλήθειαν λέγω.

Ἐν Γαλαζίῳ κατὰ Ἰούλιον τοῦ 1929 Σωτηρίου ἔτους.

† ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΚΤΕΝΑΣ

Η

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΘΩΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ

ΚΑΙ ΟΙ

ΕΝ ΑΥΤΗ ΔΙΔΑΞΑΝΤΕΣ ΑΠΟ ΤΟΥ 1845-1916

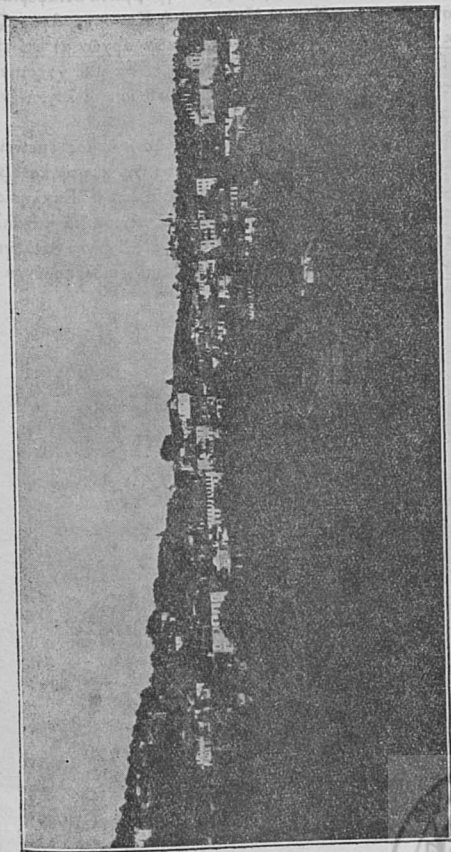
Α'

Ἡ σύγχρονος Ἀθωνιάς Σχολή, ὡς ἀπὸ τῆς ἰδρύσεως αὐτῆς μέχρι τοῦδε λειτουργεῖ, δι' ἑνὸς καὶ ποτε δύο διδασκάλων, διδασκόντων παρῆλικας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μαθητάς, ἐν δυσὶν ἢ τρισὶν ἔτεσι, καθ' ἃ καὶ δὲν μένουσι πάντες οἱ μαθηταὶ ὅπως ὑποστῶσι τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις, τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους πνευματικούς καρπούς παράγει, ὥστε καὶ οἱ ἐξ αὐτῆς ἀποφοιτῶντες δὲν δύνανται ἵνα χρησιμεύσωσιν οὐδ' ὡς γραμματεῖς ἐν ταῖς Μοναῖς αὐτῶν πρὸς τήρησιν τῆς τυχοῦσης γραφικῆς ὑπηρεσίας καὶ τῶν ληψοδοτικῶν βιβλίων, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων, ἀπαντωσῶν δὲσάκις ζηλωτῆς τις καὶ θερμουργὸς διδάσκαλος καὶ τοῦ καθήκοντος αὐστηρὸς ἐκτελεστής καὶ ἄοκνος τῶν Μουσῶν ὑπέρτης ἐξασκεῖ αὐτοὺς συχνάκις εἰς τὴν ἐπιστολογραφίαν καὶ τὰ ἄλλα πνευματικὰ γυμνάσματα, ὡς εἰσιν οἱ μαθηταὶ μου Γαβριὴλ μοναχὸς Ζωγραφίτης, Ἱερόθεος μοναχὸς Δοχειαρίτης, Συνέσιος Ἱεροδιάκονος Σταυρονικητιανὸς καὶ τις Λαυριώτης, οὗ τὸ ὄνομα διαφεύγει τὴν μνήμην μου νῦν.

Ἐκ τῶν ἀγιορειτῶν μαθητῶν μου μετέβησάν τινες εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, καὶ ἦσαν τοσοῦτον καλῶς παρεσκευασμένοι, ὥστε ὁ Σχολάρχης ἀείμνηστος **Μιχαὴλ Κλεόβουλος** καὶ οἱ καθηγηταὶ οἱ ἐξετάσαντες αὐτούς, ἔμειναν κατάπληκτοι ἐκ τῶν εὐστόχων ἀπαντήσεων καὶ τῶν ἐκθέσεων, ἃς ἄνευ λάθους εἶχον συντάξει, ὅτε δὲ εἰς τὴν αὐτὴν Σχολὴν μετέβησαν καὶ τινες μαθηταὶ μου ἐκ τῆς ἐν Πριγκήπῳ ἐξαταξίου Σχολῆς κατετάχθησαν εἰς τὴν δευτέραν Γυμνασιακὴν τάξιν ὑπερπεθῆσαντες οὕτω τὴν τρίτην Σχολαρχείου. Ἐν τῇ δὲ ἐν Φαναρίῳ δημηγύρει λογίων κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἐν οἷς παρῆν καὶ ὁ Ἐ-

πίτροπος τοῦ ἁγίου Ὁρους κυρὸς ἀρχιεμυνδρίτης Θεόφιλος Σταυρονικητιανὸς, λόγου γενομένου περὶ ἐμοῦ ὡς διδασκάλου, ὁ εἰρημένος Σχολάρχης εἶπεν «ὅσα χρόνια διευθύνω τὴν Μ. τοῦ Γένους Σχολὴν καλλιτέρους μαθητὰς τῶν τοῦ Κτενᾶ δὲν ἀπῆντησα. Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος μὲ τὸ καλάμι φυσᾷ τὰ γράμματα εἰς τὸ κεφάλι τῶν μαθητῶν του καὶ παρασκευάζονται οὕτω καλῶς;»

Ἄτυχῶς τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς ταύτης παραλύουσι πολλάκις πολλοὶ τῶν ἀπαρτιζόντων τὴν Κοινότητα ἀντιπροσώπων τῶν Μονῶν, ἀντιπολιτευόμενοι τοὺς διδασκάλους, ὡς συνέβη ἐπὶ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς **Ἀθανασίου Βατοπεδηνοῦ**, καὶ ἄλλων πρὸ καὶ μετὰ ταῦτα, καὶ τὴν Σχολὴν αὐτὴν, ἣς τὴν κανονικὴν λειτουργίαν δὲν ἀνέχονται· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ἀγράμματοι διδάσκαλοι, οἱ ὅποιοι ἔχοντες ἰσχυροὺς προστάτας, ἢ ἀνήκοντες εἰς μεγάλην Μονήν, καταλαμβάνουσι τὴν θέσιν τοῦ διδασκάλου μόνον χάριν τοῦ μισθοῦ, ἀνίκανοι ἔλως ὄντες πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτῶν καθήκοντος, οὐκ ὀλίγον παρακωλύουσι τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς. Ἄλλὰ καὶ οἱ στασιάζοντες κατὰ τῶν διδασκάλων αὐτῶν μαθηταί, καὶ ἀτιμώρητοι μένοντες τὰ μέγιστα συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς Σχολῆς. Πρὸ παντὸς ὁμῶς αἰτίοι τῆς μὴ κανονικῆς λειτουργίας τῆς Σχολῆς καὶ τῆς προαγωγῆς αὐτῆς εἰς θεολογικὴν ἢ καὶ πλήρως Γυμνάσιόν εἰσιν οἱ προϊστάμενοι καὶ κυβερνήται τῶν Μονῶν καὶ τοῦ Ὁρους ἐν γένει. οἱ ὅποιοι ἐξ ἀποστροφῆς πρὸς τὰ γράμματα καὶ πρὸς τοὺς λογίους μοναχοὺς δὲν ἠθέλησάν ποτε, ἵνα ὑπακούσωσι πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν Ἐκκλησίαν καὶ καλλιεργήσωσι τὰ γράμματα ἐν ἁγίῳ Ὁρει, τὰ τε ἔσω καὶ τὰ θύραθεν, ἀλλὰ βιασθέντες ἱδρυσαν τὴν ὑπάρχουσαν Σχολὴν «πρὸς ἀποφυγὴν ἀπευκαταίων», ὡς ἐν τῇ γνωμοδοτήσει αὐτῆς ῥητῶς ἔγραψεν ἡ μεγίστη Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου, διότι ἦ τε Ἐκκλησία καὶ τὸ Γένος εἶχον ἐξαναστῆ κατὰ τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἀρνούμενου τὴν ἱδρυσιν καὶ κανονικὴν λειτουργίαν Σχολῆς ἐν αὐτῷ, καὶ οἱ ἁγιορεῖται εἶχον φοβηθῆ μὴ τῇ ἐνεργείᾳ αὐτῶν, ἀπαγορευθῶσι τὰ ταξίδια εἰς τοὺς μοναχοὺς τοῦ Ἄθω ἀνά τὰς ἐπαρχίας τοῦ οἴκουμενικοῦ θρόνου, καὶ οὕτως αἱ μοναὶ αὐτῶν ἀπολέσωσι τὰς μεγαλειτέρας ὑλικὰς προσόδους, τὰς καὶ ἀκόπως εἰσπραττομένας. Ἄλλὰ καὶ ἡ ἱδρυθεῖσα οὐδέποτε παρήγαγε τοὺς προσδοκωμένους καρπούς, οὐχὶ ἐξ ὑπαιτιότητος τῶν διδασκάλων, οἵτινες ὡς προεῖπον μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως εἰργάσθησαν, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐλευθερίας ἀπαντωσῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος συστήματος καὶ

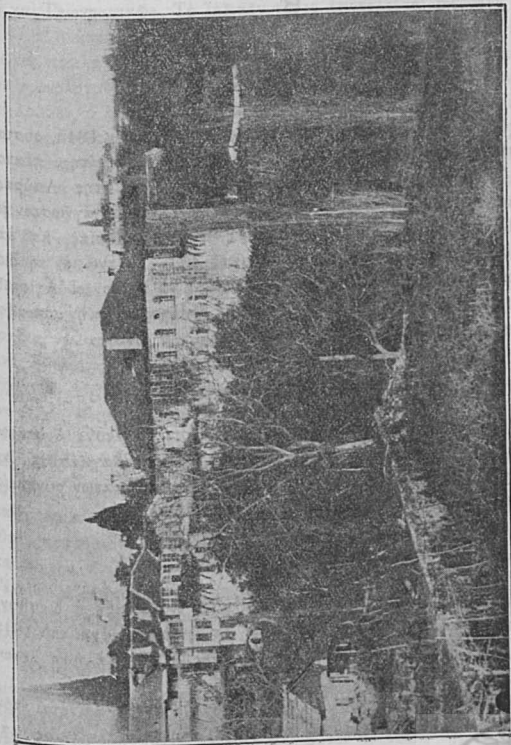
3. Ἡ Σκίη τῶν Καρυῶν

της παντελοῦς, ὡς πολλάκις εἶπομεν, πρὸς τὰ γράμματα ἀδιαφορίας τῶν ἀμαθῶν προϊσταμένων τῶν Μονῶν, ἐξ ὧν καὶ ἡ Κοινότης ἀπαρτίζεται, ὀρμωμένων ἐκ τῶν πεπλανημένων καὶ σατανικῶν ἀρχῶν α) «τί τὰ θέλομεν ἡμεῖς οἱ καλόγηροι τὰ γράμματα! καὶ εἰς τί θὰ μᾶς χρησιμεύσωσι;»! καὶ β) «τί θὰ γίνωμεν ἡμεῖς, ὅταν πληθυνθῶσιν οἱ λόγισι ἐν ταῖς Μοναῖς καὶ καταλάβωσι τὰς θέσεις μας»!!!

Ἐνεκα τῶν λόγων τούτων ὁ ἀγιορειτικὸς μοναχισμὸς ἔμεινεν ἐπὶ αἰῶνας καὶ μένει ἐν τῇ παχυλῇ ἀμαθείᾳ καὶ τῷ ψηλαφητῷ καὶ βαθυτάτῳ σκότει καὶ ἔτει μενεῖ εἰς αἰῶνα τὸν ἀπαντα, ἐὰν ἡ Ἐκκλησία καὶ ἡ Ἑλληνικὴ πλέον Πολιτεία δὲν λάβωσιν, ὅ,τι τάχιον, τὰ κατάλληλα μέτρα πρὸς μετατροπὴν μιᾶς τῶν εἴκοσι Μονῶν, εἰς Σχολὴν Θεολογικὴν, συντηρουμένην ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν Μονῶν, καὶ ἐπιβλεπομένην ὑπὸ τῶν εἰρημένων ἀρχῶν.

4. Μεσημεριανή άποψη τής εν Καρυαίς 'Αθωνιάδος Σχολής, χαρακτηριστικής τών
καί ός κατοικίας του Διοικητού.

Β'

ΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΡΥΑΙΣ ΑΘΩΝΙΑΔΟΣ ΣΧΟΛΗΣ

1. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Ευτυχώς ο πρώτος υπό της 'Εκκλησίας, τῇ 8 Μαΐου 1845, συσταθείς διδάσκαλος τῆς νέας Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἦν ἀγιορείτης, τέκνον τῆς καθ' Ἱεραρχικὴν τάξιν πρώτης Μονῆς τῆς Μεγίστης Ἀκύρας, **Καλλίνικος Λαυριώτης** ὀνομαζόμενος (1). Τυχάνει δὲ ἄγνωστον εἰς ἐμέ, ἐὰν ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψει αἱ συστάσεις τῆς 'Εκκλησίας, καὶ ἐὰν διωρίσθῃ διδάσκαλος ὁ εἰρημένος Καλλίνικος, διότι πιθανῶς ἐν τῷ διορισμῷ αὐτοῦ, συνιστωμένου ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας, νὰ διείδον οἱ Ἀγιορείται προϋστάμενοι, ὡς καὶ ὁ πατὴρ Ἰωακείμ, «Πατριαρχικὴν ὀπισθοβουλίαν» καὶ νὰ μὴ διώρισαν αὐτόν.

2. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΣ

Τοῦτο μόνον γνωρίζω, ὅτι τῷ 1846 ἡ Κοινότης ἐνέτυχε δευτέρου διδασκάλου **Γρηγορίου** τινος Ἱερομονάχου, ὅστις ἠναγκάσθη, ἔνι ἀναχωρήσει ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν ἐναρξιν τῶν μαθημάτων συνεπέεισάστας τῶν μαθητῶν καὶ ἐζήτηε ἐξ Ἀθηνῶν ἕτερον (2).

3. ΔΑΝΙΗΛΟΣ Δ. ΜΑΓΝΗΣ

Τὰ μαθήματα τούτου προσωρινῶς ἐνέλαβεν ἵνα διδάξῃ ὁ διευθυντῆς κ. Δ. Μ. ὅστις δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἦν ὁ καὶ μέχρι τοῦ 1848 διδάξας ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ **Δανιήλος Μάγνης**. Πόθεν ἐκλήθη ἄγνωστον.

Ὁ διδάσκαλος αὗτος τοῦ Γένους μὴ ἀνεχόμενος φαίνεται τὸν ἐκλιτον τύπον τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ προσέθηκε τὴν κατάληξιν *ος* καὶ

1) Πατρ. Κώδιξ ΚΑ' σ. 152. Σημ. Μεταξὺ τῶν συνδρομητῶν Ἀμφιλοχίων τοῦ Μ. Φωτίου ὑπάρχει καὶ τις **Κερνήλιος Λαυριώτης** διδάσκαλος τῆς Ἀθωνιάδος, ὃν ἐν τοῖς ληροφοτικαῖς βιβλίοις τῆς Ἱ. Ἐπιστασίας δὲν συνήντησα.

2) Κώδιξ ἀλληλογραφίας Κοινοτήτος τῶν ἐτῶν 1835—1847 φύλλ. 116 β.

ὀνομάσθη Δανιήλος Δημητρίου Μάγνης ὡς φέρεται ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ συγγραφέντι καὶ τῷ 1834 ἐκδοθέντι ἐν Βενετίᾳ «λεξικῆ Ἱστοριοκομυθικῆ καὶ Γεωγραφικῆ». Τὸ λεξικὸν τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ 573 σελίδων, ἐξ ὧν αἱ 8 ἀποτελοῦσι τὸν πρόλογον καὶ αἱ 166 δύο πίνακας, ὧν ὁ μὲν πρῶτος περιλαμβάνει τοὺς Ἑλληνας καὶ Ῥωμαίους συγγραφεῖς μετὰ τῶν χρονολογιῶν αὐτῶν καὶ τὰς νεωτέρας ὀνομασίας πόλεων, νήσων καὶ λοιπῶν, ὁ δὲ δεῦτερος περιέχει διαφόρους ἑλληνικὰς συλλογὰς καὶ τοὺς ἐκδότας αὐτῶν καὶ ἐν τέλει τὴν ἀγγελίαν ἐκ δύο σελίδων ἀποτελουμένην. Ἐκ σημειώσεως δ' αὐτῆς μανθάνομεν, ὅτι ἐξέδωκε καὶ μαθημάτων τινα τῆς λατινικῆς γλώσσης, εἰς ἃ προσετέθη ἐν τέλει καὶ λεξικὸν ἐξηγητικὸν τῶν ἐν τῷ κειμένῳ ἐμπεριεχομένων λέξεων.

Ἡ ἀγγελία αὕτη ἐξεδόθη ἐν Βενετίᾳ τῇ 26 Ὀκτωβρίου 1833. Τὰ πρὸ δύο ἐτῶν ἐκ τῆς ἐκδόσεως ταύτης προαγγελθέντα «Λατινικὰ Στοιχεῖα» δὲν ἐξεδόθησαν ἠλλεῖψει χρημάτων. Ποῦ ὅμως εὐρίσκονται ἄγνωστον. Ἐκ τοῦ λεξικοῦ γνωρίζομεν, ὅτι ἐχειρίζετο καλῶς τὸν κάλαμον καὶ ἦν κάτοχος καὶ τῆς λατινικῆς φωνῆς, πιθανῶς δὲ καὶ ἄλλης τινὸς γλώσσης, ὡς οἱ σύγχρονοι αὐτῷ. Τὰ μνημονευθέντα ἔργα ἐξεδόθησαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς τυπογραφίας Φραγκίσκου Ἀνδρεώλα. Τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου τούτου διδασκάλου τοῦ Γένους μετὰ σεβασμοῦ φέρεται ἀνὰ τὰ στόματα τῶν γεροντοτέρων μοναχῶν ἔτι καὶ νῦν, καὶ ἰδίᾳ ὁ εὐγνώμων αὐτοῦ μαθητῆς **Καλλίνικος μοναχὸς Ἐσφιγμενίτης**, περὶ οὗ τὰ δέοντα κατωτέρω, πολλὰ τὰ καλὰ διηγεῖτο εἰς τε τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ καὶ τοὺς συναναστρεφόμενους αὐτόν, περὶ αὐτοῦ ὡς τε εὐσεβεστάτου ἀνδρὸς καὶ κατ' ἐπίγνωσιν χριστιανοῦ καὶ θερμοτάτου πατριώτου, καὶ διδασκάλου ἀρίστου, ὡς ἦσαν πάντες οἱ διδάσκαλοι τοῦ Γένους, οἱ εἰς τὴν πατροπαράδοτον εὐσέβειαν καὶ ἦν φιλοπατρίαν, ποδηγετήσαντες αὐτὸ κατὰ τοὺς αἰῶνας τῆς σκληρᾶς καὶ ἀνυποφορήτου δουλείας.

Κατὰ τὸν ἐν λόγῳ διδάσκαλον Καλλίνικον εἶχε καὶ τετράτομον πολιτικὴν ἱστορίαν συγγεγραμμένην καὶ πρὸς ἑκδοσιν ἐτοίμην, ἣ ὁποία ὁμοίως ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς ἐν τινι πυρκαϊῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει: ἐπισυμβάσῃ ἔνθα εὗρε καὶ αὐτὸν τὸ τέλος τῆς ζωῆς συνεπέξ τῆς μεγάλης λύπης καὶ θλίψεως, ἣν ἐδοκίμασεν ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ τούτου, δι' ὅπερ ἐπὶ πολλὰς ἐνιαυτῶν νύκτας ἐμόγησεν, ἕως οὗ φέρῃ αὐτὸ εἰς πέρας, χάριν τοῦ Γένους αὐτοῦ, ὑπὲρ οὗ καὶ ἐμόχθει, ὡς πᾶς Ἕλλην διδάσκαλος, διότι οὐδὲν ἐκ τῆς συγγραφικῆς ἐπιχειρήσεως προσπορίζεται, οὐδὲ τὰ ἐξοδα τοῦ χάρτου καὶ τοῦ

έλαιου, όπερ κατά τās χειμερινās νύκτας πρός τοιοῦτον σκοπόν καταναλίσκει.

Έκ τών έργων τούτων καταφαίνεται καί ή μεγάλη του άνδρός φιλοπονία καί ήξία καί ή άδιάλειπτος μέριμνα καί κλλιέργεια τών Έλληνίδων Μουσών, ως έτεράπευε πρός ώφέλειαν τών όμογενών αυτού.

Ός διδάσκαλος διέπρεψεν έν άγίω Όρει διδάξας έν τη Άθωνιάδι επί δύο μόνον έτη.

Τόν Μάγνητα τούτον ήρώτησεν ή Έκκλησία διά της Κοινότητος τη 1 Αυγούστου 1847, ει έδέχετο θέσιν καθηγητου τών Έλληνικών καί Λατινικών έν τη κατά Χάλκην Ίερή Θεολογική Σχολή (1). Τί απήντησεν άγνωστον, φαίνεται όμως, ότι δέν έδέχθη, διότι βλέπομεν αυτόν διδάσκοντα καί κατά τό σχολικόν έτος 1848 έν τη Άθωνιάδι.

Τόν Μάγνητα τούτον θά ύπονοή πάντως ό άείμνηστος Μητροπολίτης Μηθύμνης Νικηφόρος Γλυκας έν τή έπιμνημοσύνη λόγω αυτού πρός τούς αιδίμους διδασκάλους Βαρθολομαίον καί Κύριλλον τούς αυταδέλφους καί αυτού συνεγχωρίους, ως άποτυχόντα κατά τόν διορισμόν του διευθυντου της έν Χάλκη έμπορικης Σχολής, προτιμηθέντος του Βαρθολομαίον καί Κύριλλον τούς αυταδέλφους καί αυτού συνεγχωρίους, ως άποτυχόντα κατά τόν διορισμόν του διευθυντου της έν Χάλκη έμπορικης Σχολής, προτιμηθέντος του Βαρθολομαίου. Καί όμως είναι γνωστόν, ότι ό Μάγνης διεδέχθη τη 22 Όκτωβρίου 1839 τόν Άβράμιον Όμηρόλην, αλλά τη 14 Ίουνίου 1840 παρητήθη μετά όκτάμηνον μόνον διεύθυνσιν.

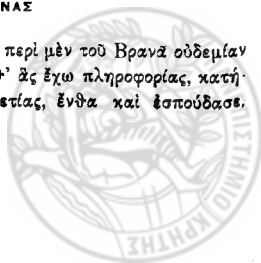
4. ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΟΥΡΓΟΣ

Μετά του Μάγνητος συναδίδεξε τή 1847-1848 καί ό Παναγιώτης *Μελισσουργός*, ό όποιος, διά πρώους λόγους άγνωστον, δέν φέρεται διδάξας τή 1848 1849. Έδίδεξεν όμως μετά του

5. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΡΑΝΑΣ

Γεωργίου Βρανά τή 1849-1852. Καί περί μέν του Βρανά ουδεμίαν πληροφορίαν έχω, ό δε *Μελισσουργός*, καθ' ως έχω πληροφορίας, κατήγετο εκ Δημητσάνης. Έκλήθη δε εκ Βενετίας, ένθα καί έσπούδασε.

1) Πρ. Κώδ. ΚΣ' σ. 3.

κατὰ τὰς Κυριακὰς καὶ τὰς ἄλλας μεγάλας ἐορτὰς τελουμένας, ἦν τὰ κτικώτατος.

Πνευματικὰ ἔργα δὲν κατέλιπεν, ἐξ οὗ εἰκάζομεν, ὅτι οὐκ ἦν φιλόπνοος. Συχνάκις δ' ἔλεγεν ὅτι συντακτικὸν συνέτασεν, ἀλλ' οὐδαμῶς τοῦτο ἐφάνη. Πιθανῶς ὅμως καὶ νῦν σώζεται που ἐν τῇ τοῦ Φίλου Θεοῦ Μονῇ.

Ὁ τε Μελισσοῦργος καὶ ὁ Βρανᾶς ἦσαν ἐκ τῶν διδασκάλων ἐκείνων, οἵτινες Θεοῦ ζήλου ἐν τῷ ἔργῳ αὐτῶν ἐνεφοροῦντο καὶ ἐδίδασκον μετ' αὐταπαρηγοίας καὶ πατριωτικοῦ σθένους.

6. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ ΚΟΥΤΛΟΥΜΟΥΣΙΑΝΟΣ

Τῷ 1848—1849 σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος ἦν ὁ ἀείμνηστος **Βασθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανὸς** ἔχων συμβοηθὸν του τὸν μακαριστὸν Γεώργιον Βρανᾶν.

Περὶ τοῦ Βαρθολομαίου γράφω τὰ ἐξῆς λιτὰ καὶ ἀπέριττα ἀφήνω εἰς ἕτερον, ἔχοντα δὲξὺν τὸν κάλαμον καὶ ἀφθονα τὰ βοηθήματα, ἵνα γράψῃ ἰδιαιτέραν περὶ αὐτοῦ μονογραφίαν.

Ὁ σοφὸς οὗτος τοῦ Γένους διδάσκαλος, Βασίλειος κατὰ κόσμον ὀνομαζόμενος, ἐγεννήθη τῇ 22 Δεκεμβρίου 1772 ὑπὸ εὐσεβεστάτων γονέων, ὧν μόνον τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Διαμαντῆ ἐστὶ γνωστὸν, οὐχὶ δ' ἀτυχῶς καὶ τὸ τῆς μητρὸς, ἣτις μετὰ καὶ τοῦ γάλακτος αὐτῆς ἐπότισεν αὐτὸν καὶ τὰ νάματα τῆς πίστεως, τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ, ἐν τῷ χωρίῳ τῆς νήσου Ἰμβρου Γλυκεί, ἐνθα ἔμαθε καὶ τὰ πρῶτα γράμματα παρὰ τινι γραμματοδιδασκάλῳ ὀνομαζομένῳ Ζωγράφῳ.

Μὴ ἀρκούμενος ὅμως εἰς τὴν στοιχειωδεστάτην ταύτην ἐκπαιδεῦσιν, ἀλλὰ καὶ μὴ ἔχων τὰ μέσα, ὥπως πορευθῆ ἄλλαχού καὶ ἐκπαιδευθῆ εἰ καὶ σφόδρα ὠρέγετο καὶ ἐπεθύμει ἀνωτέρας καὶ μᾶλλον λιπαρᾶς παιδείσεως καὶ μαθήσεως, μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος, ἐνθα ἐξ ἀκοῆς ἐγνώριζε τὴν εὐαγῆ Μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου, ἣτις εἶχεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ Μετόχιον ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιστρατήγου, μετὰ τῶν μοναχῶν τοῦ ὁποίου πάντοτε συνανεστρέφετο, καὶ ὅπου εἶχε τὴν πεποιθήσιν, ὅτι θὰ ἠδύνατο, ἵνα τύχῃ ἀνωτέρας παιδείσεως, ἐπειδὴ καὶ μέχρι τῶν ὧτων αὐτοῦ εἶχε φθάσει ἡ φήμη τῆς Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας, εἰ καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην δὲν ἐξέπεμπε μὲν τὰς φωτοβόλους ἐκείνας καὶ πυρολαμπεῖς ἀκτῖνας, ἅς ἐξέπεμπεν ἐπὶ τῶν κλεινῶν ἡμερῶν

τοῦ ἀειμνήστου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου ἀνά τὸ Ἑλληνικόν, οὐχ' ἦτον διετῆρει πολλαχοῦ τοῦ Ἱεροῦ ἐκείνου τόπου «ζώπυρά τινα καὶ ὑπεκκαύματα, λείψανα τῆς προηγηθείσης ἐκείνης πυρσολαμπίας». Ἐνταῦθα λοιπὸν ἀφικόμενος καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Κουτλουμουσίου κοινοβιάσας ἐκάρη μοναχὸς τῇ 17 Ὀκτωβρίου 1793 καὶ εἶτα προεχειρίσθη εἰς διάκονον καὶ μετὰ ταῦτα εἰς πρεσβύτερον καὶ εὗρεν ἀληθῶς, ὅτι διακαῶς ἐπεθύμει καὶ κατὰ τὸ ἔθρον ἐκόρσεσε τὴν τῆς πολυμαθείας αὐτοῦ δίψαν ἀκούσας οὐχὶ τοῦ πολλοῦ Εὐγενίου, ὅστις πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἀπέλθει ἐκεῖθεν συνεπεῖα τῆς κακοήθους κατ' αὐτοῦ καταφοράς τῶν ἀγροίκων καὶ ὀρσειβίων ῥασοφόρων (1), οὐδὲ Κυρίλλου τινὸς μοναχοῦ Κελλιῶτου, ὡς οὐχὶ ἀκριβῶς ἀναγράφει ὁ ἀειμνηστος Γλυκᾶς, ἐπειδὴ τοιοῦτός τις διδάσκαλος ἐνταῦθα δὲν ἀναφέρεται κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ, ἀλλὰ τοῦ οὐκ εὐκαταφρονήτου διδασκάλου τοῦ Γένους ἀοιδίμου τῆν, ἀλλὰ τοῦ οὐκ εὐκαταφρονήτου διδασκάλου τοῦ Γένους ἀοιδίμου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου, τοῦ ἐκ τῆς νήσου Νάξου ὀρμωμένου, ὡς ὀρθῶς ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Μ. Γ. Γεδεών, διαμένοντος ἐν τινι ἐν τῇ Παντοκρατορικῇ Καψάλα Κελλιῷ ἢ Καλύβῃ. Κατὰ τὸν Γεδεών ἐδιδάχθη καὶ ἐν τῇ λιποφυχούσῃ Ἀθωνιάδι Ἀκαδημίᾳ πρὸς τοὺς ἐγκυκλίους μαθήμασι καὶ τὰ θεολογικὰ καὶ φιλοσοφικά.

Μετακαλεσάμενος δὲ καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον ἐνταῦθα ἐμύησε καὶ αὐτὸν τὰ τε γράμματα καὶ τὴν μοναχικὴν πολιτείαν καὶ εἶτα λαβὼν ἄδειαν παρὰ τῆς Μονῆς αὐτοῦ μετέβη μετὰ τοῦ αὐταδέλφου αὐτοῦ Κυρίλλου μετονομασθέντος οὕτω κατὰ τὴν κουράν, εἰς Ἴμβρον λόγῳ μὲν ἵνα ἴδωσι τοὺς γονεῖς αὐτῶν, πράγματι δέ, ἵνα μετὰ δώσωσι καὶ εἰς τοὺς συμπατριώτας αὐτῶν ὅτι ἐν ἀγίῳ Ὄρει ἔμαθον. Ἐν Γλυκεῖ δὲ γενόμενοι πείθουσι τὸν φιλόμουσον καὶ γηραιὸν πατέρα αὐτῶν Διαμαντὴν καὶ μετατρέπουσι τὸ κατώγειον τῆς οἰκίας αὐτῶν εἰς σχολὴν, ἐνθα ἐδίδασκον δωρεὰν τοὺς προσερχομένους ἐκ τῶν συνεγγωρίων αὐτῶν τὰ Ἑλληνικά καὶ τὰ Ἱερά γράμματα.

Τοῦ χρόνου ὁμοῦ προϊόντος καὶ τῶν μαθητῶν προαγομένων βλέπουσιν οἱ διδάσκαλοι τὰς ἑαυτῶν ἐλλείψεις καὶ πρὸς καιρὸν καταλείπουσιν τὴν αὐτοσχέδιον ἐκείνην σχολὴν καὶ μεταβαίνουσιν εἰς Κυθωνίας παραλαβόντες καὶ δύο τῶν ἐπιμελεστέρων καὶ εὐφρεστερων μαθητῶν

1) Ἀπῆλθεν ἐκ τῆς Ἀθωνιάδος πρὸ τῆς 29 Ἰανουαρίου 1759, ὅτε ἔγραψε τὴν πρὸς τὸν Πατριάρχην πρῶτην Κωνσταντινουπόλεως Κύριλλον ἀπολογίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων.

αὐτῶν, ἔνθα ἤκμαζεν ἡ περίπυστος τῶν Κυθωνιέων Σχολή, καὶ γίνονται μαθηταὶ ταύτης, ὅπως ἀναπληρώσῃσι τὰς πολλὰς αὐτῶν ἐλλείψεις παρὰ τοῖς μέγα ὄνομα ἀραμένοις τότε ἀειμνήστοις τοῦ Γένους διδασκάλοις Γρηγορίῳ τῷ Σαράφῃ καὶ Βενιαμίν τῷ Λεσβίῳ. Ἐνταῦθα ἤκροάσαντο τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐπὶ τρία ἔτη, καθ' ἃ ἐτρέφοντο πάντες ἐξ ὧν ἐπορίζετο ὁ ἡμέτερος Βαρθολομαῖος ἐκ τε τῆς ψαλτικῆς αὐτοῦ τέχνης, ἣν ἤσκει ἐν τινι τῶν Ἰερῶν ναῶν τῶν Κυθωνιῶν, καλλιφωνότατος ὢν, καὶ ἐκ τῶν διδάκτρων, ἅτινα ἐλάμβανε παρὰ τοῦ μέγα δυναμένου ἐν Κυθωνίαις Χατζῆ Ἀθανασίου, οὗ τοὺς παῖδας οἴκοι ἐξεπαίδευε.

Μετὰ τὴν τριετῆ συμπλήρωσιν τῶν σπουδῶν αὐτῶν ἐπανήλθον εἰς τὴν πεφιλημένην αὐτῶν πατρίδα, ἔνθα πλέον δὲν ἐδίδαξαν ἐν τῷ κατωγαίῳ τοῦ οἴκου αὐτῶν, ἀλλ' ἐν τῷ Κουτλουμουσιανῷ μετοχίῳ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, ὅπερ τῇ ἀδείᾳ καὶ δαπάνῃ τῆς Μονῆς καὶ τῇ προσωπικῇ ἐργασίᾳ τῶν δυναμένων προσφέρειν αὐτὴν κατοίκων τοῦ Γλυκέος ἀνεκαίνισεν ἐκ βάθρων ὁ Βαρθολομαῖος, εἰπὼν ὅτι πρόκειται περὶ τελείως ἐν αὐτῷ ἀγρυπνιῶν κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ἄλλως τελείως θὰ ἀπετύγχανε τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, οὐ μόνον διότι οὐδαμῶθεν θὰ εἶχε τὴν βοήθειαν, ἀλλὰ καὶ αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ θὰ ἀντενῆργουν εἰς τὸ ἄκουσμα ἀνεγέρσεως Σχολῆς. Ἀνηγέρθησαν δὲ ἐν αὐτῷ διὰ τῶν τοὺς μαθητὰς καὶ τοὺς διδασκάλους οἰκήματα κατὰλληλα καὶ μετ' οὐ πολὺ ἤρξαντο τελούμεναι αἱ τε προαγγελθεῖσαι παννυχίδες πρὸς χαρὰν τῶν εὐσεβεστάτων κατοίκων τοῦ χωρίου καὶ τῶν πέριξ τοιούτων, καὶ αἱ παραδόσεις τῶν ἑλληνικῶν καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων κατὰ τὸν διακαῆ πόθον τῶν τε διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν μετ' ἀξιαγάστου ἀμίλλης καὶ ἐπιμελείας παρακολουθούντων τὰ διδασκόμενα μαθήματα. Ἀτυχῶς ὅμως ἡ διδασκαλία αὕτη δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὸ μὲν διότι ὁ εἰς τὴν νῆσον ταύτην ἐνσκήψας λοιμὸς καὶ ἐπὶ δύο ἔτη διαρκέσας τοὺς μὲν ἐκ τῶν μαθητῶν ἐφυγάδευσεν ἐκεῖθεν, τοὺς δὲ καὶ περιώρισε, τὸ δὲ καὶ διότι τῇ συστάσει τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπιτρόπου τοῦ Ἁγίου Ὁρους μετεκλήθη ἐκεῖσε ὁ ἡμέτερος Βαρθολομαῖος ὡς ὀκωιδάσκαλος τῶν τέκνων τοῦ πολλοῦ καὶ ἰσχυροῦ Ἰωάννου Καφταντζόγλου, ὅπου μετέβη οὐχὶ ἄνευ λύπης, διότι ἀπεχωρίζετο τῆς προσφιλοῦς αὐτοῦ Σχολῆς ἐκὼν ἄκων καὶ τῆς προσφιλεστέρως αὐτοῦ πατρίδος, ὑπὲρ ἧς καὶ τὴν ζωὴν του ἦν διατεθειμένος ἵνα θύσῃ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῆς πεποιθήσεως, ὅτι μετ' οὐ πολὺ θὰ ἐπανήρχετο καὶ θὰ ἐξηκολούθει τὸ κατ' ἀνάγκην διακοπτόμενον ἔργον αὐτοῦ, ἐπειδὴ δὲν ἠδύ-

νατο ἵνα μένη ἀργός. Διὸ καὶ ἐπὶ τρία μόνον ἔτη συνεφώνησεν ἵνα μένη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Καφταντζόγλου ἐν Θεσσαλονίκῃ ἔνθα θὰ ἐδίδασκε πάντως καὶ ἐν τῇ κοινοτικῇ Σχολῇ, διότι οἱ φιλόμουσοι Θεσσαλονικεῖς, ἔχοντες πλησίον τὸν Χρυσορρόαν ἦν ἀδύνατον νὰ μὴ μετωχέτευον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τέκνων αὐτῶν τὰ νάματα αὐτοῦ, διότι μανθάνομεν ὅτι ἐνδούς εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν Θεσσαλονικέων καὶ τοῦ Καφταντζόγλου ἔμεινεν ἐπ' ὀλίγον ἔτι ἐκεῖ, ἀλλ' ἡ ἔκρηξις τῆς ἐπαναστάσεως ἠνάγκασεν αὐτόν, ἵνα ἀγνωστος καταφύγῃ εἰς Μασσαλίαν, ἔνθα ἐξέμαθε τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν καὶ φιλολογίαν· ἐνταῦθα δὲ διατρίβων κατὰ προτροπὴν τοῦ ἐτέρου σοφοῦ τοῦ Γένους διδασκάλου αἰοδίου Ἀδαμαντίου Κοραῆ συνέταξε τὴν βοτανικὴν αὐτοῦ. Ἐκεῖθεν μετεκαλέσαντο αὐτόν οἱ ὁμογενεῖς τῆς Βενετίας, ἔνθα ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς τεκαλέσαντο αὐτόν οἱ ὁμογενεῖς τῆς Βενετίας, ἔνθα ἡ φήμη αὐτοῦ ὡς ἀρίστου διδασκάλου μετεδόθη ὑπὸ Θεσσαλονικέων ἐμπόρων καταφυγόντων ἐκεῖσε κατὰ τὴν ἐπανάστασιν, καὶ ἀνέθηκαν εἰς αὐτόν τὴν διεύθυνσιν τοῦ περιπόστου Φλαγγινιανοῦ Φροντιστηρίου, ἐν ᾧ ἐφοίτων καὶ παῖδες Ἰταλῶν, καὶ τὸ ὅποιον διεύθυνεν ἀπὸ τοῦ 1827—1834 διαδεξάμενος τὸν πολὺν Τυπάλδον, τὸν μετὰ ταῦτα διευθυντὴν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς, κληθέντα εἰς Κέρκυραν πρὸς διδασκαλίαν τῶν Ἱερῶν μαθημάτων ἐν τῇ Ἰονίῳ Ἀκαδημίᾳ, εἰς ἣν καὶ αὐτὸς βραδύτερον κληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀρμοστοῦ τῆς Ἐπτανήσου καὶ Ἰδρυτοῦ τῆς Ἀκαδημίας περιφανοῦς Ἀγγλοῦ Γίλφορντ ἐδίδαξε λίαν καρποφόρως.

Ἐκ τῆς Κερκύρας μετεκαλέσατο αὐτόν καὶ αὖθις εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ ὁ βρέκτης καὶ φιλόμουσος Μητροπολίτης Ἰμβροῦ Ἰωσήφ, εἰς τὰς προτροπὰς τοῦ ὁποῦ ὑπήκουσεν, ἐπειδὴ προῦκειτο περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος.

Ἐλθὼν ὁμοῦ μετὰ τὴν λήξιν τῆς συμφωνίας, ἣν εἶχε πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν καὶ κατόπιν εἰκοσαετοῦς περίπου ἀπουσίας εὗρεν ἀντὶ τοῦ μεγαλεπηβόλου Μητροπολίτου Ἰωσήφ, εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀποσυρθέντος πρὸς ἡσυχίαν, τὸν Νεόφυτον, ἀνδρα ἀφιλόλογον καὶ ἀδρανῆ, καὶ τοῦς ἐν τέλει ἀσυμφώνους πρὸς Ἰδρυσιν ἰδιαιτέρας Σχολῆς ἐν τῷ κεντρικωτέρῳ Χωρίῳ τοῦ Ἁγίου Θεοδώρου. Διὸ καὶ ἠναγκάσθη καὶ αὖθις ἵνα ἐπανασυστήσῃ τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ Σχολὴν ἐν τῷ Κουτλουμουσιανῷ μετοχίῳ, ἐν ᾗ ἐδίδαξεν ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη μετὰ τοῦ ἀνεψιοῦ αὐτοῦ Γεωργίου, ὃν ἀρκούντως εἶχε προπαρασκευάσει πρὸς τοῦτο ἐν Βενετίᾳ εἰς τὰ ἐγκύκλια μαθήματα, ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου, πρὸς τὸ Κύριον μεταστάντος. Μετὰ δὲ ταῦτα τῇ προσκλήσει τῆς σεπτῆς Μητροπόλεως Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς δευτέρας Πα-

τριαρχείας τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ 5' ἀνέλαβε τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Φαναρίῳ ἀρτισυστάτου Θεολογικῆς Σχολῆς, τὴν διδασκαλίαν τῶν Θεολογικῶν μαθημάτων ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἐξομολόγησιν καὶ κατήχησιν τῶν ἐκ τῆς Καίρειου τερθρείας ἐπιστρεφόντων εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητρὸς αὐτῶν Ἐκκλησίας Καίριστῶν. Μεθ' ἐνὸς ἔτους καὶ ἐνταῦθα εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν καὶ διδασκαλίαν διωρίσθη διευθύνειν τῆς ἐν Χάλκῃ Ἐμπορικῆς Σχολῆς μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ Δανιήλου Μάγνητος, καὶ διδάσκαλος ἐν αὐτῇ τῶν ποιητῶν Ὀμήρου, Εὐριπίδου, Ἀριστοφάνους, Πινδάρου καὶ λοιπῶν καὶ τῆς Ἱερᾶς Κατηχέσεως καὶ Ἱερᾶς Ἱστορίας.

Τὴν Σχολὴν ταύτην διεύθυνεν ἄριστα ἐπὶ ὀκτὼ κατὰ συνέχειαν ἔτη κατὰ τὸν Γλυκᾶν, κατὰ δὲ τὸν Γεδεῶν 66, ἤτοι ἀπὸ τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1840 μέχρι τοῦ Ἰουνίου τοῦ 1846. Τούτῳ συμφωνεῖ καὶ ὁ γράψας περὶ τῆς Σχολῆς ταύτης ἐν τῷ ἐγκυκλοπαιδικῷ ἡμερολογίῳ «ὁ φάρος τῆς Ἀνατολῆς» ἔτ. 1901 σελ. 259.

Ἐγκαταλιπὼν τὴν θέσιν ταύτην ἕνεκα γήρατος ὁ Βαρθολομαῖος ἐπανήλθεν εἰς Ἅγιον Ὅρος, ὁπόθεν κατήρξατο καὶ τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ σταδίου, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε παραγενόμενος δὲν ἠδύνατο ἵνα μὲν ἀργῶς καὶ διωρίσθη Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἐν ἣ ἐδίδασκεν ἐν μόνον ἔτος τὸ 1848-1849 ἄγων τότε τὸ 77 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἀφ' οὗ κατὰ τὸν Γεδεῶν ἐγεννήθη τῷ 1772. Ἀπέθανε δὲ πλήρης ἡμερῶν ἐν τῇ εἰσαγῆ Μονῇ τοῦ Κουτλουμουσίου, ἣν ἐτίμησεν, ὡς καὶ σύμπαν τὸ Ἅγιον Ὅρος, οὐ μόνον διὰ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ βίου καὶ τῶν συγγραμμάτων.

Ἀπέθανε δὲ κατὰ μὲν τὸν Γλυκᾶν «κατὰ Ἰούνιον τοῦ προπαρελθόντος ἔτους», ἤτοι τῷ 1854, ἐπειδὴ ὁ εἰς αὐτὸν καὶ τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ Κύριλλον ἐπιμνημόσυτος λόγος ἐξεφωνήθη τῷ 1856, κατὰ δὲ τὸν Γεδεῶν, γράφοντα ἐν τῷ «Ἄθῳ» τριάκοντα καὶ τρία ἔτη συμπληροῦνται σήμερον ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἤτοι τῷ 1852, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ «Ἄθως» ἐγράφη καθ' ὃ ἔτος καὶ ἐξεδόθη, ἤτοι τῷ 1885.

Ἀπανταχοῦ ὅπου μετέβαιναν ὁ φιλοπονώτατος οὗτος διδάσκαλος ἐδίδασκε μετ' αὐταπαρνησίας καὶ ἰλιαν εὐδοκίμως καὶ καρποφόρως. Διὸ καὶ ἀπανταχοῦ μεγάλως ἐτιμᾶτο καὶ μνήμην κατέλειπεν ἀθάνατον.

Συνήπιτε δὲ σχέσεις καὶ φιλίαν οὐ μόνον μετὰ τῶν ἐγκριτωτάτων λογίων ὁμογενῶν τε καὶ ξένων παρ' ὧν καὶ ἀπῆλαυε μεγίστης τιμῆς καὶ ὁπολήψεως, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ πολιτικωτάτου ἀνδρός τῆς Ἑλλάδος,

τοῦ ἀειμνήστου Ἰωάννου Καποδιστρίου, ὅστις μεγάλως ἐτίμα τὸν ἡμέτερον συμμοναστὴν καὶ διδάσκαλον.

Τὸ ὄνομα τοῦ Βαρθολομαίου Κουτλουμουσιανοῦ ἐγένετο γνωστὸν καὶ εἰς τὸν εὐρωπαϊκὸν λόγιον κόσμον ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως ἔτι τῆς ἐκδόσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἡμῶν βιβλίων, ἅτινα ἐκόσμηε διὰ τῶν σοφῶν αὐτοῦ προλεγομένων καὶ ἱστορικῶν σημειώσεων καὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ σοφῶν συγγραφῶν.

Ἐξέδωκε δὲ διορθώσας τὰ ἐξῆς ἱερὰ βιβλία καὶ τὰς δε τὰς ἰδίας πραγματείας, ὡς γέ μοι γνωστόν.

Ἐν Μασσαλία διαμένων συνέταξε τὴν βοτανικὴν αὐτοῦ. Ἐν Βενετία ἐργαζόμενος συνέταξε τὴν «Σύνοψιν», ἧτοι προσευχὰς ἀφορώσας εἰς πάσας τοῦ ἀνθρωπίνου βίου τὰς περιστάσεις, κατὰ προτροπὴν τοῦ ἀιδιόδημου Ι. Καποδιστρίου γράψαντος πρὸς τὸν Ἰππότην Ἀνδρέαν Μουστοξύδη, φίλον τοῦ Βαρθολομαίου ὄντα, τῇ 6 Νοεμβρίου 1827, καὶ προτρέποντος αὐτόν, ὅπως ἀναθέσῃ εἰς τὸν Βαρθολομαῖον καὶ «φέρῃ εἰς χρῆσιν ὄλων τῶν Ἑλλήνων τὸ βιβλίον τῶν προσευχῶν, τὸ ἐπιγραφόμενον «Σύνοψις», ἀλλὰ πεφροντισμένως, οὕτως ὥστε ἕκαστος παρακαλῶν τὸν Θεὸν νὰ καταλαμβάνῃ καὶ τί λέγει». Διδούς δὲ ὑποθήκας ἀνάς περὶ τῆς συγγραφῆς τοῦ βιβλίου λέγει ὅτι τὸ γένος ἡμῶν «ὑπάρχον ἀφοσιωμένον (εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ) ἀπὸ αἰσθήματος ἀπλοῦ, καὶ εἰ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν ἀπὸ ἐμφύτου ῥοπῆς, τὴν σήμερον χρειάζεται νὰ εἶναι εὐσεβὲς καὶ διὰ τοῦ λογικοῦ, ἧτοι διὰ συμμέτρου μαθήσεως, ὅτι ἄνευ τῆς ἐπικουρίας ταύτης οὔτε κληρὸς θέλει δυνηθῆναι νὰ καταπαλαίσῃ τοὺς νεωτερίζοντας περὶ τὰ τῆς πίστεως, οὔτε ἡ νεολαία νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ τὰς κενὰς των ἀπάτας». Ὁ διακαὴς πόθος τοῦ περικλοῦς τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτου ἐπραγματοποιήθη καὶ τὸ ἔργον τῆ προστασίας αὐτοῦ ἐτυποῦτο ἐν Αἰγίνῃ, ὅτε ἀτυχῶς διὰ τὴν ἱερὰν πατρίδα καὶ τὸ ἅγιον ἔθνος ἡ ἀπαίσιος δολοφονικὴ κατὰ τοῦ μεγάλου ἀνδρὸς καὶ ἀρίστου Κυβερνήτου ἐπίθεσις, ἡ γενομένη κατὰ τὴν 27 Σεπτεμβρίου 1831 διέκοψε μετὰ τῆς ζωῆς τοῦ σωτῆρος τούτου τῆς πατρίδος καὶ τὴν συντέλεισιν τοῦ ἔργου τοῦ Βαρθολομαίου.

Τῇ 1828 ὁμοῦς εἶχεν ὁ αὐτὸς προεκδώσει ἐν Βενετία εἰς σχῆμα 12ον ἕτερον «μικρὸν προσευχητάριον εἰς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων νέων» καὶ «εἰσαγωγὴν εἰς τὴν γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης κατ' ἑρωταπόκρισιν» τῷ αὐτῷ ἔτει. Κατὰ τὸν Γλυκᾶν ὁμοῦς γραμματικὴν τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ οὐχὶ εἰσαγωγὴν εἰς τὴν γραμματικὴν,

καὶ τὴν βοτανικὴν, ἣν τῇ προτροπῇ τοῦ Καραῆ εἶχε συντάξει ἐν Μασσαλίᾳ.

Ἐν Κερκύρᾳ δὲ ἐργαζόμενος ἐνησχολεῖτο τῷ 1836 καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν τοῦ χαρμυσίου βιβλίου τοῦ «Πεντηκοσταρίου» ἐν ἀντιπαράβολῃ πρὸς ἄλλα τε χειρόγραφα καὶ προγενεστέρας ἐκδόσεις, ὅπερ καὶ εἰς φῶς ἔφερε. Τῇ ἀδείᾳ δέ, ἣν ἔλαβε τῇ 14 Μαρτίου 1832, τῆς Μητροπόλεως ἡμῶν Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, πρὸς ἣν ἐπὶ τούτῳ ἔγραψε τῇ 26 Δεκεμβρίου 1831, ἐξέδωκε καὶ τὸ «Μέγα ὠρολόγιον» ὅπερ ἐπλούτισε διὰ σοφῶν ὑποσημειώσεων, τὴν πολυμάθειαν αὐτοῦ ὑπεμφανουσῶν καὶ τὴν ὀρθοδοξίαν διατρανουσῶν, ἥς ζηλοτυπίας ἕνεκα, καὶ φθόνου, οὐχὶ ὀρθῶς, καθήπιετο ὁ Σχολάρχης τῆς ἐν Πόρῳ Ἰδρυθείσας Ἱερατικῆς Σχολῆς Προκόπιος ὁ Δενδρινὸς μοναχὸς τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος, θεωρῶν αὐτὸν πᾶν ἀδίκως βεβαίως ὡς εἰσηγητὴν ἀρειανίζουσῶν ἰδίων καὶ σαβελλιανῶν κακοδοξιῶν ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ σταλείσῃ τῷ 1844 ἢ 1845 πρὸς τὸν Μητροπολίτην Καισαρείας Παΐσιον.

Τὸν Δενδρινὸν ἀνεσκεύασεν ὁ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τυγχάνων καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ' ἰδίου τιμώμενος **Δεόντιος ὁ Καισαρεύς** ἱεροδιδάσκαλος τῆς ἐν Φαναρίῳ τῷ 1839 συσταθείσης Θεολογικῆς Σχολῆς ἐπὶ μικρὸν γενόμενος, καὶ ἐν τῇ ἐν ἀγίῳ Ὁρει Μονῇ τοῦ Ξενοφώντος ἀποβιώσας, εἰς ἣν καὶ κατέλιπε καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ (1).

Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ὠρολογίου προὔτραπη ὑπὸ τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ Α' τοῦ ἀπὸ Σιναίου, ἵνα προβῇ καὶ εἰς τὴν διόρθωσιν καὶ ἐκδοσιν τῶν δώδεκα μηνιαίων, ἀλλὰ στερούμενος χρόνου καὶ τῶν ἄλλων μέσων, ἅτινα ἀπαιτοῦνται πρὸς ἔρευναν καὶ σπουδὴν διὰ τὴν τοιαύτην ἐργασίαν ἀπειοιήθη, οὐχ' ἤττον ἐπαναληφθεῖσῶν τῶν προτροπῶν καὶ ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ϛ' τοῦ ἀπὸ Σερρών, ἐπέδωκε, καὶ ὅτε ἦν διευθυντὴς τῆς κατὰ Χάλκην ἐμπορικῆς Σχολῆς εἰ καὶ πολλὰς εἶχεν ἀσχολίας ὡς ἐκ τῆς διευθύνσεως τοιαύτης Σχολῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τσοσούτων μαθημάτων, ἐν τούτοις δὲν ἐκώλυσε αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νὰ καταγίνηται καὶ εἰς ἰδιαιτέρας ἐπιπόνους ἐργασίας καὶ μελέτας. Διὸ καὶ κατώρθωσεν, ἵνα φέρῃ εἰς πέρας τὸ γιγάντιον ὄντως ἔργον τῆς ἀντιπαραβολῆς πρὸς ἄλλα ἀρχαιότερα ἔντυπα τε καὶ

1) Μ. Γεδεών ὁ «Ἄθως» σελ. 229.

χειρόγραφα μηνιαία και της κριτικής ἀποκαταστάσεως τῶν ὀρθῶν και γνησίων χωρίων και λέξεων.

Τὰ σπουδαιότερα τῶν χειρογράφων μηνιαίων ἀπεστάλησαν αὐτῷ ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου. Ἠτύχησε δὲ ἵνα ἴδῃ και τούτων τὴν ἐκδοσιν, γενομένην ἐν Κωνσταντινουπόλει: ἐκ τῆς τυπογραφίας τοῦ Κορομηλά τῷ 1843, ἀφ' οὗ ἐποτίσθη πολλές πικρίες και θλίψεις και ὑπέστη ἠθικούς διωγμούς ὑπὸ πολλῶν καλοθελητῶν, πάντα λίθον κινήσαντων, ὅπως παρακλώσωσι τὴν ἐκδοσιν ταύτην και ἐκβιαστικῶς ἐπέζητουν, ὅπως λάβωσιν ἀπ' αὐτοῦ οὐ μόνον τὰ χειρόγραφα μηνιαία, τὰ ὅποια ἡ Μοῆ αὐτοῦ εἰς μόνον αὐτὸν ἐνεπιστεύθη, ἀλλὰ και τὰς σημειώσεις αὐτοῦ! ὅπερ και τὸ παραδοξότερον, και ταῦτα, ἵνα δῆθεν παρασκευάσωσιν ἑτέραν καλλιτέραν τῆς τοῦ Βαρθολομαίου ἐκδοσιν!! Ἄτυχῶς οἱ ἐκβιασταὶ οὗτοι μετεχειρίσθησαν ὡς ὄργανα δι' ἀθεμίτων μέσων και τινὰς τῶν ἀρχιερέων, ἀλλ' οὐδὲν κατώρθωσαν. Πλὴν δὲ τῶν ἔργων τούτων συνέταξε και ἐξέδωκε, καιπερ ἐβδομηκοντούτης, λαμπρὰν ἱστορικὴν πραγματείαν περὶ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτοῦ πατρίδος Ἰμβρου και ἱστορικὸν ὑπόμνημα περὶ τῆς κατὰ Χάλκην Ἱερᾶς Μονῆς τῆς Θεοτόκου, ἐν ἣ ἡ ἐμπορικὴ Σχολὴ ἐλειτούργει. Τοῦ ὑπομνήματος τούτου και δευτέραν μετὰ ταῦτα ἐκδοσιν τελειότεραν ἐξεπόνησε.

Τοιοῦτος ἐν ὀλίγοις ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος Βαρθολομαῖος ὁ Κουτλουμουσιανός, οὗ ἡ μνήμη ἀληστος και ἡ ψυχὴ ἐν ταῖς σκηναῖς τῶν δικαίων (1).

Οὗτος ἐμελοποίησεν ἐν Ἀγίῳ Ὁρει και τὰ προκείμενα τῆς ἐβδομάδος μετὰ κρατημάτων.

7. ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ (ΔΩΡΟΘΕΟΣ) ΕΥΕΛΠΙΑΝΟΣ

Ἐτέρα δυὰς διδασκάλων διορίζεται κατὰ τὸ 1852 ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἐν ἣ ἐπὶ δύο μόνον ἔτη συνεδίδαξαν, ὁ Δημήτριος *Εὐελπίδης* και ὁ Ἀμβρόσιος *Παντοκρατορηνός*.

Και ὁ μὲν Δ. Εὐελπίδης ἦν βλάστημα τοῦ μακαριστοῦ διδασκά-

1) Πλεῖον ὄρα Νικ. Γλυκᾶ λόγ. ἐπιτάφιον και πανηγυρ. ἐν Κωνσταντιν. 1887 σελ. 3—24. Μ. Ἰ. Γεδεών «ὁ Ἀθῶς» Αὐτόθι φωνῆ σελ. 231—234. Ἐκστολὴν Ἰωάνν. Καποδιστρίου Βελούδου Ἑλλ. ὀρθοδ. ἀποικ. Βενετ. ἐκδοσις β' σελ. 131. Α. Π. Βρετοῦ Νεοελλ. φιολ. τόμ. Α'. ἀριθ. 458, τόμ. Β'. ἀριθ. 764. Ἡ προσωπογραφία αὐτοῦ εὐρίσκεται ἐν τῷ ἀρχαιολογικῷ Μουσείῳ τῆς Μητροπόλεως Κερκύρας.

λου Παΐσιου Καλλιδάχου τοῦ Βατοπεδινού, τοῦ ἐξ Ἱεραπύτνης τῆς Κρήτης ὀρωμιένου. Οὗτος τὸ δεύτερον διδάσκαλος ὢν ἐν Ῥουσίῳ, κωμοπόλει κατὰ τὸν Ἀστακηνὸν κόλπον, παρέλαβεν ὡς θετὸν καὶ πνευματικὸν αὐτοῦ υἱὸν τὸν νέον Δημήτριον, «ὅν, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Δημήτριος γράφει, οἷα ἀναγεννῶν ἐπὶ χρησταῖς ἐλπίσιν ἐπωνόμασεν Εὐελπίδην» (1). Ἀφ' οὗ δὲ αὐτὸς καλῶς αὐτὸν παρεσκεύασεν ἐν τοῖς μαθήμασιν εἰσήγαγεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Ἱεράν Θεολογικὴν Σχολὴν κατὰ τὸ 1846. Ἀποφοιτήσας δὲ ἐκεῖθεν ἐπανήλθεν εἰς τὴν Ἱεράν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, ἐν ἣ ἦν ὁ προστάτης αὐτοῦ καὶ κηδεμὼν καὶ διωρίσθη Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος, δόκιμος ἔτι ὢν, τῷ 1852.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐκάρη μοναχὸς ἐν τῇ εὐαγεῖ ταύτῃ Μονῇ ὑπὸ τοῦ ἐν λόγῳ γέροντος αὐτοῦ μετονομασθεὶς Δωροθέος. Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἐδίδαξε τρία μόνον ἔτη, δύο μετὰ τοῦ Ἀμβροσίου, καὶ ἐν, τὸ 1854—1855, μόνος.

Μετὰ δὲ ταῦτα διωρίσθη γραμματεὺς τῆς Μονῆς αὐτοῦ, καὶ εἶτα προήχθη εἰς προϊστάμενον αὐτῆς καὶ κατοπινὴν διωρίσθη ἡγούμενος τῶν πολλῶν αὐτῆς κτημάτων ἐν Βασσαραβίᾳ, ἅτε αὐτὸς συγκεντρῶν ἐν ἑαυτῷ τὰ προσόντα τῆς παιδείας καὶ τῆς ἰκανότητος, εἰ καὶ ἐν Ἀγίῳ Ὄρει δὲν λαμβάνονται πολλάκις ὑπ' ὄψει ταῦτα, δι' ὅπερ καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιμανδρίτου ἔλαβεν. Ὡς τιοῦτος δὲ μεγάλως διέπρεψε καὶ ἠθδοκίμησεν ἐν Βασσαραβίᾳ καὶ ἐτίμησεν οὐ μόνον ἑαυτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν Μονὴν αὐτοῦ, τὸ ἅγιον Ὄρος καὶ τὴν συστήσασαν αὐτὸν ἐκείσε Μεγάλην τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν.

Μετὰ δὲ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ μεγάλας δωρεὰς ἐποιήσατο ταύτῃ, καὶ τῇ Σκήτῃ αὐτῆς, τῇ σεμνυνομένη ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Δημητρίου, καὶ κειμένη πρὸς τὰ ΜΛ. μέρη αὐτῆς ἐπὶ κλιτύος λόφου πρὸς Β. βλέποντος καὶ τῆς Μονῆς ἀπεχούση περὶ τὴν ἡμίσειαν ὥραν, ἀφιέρωσεν ἀργυρᾶν ἀρτοκλασίαν, ἔχουσαν ὕψος 88 % τοῦ γαλλικοῦ μέτρου καὶ βάρος ἑννεὰ ὀκάδων μετὰ τοῦ σιδηροῦ ἀξονος. Εἰς τὸ ἄνω μέρος φέρει τὸν Χριστόν, τὸν ἅγιον Δημήτριον καὶ ἑκατέρωθεν τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου. Ἡ τέχνη ἐστὶ λαμπρὰ καὶ τὸ σχέδιον μοναδικὸν ἐν τῷ Ὄρει· ἐν συμπλέγματι κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἀξονος τὰ ἀρχικὰ γράμματα τοῦ ὀνοματεπωνύμου αὐτοῦ «ΑΔΕΒ» μετὰ τοῦ τίτλου, καὶ κάτωθι «Εὐελπίδης». Τοῦ ἡμετέρου Δωροθέου ἔχομεν

1) Ἰωάνν. Χρυσοστ. οἱ περὶ Ἱερωσ. λόγ. Δωρ. Εὐελπ. εἰσαγωγή σελ. 1' Ἀθην. 1867.

τὸν πρῶτον περὶ Ἱερωσύνης λόγον τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου ἐκδομένου μετὰ σοφῶν ὄντως προλεγομένων ἐξ 23 σελίδων, θαυμασίας εἰσαγωγῆς, ἐκ 10 κεφαλαίων, σελ. δὲ 112, καὶ εἰς τοὺς ἐξ περὶ Ἱερωσύνης

5. Δωρόθεος Εὐελπίδης

λόγους καὶ ἐξαιρέτων κριτικῶν σημειώσεων εἰς τὸν πρῶτον λόγον ἐξ 88 σελ. εἰς σχῆμα ὄγδοον.

Ἄτυχῶς ποῦ τῶν ἄλλων λόγων αἱ κριτικαὶ σημειώσεις εὐρίσκονται ἀγνοοῦμεν. Περί τοῦ σοφοῦ τούτου διδασκάλου, περὶ οὗ τὰ εἰκότα θὰ γράψῃ ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, ἀναγράφω ἐνταῦθα τὴν κρίσιν τοῦ ἀοιδίμου Κ. Ἀσωπίου, ἔχουσιν ὧδε: «εἶτα δὲ ἀκριβέστερον τὸ πρᾶγμα βασάνισαντι ἔοικέ μοι ἄνδρα ὄραν ἀκμαῖον καὶ πλούσιον τοὺς ἑαυτοῦ θησαυροὺς γέροντι ἀσθενεῖ καὶ ἀπειρηκῶτι δεικνύειν ἢ ἐπιδείκνυσθαι.

Τοιοῦτός μοι παρίσταται ὁ τρίβων καὶ ἐν τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα δεινοῖς ἐξεταζόμενος καλὸς κἀγαθὸς Εὐελπίδης, ἐμὲ θέλων ἐρωτᾶν περὶ ὧν αὐτὸς εἶπερ τις ἄλλος ἰκανός» (1). Ἐὰν ἕτερα ἔργα κατέλειπεν ὁ αἰμίμητος οὗτος διδάσκαλος καὶ πολὺκλαυστος τῆς Κορυθαῖς Μητροπολίτης ἀγνώω, ὡς καὶ ἄλλας περὶ τοῦ βίου αὐτοῦ πληροφορίας οὐκ ἔχω, πλὴν ὅτι διηύθυνεν ἀριστα τὴν κατὰ Χάλκην Ἐμπορικὴν Σχολὴν ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος, μεθ' ὃ παρητήθη τὸν Αὐγούστον τοῦ 1871.

8. ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΗΝΟΣ

Περὶ δὲ τοῦ Ἀμβροσίου Παντοκρατορηνοῦ οὐδὲν ἢ παράδοσις σώζει οὐδὲ ἢ Μονὴ αὐτοῦ γνωρίζει τι, κατ' ἃς ἐκεῖθεν ἔλαβον εἰδήσεις, ἐπειδὴ αἱ Μοναὶ πᾶσαι σχεδὸν δὲν τηροῦσιν οὐδὲ μοναχολόγια συνεπεία τῆς βασιλευούσης ἐκεῖ ἀνεκαθεν παχυλῆς ἀμαθείας, ἀλλ' ἴσως καὶ ἐξεβλήθη ἐκεῖθεν λίαν ἐνωρίς ἢ ἀναγκασθεὶς ἀνεχώρησεν, ὡς συνέβη εἰς πολλοὺς μεταγενεστέρους λογίους. Τὴν πνευματικὴν κατάρπτωσιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου ἀρκούντως καταδείκνυσι καὶ ἡ ἐξῆς περικοπὴ ἐπιστολῆς λογίου Ἰβηρίτου (2), παρ' οὗ ἐζήτησα περὶ ἄλλου προσώπου σχετικῆς πληροφορίας ἀναγραφόμενας ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ», ἣν ἐνόμιζον, ὅτι ἐφύλαττεν ἢ Μονὴ τῶν Ἰβήρων. **«Τὴν δὲ Ἐκκλησιαστικὴν Ἀλήθειαν μετ' ἄλλων πολλῶν ἀρχαίων ἐντύπων βιβλίων, σπανίων ἐκδόσεων, οἱ αἰμίμησιοι Σπυρίδων καὶ Κλεώπας, τὰ ἔκασαν εἰς τὸν Μοναστηριακὸν φουρνον»!!!**

Φρικτᾶ ἀληθῶς καὶ φρίσσει ἐν ταυτῷ πληροφορούμενος τοιαῦτα πράγματα, λαμβάνοντα χώραν ἐν εἰκοστῷ αἰῶνι ἐν ταῖς ἀγιορειτικαῖς Μοναῖς, ἀφ' ὧν ἔδει τὸ εὐαγγελικὸν φῶς καὶ ἡ θύραθεν παιδεία καὶ σοφία νὰ μεταλαμπαδεύωνται οὐ μόνον ἀνά σύμπαν τὸ Ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτοῦ.

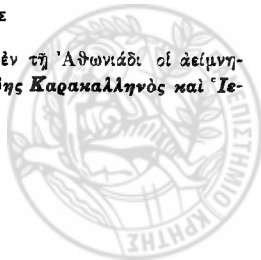
9. ΣΩΦΡΟΝΙΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΗΣ ΚΑΡΑΚΑΛΛΗΝΟΣ

10. ΙΕΡΩΝΥΜΟΣ

Μετὰ τούτους διωρίσθησαν διδάσκαλοι ἐν τῇ Ἀθωνιάδι οἱ αἰμίμηστοι **Σωφρόνιος Ἱεροδιάκονος Ὀλυμπίδης Καρακαλληνός** καὶ **Ἱε-**

1) Δ. Εὐελπίδου ἔνθα ἀνωτέρω.

2) Τοῦ πατρὸς Ἰωακείμ.

μίου Ἀλεξανδροπούλου, πιθανῶς καὶ τούτου ὄντος Παντοκρατορη-
νοῦ, οὐδὲν γνωρίζομεν, εἰμὴ ὅτι διετέλεσε διδάσκαλος ἀπὸ τοῦ
1858-1861.

* *

Ἡ Κοινότης τοῦ ἁγίου Ὄρους βλέπουσα, ὅτι δὲν ἠδύνατο ἵνα λά-
βῃ τοὺς τόκους τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ κληροδοτημάτων ἐὰν δὲν ἐλειτούργει ἐκεῖ
Ἑλληνικὴ Σχολή, ἔστω καὶ τὰ πρῶτα γράμματα διδάσκουσα, διότι ὁ
βαθμὸς αὐτῆς δυστυχῶς δὲν προσδιωρίζετο ἐν ταῖς διαθήκαις, ἔκτισε
τὴν προπεριγραφείσαν, ἡ ὁποία ἔκτοτε λίαν πενιχρῶς ἐλειτούργει διὰ
δύο ἢ καὶ ἐνὸς διδασκάλου, καὶ τούτου πολλάκις ἀγραμμάτου κατὰ
τοὺς μεταγενεστέρους ἰδίᾳ χρόνους, καὶ πάνυ ἀμυδρὸν φῶς ἐξέπεμπεν,
ἀδυνατοῦν ὄλως, ἵνα διαπεράσῃ καὶ φωτίσῃ τὸ ἐρεβώδες καὶ πυκνὸν
πνευματικὸν σκοτος, τὸ ἐπικρατοῦν ἐκεῖ, καὶ διαλύσῃ τὴν παχυλὴν ἀ-
μάθειαν, τὴν βασιλεύουσαν ἐν ταῖς Μοναῖς τοῦ Ἄθω.

Ἡ δὲ Ἐκκλησία πεισθεῖσα πλέον, ὅτι οἱ Ἄγιοιροῦται προϊστάμε-
νοι ἐμίσησαν τὰ γράμματα καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠθέλον, ἵνα ἐπὶ τὰ βελτίω
μεταρρυθμίσει τὴν Σχολὴν αὐτῶν, ἔγραψε τῇ 2 Νοεμβρίου 1855 πρὸς
τὴν Κοινότητα καὶ τοὺς πατέρας τοῦ Ἄθω ἐπιστολὴν (1), δι' ἧς ἠξίου
μητρικῶς, ὅπως ἐκάστη Μονὴ ἀποστείλῃ εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεο-
λογικὴν Σχολὴν ἀνὰ ἓνα μαθητὴν, ἕφ' οὐ καλῶς καταρτισθῆ ἐν τῇ
Ἄθωνιάδι, καὶ οὕτως ἐπεκταθῆ ἡ παιδεία καὶ εἰς τὸ ἅγιον Ὄρος, καὶ
οἱ πεμπόμενοι εἰς ταξείδια ἀνὰ τὰς ἐπαρχίας τοῦ Οἴκουμενικοῦ θρόνου
πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν Μονῶν αὐτῶν ἱερομόναχοι καὶ μο-
ναχοί, ὡσι λόγοι, καὶ δύνωνται, ἵνα διδάσκωσιν ἐν ταύτῃ καὶ τὸν λαόν.

Ἡ Κοινότης λαβοῦσα τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἤρξατο διὰ πομπωδῶν
λέξεων καὶ φράσεων, κατὰ τὴν ἑαυτῆς συνήθειαν, ἵνα δεικνύῃ τὴν
δουλικὴν αὐτῆς ἀφοσίωσιν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὰς διατάξεις
αὐτῆς καὶ νὰ ἐξαίρῃ τὸ ἔργον αὐτῆς καὶ νὰ ἐκφράζῃ τὴν λύπην τῶν
Μονῶν, διότι «δὲν ἔχουσι μαθητὰς προκατηρτισμένους καλῶς καὶ ἐπο-
μένως ἱκανοὺς ἵνα ἀκούσωσι θεολογίας μαθήματα, ἵνα στείλωσιν εἰς
τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν, ἐπειδὴ ἡ Ἑλληνικὴ Ἄθωνιάς Σχολὴ κατεδι-
κασθῆ ἐκ περιστάσεως εἰς μικρὰν ἀργίαν» (2).

1) Κῶδ. ΛΑ'. σ. 92.

2) Ἐπιστολὴ Κοινότητος πρὸς τὸν Πατρ. Κύριλλον τὸν Ζ' καὶ τὴν Ἱ.
Σύνοδον.

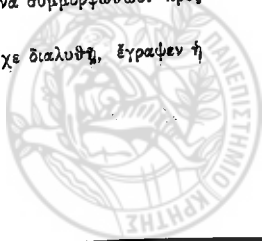
Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ἀσεβεί πρὸς τὴν μητέρα αὐτῆς Ἐκκλησίαν ἡ Κοινότης, ψευδομένη πρὸς αὐτὴν οὕτω καταφώρως, διότι ἀπὸ τῆς ἐδρύσεως καὶ ἐνάρξεως τῆς λειτουργίας τῆς νέας Ἀθωνιάδος μέχρι τοῦ 1913 οὐδέποτε κατεδικάσθη εἰς παντελεῖ ἀργίαν, οὐδέποτε δηλαδὴ ἔμεινεν ἀνευ διδασκάλου, ἔστω καὶ ἑνός, πολὺ δὲ περισσώτερον τῷ 1855, ὅτε εἶχε δύο ἀρίστους διδασκάλους, τὸν Δημήτριον Εὐελπίδην καὶ τὸν Ἱεροδιάκονον Σωφρόνιον Καρακαλληνόν Ὀλυμπίδην σὺν τῷ ὑποδιδασκάλῳ Ἱερωνύμῳ, ἀλλ' ἡ ἄστοχος δικαιολογία ἐγένετο, ἵνα ἡ Κοινότης προφασίζομένη, ἔστω καὶ ψευδῶς, ἀποφύγῃ τὴν ἀποστολὴν τῶν 20 μαθητῶν, οὐχὶ διότι ἐφοβείτο τὴν «ἐνδεχομένην ἀπίστησιν ἀναλόγου χρηματικῆς προσφοράς», ἣν ἄλλως τε ὤφειλον αἱ Μοναί, ἵνα ἀποστείλωσιν ἐκ προαιρέσεως ἐπίκουροι ἐρχόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ διότι ἐμίσησαν καὶ ἔτι μισοῦσι τὰ γράμματα καὶ πολὺ περισσώτερον τοὺς λογιῶν Ἀγιορείτας, δι' οὓς προεῖπομεν λόγους, καὶ δι' οὓς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα θὰ ἀναφέρωμεν.

Ἵπισχναίτο δέ, ὅτι ἐκ τοῦ διορισμοῦ ἀρμοδίων διδασκάλων καὶ τῆς διοργανώσεως τῆς Σχολῆς «ἔχει σταθερὰν πεποιθήσιν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ θέλουσι προκαταρτισθῆ ἔν αὐτῇ ἱκανοὶ μοναχοὶ διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν διδασκάλων (ἐπιρρίπτει πάντοτε εἰς τοὺς διδασκάλους τὰ βάρη καὶ τὰς εὐθύναις καὶ οὐχὶ εἰς ἑαυτὴν καὶ τοὺς μαθητάς) καὶ εἰς τὰ περίστασι καθ' ἣν οἱ φοιτηταὶ τῆς Σχολῆς μας τύττης ἀποδειχθῶσιν ὅτι εἰσὶν ἀξιοὶ νὰ ἀκούσωσιν ὑψηλότερα μαθήματα, ἢ ἱερὰ Κοινότης δὲν θέλει ἀμελήσει τοῦ νὰ λάβῃ τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ περαιτέρω πρόνοίαν συμφώνως μὲ τὸ πνεῦμα τῆς Ἐκκλησίας», καὶ οὕτως ἐξέφυγε τὴν ἀποστολὴν τῶν αἰτηθέντων 20 μαθητῶν.

Ἡ Ἐκκλησία μαθοῦσα ἐκ γνησίων ὄντως ἀγιορειτῶν, τῶν ποθοῦντων τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν ἐκπολιτισμὸν τῶν μοναχῶν, ὅτι ἡ σχολὴ ἐλειτουργεῖ καὶ ἱκανοὶ μοναχοὶ ὑπῆρχον πρὸς εἰσαγωγὴν εἰς τὴν κατὰ τὴν Χάλκην Θ. Σχολὴν δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς γράφει ἐτέραν ἐπιστολὴν τῇ 23 Δεκεμβρίου 1855 πρὸς τὴν Κοινότητα (1), δι' ἧς καθίστησι γνωστὸν αὐτῇ, ὅτι ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐκκλησίας ὡς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῶν 20 μαθητῶν, ἐστὶν ἀμετάκλητος καὶ ὀφείλουσιν, ἵνα συμμορφωθῶσι πρὸς ταύτην.

Ἐπειδὴ ἡ Κοινότης, ἕνεκα τῶν ἑορτῶν, εἶχε διαλυθῆ, ἔγραψεν ἡ

1) Κῶδ. ΔΑ', σ. 181.

ἐπιστασία πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπους τοῦ ἁγίου Ὁρους ἀπαντητικὴν εἰς αὐτοὺς ἐπιστολήν, ἐξ ἧς μνηθάνομεν, (διότι ἀτυχῶς ἦν ἀδύνατον ἵνα εὕρω τὴν ἐπιστολήν ἐκείνων ἐν τῷ φύρδῳ μίγδῃ ἀρχαίῃ τῆς Κοινότητος) «ὅτι ἡ ὑποκίνησις αὕτη διενηργεῖτο ὑπὸ ἀγιορειτῶν, οὓς παρκαυάδας καὶ οὐχὶ γνησίου ἀγιορείτας ἀποκαλεῖ, καὶ τούτους, τοὺς διδόντας τὰς τοιαύτας πληροφορίας εἰς τὴν Ἐκκλησίαν «ὡς μισαδέλφους (!) καὶ οὐχὶ φίλους καὶ καλοθελητάς τοῦ τόπου μας πρέπει κατὰ δίκαιον λόγον νὰ ἀποστρεφώμεθα (!!)

ἀδελφοὶ καὶ μακρὰν τῆς κοινωνίας ἡμῶν νὰ ἔχωμεν», ὡσεὶ ἦσαν αἰρετικοί. Τὰς φράσεις ταύτας ὡς ἀρκούντως χαρκτηριζούσας τὸ ἐπικρατοῦν πνεῦμα ἐν ἀγίῳ Ὁρει ὡς πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ μοναχισμοῦ ἀφήνω ὅλως ἀσχολιάστους. ὡς οὖσας καὶ λίαν εὐλήπτους (1).

Προεξοφλεῖ δὲ ἡ ἐπιστασία καὶ τὴν μέλλουσαν ἀπόφασιν τῆς Κοινότητος, γράφουσα· «Ἡ Ἱερά Κοινότης δὲν ἔχει νὰ ἀπαντήσῃ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν εἰμὴ ἐκεῖνα, ἅπερ καὶ προλαβόντως ἔγραψε διὰ τοῦ ὑπὸ ἡμερομηνίαν 27 Νοεμβρίου γράμματός αὐτῆς καὶ ἐνεκρίθη, ἵνα παρατείνωμεν τὴν ἀπάντησιν ἡμῶν ταύτην συμφώνως καὶ τῇ θελήσει ὑμῶν ἕως οὗ νὰ συγκροτηθῇ ἡ Σύναξις καὶ συνεννοηθῶμεν προηγουμένως περὶ τούτου καλλίτερον».

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς Κοινότητος πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν οὐδὲν ἕτερον διαβλέπομεν, εἰμὴ τὴν δουλικὴν ταπείνωσιν αὐτῆς ἀπέναντι τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δικαίως ἄλλως, καὶ τὴν ἀχαλίνωτον ψευδολογίαν, ἐν δὲ τῇ τῆς ἐπιστασίας πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους τὴν κακολογίαν καὶ τὴν ἀναιδῆ ἐκφρασίαν αὐτῆς κατ' ἐκείνων, οἵτινες τὸ ἀληθές συμφέρον τοῦ ἁγίου Ὁρους ποθοῦντες ἐνήργουν καταλλήλως, ὅπως καὶ ἡ Ἱερά ἐκεῖνη γωνία ἀναπτύχθῃ καὶ ἐκπολιτισθῇ, οὐχὶ δὲ καὶ «τὸ ἔντονον τοῦ τρόπου μεθ' οὗ ἀπέκρουον οἱ ἀγιορεῖται τὴν πρόσκλησιν ταύτην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκπληξιν διὰ τὸν φόβον ὑπὸ τοῦ ὁποίου κατεῖχοντο οὗτοι διὰ τὸ προσφερόμενον Ἐκκλησιαστικόν τοῦτο εὐεργέτημα», ὡς γράφει ὁ πατήρ Ἰωακείμ ἐν τῇ ἀγιορειτικῇ πολιτείᾳ (2).

Ἴνα δὲ μὴ ἐκληφθῶ μεροληπτῶν ἢ ἀδικῶν τοὺς ἀγιορεῖτας προϊσταμένους κατεχώριτα ἐν τῷ παραρτήματι τοῦ ἐτέρου ἔργου μου ἀμ-

1) Ἐν τῇ Κοινότητι ἔγραψεν ἄλλην ἐπιστολήν ἀγνοῶ.

2) σελ. 32.

φοτέρας τὰς ἐπιστολάς ταύτας καὶ τὰς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἴδιαν μελέτην καὶ ἐξαγωγήν ἰδίων συμπερασμάτων (1).

Τῇ 22 Νοεμβρίου 1855 ἡ Κοινότης ἔγραφε πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν «ἦδη ὅμως ἡ Ἱ. Κοινότης ἀνοίξασα τὴν καθ' ἡμᾶς Ἀθωνιάδα Σχολὴν διορίσασα ἐν αὐτῇ ἀρμοδίους διδασκάλους καὶ σπεύδουσα μετὰ προθυμίας εἰς τὸ νὰ διοργανώσῃ αὐτὴν καλῶς λαμβάνουσα περὶ τούτου δραστηριώτερα μέτρα, ἔχει σταθερὰν πεποιθήσιν, ὅτι ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ θέλουσι προκαταρτισθῆ ἐν αὐτῇ ἱκανοὶ μοναχοί....»

Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ ὁ ἀναγνώστης ὁ μὴ εἰδὼς τὸ πνεῦμα τὸ διέπον τὰς τύχας τοῦ ἁγίου Ὄρους, θαυμάζει ἀληθῶς τὴν εὐπίθειαν καὶ τὸν σεβασμὸν, ὃν οἱ Ἀγιορεῖται προἰστάμενοι ἔχουσι πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν Ἐκκλησίαν, καὶ τὰς προσπάθειάς, καὶ τὰς θυσίας, τὰς ὁποίας κατέβαλλον πρὸς καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων ἐν ἁγίῳ Ὄρει, ἐν ᾧ ὁ καλῶς καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς τὴν ἀγιορειτικὴν ἱστορίαν καὶ τὰς ἐκδηλώσεις τῶν ἀγιορειτῶν προισταμένων πρὸς τὰ γράμματα οὐδὲν ἔτι βλέπει ἐν αὐτῇ, εἰ μὴ ἀπάτην καὶ ψεῦδος. Ἀπατᾷ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ Κοινότης γράφουσα, ὅτι τὰ Μοναστήρια σέβονται εὐλαβῶς τὰς ἱεράς ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου τῆς ἀποστολῆς τῶν 20 μαθητῶν εἰς τὴν Θ. Σχολὴν καὶ τῆς ἀναδιοργανώσεως τῆς Ἀθωνιάδος παραινέσεις καὶ ἐπαινετικὰς αὐτῆς, διότι ἐὰν ἐσέβετο ταύτας ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν θὰ ἐπροτροπᾶς αὐτῆς, σπευδεν, ἵνα συμμορφωθῆ πρὸς αὐτάς, οὐχὶ ἀπαξ οὐδὲ δις δοθείσας, ἀλλὰ πολλάκις. Ψεύδεται δὲ ἡ Κοινότης γράφουσα, ὅτι ἦδη ἀνέψφε τὴν Σχολὴν καὶ διώρισεν ἀρμοδίους διδασκάλους ἐν αὐτῇ πρῶτον, διότι ἡ Σχολὴ δὲν ἔκλεισε κατὰ τὰ ἔτη ταῦτα, καὶ εἴτα διότι δὲν διωρίσθησαν ἐν αὐτῇ ἔτεροι διδάσκαλοι, πλὴν τῶν προὔπαρχόντων Δημητρίου Εὐελπίδου ἀπὸ τοῦ 1852—1855 καὶ τοῦ Σωφρονίου Ὀλυμπίδου, πολὺ κατωτέρου τοῦ Εὐελπίδου, ἀπὸ τοῦ 1855—1861, καὶ τοῦ Ἱερωνύμου διδάξαντος ἀπὸ τοῦ 1855—1857 καὶ μὴ δυναμένου παραβληθῆναι πρὸς τὸν Εὐελπίδην, ἀριστον ἑλληνιστὴν ὄντα.

Ἡ μετὰ προθυμία δὲ σπουδὴ πρὸς διοργανώσιν τῆς Σχολῆς καὶ ἡ πρὸς τοῦτο λήψις δραστηριωτέρων μέτρων διήρκεσεν ἐν περὶκου ἔτος καὶ ἡ μεταρρυθμίσις δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι οὐδεὶς ἐλικρινῶς ἐκδιεφέρετο διὰ τὴν προαγωγήν τῆς Σχολῆς, ὡς ἡ ὀλη πορεία αὐτῆς καταδείκνυσιν, οὐδεὶς ἀπολύτως ἤθελεν, ἵνα λειτουργῆ Σχολὴ ἐν ἁγίῳ

1) «Τὰ γράμματα ἐν ἁγίῳ ὄρει καὶ ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία». Ἀθῆναις, 1928, σ. 114—116.

Ὅρει φέρουσα καρπούς, ἀλλ' οἱ πάντες ἐθεώρουν καὶ θεωροῦσιν ἔτι καὶ νῦν τὴν τοιαύτην Σχολήν, ὡς φέρουσαν τὸν θλιθρὸν εἰς τὸν τόπον, καὶ τὴν καταστροφὴν, καὶ ἐὰν δὲν ἐφοβοῦντο τὰς ἐπεμβάσεις τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν κατακράτησιν τῶν προσόδων τῶν προερχομένων ἐκ τῶν ἐν Ῥωσσίᾳ κληροδοτημάτων, πρὸ πολλοῦ θὰ εἶχον διαλύσει καὶ τὴν κατ' εὐφημισμὸν ὑπάρχουσαν.

II. ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΓΛΥΚΑΣ

Πρὸς μεταρρυθμίσειν καὶ διοργανώσειν δῆθεν τῆς Σχολῆς ταύτης ἐκλήθη ἐξ Ἰμβρου δι' ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένου, φέροντος καὶ προσκλητήριον ἐνσφράγιστον γράμμα τῆς Κοινότητος, ὁ ἀειμνήστos **Νικηφόρος ὁ Γλυκᾶς**, ὅστις διωρίσθη διευθυντῆς ταύτης τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1856 καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τῶν μέσων τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς τοῦ 1857, ὅτε παρητήθη δι' οὓς λόγους αὐτὸς ἀναφέρει ἐν τοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ· εἶχε δὲ συνδιδακτάλους τὸν **Σωφρόνιον Ὀλυμπίδην** καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ χαρακτηρισθέντα ὡς βραδιοῦργον, **Ἰερώνυμον**. Ὁ Γλυκᾶς εἶναι ὁ μόνος διδάσκαλος, ὁ ὁποῖος γράφει καθαρὰ καὶ θαρραλέως τὴν ἀλήθειαν καὶ διὰ τοῦτο παρέλαβον ἐκεῖθεν τὰ σχετικά καὶ κατεχώρισα αὐτὰ ἐν τῷ παρητήματι πρὸς τιμὴν τοῦ τοιοῦτου διδασκάλου τοῦ Γένους καὶ ποιμενάρχου τῆς Ἐκκλησίας (1).

Τὸν Γλυκᾶν ἐκάλεσαν εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος ὡς μεταρρυθμιστὴν τῆς Σχολῆς μόνον καὶ μόνον ἵνα βουλλώσωσιν, ὡς καὶ νῦν ἔτι διαδιδόασιν, τὸ στόμα τῆς Ἐκκλησίας, καὶ μὴ ἀξιοῖ τὴν ἀποστολὴν μαθητῶν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θ. Σχολήν, καὶ τὰς εὐθύνas τῆς ἀποτυχίας ἐπιρρίψωσιν οὐχὶ εἰς ἑαυτούς, ἀτε ἀποστρεφομένους τὰ γράμματα, καὶ μὴ παρέχοντας τὰ μέσα τῆς μεταρρυθμίσεως καὶ διοργανώσεως, ἀλλ' εἰς τοὺς διδασκάλους, ἀφ' οὗ γράφοντες πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἐξήρτουν τὸν καταρτισμὸν ἐν τῇ Σχολῇ ἱκανῶν μοναχῶν οὐχὶ ἐκ τῆς ἐπιμελείας καὶ τακτικῆς φοιτήσεως τῶν μαθητῶν, ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι οἱ πλείους τούτων ἦσαν οἰνοβαρεῖς, ἀμελεῖς καὶ ἄτακτοι, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐπιμελείας τῶν διδασκάλων!

1) Μετεφέρθησαν ἐνταῦθα ἐκ τοῦ βίου καὶ ἡμερολογίας τοῦ ἀειμνήστου Ν. Γλυκᾶ, τοῦ ἐκδοθέντος ἐν Ἀθήναις τῷ 1907. Ἀντεγράφησαν δὲ ἐκ τῆς 45 καὶ ἐνεῦθεν σελίδος τοῦ πρώτου τεύχους ὑπὸ τοῦ φίλου μου κ. Προκοπίου Ἱεροδιακόνου ψ καὶ εὐχαριστῶ. Ὅρα παραρτ. ὑπὸ στοιχ. Α'.

12. ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ

13. ΔΑΝΙΗΛ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΗΝΟΣ

Τὸν Γλυκᾶν ἀντικατέστησαν διὰ τοῦ **Εὐθύμιου Ἀλεξανδροπού-
λου**, ὅς ἐστιν ὄλως ἄγνωστος εἰς ἐμέ, καὶ ὁ ὁποῖος συνεδίδαξε μετὰ τοῦ
Σωφρονίου Ὀλυμπίδου καὶ τοῦ **Δανιὴλ Παντοκρατορηνοῦ**, περὶ οὗ
θὰ ἀσχοληθῶμεν ὀλίγον ἐκτενέστερον, διότι, ὡς ἀγορεύτης, εἰργάσθη
καὶ μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς θέσεως μετ' ἀ-
φοσιώσεως ἀπαραμιλλοῦ ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων τῆς τε Μονῆς
τοῦ Παντοκράτορος, ὡς ὀφόμεθα, καὶ τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐν γενεῇ.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Δανιὴλ κατὰ κόσμον Νικόλαος εἶδε τὸ φῶς τοῦ
ἡλίου ἐν τῇ ἱστορικῇ καὶ ἐπισήμῃ διὰ τὴν κατὰ τὸ 1878 ἐπραγεῖσαν
ἐπανάστασιν κωμοπόλει Πλατάνῃ ὀνομαζομένη τοῦ δήμου Ἀλμυροῦ
τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας κειμένης εἰς τὴν Δ. παραλίαν τοῦ Παγασσι-
κοῦ κόλπου καὶ διαιρουμένης εἰς τέσσαρας δήμους, περιέχοντας 30 χω-
ρία (1).

Οἱ γονεῖς αὐτοῦ Στέργιος ἐξ οὗ οὗτος ἐπωνομάσθη Στεργιάδης, καὶ
Δέσποινα, ἦσαν, ὡς πάντες οἱ Ἕλληνες, καὶ δὴ οἱ ἐν τῇ ὑπαίθρῳ χώρα
βιοῦντες, εὐσεβέστατοι καὶ φιλομουσάτατοι· διὸ καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων
προσέδωκαν αὐτῷ καὶ τοῖς αὐταδέλφοις αὐτοῦ Γεωργίῳ καὶ Ἰωάννῃ
ἐπιμεμελημένην καὶ χριστιανικωτάτην καὶ ἐθνικωτάτην ἀνατροφὴν καὶ
στοιχειώδη ἐν τῇ κωμοπόλει αὐτῶν παιδευσιν, ἀνεξιτήλως καὶ βαθύως
ἐν ταῦτῃ ἐγχαράξαντες ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν καὶ τὴν πρὸς τὴν Ὁρθό-
δοξον ἡμῶν πίστιν ἀφοσίωσιν καὶ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην καὶ
στοργήν. Εἶχον ὁμῶς τὸ ἀτύχημα, ἵνα ἀπὸ τῆς ἐφηβικῆς αὐτῶν ἡλικίας
ἀπορφανισθῶσι πατρός, ὅποτε ὁ ἡμέτερος Δανιὴλ ποθήσας τὸν μονήρη
βίον μετέβη εἰς τὴν πλησίον τῆς πατρίδος αὐτοῦ κειμένην Ἱερὰν Μο-
νὴν τῆς «Παναγίας τῆς Ξενιάς» παρὰ τινι Γέροντι Γρηγορίῳ καλου-
μένῳ, ὅπως μονάσῃ. Μὴ εὐρίσκων ὁμῶς ἀνάπαυσιν τῆς συνειδήσεως
ἐνταῦθα, ἅτε μὴ δυνάμενος ἐκπληρῶσαι τὰ ἰδεώδη ἐκεῖνα περὶ τῆς
μοναχικῆς πολιτείας, ἅτινα ἐν τῇ νεανικῇ αὐτοῦ φαντασίᾳ εἶχε μαθὼν
ἐκ τῆς ἀναγνώσεως διαφόρων περὶ μοναχικῆς πολιτείας βιβλίων καὶ περὶ
τοῦ ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦ βίου τῶν ἐν αὐτῷ ἀσκουμένων πατέρων πολ-
λὰ πεπληροφορημένος ὦν ἐγκατέλειψε τὴν εἰρημένην Μονὴν καὶ ἀφι-

1) Γεωργ. Φυσικὴ καὶ πολ. Μ. Γ. Δήμιτσα, Ἀθην. 1885.

κόμενος εἰς ἅγιον Ὅρος ἐμόνασεν ἐν τῇ ἱερᾷ Σκήτῃ τοῦ Ξενοφώντος. Ἡ θεία ὁμῶς Πρόνοια ἄλλως παρεσκεύασεν αὐτὸν καὶ δι' ἄλλο στάδιον καὶ οὐχὶ τὸ Ἀσκητικόν, ἐπειδὴ προεγίνωσκε τὰ αἰσθήματα αὐτοῦ καὶ τὰ ἄλλα ἀγαθὰ προτερήματα καὶ φρονήματα, ἅτινα περιεκδόμουσιν αὐτόν. Μετὰ ὀλιγοχρόνιον ἐνταῦθα διαμονὴν ἐνέβαλεν εἰς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ ἵνα ἐγκαταλείψῃ τὴν Σκήτην καὶ μεταβῆ εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ αὐτοῦ Ἴνα ἐγκαταλείψῃ τὴν Σκήτην καὶ μεταβῆ εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν τοῦ Παντοκράτορος, ἐν ἣ παρεσκευάζεν αὐτῷ τὸ τῆς δράσεως αὐτοῦ στάδιον διὸ καὶ ἅμα ἀφικόμενος ἐν αὐτῇ εὗρε Γέροντα καὶ προστάτην τὸν ἐκ Θάσου φιλομουσώτατον καὶ τὰ μάλα ἐνάρετον ἀρχιμανδρίτην Γεράσιμον, ὅστις μετὰ τὴν συνήθη δοκιμασίαν ἐκείρεν αὐτὸν μοναχόν ὀλίγον πρὸ τοῦ 1850 καὶ μετωνόμασε κατὰ τὰ θέσμια Δανιήλ, καὶ οὕτως συγκατηριθμήθη ἐν τῇ Παντοκρατορικῇ ἀδελφότητι καὶ χορείᾳ.

Βλέπων ὁμῶς αὐτὸν σώφρονα, εὐφυῆ καὶ περὶ τὰ μαθήματα ἐπιμελητῆ, καὶ ἐπιθυμῶν ὅπως καταλίπῃ ἐν τῇ Μονῇ ἄξιον διάδοχον αὐτοῦ, δυνάμενον ἀποτελεσματικῶς ἵνα δράσῃ ἐν αὐτῇ καὶ προαγάγῃ τὰ πολλαπλᾶ αὐτῆς συμφέροντα, καὶ δὴ, ὅπως προσοπίζῃ αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἀρπακτικῶν δυνάμεων τῶν Ῥώσων, οὗς κακῆ τῇ μοίρᾳ οἱ προκατόχοι αὐτῶν κακῶς ποιήσαντες ἐν τοῖς ὅροις τῆς Μονῆς αὐτῶν ἐγκατέστησαν, καὶ οἱ ὅποιοι καθ' ὃ ἔλαβον παρὰ τῆς πανσλαβόστικης ἐταιρείας αὐτῶν ἀδιαλείπτως πρὸς τοὺς Κυριάρχους ἐρίζοντες ἐκ παντὸς τρόπου ὡς οἷόν τε πλείω ἐδάφη καὶ δικαιώματα ἀρπάσωσι, τὰ καθήκοντα αὐτῶν καὶ τὸν ὄν ὀφείλουσι πρὸς τὰς Κυριάρχους Μονὰς σεβασμόν καὶ τὴν ὑποταγὴν ἀθετοῦντες καὶ πρὸς αὐτὰς τὰς καθεστηκυίας ἀρχὰς ἄσεβοῦντες, ἀπέστειλεν αὐτὸν δι' ἰδίων ἐξόδων εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ῥιζάρειον Σχολῆν, ἐν ἣ ἄριστα κατηρτίσθη καθ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, καὶ δὴ τὴν ἐθνικὴν, καὶ ἐφόδια διὰ τὸν μέλλοντα αὐτοῦ βίον ἱκανὰ ἀπεκόμισεν· ἐπειδὴ ὁμῶς αὐτὸς ἑαυτὸν ἐθέρωι ἀτελῶς ἐτι κατηρτισμένον παρεκάλεσε τὸν Γέροντα αὐτοῦ καὶ κηδεμόνα Γεράσιμον, ἵνα ἐξακολούθησῃ παρέχων αὐτῷ τὰ μέσα καὶ πρὸς ἀποπεράτωσιν τῆς φιλοσοφικῆς ἢ νομικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου.

Εἰς τὴν παράκλησιν αὐτοῦ ταύτην ἐνδοῦς καὶ θέλων ἵνα ἐκπληρώσῃ καὶ τὸν διακατὴ αὐτοῦ πόθον τοῦτον, ὅπως ἀρτιώτερον παρασκευασθῆ ὑπήκουσε καὶ ἐπέτρεψεν αὐτῷ τὴν ἐξακολούθησιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐν τινι τῶν εἰρημένων Σχολῶν ἐπὶ δύο μόνον ἔτη, διότι κατὰ οἰκονομικὰ αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπον τοῦτο ἐπὶ πλέον, ἢ δὲ Μονή, κατὰ τὸν ὅσον καὶ πᾶσαι αἱ ἄλλαι ἀγιορειτικαὶ Μοναὶ, πλὴν τῆς Μεγίστης Μο-

νῆς τοῦ Βατοπεδίου, δι' ἐκπαίδευσιν τῶν μοναχῶν αὐτῶν χρήματα δὲν χορηγοῦσι.

Ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ προεχειρίσθη εἰς διάκονον καὶ πρεσβύτερον, ἀγνωστόν ποτε, πάντως ὁμοῦ τὸν πρῶτον βιηθμὸν εἶχεν ὅτε ἐσπούδαζεν ἐν Ἀθήναις, διότι οἱ διάκονοι ἐν ἀγίῳ Ὄρει προχειρίζονται καὶ κατὰ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν, τὸν δὲ δεύτερον θὰ ἔλαβε μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν αὐτοῦ ἐξ Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἐγκατάστασιν αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ.

Διδάσκαλος τῆς Ἀθωνιάδος διωρίσθη τῇ 1859 καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1861 πάνυ εὐδοκίμως καὶ καρποφόρως διδάξας ἐν αὐτῇ. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνεκλήθη ὑπὸ τῆς Μονῆς αὐτοῦ, καὶ διωρίσθη γραμματεὺς αὐτῆς ἐπὶ δύο ἔτη προαχθεὶς ἅμα καὶ εἰς προϊστάμενον αὐτῆς, ὅποτε καὶ ἐν ἀγαστῇ καὶ ἀξιοζήλῳ ἁρμονίᾳ συνεργασθεὶς μετὰ τοῦ **ἐρχιμανδρίτου Ἀθανασίου τοῦ ἐκ Κυθωνιῶν**, ἀνδρὸς εὐσεβοῦς, τιμίου καὶ ἐναρέτου καὶ ἀκριβοῦς γνώστου τῶν οἰκονομολογικῶν ζητημάτων, ἔβηκαν τὰς βάσεις οἰκονομολογικοῦ συστήματος ἐν τῇ Μονῇ αὐτῶν ἀπαραβάτου, ὅπερ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπικρατεῖ, συνέτασσον ἐνιαυσίως προϋπολογισμόν, (ὃν οὐδεμίᾳ ἑτέρᾳ Μονῇ συντάσσει, ἀλλ' ἐξοδεύουσι, ὅσα ἔχουσι καὶ ὅταν δὲν ἔχουσι, τὰ ἐλλείμματα καλύπτουσι διὰ δανείων), εἰσήγαγον τὸ σύστημα τῆς τηρήσεως πρακτικῶν, ὑπογραφομένων ὑπὸ τῶν παρευρισκομένων ἐν ταῖς συνεδρίαις προϊσταμένων, ὅπερ ἐπίσης ἐξακολουθεῖ τηρούμενον, κρατοῦσιν ἀντίγραφα τῶν ἐξερχομένων ἐγγράφων, πρὸς δὲ θεωρηθὲν ἀναγκαῖον ἐφηρμόσθη τὸ σύστημα τῆς ἐνοικιάσεως τῶν Μετοχίων ἐπὶ ὠρισμένῳ χρονικῷ διαστήματι καὶ ὠρισμένῳ ἐνοικίῳ εἰς ἀδελφοὺς τῆς Μονῆς, ὅπερ δὲν εἶναι καὶ τὸ ἀριστον, μηδὲ τὸ συμφερότερον, διότι ὅταν οἱ ἀδελφοὶ εἰσι κακῆς πίστεως ἢ σπάταλοι καὶ δὲν πληρώνουσι τὰ ἐνοικία, πάλιν ἡ Μονὴ θὰ ἀπολέσῃ αὐτὰ, ὡς καὶ ἀπώλεσε πολλὰ αὐτῇ ἡ Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος καταφαγωθέντα ὑπ' ἀδελφοῦ αὐτῆς ἐνοικιστοῦ, τοῦ προηγουμένου Γερασίμου.

Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐνοικιάσεως εἰς ἀδελφοὺς ἐφήρμοσαν ἀπὸ τινος καὶ ἄλλαι Μοναὶ ἰδιορρυθμοὶ καὶ εὖρον ἐπωφελέστερον τοῦ δι' οἰκονόμων, ἐργαζομένων δι' ὠφέλειαν καὶ ζημίαν τῶν Μονῶν, ὅποτε αὐταὶ μόνον ζημίας εἶχον, οὐχὶ δὲ καὶ ὠφελείας. διότι ταύτας προσεπερίζοντο οἱ εἰς βάρος τῶν Μονῶν ἐργαζόμενοι οἰκονόμοι καὶ οἱ προστατεύοντες αὐτοὺς προϊστάμενοι καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον οὔτε οἱ προϊστάμενοι, οὔτε οἱ τούτων προστατευόμενοι ἤθελον ἵνα ἐνοικιάσωσιν εἰς

ὁ ἐν Κυδωνίαις ναὸς τῆς Μονῆς, ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου Νικολάου σεμνονόμενος, ὅστις ἐχρησίμευεν ὡς ἐνοριακὸς τῆς πόλεως ναὸς. Καὶ τότε πάντες εἰς τὸν προηγούμενον Δανιὴλ τὸν Στεργιάδην ἀπέβλεψαν, διότι ἦν τιμιώτατος, καὶ ἀπέστειλαν αὐτὸν ἐκεῖσε πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

Μεταβὰς δὲ εἰς Κυδωνίας ἀνήγειρε τὸν ναὸν μεγαλοπρεπέστατον καὶ περικαλλέστατον ἐκ βάθρων ἐπὶ βυζαντινοῦ ῥυθμοῦ καὶ μετὰ τρουλλοῦ καὶ δύο κωδωνοστασίων. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο καὶ μετὰ τὴν ἀνέγερσιν ἐτι αὐτοῦ διαμένων ἐκεῖ ἀπήλασε μεγάλῃς τιμῆς καὶ ὑπολήψεως ὑφ' ὄλων τῶν Κυδωνιέων καὶ ἰδίᾳ τῶν προυχόντων τοῦ τόπου καὶ τῶν Τούρκων ἀρχόντων· διὸ καὶ διωρίσθη καθηγητὴς τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν τῷ Παρθεναγωγεῖῳ τῆς Κοινότητος ἐπιτελῶν ἐν ταύτῃ καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ ἱερέως ἐν τῇ συνοικίᾳ αὐτοῦ ἐπὶ 8 ἔτη.

Τὰ ἐπὶ τοῦ ναοῦ τούτου καὶ τῆς ἐνορίας ἀπαράγραπτα δικαιώματα τῆς Μονῆς περιεθρίγκωσε καὶ διὰ νεωτέρου Πατριαρχικοῦ Σιγιλλιώδους ἐν μεμβράναις γράμματος καὶ Σουλτανικοῦ φερμανίου, ἀποκειμένων ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μονῆς.

Ἐπειδὴ δμως κατὰ τὸ 1881 ἡ ὑποτελής τῆ Μονῆ τοῦ Παντοκράτορος Σκήτη τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ, ἡ ὑπὸ Ρώσων οἰκουμένη, ὄλωσ ἀφαιρέτως καὶ παρὰ τὰ μεταξὺ Κυριάρχου Μονῆς καὶ Σκήτης ἐπίσημα ἔγγραφα, καὶ ἰδίᾳ παρὰ τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ ἐκχωρητηρίου τῆς Σκήτης συμβολαίου, ὅπερ ῥητῶς λέγει· «οἱ Σκητιῶται πατέρες δὲν δύνανται νὰ ἀνακαινίσωσι τὰς ὑπαρχούσας κατοικίας τῆς Σκήτης ἄνευ ἀδείας τῆς Κυριάρχου Μονῆς», καὶ παρὰ τοὺς κνονισμοὺς τοῦ ἁγίου Ὁρους, τὰ Σιγιλλιώδη γράμματα καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου, τὰ ἐπέχοντα θέσιν νόμου, ἤρξατο καταπατοῦσα τὰ δρια τῆς Μονῆς καὶ ἀνεγείρουσα ἄνευ ἀδείας αὐτῆς καὶ ἐκτὸς τῶν ὁρίων τῆς Σκήτης παμμεγέθεις στρατώνας, εἰ καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν αὐτῇ Ῥώσων μοναχῶν ὀρίζεται δι' ἐπισήμων ἀπαραβάτων ἐγγράφων εἰς 130, καὶ ναοὺς παρὰ τοὺς κανόνας τῶν ἱερῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἡ Μονὴ σύσσωμος καὶ ἐν μιᾷ φωνῇ καὶ πάλιν διὰ τὴν αἰσίαν δικαστικὴν διεκπεραίωσιν τῆς πολὺ σπουδαιοτέρας ταύτης ὑποθέσεως, εἴτε ἐν τῇ Κοινοῦτητι θὰ ἐδικάζετο, εἴτε ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, εἴτε καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς Τουρκοῖς δικαστηρίοις, ἔρριψε τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῆς ἐπὶ τὸν προηγούμενον Δανιὴλ, εἰς ὃν εἶχεν ἀκράδαντον πεποιθήσιν, ὅτι δὲν θὰ ἐδικάζετο ὑπὸ τῶν ἀντιδίκων, οὐδὲ θὰ κατεχράτο τῆ ἐμπιστοσύνη τῆς Μονῆς ἢ τῷ χρήματι αὐτῆς· διὸ καὶ ἀνεκαλέσατο αὐτὸν ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἐν

Κυδωνίαις μετοχίου αὐτῆς καὶ ἀνέθηκεν αὐτῷ τὴν διεκπεραίωσιν τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ὑποθέσεως οὐ μόνον διὰ τὴν Μ. τοῦ Παντοκράτορος ἀλλὰ καὶ δι' ἑλας τὰς Ἀθωτίδας Μονὰς. αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ἔκχωρήσει Σκήτας, Κελλία, Καλύβας καὶ Σπήλαια ἔτι εἰς Ρώσσοις. Ὁ ἔκχωρησις Σκήτας, Κελλία, Καλύβας καὶ Σπήλαια ἔτι εἰς Ρώσσοις. Ὁ ἔκχωρησις Σκήτας, Κελλία, Καλύβας καὶ Σπήλαια ἔτι εἰς Ρώσσοις. Ὁ ἔκχωρησις Σκήτας, Κελλία, Καλύβας καὶ Σπήλαια ἔτι εἰς Ρώσσοις. Ὁ ἔκχωρησις Σκήτας, Κελλία, Καλύβας καὶ Σπήλαια ἔτι εἰς Ρώσσοις.

Λαβὼν ἐκεῖθεν τὰ κατάλληλα συστατήρια γράμματα διὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει Πρεσβείαν καὶ τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Προξενεῖον καὶ διελθὼν διὰ Βόλου, ἔνθα συνεννοήθη μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τῆς ἐφημερίδος «Θεσσαλία» Σακελλαρίδου, ἵνα δημοσιεύῃ καὶ αὐτὸς τὰ εἰς τὸ φύλλον αὐτοῦ ἀποστελλόμενα ἄρθρα, μετέβη εἰς ἄγιον Ὅρος, ἔνθα τὸ πρῶτον εἰσήγαγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν Ἱ. Κοινότητα, ἵνα ἐν αὐτῇ πρῶτῳ δίκως δικασθῆ κατὰ τὰ θεσπισθέντα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας.

Τῆς σπουδαίας ταύτης ὑποθέσεως ἐπιληφθεῖσα ἡ Κοινότης ἐδειξεν ὄντως δύναμιν ἀκαταγώνιστον καὶ σεβασμὸν πρὸς τε τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ τόπου ἄπεριόριστον, διότι ἂν ἄλλως ἐπραττεν, ἐκινδύνευε νὰ καταρρακωθῆ ἢ τε νομοθεσία τῆς Ἐκκλησίας, καὶ τὸ ἀγορευτικὸν καθεστῶς.

Ἡ Κοινότης μελετήσασα καλῶς ἅπαντα τὰ σχετικὰ ἔγγραφα, λαβούσα ὑπ' ὄψει τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὰ ἐπίσημα τῆς Μονῆς ἐκχωρητήρια ἔγγραφα, τὰ ὑποσχετήρια τῆς Σκήτης καὶ τὰ ἀπαραχάρακτα καθεστῶτα τοῦ τόπου ἐξέδωκεν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου δύο σπουδαίας ἀποφάσεις, τιμῶσας τοὺς ὑπογράφοντας αὐτάς.

Σημειώσατε ὅμως ὅτι ὁ Στεργιάδης διὰ μυστικῆς ἀστυνομίας ἐκ λαϊκῶν καὶ μοναχῶν παρηκολούθει τὰς κινήσεις τοῦ τε Ῥώσσου ἀντιπροσώπου Ναθαναήλ Ἱερομονάχου καὶ τῶν τῶν ἄλλων Μονῶν. Τὰς ἐπιλήψεις δὲ συναντήσεις κατήγγελλεν ἀμέσως εἰς τοὺς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων, Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων, Κουτλουμουσίου, ὥστε δὲν ἐτόλμων, ἵνα πράξωσιν, ὅτι ἄλλοτε εἰς Ῥωσσιὰ ζήτηματα ἐπραττον, διότι κατενόησαν ὅτι παρεκκολληθῶσιν καὶ ἦν δυνατόν ἵνα καταγγελοῦσιν εἰς τὰς Μονὰς αὐτῶν, ἢ καὶ ἀλλαχοῦ, καὶ πάθωσιν, ὅτι δὲν

περιέμενον. Ἡ μὲν τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων (1) ἀπέβλεπεν εἰς τὰ ὄρια τῆς Μονῆς τὰ καταπατηθέντα ὑπὸ τῆς Σκήτης, ἡ δὲ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ναοῦ τῆς Σκήτης. Αἱ ἀποφάσεις αὗται ἀπήρεσκον, ὡς εἰκός, τῇ Σκήτῃ διὸ καὶ ἀπετάθη πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἰωακείμ τὸν Γ' ζητοῦσα συμβιβασμόν, ἀλλ' ἡ Μονή, μὴ κυβερνωμένη ὑπὸ χρυσολατρῶν προϊσταμένων, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Ἀθανασίου καὶ τοῦ Δανιήλ, ἀνδρῶν ἀδεκάστων καὶ πατριωτῶν, δὲν ἐδέχθη, εἰ καὶ τὸ Πατριαρχεῖον ἐπεμψεν εἰς ἅγιον Ὅρος τὸν πρόεδρον Διδυμοτεῖχου, ἐπιστρέψαντα ἄπρακτον. Ἀποτυχούσα οὕτως οἰκτρῶς ἡ Σκήτη, καὶ φρονούσα ὅτι θὰ ἠδύνατο ἵνα ἐπιτύχη τοῦ ἀνιέρου αὐτῆς σκοποῦ διὰ τῆς δωροδοκίας τῶν Τούρκων δικαστῶν τῇ πρότροπῇ τῆς Ῥωσικῆς πρεσβείας κατέφυγεν, οὐχὶ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ἀλλ' εἰς τὰ ἐν Θεσσαλονίκῃ πολιτικὰ δικαστήρια, εἰς τε τὸ Πρωτοδικεῖον καὶ τὸ Ἐφετεῖον, τὰ ὅποια μετὰ τριετῆ δικαστικὸν ἀγῶνα ἀπεφάνθησαν τῷ 1885 ὑπὲρ τῆς Μονῆς. ἥτις εἶχεν ἀναθέσει τὴν ὑπεράσπισιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς δικηγόρους Γ. Ἄρταν καὶ Κ. Καμμῶνα. Μετὰ τοὺς νικηφόρους τούτους ἀγῶνας ἐπανελθὼν εἰς εἰς ἅγιον Ὅρος ὁ ἀρχιμανδρῆτης Δανιήλ Στεργιάδης ἠσθένησεν ἐν Καρυαίς, ὁπόθεν οὐχὶ ἐν καλῇ καταστάσει μεταφερθεὶς εἰς Θεσσαλονίκην πρὸς θεραπείαν ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τὸν Ἰούλιον τοῦ 1885 ἐν γῆρει πόνι, ἔχων τὴν συνείδησιν ἀνκαπεπαυμένην, ὅτι «τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσαστο, τὸν δρόμον τετέλεκε, τὴν πίστιν τετήρηκε· λοιπὸν ἀπόκειται αὐτῷ ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει αὐτῷ ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ εἰκαίος κριτῆς, οὐ μόνον δὲ αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκῶσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ», ἵνα κατὰ Πῦλον εἶπω (2), ὡς καὶ πᾶσι τοῖς ἐργασαμένοις, ὡς εἰργάσατο ὁ Στεργιάδης ὑπὲρ τῆς Μονῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ Ὁρους παντός.

Σύμπας ὁμοφώνως ὁ ἑλληνικὸς τύπος, ὃ τε ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὃ ἐν Ἀθήναις, καὶ ὃ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, ὡς καὶ πολλαὶ ἐγκριτοὶ Τουρκικαὶ ἐφημερίδες, ἐγραψαν ἐνθουσιώδη ἄρθρα ὑπὲρ τῆς Τουρκικῆς δικαιοσύνης καὶ ἐξῆραν τὸ γεγονός, ὅπερ τοὺς Ῥωσικοὺς κύκλους λίαν κατετάραξεν.

Οὗτος ἐν ὀλίγοις ἦν ὁ βίος τοῦ μεγάλου τούτου πατριώτου καὶ εὐ-

1) Καλὸν θὰ ἦτο εἰν ἀδελφὸς τῆς Μονῆς ἐδημοσίευσεν πάντα τὰ ἐγγραφα τῆς Μονῆς, τῆς Σκήτης, τῆς Κοινότητος, τῶν Πατριαρχείων καὶ τῆς Κυβερνήσεως, τὰ σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

2) Β'. Τιμ. δ'. 7.

σεβούς και ἐναρέτου ἀνδρός, ὃν εἶθε νὰ ἐμμοῦντο και οἱ συμμονασταὶ αὐτοῦ και πάντες οἱ ἀγιορεῖται προϊστάμενοι και δὴ οἱ ἔχοντες (και τίνες δὲν ἔχουσιν;) ἐν τοῖς ὁρίοις τῶν Μονῶν αὐτῶν, Ῥώσσοις ἐπήλυδας, και οἱ τὴν ἀκρόπολιν ταύτην τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἰθύνοντες, και εἶθε πάντες, ἀπὸ κοινοῦ και κατ' ἰδίαν, τοὺς καταπατητὰς τούτους τῶν δικαίων ἡμῶν, και διαφθορεῖς τῶν συνειδήσεων ἀμειλίχτως πατάσσωσιν ὡς ἐκεῖνος, διώκοντας αὐτοὺς μέχρι τῆς κρύπτης αὐτῶν, ἀφ' ἧς ὤρμήθησαν και ποικιλοτρόπως διέφθειραν τὸν Ἱερὸν ἡμῶν τόπον.

* *

Ἡ Σκῆπη τοῦ Προφήτου Ἥλιου μὴ ἀρκεσθεῖσα εἰς τὴν ἀποτυχίαν αὐτῆς ταύτην ἐποίησατο, τῇ εἰσηγήσει τῆς Ῥωσσοικῆς Πρεσβείας, ἔφρασεν εἰς τὸ ἀκυρωτικὸν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἀλλὰ και τοῦτο ἐπεκύρωσε τὰς προεκδοθεῖσας ἀποφάσεις μετὰ τῆς διαφορᾶς, ὅτι τὰ ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν τῆς Σκῆπης, ἦτοι τὰ περὶ χειροτονιῶν, ἐκλογῆς Δικαίου, συμβούλων και τοιούτων παρέπεμφεν εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὡς ἀρμόδια νὰ ἀποφανθῶσι περὶ τούτων, ταῦτα δὲ ἀνέθηκαν εἰς τὴν Κοινότητα τὸν διακανονισμόν τοῦτον. Αὕτη δὲ τῷ 1892 καθώρισεν αὐτὰ διὰ τοῦ «Τύπου πολιτείας ἱερᾶς Μονῆς Παντοκράτορος και ὑποτελοῦς αὐτῇ Σκῆπης Προφήτου Ἥλιου» και οὕτω τὸ πολὺκροτον τοῦτο ζήτημα, τὸ ἐπὶ δωδεκαετίαν δλην δικαζόμενον, ἔλαβε πέρασ και αὐθις ὑπὲρ τῆς Μονῆς, ἀπαντα τὰ δίκαια ἐχούσης, και ἰδίᾳ ἀφ' ὅτου ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ «Θεσσαλίᾳ» τὸ πολὺκροτον πρακτικὸν τῆς 59 συνεδρίας τοῦ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος ἐδρεύοντος τμήματος τῆς πανσλαυιστικῆς ἐταιρείας, ἐξ οὗ καταφανεστάτη ἐγένετο ἡ κἀθοδος τῶν Ῥώσσων ὑπὸ τὸ ἱερὸν ἐνδυμα τοῦ μοναχοῦ εἰς τὴν παρθένον Ἀνατολήν, ἣν και διέφθειραν.

Τὴν τελικὴν διεκπεραίωσιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἡ Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος ἀνέθηκεν εἰς τὸν αὐτάδελφον τοῦ ἀειμνήστου Δανιὴλ Θεόκλητον ἀρχιμανδρίτην, ἀπὸ τοῦ 1862 ἐν τῇ Μονῇ ἑνασκούμενον, και ὑπ' αὐτοῦ ἐκπαιδευθέντα ἐν τῇ ἐν Πειραιεὶ Γυμνασίῳ, ὅπερ ἐπεράτωσε περὶ τὸ 1870 και εἶτα ἐβόηθει τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ ἐν Κυδωνίαις ἔφημερευὼν μέχρι τοῦ 1879, ὅποτε ἀνεκλήθη εἰς τὴν Μονὴν και προήχθη εἰς προϊστάμενον, τῷ δὲ 1880 διωρίσθη ἐπίτροπος και τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ 1885, ὅτε ἀνετέθη αὐτῷ ἡ διεκπεραίωσις, ὡς εἰρηται, τῆς ἐν λόγῳ ὑποθέσεως, ἣτις εἶχεν ἐφεισβληθῆ εἰς τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκυρωτικὸν, και οὕτως ἡ σεπτὴ αὕτη τῶν αὐταδέλφων

δυάς διὰ πολλῶν μόχθων, ἐπειδὴ ἐπάλαιεν οὐ μόνον κατὰ τῶν πανισχύρων Ρώσσων, ἀλλὰ καὶ κατὰ συναδέλφων γνωστῶν ἐπὶ φιλορωσισμῷ, ἢ μᾶλλον φιλοχρηματισμῷ ἐξησφάλισε καὶ περιεθρίγκωσε τὰ ἀπαράγραπτα δίκαια τῆς Ἱερᾶς αὐτοῦ Μετανοίας, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ ἁγίου Ὁρους, διότι αἱ ἀποφάσεις ἐκείναι ἐγένοντο διὰ τοὺς Ρώσσους κακὸν προηγούμενον καὶ δὲν ἐτόλμων, ἵνα μεταβῶσι πλέον εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀφθόνου χρήματος προσεπάθουν, ἵνα προσεταιρίζωνται τοὺς χρηματολάτραις προϊσταμένους τῶν Μονῶν, ὡς καὶ ἐνταῦθα, καὶ διεξάγωσι τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, καὶ πολλάκις πλήρως ἐπετύγχανον, ὡς τὰ παμμέγιστα φρούρια, τὰ ἀνά τὰ ὄρια τῶν Μονῶν κυρίως Λαύρας, Βατοπεδίου, Ἰβήρων, Καρακάλλου, Φιλοθέου, Σταυρονικήτα, Παντοκράτορος καὶ Χελανδαρίου ὑπάρχοντα καὶ κατ' εὐφημισμὸν Σκήται καὶ Κελλία καλούμενα, ἡλίους φαινότερον καταδεικνύουσι. Δὲν ἔχει οὕτως, ἅγιοι προϊστάμενοι τῶν εἰκοσιν εὐαγῶν Μονῶν τοῦ Ἄθω;

Μετὰ τὴν ἀναγκαίαν ταύτην παρέκβασιν ἐπανέρχομαι ὅθεν ἐξέβην. Καὶ ὁ ἐν λόγῳ **ἀρχιμανδρίτης Θεόκλητος** κατὰ περιόδους διετέλεσεν ἔγκριτον μέλος τῆς Κοινότητος, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς ὁποίας καὶ ὅταν δὲν ἦτο ἀντιπρόσωπος μετέβαινε, ὡσάκις συνεζητοῦντο Ρωσικὰ ζητήματα, ἵνα προσπίσῃ τὰ ἐθνικὰ δίκαια, ὁ δὲ ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς παρεχῶρει αὐτῷ τὴν θέσιν αὐτοῦ.

Διετέλεσε δὲ πλειστάκις καὶ ἐπίτροπος τῆς Μονῆς αὐτοῦ.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰρημένων ἀποφάσεων ἐξεδόθη Πατριαρχικὸν Σιγίλλιον, ὅπερ οἱ Ρῶσοι, διαιρέσαντες τὴν ἀδελφότητα τῆς Μονῆς εἰς δύο μερίδας δι' ἀνηθίκων καὶ ἀθεμίτων μέσων, καὶ προσεταιρισθέντες τὴν μίαν τούτων, δὲν ἤθελον ἵνα ἐφαρμόσωσιν, ἕως οὗ τῇ ἐπεμβάσει τοῦ ἐν ἁγίῳ Ὁρει τὰς διατριβὰς ποιουμένου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', μεταχειριζομένου ὡς μεσάζοντα τὸν πρῶτον Μετρῶν Δοσίθεον (1), ἐπῆλθε τέλειος συμβιβασμὸς ἀποκλίνας τι ὑπὲρ τῆς Σκήτης, καὶ ἔκτοτε αἱ σπουδαῖαι ἐριδες κατέπαυσαν, εἰ καὶ οἱ Ρῶσοι ἐξῴθεν τοῦ προδιαγεγραμμένου προγράμματος δὲν ἐξέρχονται, οὐδὲ τῶν ἐπεκτάσεων τῶν κτιρίων καὶ τῶν κατακλήσεων καὶ τῶν ἀδιαλείπτων ἀπαιτήσεων παραιτοῦνται.

1) Ἡ Σκήτη ἐξ εὐγνωμοσύνης ἐχορήγει αὐτῷ κατ' ἔτος, κοπιᾶσαντι ὑπὲρ αὐτῆς, τῇ ὑποδείξει τοῦ Πατριάρχου, 10 λίρας ὀθωμανικὰς, καὶ τροφίμα διάφορα.

Πλὴν ἡ *θεία Πρόνοια* ἔθηκε *τέρμα* εἰς τὰς μηχανορραφίας αὐτῶν καὶ τὰς κατκτησεις. Καὶ μὲν ταῦτα ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἀγρόπνως πρέπει νὰ παρακολουθῇ τὰ διαβήματα τῶν προϊσταμένων τῶν Ἑλληνικῶν Μονῶν, διότι ἐμπιστοσύνην δὲν ἔχουσιν.

Ὁ εἰρημένος συμβιβασμὸς προκάλεσε τὴν ἐκδοσὶν ἀφορισμοῦ ἐκ μέρους τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ, διότι μοναχὸς τις ἀγράμματος, ἀλλὰ γνήσιος πατριώτης, ἔγραψεν εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς «Κωνσταντινουπόλεως», ὅτι ἐδωροδοκῆθη καὶ ἐποιήσατο τὸν συμβιβασμὸν ἐκείνον ὑπὲρ τῆς Σκήτης. Ὁ ἀφορισμὸς ἀνεγνώσθη ἐν τῷ ναῷ τοῦ Πρωτάτου, ἀλλ' οὐδεμίαν προὔξενησεν ἐντύπωσιν, διότι οἱ καλόγηροί εἰσι πεπεισμένοι ὅτι ὁ Θεὸς τῆς ἀγάπης οὐδόλως λαμβάνει τὰ τοιαῦτα ὑπ' ὄφει ἀφ' οὗ ἐντέλλεται ἡμῖν νὰ εὐχώμεθα ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ἡμᾶς καὶ διωκόντων ἡμᾶς, καὶ εὐλογῶμεν τοὺς καταρωμένους ἡμᾶς καὶ εὐεργετῶμεν τοὺς μισοῦσιν ἡμᾶς» (1) οὐχὶ δὲ καὶ νὰ καταρώμεθα.

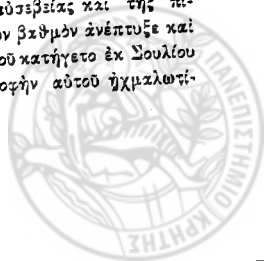
Ὁ ἀρχιμανδρίτης Θεόκλητος ἀπολαύων μεγάλης ὑπολήψεως ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1910 πλήρης ἡμερῶν. Ἀμφότεροι δὲ οἱ ἐν λόγῳ αὐτάδελφοι εἰργάσθησαν παραδειγματικῶς ἐν ἀγίῳ Ὁρει καὶ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως ὑπὲρ τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων καὶ παρέσχον τῇ πατρίδι πολυτίμους ὑπηρεσίας. Ἄτε ζηλωταὶ τῶν πατριῶν ὄντες καὶ ἀδέκαστοι εἶθε καὶ αὐτὴ ἡ Μονὴ τοῦ Παντοκράτορος καὶ αἱ ἄλλαι ἑλληνικαὶ πᾶσαι νὰ εἶχον ἀνά μίαν ξυνωρίδα τοιαύτην.

14. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Τὴν προηγουμένην τριάδα τῶν διδοσκάλων διεδέξαντο ὁ *Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου* καὶ ὁ *Κωνσταντῖνος Δακόπουλος*, διδάξαντες ἐν τῇ Ἀθωνιάδι ἀπὸ τοῦ 1861 1864.

Καὶ ὁ μὲν *Κωνσταντῖνος Οἰκονόμου* γονεὺς ἔσχε λίαν εὐλαβεῖς καὶ φιλοπάτριδας τὸν ἱερέα Γεώργιον, ἔχοντα τὸ ἀξίωμα τοῦ Οἰκονόμου καὶ φέροντα ἐν Σιατίστῃ τὸ ἐπώνυμον Παπκσουλιώτης. καὶ Ἀλεξάνδραν, πρὸ ὧν καὶ ἐκληρονόμησε τὰ ἀγαθὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς πίστεως καὶ τῆς φιλοπατρίας, ἅπερ καὶ εἰς ἀνώτερον βῆθμῳ ἀνέπτυξε καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ μετεδίδου. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ κατήγετο ἐκ Σουλίου τῆς Ἠπείρου, παῖς δ' ἐτι ὢν κατὰ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ ἠχμηλωτί-

1) Ματθ. Ε' 44.

σθη υπό Τουρκαλβανῶν, παρ' ὧν παρέλαβεν αὐτὸν ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἁλῆ Πασσᾶ Τασοῦλας. Βραδύτερον δὲ ἀποκατεστάθη ἐν Σιατίστῃ, ἔνθα τῷ 1832 ἐγέννησε τὸν Κωνσταντῖνον, ὅστις, ὡς ἐπώνυμον, ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· ἔνθα ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα, τὰς δὲ γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς συνεπλήρωσεν ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ἀειμνήστων Κ. Κοντογόνου καὶ Θ. Μανούσου. Εἶτα ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ ἔφερον εἰς πέρας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ τρεφόμενος ἐκ κληροδοτήματος τοῦ ἀειμνήστου Ῥάλλη, ὅπερ ἔλαβε μετὰ διαγωνισμόν.

Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἔμεινεν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐδίδασκεν ἐν τῷ λυκείῳ τοῦ Σουρμελῆ. Μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς Ἄγιον Ὀρος, κλητὸς ἢ ἀκλητὸς ἄγνωστον, καὶ διορίσθη Σχολάρχης ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἐν ἣ κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἄλλων γερόντων μοναχῶν, λίαν εὐδοκίμως ἐργάσθη ἐπὶ τρία ἔτη. Ἐντεῦθεν ἐκλήθη εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ Σιατίσταν καὶ διεῦθνε τὸ ἐκεῖ Σχολαρχεῖον ἐπὶ τρία ὠσαύτως ἔτη. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Θεσσαλονίκην καὶ διορίσθη καθηγητὴς τοῦ Γυμνασίου, ἐν ᾧ ἐδίδασκε μέχρι τοῦ 1879. Τοῦτου τὸν εὐθὺν χαρακτήρα καὶ τὰ θρησκευτικὰ αἰσθήματα καὶ τὰ ἐθνικὰ φρονήματα καὶ τὴν παιδείαν καὶ τὴν παιδαγωγικὴν μέρφωσιν καὶ ἄλλα προσόντα ἐκτιμήσας ὁ ἀείμνητος Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', Θεσσαλονίκης ὡν τότε Μητροπολίτης, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὡς διευθυντὴν τῆς κατὰ Χάλκην ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον συσταθείσης καὶ εἶτα εἰς Παλτιὰν μετατοπισθείσης Ἱερτικῆς Σχολῆς, ἀλλὰ μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Ἰωακείμ, γενομένην τῇ 30 Μαρτίου 1884 συνέπεσε καὶ οὗτος καὶ ὑπέστρεψε πάλιν εἰς Θεσσαλονίκην, ἔνθα ἀγαθὰς λίαν ἀνεμνήσεις εἶχε καταλίπει, ὡς ἐκ τῶν προδηλωθέντων προσόντων αὐτοῦ, καὶ ὅπου διορίσθη τὸ δεῦτερον ἤδη καθηγητὴς καὶ αὐθις ἐν τῷ Γυμνασίῳ, ἐν ᾧ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1888, ὅτε ἀναμειχθεὶς εἰς τὰς κομματικὰς τῆς Κοινότητος ἐριδας καὶ διαμάχας, καὶ ἐνεργὸν λαβὼν μέρος κατὰ τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Γρηγορίου Καλλιίδου ἐπαύθη ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν παύσιν αὐτοῦ ταύτην ἐνέκρινε καὶ ἐκύρωσε καὶ ἡ μερὶς ἐκείνη, ὑπὲρ ἧς ἠγωνίζετο, ὅτε μετὰ τὴν μετάθεσιν τοῦ Μητροπολίτου συνεφιλιώθησαν ἀμφότεραι αἱ διαμαχόμενα μερίδες κατ' ἀξίωσιν τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ. Τῷ 1889 διορίσθη καθηγητὴς τῶν ἐν Φιλιππουπόλει Ζηρυφείων ἐκπαιδευτηρίων, καὶ τῷ 1899 διευθυντὴς τοῦ ἐν Κορυτσᾷ παρθεναγωγείου, ἔνθα καὶ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ τῇ 4 Φε-

βρουαρίου 1892 πάσχων ἐκ χρονίου καρδιακοῦ νοσήματός εἰς ἡλικίαν 60 περίπου ἐτῶν.

Καὶ ὁ διδάσκαλος οὗτος, ὡς καὶ πάντες ἀτυχῶς οἱ διδάσκαλοι, καὶ οἱ Ἱερεῖς, πλὴν ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, ἀφ' οὗ αἱ Κοινότητες καὶ ἡ Ἐκκλησία δὲν ἐμερίμνησαν οὐδοπωσιτοῦν περὶ αὐτῶν καὶ τῆς τύχης τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν, μετετίθετο ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, εἰ καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς εἰς τῶν ἀρίστων διδασκάλων καὶ οἰκογενειάρχων.

Καὶ ὡς μὲν διδάσκαλος διέπρεπεν ἀπανταχοῦ, ὅπου μετέβαινε, διότι εἶχεν ἐν ἐπιπέδῳ τὸ πῦρ τῆς φιλομουσίας καὶ τῆς φιλοπαιδείας κατὸν, καὶ ἐδίδασκεν οὐχὶ ἀπλῶς τὰ γραμματικά, ἀλλὰ παντὶ σθένει προσεπάθει ἀφ' ἑνὸς μὲν, ὅπως μεταγγίζῃ καὶ τὸ πνεῦμα τῶν συγγραφέων εἰς τὴν καρδίαν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ καὶ ἐμφυτεύῃ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἀγάπην αὐτῶν πρὸς τὴν προγονικὴν παιδείαν, καὶ ἀπ' ἑτέρου, ὅπως ἐμβάλῃ ἐν αὐτῇ καὶ τὴν ἐνθέρμον στωργὴν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν καὶ ἐκκλησίαν, ἧς τοὺς λειτουργοὺς ἠθέληεν ἰσχυμένους ὑψοῦ λίαν· διὸ καὶ ἐκάκιζε δριμύτως τοὺς νεωτερίζοντες καὶ τοὺς διεφθαρμένους, ὑπεκκαίων ἅμα καὶ τὴν πρὸς τὴν ἱεράν ἡμῶν πατρίδα ἀφοσίωσιν καὶ τὴν μετὰ ζήλου ὑπὲρ αὐτῆς ἐργασίαν. Ὡς δὲ οἰκογενειάρχης ἦν πρότυπον τοιοῦτου, ἦν ἀγαθώτατος, προσηnéστατος, εὐπροσήγορος, γλυκύτατος τοὺς τρόπους καὶ αὐστηρότατος τὰ ἥθη.

Ἐκ τῆς ἐνζήτητος καὶ εὐσεβεστάτης συζύγου αὐτοῦ Μαρίας, ἐκ Σιατιστῆς ἐλκούσης τὸ γένος, καὶ εἰς γάμου κοινωνίαν μετ' αὐτοῦ ἐλθούσης τῇ 1845, καὶ τὸ 1904 πρὸς Κύριον ἐκδημησάσης, ἀπέκτησε δέκα υἱοὺς καὶ μίαν θυγατέρα. Τὴν τελευταίαν τούτην, ὡς μοι εἶπεν ὁ ἐπίσης εὐσεβὴς υἱὸς αὐτοῦ καὶ φίλος μου κ. Ἰωάννης Οἰκονόμου ἱατρός, ἐπίσης εὐσεβὴς υἱὸς αὐτοῦ καὶ ἀγίῳ Ὁρει, καὶ δὴ ἐν τῇ Μεγίστῃ πολλὰ ἔτη διατελέσας τοιοῦτος ἐν ἀγίῳ Ὁρει, καὶ ἐν Καρυαῖς, συνέλαβεν Μονῇ τοῦ Βατοπεδίου, τῇ τοῦ Ζωγράφου καὶ ἐν Καρυαῖς, συνέλαβεν ἡ μήτηρ αὐτοῦ μετὰ γενομένην ὀλονύκτιον ἀγρυπνίαν ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει Σκήτης τῆς ἀγίας Ἀννης, ἥτις καὶ ἄλλα τοιαῦτα θαύματα ἐποίησεν ἀλλαχοῦ· ἐγένετο δὲ ἡ ἀγρυπνία κατὰ θερμῆν τα θαύματα ἐποίησεν ἀλλαχοῦ· ἐγένετο δὲ ἡ ἀγρυπνία κατὰ θερμῆν παράκλησιν τῶν γονέων αὐτοῦ, διακαῶς ἐπιθυμούντων τὴν ἀπόκτησιν καὶ ἐνὸς θήλεος τέκνου.

Ἐκ τῶν ἐνδεκα τούτων πατρῶζόντων τέκνων ἐπέζησαν αὐτοῦ ἑπτὰ, ὧν δύο ἐσπούδασαν τὴν Ἱατρικὴν, εἰς τὰ μαθηματικά, εἰς φιλοσοφίαν, δύο εἰσὶν ὑπέλληλοι, ὧν εἰς τραπέζης καὶ ὁ ἕτερος ταχυδρομείου, καὶ ἡ κόρη διδάσκαλος. Ἡ οὐκ εὐκαταφρόνητος βιβλιοθήκη αὐτοῦ κατετίθη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Γυμνασίου Θεσσαλονίκης καὶ με-

ταξὺ τῶν βιβλίων τούτων ὑπῆρχον καὶ πλεῖστοι λόγοι αὐτοῦ ἀνέκδοτοι ποικίλου περιεχομένου, καὶ ἄλλαι τινὲς φιλολογικαὶ καὶ θρησκευτικαὶ πραγματεῖαι.

15. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Περὶ δὲ τοῦ ἀειμνήστου *Κωνσταντίνου Δακοπούλου* τὰς ἐξῆς ἔλαβον ἐνταῦθα πληροφορίας παρὰ τοῦ κ. *Ἀθανασίου Παπαδημητρίου* (1) τοῦ ἐκ Πολυγύρου τῆς Χαλκιδικῆς διδασκάλου καὶ γραμματέως τελευταίως τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος διατελέσαντος, καὶ συνδιδασκάλου τοῦ Δακοπούλου ἀπὸ τοῦ 1884 ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ ἐκ Κιμώλου ἀειμνήστου *Ἀναστασίου Βενιέρη*.

Ὁ εἰρημένος λοιπὸν Δακόπουλος, ὁ διδάξας ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ ἀπὸ τοῦ 1861—1864 ἦλθεν ἐντεῦθε παρὰ τὸ 1872 ἢ ὀλίγον πρότερον καὶ προσελήφθη ὡς διδάσκαλος ἐν τῇ Σχολῇ τοῦ ἐν λόγῳ Βενιέρη, ἐν ᾗ ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1889 ἢ 90 θρησκευτικὰ καὶ Ἑλληνικὰ ἐν τῷ Σχολαρχείῳ. Ἀποχωρήσας δὲ ἐντεῦθεν, εἰς ἡλικίαν ἡδὲ περίπου ἑτῶν, πιθανῶς νὰ μετέβη εἰς Καβάλλαν ἐνθα ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ φαρμακοποιοῦ ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ υἱός, ὃν καὶ εἰς Γερμανίαν πρὸς τελειοποίησιν εἶχεν ἀποστείλῃ.

Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶδεν ἐν Λεσκοβιτσίῳ τοῦ Ζαγορίου τῆς εὐάνδρου Ἠπείρου κατὰ τὴν μεγάλην ἡμῶν ἐπανάστασιν· ἐκεῖ, ὡς εἰκός, ἔμαθε καὶ τὰ πρῶτα γράμματα. Τὰς Γυμνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἄγνωστον ποῦ ἐπεράτωσε, πιθανῶς ἐν τῇ Ζωτιμζία Σχολῇ. Ἐλαβε δὲ καὶ λίαν ἐπιμελεημένην ἀνατροφὴν παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων αὐτοῦ γονέων, οἷτινες ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων μετὰ καὶ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ ἐνέβηλον εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀγαθὰ αἰσθήματα, πίστιν εἰς τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Χριστὸν ἀκράδαντον, καὶ ἀφοσίωσιν εἰς τὴν Ἱερὰν ἡμῶν πατρίδα μεγάλην, τὰ ὅποια καὶ ἐκαλλιέργησεν εἰς ὕψιστον βαθμόν. Κατὰ δὲ τὸ διδασκαλικὸν αὐτοῦ στάδιον ἀντλῶν ἐκ τῆς πεπληρωμένης αὐτοῦ καρδίας μετήγγιξε τὰ αἰσθήματα ταῦτα καὶ εἰς τὰς καρδίας τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἷτινες εὐγνωμόνως ἔτι καὶ νῦν ἀναμνησκονται τὰς μεγάλας ταύ-

1) Ὁ διδάσκαλος οὗτος ἀποθανὼν ἐνταῦθα μετὰ 42 ἐτῶν ὑπηρεσίας ἐκηδεύθη τῇ 24 Αὐγούστου 1926. Τὴν μεγαλοπρεπεστάτην κηδεῖαν αὐτοῦ ἠκολούθησαν οἱ πολυπληθεῖς μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ πολλοὶ ξένοι σὺν τῷ λαῷ. Κατέλιπε δὲ μόλις 500 λίρας Ἀγγλίας.

τας ἀρετάς τοῦ ἑαυτῶν διδασκάλου καὶ μακαρίζουσι τὴν μνήμην αὐτοῦ.
Ὁ αἰμίμηστος Δακόπουλος ὡς ἄνθρωπος ἦν λίαν εὐγενής καὶ με-
λίχιος, εὐπροσήγορος καὶ εὐπρόσοδος, εὐσεβέστατος καὶ φιλοπρόδος,
πρῶτος καὶ ἄκακος.

Ὡς διδάσκαλος διέπρεψε μεγάλως διότι εἶχεν ἐν ἑαυτῷ τὸ πῦρ τῆς
φιλομουσίας ζέον καὶ κατέβαλλε πᾶσαν προσπάθειαν, ὅπως μεταγγίξῃ
ἄδολον τὸ πνεῦμα τῶν ἡμετέρων συγγραφέων εἰς τὸ πνεῦμα τῶν μαθη-
τῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμβάλλῃ εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ
γράμματα καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὴν προγονικὴν παιδείαν, ἅμα δὲ προσεπάθει
καὶ ὅπως καταρτίξῃ χρηστοὺς καὶ ἐναρέτους πολίτας καὶ εὐσεβεῖς καὶ
γενησίους τοῦ Χριστοῦ ὁπαδοὺς, ὅπερ καὶ κατώρθου, ὡς οἱ εὐγνώμονες
αὐτοῦ μαθηταὶ μαρτυροῦσι τοῦτο, πρότυπον αὐτοῖς ἐν πᾶσιν αὐτὸς ἀνα-
δεικνυόμενος.

Ὡς οἰκογενειάρχης δὲ ἦν φιλόστοργος καὶ τὰ μάλα ἀγαθός, γλυκὺς
τοὺς τρόπους καὶ αὐστηρὸς τὰ ἤθη καὶ καθ' ὅλα πρότυπον ἀληθοῦς
Χριστιανοῦ πατρὸς. Ἐγέννησε δὲ δύο μόνον υἱοὺς, τὸν προμνημονευ-
θέντα φαρμακοποιόν, εἰς ὃν ἔδωκεν εὐρωπαϊκὴν μόρφωσιν καὶ χριστια-
νικὴν ὁρθόδοξον ἀνατροφὴν, καὶ τὸν νεώτερον Γεώργιον, ὃν εἶχε τὸ ἀτύ-
χημα, ἵνα ἀπολέσῃ εἰς ἡλικίαν 17 ἢ 18 ἐτῶν.

* *

Ὁ αἰμίμηστος Βενιέρης συστήσας τὴν Σχολὴν αὐτοῦ ἐνταῦθα τῷ
1857 προήγαγεν εἰς τριτάξιον Γυμνάσιον καὶ διετήρησεν αὐτὴν μέχρι
τοῦ 1893, ὅποτε ἀποχωρήσας τῆς ἐνεργοῦς ὑπηρεσίας παρέδωκε ταύτην
εἰς τοὺς κ. κ. **Ἰωάννην Φουμαγάλην** καθηγητὴν τῶν μαθηματι-
κῶν, τὸν γεννηθέντα ἐν Σύρῳ ἐκ πατρὸς μὲν Ἴταλου, ἐκ τῆς βορείου
Ἰταλίας ὀρμωμένου, μητρὸς δὲ Ἑλληνίδος, καὶ **Ἀθανάσιον Παπαδη-
μητρίου**.

Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἐσπούδασαν οὐ μόνον Ἕλληνες τῶν ἐνταῦθα
παροικιῶν, ἀλλὰ καὶ Ρωμοῦνοι καὶ Ρῶσσοι καὶ Οὐγγροὶ καὶ Ἑβραῖοι
μεγάλως διακριθέντες καὶ διαπρέψαντες ἐν ταῖς ἐπιστήμαις καὶ τῷ
ἐμπορίῳ. (1) Βραδύτερον ἕνεκα τῶν περιοριστικῶν νόμων τῆς Ρωμοῦνι-

1) Ἐν τέλει δύο λόγων «περὶ τῆς παρ' ἡμῖν μέσης ἢ Γυμνασιακῆς ἐκπαι-
δεύσεως» ἀπαγγελθέντων κατὰ τὴν ἐναρξιν τῶν ἐνιαυσίων ἐξετάσεων τοῦ ΚΣ'
καὶ ΚΖ' σχολικοῦ ἔτους ἐν τῷ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῷ Ἐκπαιδευτηρίῳ ὑπὸ τοῦ
καθηγητοῦ τῶν ἀνωτέρων Γυμνασιακῶν τάξεων **Νικολάου Γ Δοσίου** (Δι-
δάκτορος τῆς Φιλοσοφίας) καὶ ἐκδοθέντων ἐν Βουκουρεστίῳ ἐκ τοῦ Τυπογρα-

κῆς Κυβερνήσεως ἔπαυσαν οἱ ξένοι σπουδάζοντες ἐν Ἑλληνικοῖς Ἐκ-

φείου τῶν «Συλλόγων» 1884, ὑπάρχει στατιστικὸς πίναξ τοῦ ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, ἐξ οὗ παραλαμβάνομεν τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν τῶν ἐν αὐτῷ διδασκέντων μαθητῶν κατὰ τὰ 27 αὐτὰ ἔτη κατὰ ἐθνικότητα ἵνα ἐκ τῆς εἰσροῆς τοσοῦτων ξένων σπουδαστῶν, προτιμώντων τὸ Ἑλληνικὸν τοῦτο Ἐκπαιδευτήριον παντὸς ἄλλου ἐγγωρίου τοιοῦτου, καταδειχθῇ ὅτι τὰ ἡνία τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐνταῦθα καὶ τῆς ἡθικῆς ἀναπλάσεως τῆς νεολαίας κατεῖχεν ὁ Ἑλληνισμός.

Ἴδού λοιπὸν τί γράφει ὁ κ. Ν. Δόσιος ὁ Ἰωαννίτης ἐνταῦθα, ᾧ καὶ εὐχαριστῶ ἐπὶ τῇ ἀποστολῇ τῶν ωραίων τούτων λόγων αὐτοῦ, καὶ τῇ ἀναγραφῇ τῶν ἐξῆς: «Τὸ ὑπὸ τοῦ κ. Ἀ. Βενιέρη διευθυνόμενον «Ἑλληνικὸν Ἐκπαιδευτήριον» ἰδρῦθη κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1857 διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 23, 889 ἐγγράφου ἀδείας τῆς σεβαστῆς Ῥουμανικῆς Κυβερνήσεως. Ἐνεγράφησαν δ' ἐν αὐτῷ μέχρι τέλους τοῦ ΚΖ' σχολικοῦ ἔτους 1883—1884 μαθηταὶ 4836, ἐξ ὧν 2430 ἦσαν ἐξωτερικοὶ, καὶ 2406 ἐσωτερικοὶ. Ἐκ τούτων δὲ πάντων 712 ἦσαν ἄποροι καὶ ἐπομένως ἐσπούδαζον δωρεάν.

Οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἀνῆκον εἰς τὰς ἐξῆς ἐθνικότητας.

α'. Εἰς τὴν	Ἑλληνικὴν	3,150
β'. » »	Ἰσραηλιτικὴν	701
γ'. » »	Ῥουμανικὴν	684
δ'. » »	Βουλγαρικὴν	99
ε. » »	Γερμανικὴν	48
ς'. » »	Γαλλικὴν	39
ζ'. » »	Σερβικὴν	25
η'. » »	Ῥωσσικὴν	21
θ'. » »	Ἀρμενικὴν	21
ι'. » »	Οὐγγρικὴν	15
ια'. » »	Ἀγγλικὴν	12
ιβ'. » »	Ἰταλικὴν	9
ιγ'. » »	Βοημικὴν	6
ιδ'. » »	Δαλματικὴν	3
ιε'. » »	Δανικὴν	2
καὶ ις' » »	Ὀλλανδικὴν	1

Ἐν ὅλῳ 1,836

Ἐπίσης καὶ εἰς τὸ διαδεχθὲν αὐτὸ ἐκπαιδευτήριον τοῦ μακαρίτου Διονυσίου Πυλαρινοῦ, ὅπερ ἐπίσης ἦν ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τῆς Ῥωμουνικῆς κυβερνήσεως, ἐφοίτησαν ἐξ ὅλων αὐτῶν τῶν ἐθνικότητων μαθηταὶ, οἵτινες εὐλογοῦσι μέχρι τοῦ νῦν τὴν μνήμην τῶν ἀειμνήστων διδασκάλων αὐτῶν.

Σήμερον ἀτυχῶς ἡ Ῥωμουνικὴ κυβέρνησις οὐ μόνον δὲν θέλει ἵνα ἀναγνωρίσῃ τὸ Γυμνάσιον τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Γαλαζίου, ἀλλὰ διὰ νόμον ἀπαγορεύει καὶ τὴν φοίτησιν εἰς αὐτὸ μὴ Ἑλλήνων μαθητῶν, εἰ καὶ πολλοὶ Ῥωμοῦνοι καὶ ἄλλοι ἐξήτησαν ἵνα εἰς αὐτὸ εἰσαγάγωσι τὰ τέκνα αὐτῶν πρὸς ἐκμάθησιν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ φιλολογίας.

παιδευτηρίοις πρὸς μεγίστην αὐτῶν πνευματικὴν καὶ ἠθικὴν ζημίαν, ὡς αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ἀνομολογοῦσι, καὶ μόνον ὀλίγοι Ἑβραῖοι ἐσπούδασαν καὶ ἐν τῷ τελείῳ Γυμνασίῳ τοῦ ἀειμνήστου **Διονυσίου Πυλαρινοῦ**, τοῦ ἐκ Ζακύνθου, τῷ συσταθέντι τῷ 1893 ⁽¹⁾ καὶ ἀναγνωρισθέντι ὑπὸ τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Βουκουρεστίου.

Μετὰ τούτου, ἄριστα λειτουργήσαντος καὶ ἀγλαοῦς καρπὸς παρασχόντος ἐν Ῥωμουνίᾳ ἐπὶ 26 ἔλα ἔτη, συνεχωνεύθη τῷ 1902 καὶ τὸ τοῦ Βενιέρη, ἀλλ' ἀτυχῶς, ἐπελθόντος τοῦ παγκοσμίου πολέμου, ἐκλείσει καὶ ὁ τηλαυγῆς οὗτος φάρος τὰς πύλας αὐτοῦ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦτον εἰς τοὺς φιλομούσους Γαλαζιανούς καὶ τοὺς ἀλλαχόθεν ἐρχομένους ἐνταῦθα Ἕλληνας καὶ ξένους πρὸς ἐκμάθησιν τῆς πατρίου ἡμῶν γλώσσης καὶ ἐδέχθη Ῥώσους στρατιώτας ἐπιτάξαντας αὐτό.

Ὁ δὲ ἰδιοκτήτης καὶ Γυμνασιάρχης ἀειμνήστος Πυλαρινὸς καταφυγὼν εἰς Ταϊγάνιον τῷ 1917 μετὰ τὴν εἰσβολὴν Γερμανῶν ἐν Ῥωμουνίᾳ καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐξέγερσιν τῶν Μπολσεβίκων, ἐπανήλθε τῷ 1919 καὶ ἀνέφξε καὶ αὐθις τὰς πύλας αὐτοῦ καὶ ἐλειτούργησε κανονικῶς, ὡς καὶ πρότερον, μέχρι τοῦ 1921, ὁπότε κατὰ Μάρτιον ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ εἰς ἡλικίαν μόλις 60 ἐτῶν παθὼν ἐκ συμφορήσεως καὶ καταλιπὼν μνήμην ἄλυστον, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Γαλαζίου κοιμητηρίῳ, ἐν ᾧ ὤρσιον ἐκ λευκῶν ἑλληνικῶν μαρμάρων ἤγειρεν αὐτῷ ἡ λογία σύζυγος αὐτοῦ Ἀγλαΐα Δ. Πυλαρινοῦ, τὸ γένος Γεωργίου Λεβίδου, μνημεῖον ⁽²⁾ εἰς ἐνδειξιν ἀγάπης καὶ σεβασμοῦ, ἐφ' οὗ καὶ τὸ ἐξῆς γέγραπται ὑπὸ τοῦ ἐξ Ἰμβρῶν Δημητρίου Κιλλιπολίτου ἐπιτύμβιον.

«Διονύσιος Πυλαρινός»

«Ἐγεννήθη 17 Νοεμβρίου 1861»

«Ἀπέθανε 2 Μαρτίου 1921»

«Ἐδῶ κείται τὸ σῶμα φιλοπάτριδος ἀνδρός».

«Ποῦ τῆς ζωῆς του δλης πόθος ἦτο φλογερός».

«Νὰ δῶς» εἰς τὰ Ἑλληνόπουλα στὴν ξένην ἐδῶ γῆ»

«Τὰ φῶτα τῆς παιδείας καὶ μόρφωσιν ἐθνικῆ».

1) Τότε ἦλθεν ἐκ Βραΐλας καὶ ἀνέφξε μικρὸν σχολεῖον, ὅπερ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ κυρίως ἀφ' οὗ συνεχωνεύθη μετὰ τῆς Σχολῆς Βενιέρη, προήχθη εἰς τέλειον Γυμνάσιον.

2) Τὸ μνημεῖον τοῦτο κείται ἔμπροσθεν καὶ σχεδὸν κατ' ἀντικρὺ τοῦ ὠραίου μνημεῖου, ὅπερ ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης Γαλαζίου πρὸς τιμὴν ἀνήγειρεν εἰς τοὺς ἐνταῦθα θανόντας Ἕλληνας στρατιώτας κατὰ τὴν ἐκ Ῥωσσίας διέλευσιν αὐτῶν τῷ 1922.

ἵνα ὁμως μὴ ὄλωσιν φυγαδευθῶσιν ἐντεῦθεν αἱ Ἑλληνίδες Μοῦσαι, αἱ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη τοσοῦτους ἀγλαούς, εὐχύμους καὶ ἠδεις κερπούς παραγαθοῦσαι, οὓς ἀπλήστως ἔφαγον οὐ μόνον οἱ πάροικοι Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πλείστοι ὄσοι ξένοι, οἵτινες εὐλογοῦσι τὰ ὀνόματα τῶν ἑλλήνων διδασκάλων αὐτῶν, ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης Γαλαζίου ἐκ φιλοτιμίας πατριωτικῆς προήγαγε τὴν ἑξατάξιον αὐτῆς Σχολήν, τὴν ἰδρυθεῖσαν τῷ 1858 κατὰ τὴν ἐξῆς ἐπιγραφὴν καὶ χρονολογίαν, τὴν ὑπάρχουσαν ἄνω, θεν τῆς εἰσόδου ἐπὶ μαρμαρῖνης πλακῶς ἡμικυκλικῶς καὶ ἄνωθεν καθημένης γλαυκῆς: «Ἑλληνικὴ Σχολὴ τῆς Κοινοῦτητος Γαλαζίου 1858», εἰς τέλειον ἀνεγνωρισμένον ὑπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου πεντατάξιον Γυμνάσιον (1), ὑπερδιωργάνωσεν ἄριστα καὶ διηύθυνεν ἐπίσης ἄριστα μετὰ καὶ τῆς ἑξαταξίου ἀστικῆς Σχολῆς ἐπὶ τρία ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1921—1924, ὁ λίαν πεπειραμένος καὶ μουσοτραφῆς, ἅμα δὲ καὶ εὐσεβέστατος καὶ αὐστηρότατος Γυμνασιάρχης καὶ πρῶην τοῦ ὑπουργείου τῆς παιδείας τμηματάρχης κ. Σπυρίδων Δουκάκης ὁ ἐκ Καλαμῶν. Τοῦτον διεδέχθη ἐν τῇ Γυμνασιαρχίᾳ ὁ ἐξ Ἰωαννίνων ἐπίσης εὐσεβέστατος καὶ πολυπειρότατος καὶ ἐν τῷ ἐπιστημονικῷ κόσμῳ γνωστότατος κ. Ἀλέξιος Ζαμαρίας, ἐπὶ δύο ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1924—1926, διευθύνας αὐτό, καὶ τοῦτον ὁ κ. Ἀλέξανδρος Κολυφίτης ἐκ Κυθωνίων.

Ἡ Ἑλληνικὴ Κοινότης πρὸς ἐκπαίδευσιν 300 ὡς ἕγγιστα ἄρρένων, καὶ 160 περίπου θηλέων ἐδαπάνησε κατὰ μὲν τὸ σχολικὸν ἔτος 1924—1925 2,240,500 λέπ., ἦτοι λίρας Ἀγγλίας 2,037, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐξόδων τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἔτος 1925—1926, αὐξηθέντων τῶν μισθῶν τῶν διδασκάλων, ἔχει προϋπολογισμὸν 2,830,000, ἦτοι λίρας 2,573 περίπου, κατὰ τὴν τρέχουσαν νῦν ἀξίαν αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν δαπανωμένων εἰς φιλανθρωπικούς καὶ ἄλλους σκοποὺς ἡμετέρους καὶ ξένους, καὶ εἴκοσι Πατριαρχικαὶ Μοναὶ ἐν Ἀθῆναις μετ' ἀπεράντων κτηματικῶν περιουσιῶν καὶ δασῶν πλουτοπαραγωγῶν δὲν θέλουσιν οὐδέ τελείαν τινὰ ἀστικὴν Σχολήν νὰ συντηρήσωσι!

Τὰ ὀλίγα ταῦτα ἔγραψα ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀειμνήστου Δακοπούλου, ὃν εὐτυχῶς εὔρον ἐνταῦθα καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν ἐβιογράφησα.

1) Ἄνωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ Γυμνασίου πρὸς τὴν στέγην διὰ πλίνθων ὑπάρχει ἡ ἐξῆς χρονολογία καὶ ἐπιγραφὴ. <19 Ε. Κ. Γ. 22>.

16. ΚΑΛΛΙΝΙΚΟΣ ΕΣΦΙΓΜΕΝΙΤΗΣ.

Τους ἀνωτέρω δύο Κωνσταντίνους διεδέχθη ὁ **Καλλίνικος Ἐσφιγμενίτης**, ὅστις ἐδίδαξε μόνος τρία ἔτη καὶ ἐν μετὰ τοῦ **Κοσμά Δαυριώτου**, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1864 — 1868. Ὁ ἐν λόγῳ Καλλίνικος ἐγεννήθη τῷ 1821 ἐν Συνασφῷ, κωμοπόλει τῆς Καππαδοκίας ἐξ εὐσεβεστάτων καὶ ἐναρετωτάτων γονέων, οἳ οἱ εἰσι πάντες οἱ Μικρασιαῖται. Ὀνομάζετο κατὰ κόσμον Κωνσταντίνος, οἱ δὲ γονεῖς αὐτοῦ Πρόδρομος καὶ Λυγερή κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Λιγυρά.

Τὰ πρῶτα γράμματα διήκουσεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐξ ἧς δεκαεπταέτης ἀνεχώρησε καὶ ἀφίκετο εἰς Κωνσταντινούπολιν παρὰ τῇ πατρὶ αὐτοῦ, ἐμπορευομένῳ ἐν τῷ Χαβιανοχαλίῳ, ἐν ᾧ καὶ ἐβοήθει αὐτῷ ἐπί τινα ἔτη. Ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας εἶχε τάσιν πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον, διὸ καὶ συντυγχάνων ἀγιορείταις μοναχοῖς πορευομένοις πρὸς ἐργασίαν τῶν Μονῶν καὶ ἑαυτῶν ἐκεῖσε, ἐπυροθάνετο τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Ἄφ' οὗ δὲ καλῶς περὶ αὐτοῦ ἐπληροφορήθη, ἡμέραν τινα ἀνεκοίνωσε τὸν σκοπὸν αὐτοῦ καὶ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὅστις κατ' οὐδένα τρόπον συγκατένευεν εἰς τοῦτο, ἀλλὰ μάλιστα καὶ ἠπειλεῖ αὐτόν, ὅτι θὰ μεταχειρισθῇ βίαια μέτρα διὰ τῶν Πατριαρχείων, ἵνα μὴ δοθῇ αὐτῷ ἡ ἄδεια τῆς πρὸς τὸ ἅγιον Ὅρος μεταβάσεως αὐτοῦ. Βλέπων ὁμοῦ τῷ ἡ ἀδεια τῆς πρὸς τὸ ἅγιον Ὅρος μεταβάσεως αὐτοῦ ταύτας, οὗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, στερωρῶς ἐμμένοντα εἰς τὰς ἀποφάσεις αὐτοῦ ταύτας, οὗ μόνον τὴν ἀδειαν καὶ εὐλογίαν αὐτοῦ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοιοῦτου ἱεροῦ καὶ θεαρέστου σκοποῦ ἔδωκεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς τὴν θαλασσοκαὶ θεαρέστου σκοποῦ ἔδωκεν αὐτῷ, καὶ μέχρι τοῦ δι' ἅγιον Ὅρος πορίαν ἀναγκαιοῦντα παρεσκεύασε, καὶ μέχρι τοῦ δι' ἅγιον Ὅρος ἀπαίροντος ἱστιοφόρου συνώδευεν αὐτόν. Ἀφικόμενος δὲ εἰς ἅγιον Ὅρος περιήλθε κατὰ τὸ ἔθος Μονᾶς τινας, χάριν προσκυνήσεως, καὶ Σκήτας. Μεταξὺ δὲ Μονῶν καὶ Σκητῶν ὡς μόνιμον κατοικίαν ἐξελέξατο τὴν ἱερὰν Σκήτην τῆς ἁγίας Ἄννης, ἐν ἧ καὶ ἔμεινεν ἐν τινὶ Καλύβῃ αὐτῆς ἐπὶ ἐν ἔτος εἰς τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου ἀσκούμενος καὶ τῷ Γέροντι αὐτοῦ μετ' ἀφοσίωσιν ὕπηρετῶν. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ Γέροντας αὐτοῦ ἐπώλησε τὴν Καλύβην αὐτοῦ καὶ ἐκοινοβίασεν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Ἐσφιγμένου, ἠκολούθησεν αὐτῷ κατὰ θεῖαν πάντως οἰκονομίαν καὶ ὁ Κωνσταντίνος, ὅστις ἐκοινοβίασεν ἐπίσης ἐν τῇ αὐτῇ Μονῇ μεταξὺ τοῦ 1841 καὶ 1843 χρονικοῦ διαστήματος ἐπὶ τῆς Ἡγουμενείας τοῦ ἐκ Καλλιπόλεως Ἡγουμένου Ἀγαθαγγέλου.

Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ, ἐν ἧ ἐπεδείξατο ζῆλον καὶ ἀφοσίωσιν οὐ μόνον

πρός τήν πνευματικὴν αὐτῆς ζωὴν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ὑπηρεσίας αὐ-
τῆς, ἐκάρη μοναχὸς μετὰ διετίαν καὶ μετωνομάσθη Καλλίνικος ἀπο-
λαύων τῆς ὑπολήψεως καὶ ἐκτιμῆσεως τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν λοι-
πῶν πατέρων πάντων, ἐφ' ᾧ καὶ προήχθη εἰς πάσης τῆς Μονῆς τὰς ὑ-
πηρεσίας, εἰς ἃς καὶ εὐδοκίμησε μεγάλως ἕνεκα τῆς ἀρροσιώσεως, ἣν
εἶχε πρὸς τε τὸ μοναχικὸν πολίτευμα, τὴν Μονὴν αὐτοῦ καὶ τὰς ἀρχὰς
αὐτῆς ἃς μεγάλως ἐτέβητο, καὶ διότι δὲν ἐπεδίωκε τὰς ἀρχὰς καὶ ἐ-
ξουσίας, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπέφευγεν αὐτὰς προσφερομένης αὐτῷ, καὶ ἡ
τοιαύτη πολιτεία αὐτοῦ συνετέλεσεν, ὥστε καὶ νὰ ἀποσταλῆ εἰς τὴν
κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν καὶ ἀναπτυχθῆ ὑπὸ τοῦ Πατριάρ-
χου πρῶην Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμου τοῦ σ', τοῦ Κουταλιανοῦ λε-
γομένου, Ἐσφιγμένου ὄντος. Οὗτος θέλων ἵνα ἰδίαις δαπάναις σπουδάσῃ
δύο νέους μοναχοὺς τῆς Μονῆς αὐτοῦ καὶ χρησιμεύσωσιν ἐν αὐτῇ, ἐξε-
λέξατο τὸν ἡμέτερον Καλλίνικον καὶ τὸν σπανὸν Νεῖλον, (οὕτως ἐλέγετο
ἐνταῦθα ὁ μετὰ ταῦτα Μητροπολίτης Πενταπόλεως, ὁ μεγάλως συντε-
λέσας εἰς τὴν ἀπεμπόλησιν τῆς Ἱ. Μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος,
τῆς ἐπικληθείσης τῶν Καλλιμάχιδων, καὶ πρότερον εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ
Ἡγεμόνος Κούζα δήμευσιν τῶν ἐν Μολδοβλαχίᾳ Μοναστηριακῶν κτη-
μάτων, ἕνεκα τοῦ ἀτσαθάλου βίου αὐτοῦ).

Ἄλλὰ πρὶν ἀποστείλῃ αὐτὸν ἐκείσε προαπέστειλεν εἰς τὴν Ἀθω-
νιάδα, ἐν ἣ ἐπὶ δύο ἔτη προεγυμνάσθη καὶ εἶτα εἰς τὴν κατὰ Χάλκην,
ἣν καὶ ἔφερον εἰς πέρας. Μετὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐ-
τοῦ ἐν Χάλκῃ, ὁ Πατριάρχης Ἀνθίμος τὸ δεῦτερον ἤδη Πατριαρχεῶν,
ἐζήτησεν, ἵνα κρατήσῃ αὐτὸν ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, ἀλλ' οὗτος δὲν
ἐδέχθη ὑπομνήσας αὐτὸν τὰς ὑποσχέσεις, ἃς ἔδωκεν εἰς τὴν Μονὴν,
καὶ οὕτως ἐπανήλθεν εἰς τὴν μετόνοιαν αὐτοῦ διορισθεὶς διδάσκαλος ἐν
τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ, ἐξ ἧς ἀνεκάλεσεν αὐτὸν μετὰ τὸ τέταρτον ἔτος
τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῷ 1868 καὶ διώρισεν ἀντιπρόσωπον
αὐτῆς ἐν τῇ Ἱ. Κοινότητι.

Ἐπειδὴ ὁμοως ἀνεφύη ὀριστικὴ διαφορὰ μετὰ τῆς Μονῆς αὐτοῦ
καὶ τῆς τοῦ Χελανδαρίου, ἣτις πρωτοδικῶς ἐδικάσθη ἐν τῇ Ἱ. Κοινό-
τητι κατὰ τὸ ἔτος τῆς ἀντιπροσωπείας αὐτοῦ καὶ εἶτα ἐφεσιβλήθη εἰς
τὰ Πατριαρχεῖα, εἰς ἃ αὐτὸς ἀπεστάλη πληρεξούσιος ἀντιπρόσωπος τῆς
Μονῆς αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ τὸ δίκαιον ἀπεδόθη τῇ Ἱ. Μονῇ τοῦ Χελαν-
δαρίου, ἡ Μονὴ τοῦ Ἐσφιγμένου τὰς εὐθύναις τῆς ἀποτυχίας ἐπέρριψεν
εἰς τὸν πληρεξούσιον αὐτῆς, ἐν ᾧ, ἂν ἐκέρβαινε, θὰ ἔλεγεν ὅτι ἡ Μονὴ
εἶχεν ὄλα τὰ δίκαια, τὰ ἀπορρέοντα ἐκ τε τῶν τίτλων, τῆς κατοχῆς,

της νομῆς καὶ τῶν τοιούτων, ὡς συνήθως συμβαίνει, καὶ ἔνεκα τούτου πρὸς ἀποφυγὴν σκανδάλων ἀνεχώρησεν ἐπ' ἀδείᾳ εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐν ἣ διέμεινεν ἐπὶ τετραετίαν ὡς τε διδάσκαλος καὶ ἱεροκῆρυξ. Ἐκεῖθεν ἀνεμνήσθη καὶ αὐθις τὸ ἅγιον Ὅρος, ὃ καὶ ἐνοστάλγει, καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπανέλθῃ ἐν αὐτῷ, ἀλλ' οἱ συνεγχώριοι αὐτοῦ κατ' οὐδένα λόγον ἐπέτρεπον αὐτῷ τούτο, ὥστε ἠναγκάσθη ἵνα εἶπῃ ὅτι ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἵνα διευθετήσῃ ὑποθέσεις αὐτοῦ τινὰς μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ Μετανοίας, καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα θὰ ἐπανέλθῃ, καὶ ἵνα γένηται πιστευτός, κατέλιπεν αὐτοῖς καὶ τὴν πλουσίαν αὐτοῦ βιβλιοθήκην, καὶ οὕτως ἐπετράπη αὐτῷ ἡ ἀναχώρησις.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς ἅγιον Ὅρος μετέβη εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ ἐπὶ τῷ σκοπῷ, ἵνα ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἔξωθεν αὐτῆς ἡσυχαστήριόν τι καὶ διέλθῃ τοῦ λοιποῦ τὸν βίον αὐτοῦ μελετῶν τὰ συγγράμματα τῶν Πατέρων καὶ προσευχόμενος, ἅμα δὲ καὶ ὑπηρετῶν καὶ τῇ Μονῇ αὐτοῦ, ὡς γραμματεὺς, εἰ ἐβούλετο, ἢ ὡς ἄλλως ἤθελε. Διὰ δὲ τὴν τροφήν αὐτοῦ θὰ κατέλειπε ταύτῃ τὰ χρήματα, ἅτινα θὰ ἐπερίσσειον μετὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ ἡσυχαστηρίου αὐτοῦ. Τῆς πρότάσεως ταύτης μὴ γενομένης δεκτῆς, μετέβη εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Παντοκράτορος καὶ ἔλαβε τὸ Κάθισμα τοῦ ἁγίου Ὀνουφρίου, ἐν ᾧ κατὰ τὴν παράδοσιν εἶχεν ἐφησυχάσει καὶ ὁ ἅγιος Κάλλιστος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, ὁ Ξανθοπούλος ἐπιλεγόμενος, πληρώσας αὐτῇ κατὰ τὴν ἐπικρατούσαν τάξιν, τὴν τροφήν αὐτοῦ εἰς ὠρισμένην ποσότητα καὶ εἶδος κατ' ἔτος διδομένην αὐτῷ καὶ ἀναλαβὼν δι' ἐξόδων αὐτοῦ καὶ τὴν ἐκ βάθρων ἀνέγερσιν τοῦ Καθίσματος, πλὴν τοῦ καϊδρίου αὐτοῦ ἐν αὐτῷ λοιπὸν διήρχετο ἐν προσευχαῖς καὶ νηστεῖαις καὶ δεήσεσι καὶ ἀναγνώσει καὶ ἐν διδασκαλίᾳ τῶν ὑποτακτικῶν τῶν προϊσταμένων τῆς Μονῆς ταύτης· τὸν βίον αὐτοῦ, ἀπολαύων μεγίστης ὑπολήψεως καὶ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ παρ' ὄλων, διότι, ὡς εἶχε καθήκον, δὲν ἤλεγχε τὰ ἀτοπήματα αὐτῶν, καὶ δὴ τὰ ἀπειμώματα. Ἐνταῦθα ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν καὶ ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ τῇ 25 Μαρτίου 1884 ἡμέραν Παρασκευὴν εἰς ἡλικίαν 63 ἐτῶν μετὰ δωδεκαετηῆ ἐν τῷ Καθίσματι τούτῳ διαμονήν (1).

Ὁ ἡμέτερος Καλλίνικος ὡς τε διδάσκαλος καὶ Ἱεροκῆρυξ ἠὲ δοκίμησε μεγάλως καὶ διέπρεψε καὶ ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἧς οἱ μαθηταὶ εὐγνωμόνως ἀναμνήσκονται τὰς παραδόσεις αὐτοῦ, τὸν ἡθικὸν βίον, τὰς

1) Τὰς πληροφορίας ταύτας μοὶ μετέδωκεν ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ Μόδεστος Ἱερομόναχος Κασταμονίτης.

συμβουλάς, και την προς την πίσυν και την πατρίδα ἀφοσίωσιν, και ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐνθα ἡ μνήμη αὐτοῦ διαμένει μέχρι και τοῦ νῦν ἔτι ἀληστος, και ὄπου ἡ διδασκαλία αὐτοῦ καρποφορωτέρα ἐγένετο, ἄτε τοῦ ἐδάφους μάλλον ἐκτεταμένου ὄντος και γονιμωτέρου, διότι πρό αὐτοῦ δὲν εἶχε 15 μνηστῆς, ὡς ἐν Ἀθῶ, ἀλλ' ἐκατοντάδας, και ἑτέρας τοιαύτας ἐν τῷ ναῦ ἀκρατῶν.

Ἐν τῷ εἰρημένῳ Καθίσματι παρέφρασεν εἰς καθαρεύουσιν γλῶσσαν τὰ «Ἀσκητικά τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσακ ἐπισκόπου Νινευῆ τοῦ Σύρου» κατὰ προτροπήν τῆς Ἱερᾶς Κοινοτήτος και ἐξέδωκε ταῦτα ἐν Ἀθήναις αὐτοπροσώπως ἐκεῖσε μεταβὰς τῷ 1877, κατέλιπε δὲ και λόγους τινὰς θρησκευτικούς ἀνεκδότους, οἵτινες πάντως θὰ ὑπάρχωσι κατατεθειμένοι ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς Μονῆς τοῦ Παντοκράτορος, ἦτις, ἦν ἡ κληρονόμος, εἰ μὴ μετὰ θάνατον αὐτοῦ περιήλθον εἰς χεῖρας ἄλλων και ἀπωλέσθησαν.

17. ΚΟΣΜΑΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Μετὰ τοῦ ἀγαθωτάτου Καλλινίκου συνειργάσθη ἐπὶ ἐν ἔτος και ὁ ἐπίσης ἀγαθώτατος και εὐθύτατος τὸν χαρακτῆρα **Κοσμάς Λαυριώτης**, ὅστις διορισθεὶς διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ τῷ 1867 διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1873, ἦτοι ἐπὶ ἑξαεταίαν ἔλθον ἔχων εἰς τὸ τελευταῖον ἔτος αὐτοῦ βοηθὸν και τινα **Νεόφυτον**, ἴσως τὸν ἐκ Προύσης **Μοσχίδην**.

Ὁ Κοσμάς εἶδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τῷ 1828, οὐχὶ ἐν Πραβίῳ, ὡς γράφει ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἱεραρχίᾳ, ἀλλ' ἐν τῷ χωρίῳ τῷ ὀνομαζομένῳ Δρέσνα τῆς ἐπαρχίας Ἐλευθερουπόλεως τοῦ νομοῦ Δράμας, εἶχε δὲ γονεῖς εὐσεβεστάτους και τιμιωτάτους, Βασίλειον και Παγῶναν, και πατριωτικῶν αἰσθημάτων ἀκραιφνεστάτων πεπληρωμένους, ἅτινα και μετήγγισαν εἰς τὴν ἀπαλὴν καρδίαν τοῦ υἱοῦ αὐτῶν, ἐν ἣ και ἐρριζοβόλησαν και ἀνεπτύχθησαν. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη και οὗτος ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ, ὅπερ ἐγκαταλείψας ἀπὸ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀφίκετο εἰς ἀγιον Ὅρος και περιερχόμενος τὰς Ἱερὰς Μονὰς, ἵνα ἐν τινι τούτων μοναστῆ εὔρε προστάτην και κηδεμόνα ἐν τῇ Μεγίστῃ Λαύρᾳ τὸν προηγούμενον **Καϊσάριον**, ἄνδρα εὐσεβῆ, ἐνάρετον και φιλόμουσον, παρ' ᾧ και ἡσκήθη τὴν μοναχικὴν πολιτείαν και τὴν ἀρετὴν και μετὰ τὴν νενομισμένην δοκιμασίαν ἐκάρη μοναχὸς τῇ ἀδείᾳ τῆς Μονῆς. Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ αἰοῖδι-

μος Καισάριος, ὡς καὶ τινες ἄλλοι προϊστάμενοι ἐν ταῖς ἰδιορρύθμισι
Μοναῖς, ἵνα καταλίπη διάδοχον αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ πολὺ ἀνώτερον ἑαυ-
τοῦ, καὶ βλέπων ὅτι ὁ ὑποτακτικὸς αὐτοῦ συνεκέντρον ἐν ἑαυτῷ πολλὰ
προσόντα, οἷον, τὸ τοῦ κοσμοῦ καὶ σώφρονος βίου, τὸ τῆς καλλιφωνίας,
τὸ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος καὶ τὴν εἰς μάθησιν ἐπιμέλειαν
καὶ ἐπίδοσιν, παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ἀείμνηστον Νεκτάριον τὸν Βλά-

6. Προηγούμενος Κοσμάς Λαυριώτης.

χον, ὅπως διδάξη αὐτὸν τὴν θεῖαν τοῦ Ὀρφέως μουσικὴν τέχνην, ἣν
καὶ ἄριστα ἐξέμαθε, καὶ ὅσον οὐδεὶς ἄλλος σύγχρονος ἀγιορείτης, πλήν
τοῦ Δοχειαρίτου Συνεσίου, ἦσκει.

Ἐν δὲ τῇ Μονῇ παρεσκεύασεν αὐτὸν καὶ δι' ἀνωτέρας σπουδᾶς, τὰς
ὁποίας συνεπλήρωσεν ἐν Ἀθήναις, ἔνθα ἐπεράτωσε τὸ Γυμνάσιον, καὶ
εἶτα ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστη-
μίου, εἰς ἣν ἐφοίτησε τρία μόνον ἔτη πορίζομενος τὰ πρὸς τὸ ζῆν οὐ
μόνον ἐξ ὧν ἔστειλεν αὐτῷ ὁ Γέροντας αὐτοῦ Καισάριος, ἀλλὰ καὶ ἐκ
τοῦ μουσικοῦ αὐτοῦ ταλάντου, δι' ὃ προσελήφθη ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ

ἀγίου Γεωργίου τοῦ Καρύτση ὡς πρωτοψάλτης. Ἐπανελθὼν ἐκεῖθεν εἰς ἅγιον Ὅρος διωρίσθη Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Καλλινίκου, καὶ μετὰ ταῦτα προαχθεὶς εἰς προηγούμενον ἀπεστάλη εἰς τὸ ἐν Ἀδριανουπόλει μετόχιον τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ἔνθα ἐπὶ τοσοῦτον ἠδουκίμησεν ὥς τε πνευματικὸς καὶ ἱεροκῆρυξ καὶ ἱεροψάλτης καὶ διδάσκαλος τῶν ἱερῶν μαθημάτων ἐν τοῖς ἐκεῖ ἐκπαιδευτηρίοις, ὥστε ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως Νεόφυτος, ὁ μετὰ ταῦτα οἰκουμενικὸς Πατριάρχης γενόμενος, ἐζήτησεν ἵνα προαγάγῃ αὐτὸν εἰς ἐπίσκοπον αὐτοῦ, καὶ εἶτα εἰς Μητροπολίτην, καὶ δὲν ἐδέχθη (1).

Ἄλλὰ μετὰ τὸ πέρας τῆς ἐξαετοῦς ἐκεῖ θητείας αὐτοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν καὶ εἰργάσθη ἐν αὐτῇ ὡς ἐπίτροπος καὶ ἀντιπρόσωπος αὐτῆς ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι ἐκ περιτροπῆς, ἔσον οὐδεὶς ἄλλος Λαυριώτης ἢ καὶ Ἀγιορείτης, μετὰ δικαιοσύνης, ἀμεροληψίας, εὐθύτητος, ἀπροσωποληψίας καὶ ἀληθείας, ἀρετάς, ἃς πάντοτε εἶχεν ὡς γινώμονα ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, καὶ τὰς ὁποίας ἐπεσφράγιζεν ἡ μεγάλη αὐτοῦ φιλοπατρία, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδύνατο οὔτε ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ νὰ ἀρέσκῃ εἰς τοὺς συμπροσταμένους αὐτοῦ, οὔτε ἐν τῇ Κοινότητι ἠδύνατο, ἀλλ' οὐδὲ καὶ ἐφρόντιζεν, ἵνα σχηματίσῃ πλειοψηφίαν, διότι δὲν ἐδωροδοκεῖτο αὐτός, ἵνα καὶ εἰς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ παραπέμπῃ τοὺς ἔχοντας ὑποθέσεις πρὸς διεκδίκασιν εἴτε ἐν τῇ Μονῇ, εἴτε ἐν τῇ Κοινότητι, ὡς ἔπραττον ἄλλοι Λαυριῶται.

Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ πολλάκις ὁ ἀείμνηστος προέλεγεν ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Ῥώσων δημιουργουμένη κατάστασις δὲν θὰ ἔχῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα οὐχὶ ἐν ἀπωτέρῳ μέλλοντι, ἀλλ' ἐν προσεχεῖ, ὅσάκις ἐβλεπε Ῥώσους μοναχοὺς περιερχομένους τὰ δωμάτια τῶν προύσταμένων μετὰ δώρων ἀνά χεῖρας ὅτε μὲν χρυσῶν, ἂν ἡ ὑπόθεσις, περὶ ἧς ἐξελιπάρουν δωροδοκοῦντες, ἦτο σπουδαία καὶ ἀπέβλεπεν εἰς τὴν ἄμεσον ἀγορὰν Κελλίου ἢ Ἀσκητηρίου ἢ μεγέθυνσιν αὐτῶν, ὅτε δὲ καὶ χρυσοῦφάντων ἱερατικῶν στολῶν ἢ μεταξωτῶν ἐπαινωκαλυμμαυχιῶν, καὶ ἄλλοτε Ῥωσικῶν χαβιαρίων καὶ ἀλιπάστων καὶ τῶν τοιοούτων, ὅσάκις προύκειτο νὰ παρασκευάσῃ τὴν ὁδὸν δι' ἀπώτερον μέλλον, πρὸς ὃ ἐβλεπον ὅτι θὰ εἶχον ἀνάγκην αὐτῶν. Αὐτὸς δὲ οὐδέποτε ἐδέχετο δῶρα παρ' οὐδενός, καὶ μάλιστα προερχόμενα ἐκ Ῥώσων, ὧν τοὺς καταχθο-

1) Τὰς πληροφορίας ταύτας μοὶ μετέδωκεν ὁ ἱατρὸς κ. Σπυρίδων Καμπανῶς Λαυριώτης.

νίους σκοπούς ἄριστα ἐγίνωσκε. Λέγεται δὲ μάλιστα, ὅτι ποτὲ Ῥώσσον ἀποπειραθέντα, ἵνα δωροδοκῆσθαι αὐτόν, καὶ αὐξάνοντα τὸ ποσὸν τῶν λιρῶν κατὰ πᾶσαν ἄρνησιν αὐτοῦ εἰς τὰς παρακλήσεις αὐτοῦ, ἀνηγέρθη τῆς καθέδρου αὐτοῦ καὶ διὰ λακτισμάτων ἐξέβλεν αὐτόν τοῦ δωματοῦ αὐτοῦ, καὶ ἔκτοτε οὐδὲ ἐπλησίτισεν αὐτόν Ῥώσσοι, ὅπως ἐξαγοράσῃ τὴν συνειδήσιν αὐτοῦ.

Εἶθε τοιοῦτους προϊσταμένους, ἐκάστη Μονῇ νὰ εἶχεν οὐχὶ πολλούς, ἀλλὰ δύο ἢ τρεῖς τοῦλάχιστον, τὸ ἅγιον Ὅρος θὰ εἶχεν ἀλλοίαν ὄψιν ταύτης, ἣν ἔχει σήμερον καὶ ἡ ὁποία, ἂν ἐπὶ ὀλίγα ἔτη παρετείνετο ἢ ἐπάρατος δουλεία, θὰ μετεβάλλετο παντελῶς ἀπὸ Ἑλληνι- κῆς εἰς Ῥωσικῆν, ἀλλὰ καὶ σήμερον ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή, διότι ὁ ἐχθρὸς ἐλλοχεύει ἐν αὐτῇ καὶ οἱ ἀπεμποληταὶ δὲν ἐξέλιπον.

Ἄτυχῶς καθ' ὄλον τὸ ἅγιον Ὅρος πέντε μόνον ἀδωρόληπτοι καὶ μεγάλοι πατριῶται ὑπῆρξαν, ὁ Κοσμάς Λαυριώτης Μακεδῶν, ὁ Κύριλλος Ἰβηρίτης Κεφαλλῆν, ὁ Γεώργιος Ἁγιοπαυλίτης ἐπίσης Κεφαλλῆν, καὶ εἰρημένοι αὐτάδελφοι Παντοκρατορῆνοὶ καὶ οὐδεὶς ἀπολύτως ἕτερος.

Ὁ προηγούμενος Κοσμάς οὐ μόνον ὡς διδάσκαλος διέπρεψε καὶ διεκρίθη, ἀλλὰ καὶ ὡς ἀντιπρόσωπος πάντοτε μὲν, ἰδίᾳ δὲ κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ῥώσων ἀρπαγῆν τῆς ἱ. μ. τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος τῆς ἐπικληθείσης τῶν Καλλιμάχιδων, ὁπότε, ζητηθείσης τῆς συνδρομῆς τῆς ἱ. Κοινότητος, ἀλλὰ λίαν βραδέως δυστυχῶς, ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Ἡγουμένου τῆς Μονῆς Γερασίμου, ἐξελέγη καὶ αὐτὸς μετὰ καὶ ἄλλων ἀντιπροσώπων μέλος πρωτεύον τῆς ἐπιτροπῆς ἐκείνης, ἣτις προέβη εἰς τὴν ἀνάκρισιν καὶ ἐξέτασιν τῶν τε Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥώσων μοναχῶν καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀνακρίσεων ἐκείνων συνέταξε Κανονισμόν, καθ' ὃν εἶδει ἵνα διέπηται ἢ ἐν λόγῳ Μονῇ, ἀλλ' ἀτυχῶς τὸν Κανονισμόν ἐκεῖνον ἀνέτρεψεν ἢ μετ' οὐ πολὺ διὰ καταπληκτικῆς πλειοψηφίας ἀνάδειξις ὡς Ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Ῥώσου Μακαρίου, ὁπότε ἡ Ἐκκλησία προέβη εἰς τὴν ἐγκρίσιν αὐτοῦ συνωδᾷ τοῖς Ἱεροῖς Κανόσι, καθ' οὓς διέπονται αἱ Μοναί, αἵτινες τοὺς Ἡγουμένους αὐτῶν ἐκλέγουσι διὰ πλειοψηφίας τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. Ἐν τῇ εἰρημένῳ ἐργασίᾳ, ὡς πρόεδρος ὁ Κοσμάς, οὐ μόνον αὐτὸς εἰργάσθη μετὰ πατριωτικοῦ ζήλου ἀ- παραμίλλου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἄλλα μέλη, καὶ οὕτω συνέδεσεν ἐντίμως καὶ ἀρρήκτως τὸ ὄνομα αὐτοῦ μετὰ τῆς ἁγιορειτικῆς ἱστορίας (1).

1) Αἱ βιογραφικαὶ σημειώσεις τοῦ Κ. Οἰκονόμου, τοῦ Καλλινίκου καὶ τοῦ Κοσμά Λαυριώτου ἐδημοσιεύθησαν καὶ ἐν τῷ «Χριστιανικῷ ἡμερολογίῳ» τοῦ κ. Χ. Παπαϊωάννου κτλ. τοῦ ἔτους 1925, σελ. 193—203.

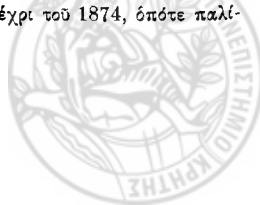
Τοιοῦτος ὢν ὁ προηγούμενος Κοσμάς Λαυριώτης καὶ ἀκέραιον ἔχων τὸν χαρακτήρα καὶ τιμώτατος καὶ ἀδέκαστος ὢν καὶ φιλοδίκαιος καὶ φιλαλήθης, ἀλλὰ καὶ ὀλίγον ἀπότομος, ὡς πάντες οἱ φιλαλήθεις καὶ εἰλικρινεῖς ἄνθρωποι, οἱ μὴ συνειθίσαντες ἵνα κολακεύωσι καὶ ἀποσπῶσι τρίχας ἀπὸ τῶν ἐνδυμάτων τῶν ἰσχυρῶν, ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1903 παθὼν ἐξ ἀνθρακος εἰς ἡλικίαν 75 ἐτῶν, καὶ καταλιπὼν μνήμην ἄληστον καὶ πένθος ἀνά σύμπαν τὸ ἅγιον Ὅρος, ὅπερ μεγάλως ἐξετίμα αὐτὸν διὰ τὰ προειρημένα προσόντα αὐτοῦ καὶ τὰ αὐστηρότατα ἦθη καὶ τὴν ὄντως μοναχικὴν πολιτείαν.

Εἶθε οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ πάντες καὶ οἱ τὸν ἱερὸν ἐκείνιον Τόπον κυβερνῶντες ἀπαξάπαντες νὰ ἐμιμοῦντο ἐκείνιον καὶ νὰ ἔπαυον παραχωρῶντες εἰς ἐπήλυδας οἰουσιδῆποτε ἐδάφη καὶ οἰκήματα ἱερὰ καὶ Ἑλληνικά, ὡς πράττουσι καὶ ἐκείνοι ἐν ταῖς χώραις αὐτῶν, καὶ ἐν αὐτῇ τῷ ἁγίῳ Ὅρει, ἐνθα οὐδεὶς ἕλλην κελλιώτης εὐρίσκεται ἐν τοῖς ὄρειοις τῶν Μονῶν Ζωγράφου καὶ ἁγίου Παντελεήμονος.

18. ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΜΟΣΧΙΔΗΣ

Τίς ὁ **Νεόφυτος**, ὁ συνιδάξας μετὰ τῶν Λαυριωτῶν Κοσμά καὶ Ἰωάσαφ, ἀπὸ τοῦ 1872—1874, ἄγνωστον.

Πιθανῶς, εἶπομεν, νὰ ἦτο ὁ ἐκ Προύσης Μοσχίδης. Ὁ Γεώργιος Παπαδόπουλος ἐν τῇ συγχρόνῳ Ἱεραρχίᾳ ἀναφέρει ὅτι ὁ ἱεροδιάκονος τοῦ ἀπαγχονισθέντος Μητροπολίτου Ἐφέσου Νεόφυτος «ἐδίδαξεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴν, ἀπέθανε δὲ τῷ 1855, ἀφιερῶσας τὴν βιβλιοθήκην αὐτοῦ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ἐσφιγμένου». Τοιοῦτος ὁμοῦ διδάσκαλος ἐν τοῖς βιβλίοις τῆς ἱερᾶς ἐπιστασίας κατὰ τὰ ἔτη ἐκεῖνα οὐδαμῶς ἀναφέρεται· ἐπομένως ὁ Νεόφυτος ἐκεῖνος, ἂν αἱ ἄλλαι πληροφορίαι τοῦ Παπαδοπούλου εἰσὶν ἀκριβεῖς, διότι ἡμεῖς καὶ ἀλλαγῶν εἰδομεν αὐτόν, μὴ ὄντα ἀκριβῆ περὶ τὴν συλλογὴν τῶν ἐκ παραδόσεως εἰδήσεων, ὅπερ ἄλλως τε δὲν εἶναι καὶ ἔργον εὐχερές, δὲν ἔχει οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴν καὶ τὸν ἄγνωστον ἡμῖν Νεόφυτον, ἐκτὸς καὶ παρέτεινε τὸν βίον αὐτοῦ μέχρι τοῦ 1874, ὅποτε παλιμπαις ἀνέλαβε τὸ ἔργον τοῦ διδασκάλου.

γενειάδα. Τὸ σοβρὸν τοῦ βαδίσματος αὐτοῦ καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς ἀνάστημα ἐνεποιοῦν σεβασμὸν τοῖς ὄρωσιν αὐτῶν. Ἦν δὲ ὄντως τύπος ἀρχαϊκοῦ σοβροῦ διδασκάλου, μακρόθεν ἀναγνωρίζομένου ὡς τοιούτου. Ὡς πάντες οἱ Ἑπειῶται, οὕτω καὶ οὗτος εἶχε πίστιν ἀκράδαντον εἰς τὸν ἐν Τριάδι Θεὸν καὶ πατριωτισμὸν ἐνθερμον, ἄτινα λίαν καταλλήλως μετεδίδου καὶ εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ, οἵτινες εὐγνωμόνως πάνυ ἀνέφερον τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὡς ἀρίστου διδασκάλου, εὐσεβοῦς καὶ ἐναρέτου χριστιανοῦ καὶ ἐνθουσιώδους πατριώτου.

Ἡ Σχολή, ὡς ἐλειτούργει, καὶ ἔτι λειτουργεῖ, δι' ἐνός, καὶ ποτε δύο διδασκάλων, οὐδένα ἀπεδίδου πραγματικὴν κερπὸν, οὐδόλως ἀνταπεκρίνετο πρὸς τὸν προορισμὸν αὐτῆς καὶ τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Τοῦτο βλέπουσα ἡ Μεγίστη Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου κυβερνωμένη καὶ τότε ὑπὸ φιλομούσων προΐσταμένων, καὶ ποθοῦσα εἰλικρινῶς, ὅπως ἴδῃ τὴν Ἀθωνιάδα προαγομένην εἰς Σχολὴν κανονικὴν, ἐν ἣ νὰ διδάσκωνται ἅπαντα τὰ ἐγκύκλια γυμνασιακὰ μαθήματα ὑπὸ ἀνεγνωρισμένων διδασκάλων, ὥστε οἱ ἀπόφοιτοι αὐτῆς νὰ εἰσάγωνται ἐλευθέρως εἰς τὸ ἡμέτερον Πανεπιστήμιον καὶ ἀλλαχοῦ, προσέφερον ἑκατὸν πεντήκοντα λίρας ὀθωμανικῆς, ἐκτὸς τῶν ἐξ Ἰσου πρὸς τὰς ἄλλας μονὰς προσφερομένων, ἐτησίως, ὡς δηλοῦται ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 292 καὶ ἡμερομηνίαν 30 Ἰουλίου 1897 ἐπιστολῆς αὐτῆς, ἣν κατεχωρίζομεν ἐν τῷ παραρτήματι, ἀλλ' ἀτυχῶς ἡ ἀντιπολιτευομένη τυτῆν καὶ πᾶσαν μεγάλην ἰδέαν (1) αὐτῆς, Μονῆ τῆς Λαύρας ἐξ ἀντιζηλίας καὶ φθόνου διὰ τὸν ἀντιπρόσωπον αὐτῆς, σατυρικῶς ἐργασθέντος παρὰ τοῖς τυφλῶς ἀκολουθοῦσιν αὐτὴν ἀντιπροσώποις τῶν ἄλλων Μονῶν, μὴ συνεχομένων ἀπάντων τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀδελφοτήτων τῶν Μονῶν αὐτῶν, ἀπέριψε τὴν προσφορὰν καὶ λυσσώδως ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, ὡς τὰ πολλά, ἐπολέμητε τὴν προαγωγὴν τῆς Σχολῆς εἰς ἀνεγνωρισμένον Γυμνάσιον, οὐχ' ἤττον τινες τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Μονῶν προύτειναν τὴν πρόσληψιν διδασκάλου, δυναμέ-

1) Σ. Σ. Ἡ Μ. Μ. τοῦ Βατοπεδίου προσεφέρθη ὅλως ἔκουσίως καὶ ἀντιδοτελῶς τῷ 1896, ὅπως ἰδίαις δαπίναις κίση τὰ ἐν Καρναῖς κοινὰ οἰκήματα εὐπρόσωπα καὶ μεγαλοπρεπῆ, ἧτοι αἰθούσας πρὸς ἐγκατάστασιν τῆς Ἱερᾶς κοινότητος καὶ ἐπιστασίας τῶν γραφείων αὐτῶν, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ἐπισήμων ξένων, πρὸς εὐπρεπὴ κατοικίαν τοῦ Καϊμακάμη, τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ, τοῦ ἀστυνόμου, τῶν κλητῶν τῆς ἐπιστασίας καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῶν διαβατηρίων, ἀλλ' ἡ Λαύρα καὶ αἱ ἀκολουθοῦσαι αὐτῇ Μοναὶ ἐκ φθόνου καὶ ἀντιζηλίας ἀπέριψαν καὶ τὴν πρότασιν αὐτῆν ἐπαναληφθεῖσαι δὲ καὶ κατὰ τὸ 1918 δὲν ἐδέχθησαν αἱ αὐταὶ Μοναὶ καὶ τὴν Βαρολαύμ Γρηγοριάτης.

νου ἵνα μεταρρυθμισθῇ δὴθεν τὴν ὑπάρχουσαν ἐπὶ τὰ βελτίω ἄνευ προσλήψεως ἄλλων διδασκάλων, καὶ ὡς τοιοῦτον μετακαλέσαντο τὸν ἀειμνήστου **Χριστοφόρου Ἱεροδιάκονου Προδρομίτην**, ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἐλθόντα καὶ προτείνοντα τὰς εἰσπρατικὰς μεταρρυθμίσεις δὲν ἤκουσαν οἱ ἐν τῇ Κοινοῦτητι ἀντιπρόσωποι τῶν Μονῶν, οἱ ὅποιοι ἐν τῇ μεταξὺ ἀρκοῦντως εἶχον κατηχηθῆ καὶ ἀποφασίσει ὅπως μὴ δεχθῶσι τὰς προταθησομένας μεταρρυθμίσεις, ὡς ἀπέρριψαν ἄλλοτε καὶ τὰς τοῦ ἀοιδίου Ν. Γλυκᾶ, ἀλλ' ἀπλῶς δεχθῶσιν αὐτόν, ὡς διδάσκαλον, διδάξοντα καὶ τοῦτον τὰ συνήθη μαθήματα μόνον εἰς δύο ἢ καὶ τρεῖς τάξεις, ὡς καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, ὅπερ καὶ ἐγένετο, διότι ὁ Χριστοφόρος γέρων ὢν καὶ ἐν τῇ λήξει τοῦ σταδίου αὐτοῦ εὐρισκόμενος δὲν ἐπεδίωκε τὰς ἀπλῶς διδάσκαλος μεταρρυθμιστοῦ, ἀλλὰ θέσιν, καὶ ἔμεινεν ὡς ἀπλῶς διδάσκαλος ἄνευ οὐδεμιᾶς διακριτικῆς, διότι ὁ σκοπὸς δι' ὃν ἐκλήθη ἀπετύγγανεν, ὡς ἐπραξεν ὁ ἀοιδίμος Γλυκᾶς, ὁ ὅποιος δὲν ἠνείχeto τὰς προσβολὰς, τὴν παράβασιν τοῦ καθήκοντος καὶ τὴν καταπάτησιν τῆς συνειδήσεως.

Ἐδίδαξε δὲ ἀπὸ τοῦ 1879 μέχρι τοῦ 1886 ἔχων βοήθον κατὰ μὲν τὸ πρῶτον ἔτος τὸν Γεωργιούλην καὶ κατὰ τὸ τελευταῖον τὸν **Χρυσόστομον Ἱεροδιάκονον Δαυριώτην**, κατὰ δὲ τὰ λοιπὰ οὐδένα.

21. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΠΡΟΔΡΟΜΙΤΗΣ

Ὁ ἀοιδίμος **Χριστοφόρος ὁ Προδρομίτης**, σεβαστὸς μοι διδάσκαλος ἐν Κερυκίς κατὰ τὸ 1884—1885, ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον ἐκ τῆς, ἐν ἧ ἔμονασεν, Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προδρόμου, τῆς μόλις δύο ὥρας τῶν Σερρών ἀπεχούσης.

Τὸ φῶς τοῦ ἡλίου εἶδε περὶ τὸ λυκκυγῆς τῆς μεγάλης ἡμῶν ἐπνεαστάσεως ἐν ταῖς Ἑλληνοκωτάταις Σέρραις, ἐν αἷς καὶ τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε. Περὶ δὲ τῶν γονέων αὐτοῦ, εὐσεβεστάτων καὶ φιλογενεστάτων ὄντων, ἔλαβε λίαν ἐπιμεμελημένην χριστιανικὴν καὶ ἑλληνοπρεπεστάτην ἀνατροφήν. Παιδίσθη δὲ ποθῶν τὸν μοναχικὸν καὶ ἐσάγγελον βίον μετέβη εἰς τὴν ῥηθαισαν Μονήν, ἐν ἧ παιδευθεὶς τὰ τοῦ μονήρους βίου ἐκάρη μοναχὸς μετὰ λίαν εὐδόκιμον δοκιμασίαν, εἶτα προσχειρίσθη καὶ εἰς Ἱεροδιάκονον, μεθ' ὃ ἐστάλη εἰς Σέρρας καὶ ἀπεπεράτωσε τὰς Γομνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, μετὰ δὲ ταῦτα ἐστάλη εἰς τὴν κατὰ τὰς Γομνασιακὰς αὐτοῦ σπουδὰς, μετὰ δὲ ταῦτα ἐστάλη εἰς τὴν κατὰ τὴν Χάλκην Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολήν, ἧς ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων τροφίμων διετέλεσε, σχῶν τὸ εὐτύχημα ὅπως γένηται μαθητῆς τοῦ ἀειμνήστου

Κ. Τυπάλδου, οὐ τὸ ὄνομα μετὰ μεγάλου σεβασμοῦ πάντοτε ἀνέφεραν ἡμεῖν, καὶ συμμαθητῆς τοῦ αἰοιδίμου Διευθυντοῦ τῆς αὐτῆς Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ τοῦ Γρηγοῦ, τοῦ καὶ ἡμετέρου σεβαστοῦ ἐπίσης διδασκάλου.

Μετὰ τὸ πέρας τῶν θεολογικῶν αὐτοῦ σπουδῶν ἐν Χάλκῃ μετέβη καὶ εἰς Ἀθήνας καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλολογικὴν Σχολὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐν ἣ οὐ μόνον τοῦ Ἑλληνικοῦ λόγου ἐγκρατῆς ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσης, ἐξ ἧς ἄριστα ἐπωφελεῖτο, ὡς καὶ ἐκ τῆς γαλλικῆς.

Διορισθεὶς δὲ διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ τῷ 1879 ἐδίδασκε μετ' ἀπαραμίλλου ζήλου καὶ λίαν εὐδοκίμως ἑπτὰ ἔτη, τὸν βραχύτερον σεβασμὸν καὶ τὴν ἀπεριόριστον ἐκτίμησιν καὶ ἀξίον εὐγνωμοσύνην ἀποκομίσας οὐ μόνων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ συμπάσης τῆς ἀγιορειτικῆς ἀδελφότητος.

Ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίκετο εἰς ἅγιον Ὅρος κατόκησεν ἐν τῷ Χελανδαρινῷ Κελλίῳ «ὁ ἅγιος Νικόλαος», εἶτα ἠγόρασε τὸ ἄνωθεν τῆς πρὸς τὴν ἱερὰν Μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου ἀγούσης ὁδοῦ Κελλίον τῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου «ὁ Τίμιος Πρόδρομος», ὀλίγῳ ἀνωτέρω τῶν Καρυῶν. Ὅτε δὲ παρητήθη τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου ἐπώλησεν αὐτὸ καὶ μετέβη εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἧς καὶ Ἡγούμενος διατέλεσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη πολλὰ πειθῶν ὑπὸ τῶν Κομιτατζίδων Βουλγάρων κατὰ τὴν Τουρκικὴν κυριαρχίαν καὶ ἐπὶ τῆς καταλήψεως τῶν μερῶν ἐκείνων ὑπὸ τοῦ θηριώδους καὶ ἀγρίου Βουλγαρικοῦ στρατοῦ, τοῦ λεηλατήσαντος μετὰ τὰυτὰ κατὰ τὴν ἀποχώρησιν τοῦ Κωνσταντινικοῦ στρατοῦ οὐ μόνον τὰς Μονὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κώμας καὶ τὰ χωρία τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ καταστρέψαντος τὸ πᾶν, οὐχ' ἤττον ἠξιώθη ἵνα ἀναπνεύσῃ καὶ τὸν ζειδωρον τῆς ἐλευθερίας ἀέρα, ὃν παιδιόθεν καὶ οὐτος ἐπεθύμει καὶ ἠύχετο.

Παθὼν τὴν ἀκοήν, ὡς πάντες σχεδὸν οἱ γέροντες, παρητήθη τὴν θέσιν τοῦ ἡγουμένου καὶ ἰδιώτευσεν ἐν τῇ Μονῇ. Τῷ 1913 ἐπισκεψάμενος τὴν Μονὴν τοῦ Προδρόμου ὁ κ. Κ. Γ. Ζησίου εὔρε τὸν ἀείμνηστον διδάσκαλον Χριστοφόρον Δημητριάδην τὸν Προδρομίτην ἔχοντα ὑπὲρ τὰ 94 ἔτη. Ἀνεπαύθη δὲ ἐν Κυρίῳ τὸν Αὐγούστον τοῦ 1916. Εἰς τὸν Χριστοφόρον τοῦτον τὸν Προδρομίτην σχολαρχοῦντα ἐν Σέρραις ἀνήκει ἀναντιρρήτως ὁ ἐν τῷ «Εὐαγγελικῷ Κήρυκι» τοῦ ἔτους 1870 δημοσιευθεὶς «περὶ ἀνατροφῆς» λίαν γλαφυρὸς καὶ καλλιπέστατος λόγος.

*Έργον ἐπίσης αὐτοῦ γνωρίζομεν «τὸ Προσκυνητᾶριον τῆς ἐν Μακεδονίᾳ παρὰ τῆ πόλει Σερρών Σταυροπηγιατικῆς Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου», ὅπερ ἐξεδόθη ἐν Λειψίᾳ τῷ 1904. Περιέχει δὲ τὴν χωρογραφίαν τῆς Μονῆς, τοὺς βίους τῶν κτιτόρων, τὴν Ἱστορίαν τῆς Μονῆς, λόγον αὐτοῦ ἐγκωμιστικὸν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, τὴν ἀκολουθίαν τοῦ κτίτορος τῆς Μονῆς ἁγίου Ἰωάννου, ἑπτὰ αυτοκρατορικὰ χρυσόβουλλα, ἐν τοῦ Κράλη τῆς Σερβίας καὶ Ῥωμουνίας Στεφάνου, ἐν Ἀνδρονίκου τοῦ Β', δύο Ἀνδρονίκου τοῦ Γ'. καὶ δύο Σιγίλλια τῶν Πατριαρχῶν Παΐσιου καὶ Καλλινίκου. Τὸ ἔργον τοῦτο σχήματος 31×20 ἀποτελεῖται ἐξ 107 σελίδων καὶ δέικνυσι περὶ τράνωσ τὴν φιλοπονίαν τοῦ ἐν τοῖς γράμμασιν ἐγγηράσαντος εὐσεβεστάτου καὶ φιλογενεστάτου τούτου διδασκάλου, συντάξαντος καὶ τὸν κατάλογον τῶν χειρογράφων βιβλίων τῆς ἐκτου Μονῆς. Πιθανῶς δὲ νὰ κατέλιπε καὶ ἄλλα ἔργα ἀνέκδοτα καὶ ἐκδεδομένα ἄγνωστα ἐμοί.

Ζητήσας ἔλαβον, μετὰ τὴν ἀναγραφὴν τῶν ἀνωτέρω, παρὰ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ τέκνου Ἱερομονάχου κ. Γαβριὴλ Προδρομίτου διὰ τοῦ Ἱερομονάχου κ. Θεοκλήτου Κουτλουμουσιανοῦ, οἷς καὶ εὐχαριστῶ, τὰς ἐξῆς περὶ τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου μου βιογραφικὰς πληροφορίας ἃς καὶ καταχωρίζω ὡδε, ὡς μοι ἠπεστάλησαν.

«Χριστοφόρος ἱεροδιάσκαλος Προδρομίτης (1822—1916).

Ἐγεννήθη ἐν Σέρραις περὶ τὸ 1822 ἔτος. Κατὰ κόσμον ἔφερε τὸ ὄνομα Χριστόδουλος, τὸ δὲ ἐπώνυμον Δημητριάδης· ὁ πατήρ του ὠνομαζέτο Δημήτριος Κώνστα, τὸ ἐπάγγελμα Ἀμπατζῆς. Τῆς μητρὸς του τὸ ὄνομα ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Κατ' ἀρχὰς ἤκουσε μαθήματα εἰς τὰ σχολεῖα Σερρών. Κατόπιν ἦλθε καὶ ἐφοίτησε καὶ εἰς τὸ Σχολεῖον τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Προδρόμου, παρμεῖνας πλησίον τοῦ ἐκ μητρὸς θεοῦ τοῦ Ἀνθίμου Ἱερομονάχου, χρηματίσαντος καὶ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ἐπὶ τινα ἔτη, ὅστις τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του διήλθεν εἰς τὴν ἐν ἁγίῳ Ὁρει Σκήτην τῶν Καυσοκαλυβίων.

Τῷ 1844 ἐστάλη παρὰ τῆς Μονῆς καὶ ἐσπούδασε δι' ἐξόδων αὐτῆς εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν ἐπὶ πέντε ἔτη. Ἀπεφοίτησε τῷ 1848, μετονομασθεὶς Χριστοφόρος. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησίν του ἐκ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἦλθε καὶ ἔμεινεν εἰς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας τοῦ ἐργασθεὶς ἐν αὐτῇ ἐπὶ ἔτη (1849—1850). Κατόπιν διωρίσθη Διευθυντῆς τῆς ἐν Ἀληστράτῃ τῆς ἐπαρχίας Δράμας Ἑλληνικῆς Σχολῆς, ἐνθα ἐδίδασκεν ἐπὶ δύο ἔτη (1850—1852). Ἀκολούθως προσεκλήθη εἰς τὴν ἐν

Χάλκη Θεολογικὴν Σχολήν, ἔνθα διέτριψεν ἐπὶ τρία ἔτη (1852—1855), χρησιμεύσας ὡς βοηθὸς τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Κωνσταντίνου Τυπάλδου οὗτινος τὴν εὐνοίαν εἶχεν. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Ἀθήνας καὶ δι' ἰδίας του δαπάνης ἐφοίτησεν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Πανεπιστήμιον ἀπὸ τοῦ 1855 μέχρι τοῦ 1859, ἀκούσας ἀνώτερα μαθήματα τῆς φιλολογίας τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς θεολογίας, ἀπὸ τούτων διαπροεπεῖς καὶ σοφοῦς καθηγητὰς τὸν Φίλιππον Ἰωάννου, Κωνσταντῖνον Κοντογόνην καὶ ἄλλους. Ἀπὸ τὰς Ἀθήνας ἀσθενήσας βρῆως ἐπανήλθεν εἰς τὰς Σέρρας καὶ διέμεινεν ἐπὶ δύο σχεδὸν ἔτη (1859 καὶ 1860) νοσηλεύμενος πληθίσιον τῶν συγγενῶν του.

Μετὰ τὴν τελείαν ἐκ τῆς ἀσθενείας του ἀνάρρωτιν προσεκλήθη εἰς τὴν Μονὴν τῆς μετανοίας του, ἔνθα διέμεινεν ἐπὶ ἓν ἔτος καὶ συνέταξε συνοπτικὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς, ἐξ ἀρχαίων ἐγγράφων, ἐν τοῖς κώδιξι κειμένων, ἦτις καὶ μεταφρασθεῖσα εἰς τὴν Ῥωσικὴν καὶ εἰς φυλλάδια τυπωθεῖσα ἐχρησίμωσεν εἰς τοὺς μεταβάντας τῷ 1862 δύο συναδέλφους εἰς Ῥωσίαν πρὸς συλλογὴν συνδρομῶν ὑπὲρ τῆς Μονῆς. Ἐπειτα ἐπὶ δύο ἔτη (1861—1863) ἐδίδαξεν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Σχολὴν τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων. Ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1868 ἐχρημάτισε διευθυντὴς τῆς Ἑλληνικῆς Σχολῆς Μελενίκου, πόλεως ἑλληνικωτάτης καὶ ἀπὸ τοῦ 1913 περιελθούσης ἀτυχῶς ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν ἀγρίων Βουλγάρων. Μετὰ ταῦτα διωρίσθη Σχολάρχης εἰς Σέρρας καὶ ἐδίδαξεν ἐπὶ δύο ἔτη (1868—1870). Ἀπὸ δὲ τοῦ 1870 μέχρι τοῦ 1879 ἐδίδαξεν ἀόκνως καὶ μετὰ ζήλου ὡς Διευθυντὴς εἰς τὴν τότε συσταθεῖσαν ἐν τῇ Ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Προδρόμου Ἱερτικὴν Σχολήν. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὄχι μόνον οὐκ ὀλίγους μαθητὰς διὰ τῆς καρποφόρου διδασκαλίας του κατώρθωσε νὰ μορφώσῃ, ἀλλὰ καὶ ἐγγράφα σπουδαῖα τῆς Μονῆς πάμπολλα συνέταξε, καὶ τὴν βιβλιοθήκην αὐτῆς ἐτακτοποίησε, καὶ κατάλογον τῶν βιβλίων, χειρογράφων τε καὶ ἐντύπων, λεπτομερῆ συνέταξε καὶ ἐτοποθέτησεν αὐτὰ πρὸς φύλαξιν εἰς μέρος κατάλληλον. Ἐκτὸς ὄλων τούτων καὶ ὡς ταμίης τῆς Μονῆς ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη (1872—1879) τὴν ληψοδοσίαν αὐτῆς πιστῶς καὶ τιμίως διεχειρίσθη καὶ τοὺς ἐτησίους λογαριασμοὺς ὡς γραμματεὺς εἰς τοὺς κώδικας κατέστρωσε.

Τῷ 1879 κατὰ Ἰούλιον προσεκλήθη εἰς ἅγιον Ὅρος καὶ ἐκεῖ ἀνέλαβε τὴν Διεύθυνσιν τῆς ἐν Καρυαῖς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, εἰς ἣν θέσιν παρέμεινε μέχρι τοῦ 1886. Ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐντεῦθεν, ἀφιερῶθη ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Μονὴν του μετελθὼν ὑπὲρ τὰ τριάκοντα

22. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Ὁ Χρυσόστομος Ἱεροδιάκονος Λαυριώτης εἶδε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἐν Μαδύτῃ κειμένη ἀπέναντι τῆς πόλεως τοῦ Δαρδάνου, ἐπὶ τοῦ Ἑλλησπόντου ἀριστερὰ τῷ εἰσπλέοντι, γεννηθεὶς μετὰ τὸ 1856 ἐκ γονέων πενήτων μὲν, ἀλλ' εὐσεβεστάτων καὶ τιμιωτάτων καὶ τὰ μάλιστα χρηστῶν καὶ εὐυπολήπτων Στεφάνου Ζωγράφου καὶ Αἰκατερίνης ὀνομαζομένων. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἦν ἀριστος λεπτοουργὸς κατασκευάζων εἰκονοστάσια, ὡς τὰ πολλά. Διὸ καὶ εἰργάζετο ἐν Ἱεροσολύμοις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἔνθα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, παῖδα ἔτι ὄντα, παρέλαβε, καὶ ὅπου διαμείνας περὶ τὰ 5 ἢ 6 ἔτη ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα καὶ ἐμυθήθη τὰ τοῦ μοναχικοῦ βίου.

Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἐν ἣ καὶ συνεπλήρωσε τὰ μαθήματα αὐτοῦ εἰς τὰ ἐκεῖ Σχολεῖα φοιτήσας, ἕως οὗ ἦλθεν εἰς ἅγιον Ὅρος κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1870—1872 διάστημα διαμείνας προσωρινῶς παρὰ τῷ μεγαλειτέρῳ ἀγαθελφῷ αὐτοῦ Εὐγενίῳ Ἱερομονάχῳ, ὑποτακτικῷ ὄντι τοῦ Εὐθυμίου μοναχοῦ Μουτάφη (1) ἐν τῷ παρὰ τὰς Καρυὰς Διονυσιατικῷ Κελλίῳ «Ὁ Εὐαγγελισμὸς τῆς Θεοτόκου». Ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετ' οὐ πολὺ παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν αἰμίμηστον Κοσμῆν Λαυριώτην, Σχολάρχην τότε ὄντα ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ, ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι ὑπὸ τοιοῦτιφ διδασκάλῳ οὐ μόνον τὸ πνεῦμα αὐτοῦ θὰ ἀνέπτυσσεν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν θὰ διέπλαττε καὶ τὸν χαρακτήρα θὰ ἐμόρφου καὶ ἐν γένει θὰ ἐγένετο κρεῖττων ἑαυτοῦ, καὶ δὲν ἐψεύσθη τῶν ἐλπίδων, διότι ὁ ἀγαθώτατος Κοσμῆς μόνις αὐτὸν παρέλαβε παρесеκέαζε δι' ἀνώτερον στάδιον, δι' ὅπερ καὶ παρέλαβεν αὐτόν.

Διδάσκαλος ὢν αὐτὸς ἐδίδασκε τὸν ὑποτακτικὸν αὐτοῦ, εὐφυσέτατον ὄντα, ἐπιμελέστατον καὶ ἐπιδεκτικώτατον μαθήσεως, τὰ μαθήματα ἐκεῖνα, ἅτινα ἔδει ἵνα γνωρίζῃ καὶ εἰσαχθῇ εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολήν, εἰς ἣν ἤθελεν ἵνα εἰσαγάγῃ αὐτόν, ἀμα δὲ ἐδίδασκεν αὐτόν, καλλιφωνότατον ὄντα καὶ τοῦτον, τὴν Ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ἧς ἐγένετο ἐγκρατής, ὡς ἦν καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ πνευματικὸς αὐτοῦ πατὴρ, ἀλλὰ δὲν παρέλειπε καὶ τὴν ἐμπρακτον διδασκαλίαν τοῦ μονήρους βίου καὶ τῆς ἡθικῆς. Διὸ καὶ παρσεκέασεν αὐτόν ἄξιον ἑαυτοῦ διάδοχον ἐν πᾶσιν.

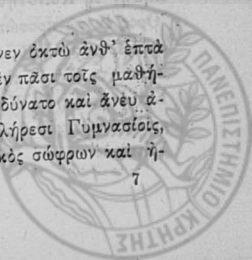
1) Μουτάφης σημαίνει τὸν ὑφαντουργὸν σάκκων, δισακκίων καὶ ταπήτων, ἐνταῦθα ἐκ τριχὸς αἰγῶν.

Ἄφ' οὗ δὲ ἔκειρεν αὐτὸν μοναχὸν μετὰ διετῆ περιήπου δοκιμασίαν
καὶ προχειρίσατο βραδύτερον εἰς διάκονον τῆ ἀδεία τῆς Μονῆς ἀπέ-
στείλεν εἰς τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολὴν τῷ 1877. Ἐν αὐτῇ
κατὰ τὸν νέον αὐτῆς κανονισμόν, τὸν ἐκπονηθέντα ἐπὶ Ἰωακείμ τοῦ

7. † Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας
Χουροόστομος Λαυριώτης.

Γ' καὶ ἐφαρμοσθέντα μόνον ἐπὶ ἐν ἡ δύο ἔτη ἔμεινεν ἐκτὼ ἀνθ' ἑπτὰ
ἔτη ἐν τῇ Σχολῇ ἀριστεύσας ἐν τε τῇ διαγωγῇ καὶ ἐν πᾶσι τοῖς μαθη-
μασι καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς μαθηματικοῖς, τὰ ὅποια ἠδύνατο καὶ ἄνευ ἀ-
νωτέρων σπουδῶν ἵνα διδάξῃ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς πλήρεσι Γυμνασίοις,
καταλιπὼν ἐποχὴν ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ὡς τε κληρικὸς σὺμφρων καὶ ἡ-

θινός, ὡς τε ἱεροφάντης καλλίφωνος καὶ ἄριστος καὶ ὡς μαθητῆς κρείστος. Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ ἐπνεληθὼν εἰς ἅγιον Ὅρος διορίσθη ἀμέσως τῷ 1885 βοηθὸς διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιᾷ Σχολῇ, Σχολάρχουτος τοῦ γηραιοῦ Χριστοφόρου ἱεροδιακόνου Προδρομίτου, ὃς τὸ ἐπόμενον ἔτος παρητήθη τὴν θέσιν ταύτην καὶ μετέβη εἰς τὴν μετάνοιαν αὐτοῦ, καὶ διορίσθη ἀντ' αὐτοῦ Σχολάρχης ὁ Χρυσόστομος, ὃστις διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1889, ὅτε τὴν 1 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους διορίσθη ἀρχιγραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τῆς 1 Ἰουνίου 1894, ὅτε ἀντιπροσωπεύοντος τὴν Λαύραν τοῦ Γέροντος αὐτοῦ Κοσμᾶ ἐπαύθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου Ἀνθίμου Ἱεροδιακόνου Βατοπεδίου, μεθ' οὗ καὶ ἐν τῇ Σχολῇ δὲν διήγεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν τῇ Ἀθωνιᾷ Σχολῇ, ἐν ἣ συνεδίδαξαν ἐπὶ τρία ἔτη, παρείχεν αὐτῷ, Σχολάρχουσι, πράγματα, ἐξεγείρων τοὺς μαθητὰς κατ' αὐτοῦ, καὶ τούτου ἕνεκα δὲν μνημονεύεται ἐνταῦθα ὡς εὐδοκιμήσας ὁ Χρυσόστομος, ὃς εὐδοκίμως πάνυ εἰργάσθη ἐν τῇ Κοινότητι, ὡς ἀρχιγραμματεὺς, διότι ἄριστα διεχειρίζετο τὸν κάλαμον.

Ἀποσυρθεὶς δὲ εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ προήχθη κατὰ τὰ ἔθιμα αὐτῆς εἰς Προηγούμενον προχειρισθεὶς εἰς πρεσβύτερον ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', οὗ ἦν ἐμπιστος καὶ φίλος ἐκ τῶν πρώτων. Διὸ καὶ ἂν ἤθελεν ἠδύνατο ἵνα λάβῃ τὴν προσοδοφοροτέραν Μητρόπολιν τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ὅτε τὸ β' ὁ Ἰωακείμ ἀνήλθε τὸν θρόνον, ἀλλὰ δὲν ἐδέχθη, ὡς δὲν ἐδέχθη καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς κατὰ Χάλκην Θεολογικῆς Σχολῆς προσφερθεῖσαν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου, διότι δὲν ἤθελεν ἵνα ἐγκαταλείψῃ τὸ ἅγιον Ὅρος καὶ τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἐν ἣ μὴ ἔχων ἄλλον ἀντίπαλον καὶ ἀντίζηλον, εἰργάσθη ὡς γραμματεὺς, προϊστάμενος, ἐπίτροπος καὶ ἀντιπρόσωπος ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι μέχρι τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1908, ὅτε ἔπεσε θῦμα ἀγρίας δολοφονίας, παρασκευασθείσης οὐχὶ ὑπὸ Βουλγάρων κομιτατζήδων ὡς ὑπέθεσα ἐγὼ ἐν Κωνσταντῆζ μαθὼν ταύτην, ὅποτε καὶ συνελυπήθη τῇ Κοινότητι ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ταύτῃ ἀπωλείᾳ, ἣν ὑπέστη τὸ ἅγιον Ὅρος ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, ὅτε μὴ ἔχον οὐδὲ ἕνα ἵνα προασπίζῃ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ, ἀλλ' ὑπὸ συναδέλφων αὐτοῦ, μὴ ἀνεχομένων τὴν ἱκανότητα αὐτοῦ, τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ἠθικὴν ὑπεροχὴν καὶ τὴν ἐν τῇ Κοινότητι ἰσχύν. Καὶ τὸ μείζον δυστύχημα εἰς συμμανασταὶ αὐτοῦ Λαυριῶσαι οὐδὲ κἂν ἐνήργησάν τι κατὰ τῶν δολοφόνων, ὅποτε θὰ ἀνεκαλύπτοντο καὶ θὰ ἐτιμωροῦντο πρὸς παραδειγματισμόν, ἀλλ' ὅπως ἀτα-

αὐτὴ σώζεται παρὰ τῷ λογίῳ καὶ πολυγλώττῳ φίλῳ μου κ. Σοφοκλεῖ Ἀβρ. Χουδαβερδόγλου ἀνέκδοτος, ἐνεκρίθη δ' ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως τῇ 27 Μαΐου 1906. Πιθανῶς ἀντίγραφον ταύτης νὰ ἐσώζετο καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ αὐτοῦ. Ἐγραψε δὲ καὶ δύο διατριβάς, δημοσιευθείσας τὴν μὲν περιληπτικὴν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ», ἧς τὸν ἀριθμὸν ἀγνοῶ, καὶ τὴν ἑτέραν μᾶλλον ἐκτεταμένην ἐν τῷ «Νεολόγῳ» Κωνσταντινουπόλεως τῷ ὑπ' ἀριθ. 8.299 καὶ 8,300 φύλλῳ τῆς 17 καὶ 18 Ἰανουαρίου 1897 εἰ καὶ ἐστάλη τῇ 30 Ἰουνίου 1896 ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐκκλησιαστικὴ φιλολογικὴ συζήτησις» ὑποστηρίζων, χωρὶς βεβαίως νὰ πείσῃ καὶ ἕτερον, πλὴν ἑαυτοῦ, καὶ τινα ἴσως μαθητάρια, ὅτι τὸ ἐν τῷ νεκρωσίμῳ τρισαγίῳ «παρὰ Χριστῷ τῷ ἀθανάτῳ βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν αἰτησώμεθα καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ», ἔχει καλῶς, ὡς δηλοῦντος τοῦ ἐμπροθέτου διορισμοῦ «παρὰ Χριστῷ κτλ.» τὸ μετὰ συνεμφάσεως ποιητικὸν αἷτιον τοῦ «ἄφεσιν ἁμαρτιῶν», ἀντὶ τοῦ ὑπ' ἐμοῦ διορθωθέντος «καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ παρὰ Χριστοῦ τοῦ ἀθανάτου βασιλέως καὶ Θεοῦ ἡμῶν αἰτησώμεθα», ὅπερ καὶ ταῖς μαρτυρίαις πολλῶν λογίων κατησφάλισα καὶ ἐπὶ χειρογράφων κωδίκων τῆς τε Λαύρας καὶ τοῦ Καρακάλλου ἐπεστήριξα, ὡς ὀρθότερον, ἐν τῇ «Ἀναπλάσει» τοῦ 1896, δηλοῦντος τοῦ ἐμπροθέτου διορισμοῦ τὸ πρόσωπον παρ' οὗ αἰτούμεθα τὴν ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ κεκοιμημένου.

Πρὸς δὲ ἐδημοσίευσεν ἐκ Λαυριωτικοῦ κώδικος μεταγράψας καὶ μελέτην «Πέτρου τοῦ χαρτοφύλακος περὶ τῆς ἐβδομάδος τῆς Τυροφάγου καὶ περὶ ὄρκου» (1).

Ἄν ποῦ ἐδημοσίευσεν καὶ ἕτερόν τι ἀγνοῶ.

Νεκρολογίαν αὐτοῦ λίαν συνοπτικὴν ἔγραψεν ἐν τῇ «Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ» ὁ πατὴρ Ἰωακείμ μοναχὸς Ἰβηρίτης ἐξάρτας ἐν ὀλίγοις ταῖς ἀρεταῖς αὐτοῦ καὶ θαυμάσας, ὀλιγόπιστος αὐτὸς ὢν, τὴν θερμὴν ἐκείνου πίστιν εἰς τὸν Θεόν, οὐ οὐδεὶς εὖ φρονῶν καὶ τὸν ἐγκέφαλον σῶον ἔχων δύναται ἵνα διαμφισβητήσῃ τὴν ὑπαρξιν, τὴν παντοδύναμον δημιουργικότητα, τὴν πανσοφίαν, τὴν πρόνοιαν κτλ.

Διδάσχορον ἀξίον λόγου οὐδένα οὗτος ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ κατέλιπεν, εἰ καὶ εἶχε τὰ μέσα καὶ ἱκανὰ ἔτη ἔμεινεν ἐν τῇ Μονῇ ἡσυχος καὶ εἰρηγεύων.

Τὴν ἑλλειψιν ταύτην παρατηροῦμεν εἰς ὄλους τοὺς λογίους ἀγιορεί-

1) Ἀρχεῖον Ἐκκλ. Ἱστορ. Μ.Ι. Γεδεῶν τόμ. Α'. τεῦχος γ'. 1911, σελ. 291.

τας, τούς όπωσδήποτε έν σχετική ειρήνη τόν βίον έν ταις Μοναίς αὐτῶν διεληθόντας, πλὴν τοῦ Κοσμά Λαυριώτου.

Καί τοῦτο δέν δυνατόμεθα ἄλλως νά ἐξηγήσωμεν, εἰ μή ὅτι βλέποντες τούς διωγμούς, οὓς ἀνέκαθεν ὑφίστανται οἱ λόγιοι μοναστηριακοί μοναχοί, δέν θέλουσιν ἔνα καταστήσωσι τούς ἀνθρώπους αὐτῶν κοινωνούς τῶν τοιοῦτων δυστυχημάτων καί διωγμῶν. Διό καί προσπαθοῦσι διὰ τῆς ὑποστηρίξεως αὐτῶν ὅπως καταστήσωσιν αὐτούς οἰκονομικῶς μόνον ἀνεξαρτήτους προάγοντες αὐτούς εἰς τά τῆς Μονῆς ἀξιώματα καί ἀποστέλλοντες εἰς τά μάλλον προσοδοφόρα μετόχια πρὸς πλουτισμόν. Μόνον τινές τῶν έν ταις ἰδιορρύθμοις Μοναίς ἀπλοϊκῶν προϊσταμένων εἰσὶ φιλόμουσοι καί ἀποστέλλουσι τινα τῶν ὑποτακτικῶν αὐτῶν πρὸς ἐκπαίδευσιν, ἀλλ' ὕστερον ὅλως ἀδίκως καταδιωκόμενον καί πρὶν ἢ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μονὴν ἀποβαλλόμενον ταύτης ὑπὸ ἀξέστων καί ἀγροίκων ἄλλων προϊσταμένων ἐκ φόβου μὴ καταλάβῃ τὰς θέσεις αὐτῶν, δέν δύνανται ἔνα ὑποστηρίξωσιν.

Ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἀπιδούσα εἰς τὰς ὑπηρεσίας, ἃς ὁ εἰρημένος Χρυσόστομος προσέφερεν εἰς τὸ ἅγιον Ὅρος, καί τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐκτιμήσασα καί τὴν ταπεινοφροσύνην τοῦ ἀνδρὸς θαυμάσασα ἐτίμησεν αὐτὸν διὰ τοῦ τίτλου τοῦ Μεγάλου Ἀρχιμανδρίτου τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀλλ' οἱ Λαυριῶται προϊστάμενοι ἐκ φθόνου δέν ἀνεγνώρισαν αὐτὸν ὡς Ἀρχιμανδρίτην, ἀλλ' αἰείποτε Προηγούμενον προσηγόρευον αὐτὸν καί ἔγραφον.

Ἰδοῦ, πάτερ Ἰωακείμ Ἰβηρίτα, ὅτι ἡ Ἐκκλησία, ἀδιακρίτως φυλῆς καί ἐθνότητος, ἐπιβραβεύει τὴν ἀρετὴν, ὅπου αὐτὴν πραγματικὴν εὕρη.

23. ΑΝΘΙΜΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Χρυσοστόμου συνειργάσθη έν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ ἐπὶ τρία ἔτη, ἦτοι ἀπὸ τοῦ 1886 μέχρι τοῦ 1889, ὁ ἐκ τῆς νῆσου Ἀφουσίας τῆς Προικοννήσου ὀρμώμενος Ἀνθιμος Ἱεροδιάκονος Βατοπεδινός, κατὰ κόσμον δὲ Ἀντώνιος Δημητρίου λεγόμενος. Οὗτος ἐγεννήθη τῷ 1857 ἐκ γονέων οἰτινες πάντως δέν ὁμοίωζον αὐτῷ οὔτε ὡς πρὸς τὴν εὐσέβειαν, οὔτε ὡς πρὸς τὸν χαρακτῆρα, οὔτε ὡς πρὸς τὴν τιμότητα, οὔτε ὡς πρὸς ἄλλο τι, ἀλλ' ἦσαν πολὺ ἀνώτεροι καθ' ὅλα καί ὑπέρτεροι αὐτοῦ, καίπερ ἀπλοϊκοί.

Ἐλθὼν δὲ εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου τῷ 1870 ἐπαιδεύθη ὑπὸ

τῷ ἀγαθωτάτῳ καὶ φιλησυχοτάτῳ καὶ ἀκάκῳ Προηγούμενῳ Ἰωσήφ, οὐ οὐδεμίαν ἀρετὴν ἐκληρονόμησε, τὴν μοναχικὴν πολιτείαν καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἀδελφούς ἀγάπην, ἣτις οὐδόλως ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐκαρποφόρησεν.

Ἐκάρη δὲ μοναχὸς τῷ 1877 καὶ τὸ ἐπόμενον ἔτος προεχειρίσθη εἰς διάκονον. Δαπάναις δὲ τῆς Μονῆς, βοηθοῦντος καὶ τοῦ Γέροντος αὐτοῦ, ἐξεπαιδεύθη ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ, ἐξ ἧς ἀπεφοίτησε τῷ 1886, ὅπότε καὶ διορίσθη βοηθὸς διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ καὶ τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ 1889 χωρὶς νὰ δυνηθῇ οὔτε οὗτος, οὔτε ὁ Χρυσόστομος νὰ συγκρατήσῃ δλους τοὺς μαθητὰς μέχρι τῶν ἐξετάσεων, ἀλλὰ τινὰς μόνον, διότι ἕνεκα τῶν ταρχῶν, ἃς οὗτος ἐν τῇ Σχολῇ ἐδημιούργει, ἵνα ὁ Σχολάρχης, ὡς ἀνίκανος δῆϊθεν, δυσφημῆται, μεθ' οὗ ἀπὸ τῆς ἐν Χάλκῃ Σχολῆς δὲν διετέλει εἰς ἀγαθὰς σχέσεις, δὲν ἦσαν καλῶς παρεσκευασμένοι καὶ ἀνεχώρουν, ὡς καὶ πάντοτε σχεδὸν ἄλλοτε οἱ τοιοῦτοι τὸ αὐτὸ ἔπραττον, ἅτε μὴ τιμωρούμενοι ὑπ' οὐδενός.

Ὁ Ἄνθιμος, ὡς μαθητῆς ἦν μέτριος, ὡς παραξίας ὁμως κατεῖχε τὴν πρώτην θέσιν, καὶ διὰ τοῦτο ἡ Σχολὴ θὰ ἀπέβαλλεν αὐτόν, εἰ μὴ εἶχεν ὑποχρεώσεις εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, συχνάκις συντρέχουσαν αὐτὴν ὑλικῶς, καὶ εἰ μὴ ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίτροπος τοῦ ἀγίου Ὁρους Ἀρχιμανδρίτης Χρυσάνθος ἦν ἐπίσης Βατοπεδινὸς καὶ φίλος ἐπιστήθιος τοῦ ἀειμνήστου Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς Ἀρχιμανδρίτου Γερμανοῦ Γρηγοῦρα.

Ἀνακληθεὶς ἐκ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς προήχθη εἰς προϊστάμενον τῆς Μονῆς τῷ 1891. Τῷ δὲ 1894 εὔρον αὐτὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινότητι, ἧς εἶχον διορισθῆ ἀρχιγερμματαεὺς διαδεχθεὶς τὸν Χρυσόστομον. Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἀντικατεστάθη διὰ τοῦ Ἰάσονος μοναχοῦ ἀποφοίτου καὶ τούτου ὄντος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς.

Τῷ δὲ 1896 ἤρξατο συγκλονῶν καὶ συνταράσσων τὴν ἀδελφότητα τῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου, πρώτην ἤδη φοράν βλέπουσαν τὰ αἴσχη τῶν ταρχῶν καὶ τῶν διαπληκτισμῶν εἰσπηδήσαντα καὶ ἐν αὐτῇ ἐκ τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων καὶ ἄλλων τοιούτων.

Διαφθείρας διὰ διαφόρων μέσων καὶ ὑποσχέσεων τὴν ἀδελφότητα αὐτῆς διήγειρεν αὐτὴν κατὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Χρυσάνθου, μὴ συμφωνοῦντος πρὸς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ τὰς διαθέσεις, καὶ κατὰ τοῦ Ἰάσονος, συμμορφουμένου πάντοτε πρὸς τὴν γνώμην καὶ τὰς σχέψεις τοῦ

8, Ἀρχιεπίσκοπος Ἱεροδιάκονος Βατολεδινός,

πολυπειροτέρου αρχιμανδρίτου, και άλλων γερωντοτέρων προϊσταμένων ούτως ὥστε κατώρθωσε νὰ ἐκδιώξῃ αὐτοὺς τῆς Μονῆς, γενόμενος οὕτω σατράπης ἐν αὐτῇ φοβερὸς και διώκτης παντός, ὅστις θὰ ἐτόλμα ἵνα ἀναφέρῃ και τὸ ὄνομα τῶν διωχθέντων, και δὲν θὰ ὑπέεικε τυφλῶς εἰς τὰ νεύματα αὐτοῦ.

Προῆγε δὲ εἰς προϊσταμένους πάντα, ὅστις ἠδύνατο ἵνα ῥοπαλοφορῇ και οὕτω διώκει ἐπὶ δεκαπενταετίαν τὴν Μεγίστην Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου ἀπὸ τῶν δωματίων αὐτοῦ, ἀπὸ τῶν ὁποίων δὲν ἐξήρχετο φοβούμενος ἐπίθεσιν ἐκ μέρους τῶν ἀντικολιτευομένων, οὐδὲ εἰς τὸν ναὸν κατήρχετο, ἀλλ' ἠκροῶτο τῆς θείας λειτουργίας ἐνίοτε ἐκ τῶν κατηχουμένων, τὰ ὁποῖα συνέχονται μετὰ κελλίων τῆς Μονῆς. Σπανιώτατα ἐξήρχετο ἐκ τῶν Πυλῶν τῆς Μονῆς, ἀλλὰ και τότε οἱ ῥοπαλοφόροι ἔπρεπε νὰ φυλάττωσι τὴν Πύλῃν τῆς Μονῆς καλῶς, και ἄλλοι νὰ παρακολουθῶσιν αὐτῷ μακρόθεν, οἱ δὲ μᾶλλον ἐμπιστοὶ συνωμῶν μετ' αὐτοῦ.

Τὸ Πατριαρχεῖον θελήσαν ἵνα οὐμβιβάζῃ τὰ δισεισώτα σκαιῶς ἀπελακτίσθῃ, διότι οὗτος εἶχεν ὑπὲρ ἑαυτοῦ οὐ μόνον τὸ ἀφθονὸν χρυσίον τῆς Μονῆς, ὅπερ ἀφειδῶς ἐσπατάλα εἰς συγκράτησιν τοῦ κόμματος και ἀποσόβησιν παντός ἐξωτερικοῦ κινδύνου, ἀλλὰ και τὴν Ῥωσικὴν Πρεσβειάν, ἣτις εὔρε καιρὸν και παρεβίασε τὰ μεταξὺ τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου και τῆς ὑποτελοῦς ταύτῃ Σκήτης τοῦ Σερραγίου συμβόλαια, τὰ τῷ 1879 μόλις συναφθέντα, και ἔλαβε τὴν ἀδειαν και ἀνήγειρε τοὺς ὑψηρεφεῖς και παμμεγίστους ἐκείνους στρατώνας, οὓς ὄρῃ ὁ ἐπισκέπτης μόλις ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἠ ἀπὸ τῆς θαλάσσης ῥίψῃ τὰ βλέμματα αὐτοῦ εἰς τὰς Καρυάς, και οἱ ὁποῖοι χωροῦσιν οὐχὶ 150 μοναχοὺς, ὡς διαλαμβάνουσι τὰ ἐπίσημα συμβόλαια, ἀλλὰ πολὺ περισσοτέρους τῶν 1500.

Εἰς ἀντάλλαγμα δὲ ἡ Πρεσβεία παρέλυσεν τὰς ἐνεργείας τοῦ οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρὰ τῇ Τουρκικῇ Κυβερνήσει, δι' ἧς ἐζήτηι τὴν ἐξέτασιν τοῦ ζητήματος και τὴν τιμωρίαν τῶν ἐνόχων, και πρὸς τοῦτο ἀφ' οὗ οἱ ἑξαρχοὶ Σερρῶν Γρηγόριος και Σερβίων και Κοζάνης Κωνσταντῖος δὲν ἐγένοντο δεκτοὶ ἐν τῇ Μονῇ, ἀπεστάλη δὲ Κωνσταντινίδης Πασσάς, ὁ ὁποῖος τὴν πρώτην ἐσπέραν ἐκοιμήθη ἐκτὸς τῆς Μονῆς, μὴ γενόμενος δεκτὸς ἐν αὐτῇ!

Τὴν πρώτην δὲ, ἀφ' οὗ δι' ἀπεσταλμένων τοῦ Ἀνθίμου ἐπῆλθε τελεία συνεννόησις, ἐπεστράπη αὐτῷ ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Μονὴν και ἐν τοῖς ἀρχονταρχικῶς ὑπεγράφη παρ' ἀμφοτέρων ἡ συνθήκη, καθ' ἣν ἡ μὲν

Μονή ανέλαβε τὴν ὑποχρέωσιν, ὅπως ἐκανοποιήσῃ τὸν Κωνσταντινίδην Πασσάν καὶ τοὺς ὑπουργοὺς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τὸν τῶν θρησκευμῶτων διὰ χρυσίου, ὁ δὲ Κωνσταντινίδης Πασσάς ανέλαβε τὴν ἀπαξ διὰ πικντὸς διαγραφὴν τοῦ ζητήματος διὰ τῶν εἰρημένων ὑπουργῶν καὶ οὐτως ἔληξε τὸ πολὺκροτον τοῦτο ζήτημα εἰς βάρος ὑλικῶν τῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου καὶ ἡθικῶν τῶν Πατριαρχείων.

Ἐπὶ πλέον δὲ τῇ ἐνεργείᾳ τῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας καὶ τοῦ Κωνσταντινίδου ἔλαβεν ὁ Ἄνθιμος καὶ Τουρκικὸν παράσημον, βραδύτερον δὲ καὶ Ἑλληνικὸν ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ποιοῦ αὐτοῦ καὶ ἀνθελληνικῶν πράξεων, χαρακτηριστικῶν τῶν ὁποίων εἶναι καὶ τὸ ἐξῆς ἔγγραφον.

«(Τ. Σ.)

Ἄριθ. 215

Σεβαστῇ Ἱερᾷ Κοινότητι.

Ἐπειδὴ ὁ Σπυρίδων μοναχὸς καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ, Γαβριὴλ μοναχὸς, ἡ συνοδεία τοῦ Ἰωαννικίου μοναχοῦ Θεοφύλακτος μοναχὸς, Ἄνδρέας μοναχὸς καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ Χαράλαμπος μοναχὸς, ὁ Ἄζαβρίας μοναχὸς καὶ ἡ συνοδεία αὐτοῦ Εὐγένιος μοναχὸς, Παΐσιος μοναχὸς καὶ Πικντελέμων μοναχὸς ἐξ Ἑλλάδος καταγόμενοι καὶ Ἕλληνες ὄντες, εἰσὶν ἐπικναστάται καὶ ἀναντίον τῆς Σεβαστῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ δὲν ἀναγνωρίζουσι μέγιστον Κύριον καὶ Ἄρχοντα τὸν τρισσεβάστων ἡμῶν Ἄνακτα Σουλτὰν Ἀβδούλ Χαμητ Χάν Ἐφέντην ἡμῶν, οὗ τὰ ἔτη εἴησαν πλεῖστα καὶ ἡ δόξα αἰώνιος, ἀναγνωρίζουσι δὲ ἑλληνικὴν ἀρχήν, καὶ ἀπέδειξαν ἐμπράκτως καὶ πεισφανεῶς ἐνώπιον τῶν ἀπεσταλμένων τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος καὶ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Καϊμακάμου, τῶν μεταβάντων εἰς τὴν ἡμετέραν Σκήτην τοῦ ἁγίου Δημητρίου τὴν 3ην δευτέρου μηνὸς Αὐγούστου ἡμέραν Τετάρτην κρυψάζοντες «Ζήτη ἡ Ἑλλάς» καὶ μὲ τὰ ῥόπαλα καὶ πέτρας ἠπίλουν ἀπάντας τοὺς ἀπεσταλμένους καὶ οὐδόλωσ ἐδέχθησαν αὐτοὺς, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην τιμὴν ἀπένειμον αὐτοῖς ὡς Ἀρχαίς, καὶ συνεπέα τούτων δὲν ὑποτάσσονται μήτε εἰς τοὺς νόμους καὶ τὰ καθεστῶτα τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, καὶ τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος ἀπειθοῦντες καὶ καταφρονοῦντες αὐτοὺς. Ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ καταγγέλλει τοὺς ἀνωτέρω δηλωθέντας ὡς ἐπαναστάτας καὶ διακηρύττουσα τοιοῦτους γνωρίζει ὑμῖν, ὅτι αἶρει πᾶσαν ἐπ' αὐτῶν ἐγγύησιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην ὡς ὑπηκόων τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ τρισσεβάστου ἡμῶν Ἄνακτος Ἀβδούλ Χαμητ Χάν. Ταῦτα γνωρίζουσα ἡ Ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ παρακαλεῖ

θερμῶς τὴν ὑμετέραν φιλάδελφον Πανοσιολογιότητα, ὅπως παρέχουσα τῇ Α. ἐνδοξότητι τῆ Καϊμακάμῃ διασαφήσεις πρὸς ἀκριβῆ κατανόησιν ἡμῶν, διενεργήσῃ μετ' αὐτοῦ τὴν ἐκ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν Σκήτης ἀπομάκρυνσιν αὐτῶν, καθ' ὅσον ἄλλως, οὔτε ἠσυχία, οὔτε εἰρήνη ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Σκήτῃ οὐδέποτε εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ἱερὰ ἡμῶν Μονὴ οὐδόλως ἐγγυᾶται ἀπὸ τοῦ νῦν περὶ αὐτῶν. Τὰ ἀνωτέρω γνωρίζοντες τῇ ὑμετέρᾳ Πανοσιολογιότητι καὶ δηλοῦντες ὅτι ὅμοιον τῷ παρόντι καταγγελίας καὶ διαμαρτυρίας ἐγγράφῳ ἐπεδώκαμεν καὶ εἰς τὴν Α. ἐνδοξότητα διατελοῦμεν.

Ἐν Βατοπεδίῳ τῇ 5 Αὐγούστου 1905. Οἱ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ Προϊστάμενοι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου».

Τὴ ἡ Κοινότης ἐπραξε μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐγγράφου τούτου, ὅπερ ἀρκούντως χαρακτηρίζει τὸ ποῖόν καὶ τὸ βίαιον τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις κακῇ τῇ μοίρᾳ ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη ἐκυβέρνησε τὴν εὐαγῆ Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου, ἀγνοῶ, τοῦτο μόνον ἀκριβῶς γνωρίζω, ὅτι, οἱ καταγγελλόμενοι ἔλαβον τὸ θάρρος καὶ ἐτηλεγράφησαν εἰς αὐτὸν τὸν Σουλτάνον ζητοῦντες τὴν προστασίαν αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ διὰ τοῦ ἀρχιγραμματέως αὐτοῦ κατέστησε προσωπικῶς ὑπεύθυνον τὸν Καϊμακάμην, ἐάν καὶ τὸ ἐλάχιστον ἤθελε συμβῆ εἰς αὐτοὺς ὑπ' οἴουδ' ἑνός, καὶ οὕτως ὁ καταγγελεὺς ἔμενε κατησχυμένος μὴ δυνηθεὶς ἵνα κορέσῃ τὸ κατ' αὐτῶν πάθος αὐτοῦ.

Εἶναι γνωστὴ ἡ Ἑλληνικὴ παροιμία, ἡ λέγουσα «τοῦ Ἑλληνοῦ ὁ τράχηλος ζυγὸν δὲν ὑποφέρει», καὶ ἀληθῶς οἱ Βατοπεδῖνοι μοναχοὶ βαρυνθέντες τὸν σατραπικὸν καὶ ἀτίθαστον χαρακτήρα τοῦ Ἀνθίμου μεθ' ὅλην τὴν σπατάλην τοῦ Ἐθνικοῦ Βατοπεδῖνου πλοῦτου, ὅστις ἀπειθῶς διεσκορπίζετο πρὸς ἐξαγορὰν συνειδήσεων καὶ συγκράτησιν τοῦ κόμματος ἤρξαντο ἀποχωριζόμενοι ἀπὸ τοῦ Ἀνθίμου, καὶ δὴ ὁ ὑπαρχηγός, ὅστις ἐφιλοδόξησε τὴν μοναρχίαν ἐν τῇ Μονῇ πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ἀνθίμου, καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὰ προσόντα ἐκείνου, ἀφ' οὗ ἄλλος ὑπαρχηγός ἐνεκα τῶν αὐτῶν λόγων εἶχεν ἐκδιωχθῆ τῆς Μονῆς καὶ κακῶς ἐπὶ τῆς ψάθας κατὰ τὴν κοινὴν παροιμίαν ἀπέθνηεν, ἀφ' οὗ κατεσπατάλησεν εἰς φαγοπότια τὸν μέγαν πλοῦτον, ὃν κατὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀειμνήστου ἔθνικοῦ εὐεργέτου Ἀνανίου εἶχεν ἀρπάσει.

Ὁ Ἀνθίμος, μὴ στερούμενος νοῦ καὶ ἰδιοφυίας, βλέπων τὴν δικτατορικὴν ἐξουσίαν ὑπεκρεύγουσαν σὺν τῷ χρόνῳ τῶν χειρῶν αὐτοῦ, καὶ μὴ θέλων ἵνα πάθῃ, ὅτι ἐπραξεν εἰς τὸν Χρῦσανθον καὶ Ἰάσονα

καὶ Εὐθύμιον καὶ Ἀδριανὸν καὶ εἰς τόσους ἄλλους, ἔλαβεν ἄδειαν ἀπὸ τῆς Μονῆς, ἣ ὁποία λίαν εὐχαρίστως παρεχωρήθη μετὰ τῆς συγκαταθέσεως μάλιστα αὐτῆς, ὅπως προμηθεύηται τὰ χρειώδη ἀπὸ τοῦ ἐν τῇ Χαβιανοχωρίῳ μεγαλεμπόρου Χαραλάμπου Πατρικιάδου, καὶ μετέβη εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ Ἀρυσίαν ἢ Ἀρυσίαν. Ἐκεῖ ἀφικόμενος ὁ ὁ μέγας τῆς μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου προϊστάμενος ἤρξατο ζῆν ὡς πρίγκηψ, κτίζειν μέγαρα καὶ ἀγοράζειν κτήματα καὶ προίκας τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἃς εἶχε πρότερον μετὰ πτωχῶν ἀλίστων συζεύξει ἐκ τῶν πολλῶν χιλιάδων λιρῶν τὰς ὁποίας εἶχεν ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἀποκομίσει.

Ἐν ἐνὶ τῶν μεγάρων τούτων κακῶς ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν τὴν νύκτα τῆς 5 Ἰανουαρίου 1913 εἰς ἡλικίαν μόλις 56 ἐτῶν δηλητηριασθεὶς ὑπὸ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐπὶ τῆς κλίνης αὐτοῦ κοιμώμενος, κατὰ τινὰς μὲν ἐξ ἀπροσεξίας, κατ' ἄλλους δὲ ἐξεπίτηδες, ἵνα εἴ: καὶ μόνος γένηται κληρονόμος τῆς μεγάλης αὐτοῦ περιουσίας, ἣν ὑπελόγιζον εἰς 20000 λιρῶν Ὀθωμανικῶν καὶ πλέον, καὶ ἀναντιρρήτως θά ἦτο τοσαύτη, ἀφ' αὐτοῦ φυγῶν συναπεκόμισε δώδεκα χιλιάδας λιρῶν κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὁμολογίαν, εἰ καὶ ἐκεῖνος ἐξ ἐργασίῃ ἐν τῇ Μονῇ πλέον τῶν 8 ἢ 9 ἐτῶν ὡς γραμματεὺς καὶ ἐπίτροπος καὶ ἐν ἔτος ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινότητι. Καὶ μόλα ταῦτα καὶ ἐκεῖνος κακῶς ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν νεώτατος ἐν τινι σταφιδῶνι, ὃν ἠγόρασε παρὰ τὴν Σμύρνην τυφλωθεὶς καὶ στερηθεὶς οὕτω τοῦ καλλιτέρου δώρου τοῦ Θεοῦ.

Ὁ Ἄνθιμος ἀποθανὼν κατέλιπεν εἰς τὸν Πατρικιάδην μέγα χρέος, ἐκ διαφόρων ὀφωνίων, ξυλίας, σιδηρῶν καὶ λοιπῶν χρειῶν, τὰ ὁποῖα ἀπέστειλεν αὐτῷ καθ' ἣν εἶχε λάβῃ παρὰ τῆς Μονῆς ἐντολήν, ἣ ὁποία καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὸ ἀγνοοῦσα ὅτι ἐποίησε τοσαύτην κατάχρησιν τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτῆς.

Δι' αὐτοὺς τοὺς λόγους οἱ προϊστάμενοι τῶν ἀγορευτικῶν Μονῶν μετὰ φανατισμοῦ καὶ δι' ἔλων τῶν μέσων ὑποστηρίζουσι τὴν ἀπὸ τῶν Πατριαρχειῶν ἀνεξαρτησίαν τῶν Μονῶν αὐτῶν φοβούμενοι τὸν ἐλεγχον.

24. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Τοὺς προειρημένους διδασκάλους διεδέχθη ἐν τῇ Σχολῇ ὁ Ἀθανάσιος μοναχὸς Βατοπεδινός, ὅστις ἀπὸ τοῦ 1889 ἐδίδαξε μόνος μέχρι τοῦ 1894, καὶ ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦ 1899 εἶχε βοηθὸν τὸν Κορηλίον μοναχὸν Λαυριώτην.

Ὁ Ἀθανάσιος κατὰ κόσμον Ἀστέριος Νικολάου ἐγεννήθη τῷ 1853 ἐν Κομοτηνῇ τῆς Θράκης ἐξ εὐσεβεστάτων γονέων, οἵτινες προσέδωκαν αὐτῷ ἐπιμελημένην Χριστιανικὴν ἀνατροφήν, ἣτις διέκρινεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν λοιπῶν Βατοπεδινῶν μοναχῶν καὶ ἐδίδαξαν αὐτὸν τὰ πρῶτα γράμματα, ὑπὸ θερμοῦ δὲ πόθου καὶ ζήλου διακαοῦς πρὸς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν ὀρμώμενος μετέβη εἰς ἄγιον Ὅρος καὶ ἐκοινοβίασεν ἐν τῇ Μ. Μ. τοῦ Βατοπεδίου τῷ 1865. Μετὰ δὲ ὀκτὼ ἐτῶν δοκιμὴν ἐκάρη μοναχὸς τῷ 1873 φοιτῶν ἄμα καὶ εἰς τὴν Σχολὴν τῆς Μονῆς, ἐν ἣ περσευασθῆ διὰ τὴν κατὰ Χάλκην, εἰς ἣν εἰσῆχθη τῷ 1877 καὶ ἀπὸ τῆς ὁποίας ἀπεφοίτησεν τῷ 1885, Μετὰ δὲ τετραετῇ διαμονῇ ἐν τῇ Μονῇ προήχθη εἰς προϊστάμενον τῷ 1889, ὅτε διορίσθη Σχολάρχης ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἐν ἣ ἐδίδαξε μέχρι τοῦ 1899 λίαν εὐδοκίμως καὶ καρποφόρως. Ὁ Ἀθανάσιος ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Σχολῇ ἦν πρότυπον ἠθικοῦ μαθητοῦ καὶ φρονίμου, ὡς καὶ ἐν τῇ Μονῇ, ἦν τιμιώτατος, χρηστότατος καὶ ἐπιμελέστατος. Ἐν τῇ Σχολῇ ἦν γνωστός ὑπὸ τὸ ὄνομα «Γέροντας» ἐπειδὴ πάντοτε ὡς Γέρον μεμεστωμένος ἐν ταῖς συναναστροφαῖς αὐτοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν μαθητῶν καὶ ὠμίλει καὶ συμπεριεφέρετο· οὐδέποτε ἔδωκε τὴν ἐλαχίστην ἀφορμὴν εἰς τὸν Διευθυντὴν ἵνα ἐπιπλήξῃ αὐτόν, ἐν ᾧ ὁσάκις ἐνητένιζε τὸν Ἄνθιμον πάντοτε θὰ ἐπετίθετο κατ' αὐτοῦ καὶ αἰείποτε ἔλεγεν αὐτῷ «Σὺ δ' Ἄνθιμος ποτὲ δὲν θὰ διορθωθῆς, μεγάλα κακὰ θὰ προξενήσῃς εἰς τὴν Μονὴν σου, ἐὰν δὲν διορθώσῃς τὸν χαρακτήρα σου» καὶ πράγματι προεφήτευσεν.

Τὸν ἀγαθώτατον Ἀθανάσιον ἀπέβλεπον τῆς Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου οἱ ἰθύντορες αὐτῆς Χρῦσανθος, Ἰάσων καὶ Ἄνθιμος ἀνευ οὐδενὸς λόγου, ἀνευ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς καὶ αἰτίας, εἰ μὴ ὅτι ἤθελον αὐτοὶ καὶ μόνοι ἵνα ἄρχωσιν ἐν αὐτῇ ὡσεὶ μὴ εἶχεν ἡ Μονὴ τοῦ Βατοπεδίου καὶ διὰ τὸν ἄκακον Ἀθανάσιον θέσιν καὶ ὀλίγον ἄρτον, καὶ ἔλαβεν αὐτὸν Σχολάρχην ὄντα ὑπὸ τὴν ἠθικὴν αὐτῆς προστασίαν ἢ ἱερὰ Μονὴ τῆς τοῦ Σίμωνος Πέτρας καὶ οὕτω κατώρθωσεν ἵνα διατηρήσῃ τὴν ἐν τῇ Σχολῇ θέσιν αὐτοῦ, διότι καὶ ἐκεῖθεν, ὡς συνήθως ἐν ἀγίῳ Ὅρει συμβαίνει, ἀπεπειράθησαν ἵνα ἐκδιώξωσιν αὐτόν, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθησαν εὐτυχῶς, διότι οἱ ἀντιπολιτευόμενοι τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου ἀντιπρόσωποι, εἰς οὓς προστεθήτην ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Ἀθανασίου καὶ τινες ἕτεροι ὑπεστήριξαν αὐτόν ἐκθύμως καὶ οὕτως ἐκρατήθη ἐν τῇ θέσει τοῦ Σχολάρχου.

Βραδύτερον ὁμοίως ὅτε ὁ Ἄνθιμος ἐκυριάρχει τοῦ Βατοπεδίου διὰ

9. Γέροντας Ἀθανάσιος Βατοπεδινός.

τῶν βοπαλοφόρων προσέλαβεν αὐθις εἰς τὴν Μονὴν τὸν πρῶτον Ἀθανάσιον ταῖς πρακλήσεσι τῶν ἐξωθεν φίλων αὐτοῦ καὶ δὴ ἀντιπροσώπων, ἵνα ἐχθῆ αὐτοὺς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν τῷ ζητήματι τοῦ Χρυσάνθου, ἅτε θεωρῶν τὸν Ἀθανάσιον καὶ ὄλως ἀκίνδυνον εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτοῦ, ὡς καὶ ἦν, ἐπειδὴ ἔμως μετ' οὐ πολὺ περιτλήθην εἰς ἐριδὸς σπουδαίας ὃ Ἀνθίμος μετὰ τῶν ἐν τῇ Μονῇ φίλων τοῦ Ἀθανασίου κακίζόντων τὴν πολιτικὴν τοῦ Ἀνθίμου, τείνουσαν εἰς τὸν ἐκρωσσισμὸν τῆς Μονῆς καὶ τοῦ τόπου, ὡς ἐκ τῆς περὶ τῆς ἀρξαμένης ἀνεγείρεσθαι ἐν τῇ Σκῆτῃ τοῦ Σεργίου ἀσυνήθων κτιρίων καὶ τῆς ἐγκαταστάσεως πρὸ τῶν θυρῶν τῆς Μονῆς πλείστων Ρώσων μοναχῶν ἀντὶ 5-6, οἵτινες πρότερον ἔμενον ὅτε ἤρχετο τὸ ἱστοφόρον αὐτῶν καὶ ἐκόμιζεν ἐκ Ρωσσίας τὰς τροφὰς τῆς Σκῆτης καὶ εἶτα ἀνεχώρουν, ἐθεώρησε καλὸν ἵνα ἀπομακρύνῃ ἐκ τῆς Μονῆς τὸν ὡς ἀργηγὸν θεωρηθέντα τῆς ἀρξαμένης ἀντιπολιτεύσεως Ἀθανάσιον ἐκ φόβου μὴ συνεννοούμενος οὗτος μετὰ τῶν φίλων αὐτοῦ τούτων καὶ τῶν λοιπῶν ἐν Καρναῖς ἐθνικοφρόνων ἀντιπροσώπων τῶν ἄλλων Μονῶν παράσχω πρᾶγματα εἰς τὴν ἀτάσθαλον καὶ ἀντεθνικὴν πορείαν, ἣν εἶχε διαχαράξει, καὶ ἔστειλεν αὐτὸν εἰς τὸ ἐν Θάσῳ μετόχιον τῆς Μονῆς ὑπερῶριον χορηγῶν αὐτῷ εὐτυχῶς ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Μονῆς 50 λίρας ἐτησίως πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ, ἐνθα καὶ ἀνεπυῦθη ἐν Κυρίῳ τῷ 1912 εἰς ἡλικίαν 59 ἔτων χωρὶς οὐδὲν νὰ καταλίπη πνευματικὸν ἔργον καὶ οὗτος, εἰ καὶ τὸν κάλαμον ἐχειρίζετο καλῶς, καὶ ὡς Σχολάρχης διέπρεψε.

25. ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΛΑΥΡΙΩΤΗΣ

Μετὰ τοῦ Ἀθανασίου Βιτοπεδινοῦ συνειργάσθη ἀπὸ τοῦ 1894 μέχρι τοῦ 1899, ὡς βοήθης, ὁ **Κορνῆλιος μοναχὸς Λαυριώτης**, καὶ ἀπὸ τοῦ 1899 μέχρι τοῦ 1900 μετὰ τοῦ **πρώτου Καρπάθου καὶ Κάσου Νείλου**, τῷ 1900—1901 ἔμεινε μόνος καὶ τῷ 1901—1902 ἦν βοηθὸς τοῦ **ιεροδιακόνου Χριστοφόρου Ἰβηρίτου**.

Ὁ Κορνῆλιος ἐγεννήθη ἐν τῷ Νεοχωρίῳ τῶν Δαρδανελλίων.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθε καὶ οὗτος ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ. Εἶτα εὐρῶν αὐτὸν, ἄγνωστον πῶς, ὁ προηγούμενος Δωρόθεος Λαυριώτης, πιθανῶς ἐν Σύμνῃ, ἔλαβεν αὐτὸν ὡς ὑποπαικτικόν, καὶ ὡς τοιοῦτος διήκουσε τὴ Γυμνασιακὰ μαθήματα ἐν τῇ Εὐδαγγελικῇ Σχολῇ. Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ἐκάρη καὶ μοναχός. Μετὰ τὸ πέρας τῶν σπουδῶν αὐτοῦ

μετάβη εις την Μονήν αὐτοῦ καὶ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1894 διωρισθῆς βοηθὸς δεδασκαλὸς ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ ἀντὶ 10 δέκα λιρῶν ὀθωμανικῶν, διότι τοιαύτη ἦν καὶ ἡ ἀξία αὐτοῦ, ἐτησίως, ἀναγνώστα. Διετέλεσε δὲ τοιοῦτος μέχρι τῆς 1 Ἰουνίου 1902, ὅτε, δι' ἄλλειψιν λόγιων ἐν ἀγίῳ Ὄρει, καὶ δὴ προσκειμένων τῷ ἰσχύοντι τότε κόμματι τῆς Λαύρας, διωρισθῆ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Κοινότητος ὀνόματι, πράγματι δὲ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Λαύρας προηγούμενος Χρυσόστομος.

Διετέλεσε δὲ τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1907. Ἀπὸ τῆς γραμματείας τοῦ ἀνθρώπου τούτου, προστιθεμένου πάντοτε εἰς τὸ ἰσχύον κόμμα καὶ οὐδεμίαν γνώμην ἰδίαν καὶ σκέψιν ἔχοντος, οὐδὲ διαφερομένου περὶ τινος, εἰμὴ μόνον περὶ τοῦ τρώγειν καὶ πίνειν Λουκουλλείως καὶ κατέχειν θεοὺς οἰανδήποτε, ἔπαυσε καὶ ἡ μεταγραφὴ τῆς ληψοδοσίας τῆς ἐπιστασίας, ἀπὸ τῶν καθημερινῶν βιβλίων εἰς τὸν γενικὸν κώδικα, ἢ καταχώρησις ἐν ἰδίῳ βιβλίῳ περιληπτικῶς τῶν εἰσερχομένων ἐγγράφων καὶ ἡ ἐξέλεξις τῶν ληψοδοτικῶν βιβλίων τῆς ἐπιστασίας, διότι ἐν τῷ σωματείῳ τούτῳ ὁ ἀρχιγραμματεὺς εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ὑποδεικνύει τὰ πάντα εἰς τε τὴν Κοινότητα καὶ τὴν ἐπιστάσιν, ἐὰν ἔχη ζῶν ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἐπίγνωσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, καὶ ἐνδιαφέρον περὶ τῶν συμφερόντων καὶ τοῦ γοήτρου τῶν σωματείων τούτων, ἐπειδὴ οἱ ἀποτελοῦντες αὐτά, μὴ ἔχοντες ἰδέαν περὶ ἀκριβοῦς ἐκτελέσεως τοῦ καθήκοντος, ἀδιαφοροῦσι πανταλῶς οἱ μὲν ἐκ συμφέροντος ἀμέσου, οἱ δὲ ἐκ συμπαθείας καὶ ἀλληλεγγύης καὶ οἱ ἄλλοι ἐξ ἄλλων παρεμφερῶν λόγων. Ἐν γένει δὲ τὸ γραφεῖον τῆς Κοινότητος ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης ἐπαθε παντελῆ παραλυσίαν, ἢ ὅποια ἐστὶ καὶ νῦν ἐξαιρουμένη, εἰ καὶ πολλάκις αὕτη ὑπεδείχθη ὑπὸ τοῦ γράφοντος τὰς γραμμὰς ταύτας εἰς τὴν Κοινότητα κατὰ τε τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην αὐτοῦ περίοδον, καὶ θὰ ἐξαιρουμένη ἐπ' ἀδελφείαν, διότι διὰ τὴν ἀναπλήρωσιν τῶν κενῶν ἀπαιτεῖται ἰδιαιτέρος γραμματεὺς, ἐπειδὴ οἱ ὑπάρχοντες δύο δὲν ἐπαρκοῦσιν οὐδὲ διὰ τὴν τρέχουσαν ὑπηρεσίαν, καὶ μάλιστα, ἔστιν ὁ πρῶτος ἄλλειψει ἐπιστημόνων, λαμβάνηται ἐκ τοῦ σωροῦ τῶν καλογῆρων, καὶ αὕτη ἡ τρέχουσα ὑπηρεσία οὐ μόνον χωλαίνει, ἀλλὰ καὶ ἀνταξία τοῦ σωματείου αὐτοῦ δὲν εἶναι σήμερον μάλιστα, ὅτε πολὺ συχνὰ ἀλληλογραφεῖ μετὰ τῆς Γενικῆς Διοικήσεως Μακεδονίας καὶ τῶν ὑπουργείων καὶ ἀναπτύσσει πολὺ σπουδαία καὶ ἐπίσημα πολλάκις ζητήματα. Ὁ Κορηῖος διετέλεσε πολλὰ ἔτη γραμματεὺς τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ἐπειδὴ διὰ τῆς ραδιουργίας κατώρθωσεν ἕνα μὲν λόγιον—Εὐλόγιον—να ἐκδιώξῃ

τῆς Μονῆς, καὶ ἓνα, τὸν καὶ μόνον ὑπολειφθέντα, νὰ καταστήσῃ ἀπο-
συνάγωγον, τὸν ἱατρὸν Σπυρίδωνα.

Ἐξεμέτρησε δὲ τὸ ζῆν τῷ 1925 παθὼν ἐξ ὕδρωπος.

26. ΠΡΩΗΝ ΚΑΡΠΑΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΣΟΥ ΝΕΙΛΟΣ

Τὸν Ἀθανάσιον Βατοπεδινὸν διεδέχθη ἐν τῇ Σχολαρχίᾳ τῷ 1899
—1900 ὁ **Σεβ. Μητροπολίτης πρῶην Καρπάθου καὶ Κάσου Νεί-
λος** κατὰ κόσμον Νικήτας ἐπὶ ἐν μόνον ἔτος διδάξας ἐν αὐτῇ, ἐπανα-
διορίσθη δὲ ἐπὶ δύο ἔτη τῷ 1908—1910, ὅτε καὶ πάλιν δὲν ὑπῆρχε
λόγιος ἀγιορείτης, ἵνα καταλάβῃ τὴν θέσιν τούτην. Ὁ ἐν λόγῳ Νική-
τας ἐγεννήθη ἐν Πικλί τοῦ Δήμου Τεγέας Νομοῦ Ἀρκαδίας τῷ 1836
ἐκ γονέων πάνυ εὐσεβῶν καὶ εὐλαβῶν, εὐυπολήπτων καίπως εὐκα-
ταστάτων Κωνσταντίνου Σμυρνωτοπούλου καὶ Παναγιώτας, ἐξ ὧν ἐγεν-
νήθησαν καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ἀθανάσιος, Διαμαντῆς, Παναγιώτης
καὶ Ἑλένη.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ ἐν ᾧ καὶ τὸν βου-
κόλον μετῆλθεν. Εἶτα ἠκολούθησε τῷ ἐν Ἀθήναις ἐγκατασταθέντι
ἀδελφῷ αὐτοῦ Διαμαντῇ. Ἐκεῖνος δὲ βλέπων τὴν κλίσιν ἣν εἶχε πρὸς
τὸ ἱερατικὸν στάδιον εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς τὴν Ριζάρειον Σχολήν, ἣν δὲν
ἐπεράτωσε, διότι ἐν τῇ παιδικῇ αὐτοῦ ἡλικίᾳ ὑπὸ ἀκαταβλήτου ζήλου
πρὸς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν τρωθεὶς ἐγκατέλειψε καὶ Σχολήν καὶ
γονεῖς καὶ ἀδελφούς καὶ συγγενεὶς καὶ πατρίδα καὶ μετέβη εἰς ἅγιον
Ὅρος ἔχων ἡλικίαν ὑπὲρ τὰ εἴκοσιν ἔτη. Ἐκεῖ μεταβὰς ἐκοινοβίασεν
ἐν τῇ τοῦ Κουτλουμουσίου ἱερᾷ Μονῇ, ἣν ἐποίμαιναν ὁ πολὺς καὶ σε-
βάσιμος καὶ φιλόπατρις Ἰωάσαφ ἱερομόναχος ὁ Βυζάντιος, καὶ ἐν αὐτῇ
ἐκάθη μοναχὸς μεγαλόσχημος μετὰ τὴν νόμιμον δοκιμὴν μετονομασθεὶς
Νεῖλος καὶ εἶτα προεχειρίσθη εἰς διάκονον καὶ πρεσβύτερον. Ἀλλὰ
κατὰ τὰ Ἀμφιλοχιακά, καθ' ἃ ὁ ἐπάρατος οὗτος Ἀμφιλόχιος, ὁ μετὰ
ταῦτα ἐνεργεῖα Ρωσικῇ Πηλουσίου γενόμενος Μητροπολίτης, βία καὶ
Ῥωσικῇ χρυσίῳ διὰ τῆς Κοινοτήτος εἰς Ἠγούμενον τῆς Μονῆς ταύτης
προαχθεὶς τὸν ἐκρωσσισμὸν καὶ ταύτης ἐπέδωκε κατὰ τὸ 1860, ἀνε-
χώρησεν ἐκ τῆς Μονῆς ὁ Νεῖλος ἐκουσίως ἄγων τὸ εἰκοστὸν ἕκτον ἔτος
τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ μετέβη εἰς Ἐφεσον, ἔνθα προσεκολλήθη τῷ
Σεβ. Μητροπολίτῃ αὐτῆς ἀειμνήστῳ Ἀγαθαγγέλῳ, ὅστις εἰσήγαγεν
αὐτὸν, ἐπιθυμοῦντα τὴν ἀνάπτυξιν καὶ προαγωγὴν αὐτοῦ, εἰς τὴν κατὰ
Χάλακην Θεολογικὴν Σχολήν, ἣν ἀποπερατώσας ἐπανῆλθεν εἰς τὸν

οκάνδαλον, ἀλλὰ καὶ ἵνα κατὰ τὰ εἰωθότα εὐχηθῆ τοῖς εορτάζουσι καὶ τοῖς συνδαιτυμόσιν. Ὁ τοιοῦτος αὐτοῦ βίος καὶ ἡ ἐν γένει σκληραγωγία εἶχε παρεξηγηθῆ ἐν ἀγίῳ Ὅρει οὕτως, ὥστε ἐπιστεύετο γενικῶς, ὅτι ἔζη τὸν βίον αὐτὸν φιλαργυρίας ἕνεκα, ἀπεδείχθη ὁμως ἐκ τῶν μεγάλων δωρεῶν, ἃς ζῶν ἐδωρήσατο, ὅτι εἰργάζετο αὐτὸς οὐχὶ δι' ἑαυτὸν, ὡς πράττουσιν οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ, οἵτινες καταλείπουσι μεγάλα ποσὰ εἰς τοὺς οἰκείους αὐτῶν καὶ τὰς ἀνεψιάς, διότι δὲν δύνανται ἵνα παραλάβωσιν αὐτὰ μεθ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ διὰ τὸν πλησίον. Διὸ καὶ ὅτε ἔμαθεν, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1897 κατεστράφησαν αἱ Ἐκκλησίαι τῆς Θεσσαλίας, μόνος αὐτὸς ἐκ τῶν ζαπλοῦτων ἀρχιερέων καὶ ἄλλων κληρικῶν ἔσπευσε καὶ ἠγόρασεν 60 ἱερατικὰς στολὰς καὶ ἄλλα ἄμφια καὶ σκεύη, ἄλλα δὲ ἐζήτησεν ἐκ τῶν Κελλιωτῶν καὶ διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν κόψας καὶ βράψας πάσας ταύτας, διότι ἐκ νεότητος εἶχε μάθῃ τὴν ῥαπτικὴν, μετεκόμισεν ὁ ἴδιος εἰς Θεσσαλίαν καὶ διένειμεν αὐτὰς εἰς τὰς ἐκεῖ Ἐκκλησίας.

Πλὴν δὲ τούτων βραχύτερον μετέβη εἰς τὸ χωρίον αὐτοῦ καὶ ἀγοράσας οἰκόπεδον ἠκοδόμησε Σχολεῖον δημοτικόν, δι' ὅπερ ἐδαπάνησε πλείονας τῶν 7000 δραχμῶν προπολεμικῶν καὶ ἑτέρας 6000 εἰς ἀγορὰν τῆς οἰκίας τοῦ βουλευτοῦ Ἀρκαδίας Χρήστου Χρηστοπούλου, ἐν ἣ ἀποκατέστησε τὸ Σχολαρχεῖον.

Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ Σχολαρχείου ἐγράφη ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή.

«Τὴν οἰκίαν ταύτην ἠγόρασεν ὁ σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Νεῖλος Σμυρνωτόπουλος Τεγεάτης, ἐδωρήσατο τῇ Κυβερνήσει πρὸς χρῆσιν Ἑλληνικοῦ Σχολείου 1904», ἐπὶ δὲ τοῦ δημοτικοῦ ἡ ἑξῆς. «Ἡ Σχολὴ αὕτη ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Νείλου Σμυρνωτοπούλου ὠνομάσθη Νεῖλιον· ἐδωρήθη τῇ γενετείρῃ αὐτοῦ πατρίδι Πιαλί Τεγεάτῃ 1907». ἠγόρασε δὲ καὶ οἰκόπεδον ἐν τῷ χωρίῳ, ἐνθα ἰδρύθη ἀρχαιολογικὸν Μοσεῖον. Εἰς τιμὴν αὐτοῦ μεσημβρινῶς τοῦ Σχολαρχείου αἱ Τεγεᾶται ἔστησαν τὴν προτομὴν αὐτοῦ. Ἐπροικοδότησε δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ χωρίου αὐτοῦ καὶ ἄλλους ναοὺς δι' ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων καὶ δι' ἑνὸς ἐπιταφίου. Διὰ τὰς δωρεὰς αὐτοῦ ταύτας, ἀποβλεπούσας κυρίως εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τῆς ἰδίας αὐτοῦ πατρίδος ἢ Κυβέρνησις ἢ Ἑλληνικὴ ἀπένειμεν αὐτῷ τὸν Σταυρὸν τοῦ Σωτῆρος, καὶ δικαίως.

Εἰς αὐτὰς καὶ μόνας τὰς δωρεὰς δὲν ἠρκέσθη, ἀλλὰ μετέβη καὶ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐδωρήσατο εἰς τὴν γαλουχήσασαν αὐτὸν καὶ τῷ γάλακτι τῆς πίστεως ποτίσασαν καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀναπτύξασαν καὶ τὴν καρδίαν μορφώσασαν Ἱερὰν Θεολογικὴν Σχολὴν διακοσίας λίρας

αὐτῆς ναόν. Προτραπείς δὲ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Χαρίτωνος τοῦ Κουτλουμουσιανοῦ καὶ ὑπ' ἐμοῦ, ὅπως μένη ἐν ἀγίῳ Ὄρει, ἐνθα μέγιστον ἀπήλαυε σεβασμοῦ, τιμῆς καὶ ὑπολήψεως οὐ μόνον, διότι ἦν πρότυπον ἀσκητοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς ἐθνικὰς δωρεάς, ἀπεποιήθη εἰπὼν ἐν πεποιθήσει, ὅτι πορεύεται εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἵνα μετὰ τοῦ τιμίου Σταυροῦ ὑποδεχθῆ τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα καὶ λειτουργήσῃ ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῆς ἀγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας, καὶ ὄντως θὰ ἤξιούτο, ἐὰν οἱ βασιλικοὶ δὲν ἀνέκοπτον δι' αἰῶνας, τίς οἶδε πόσους, τὸ μέγα τοῦ Βενιζέλου ἔργον. Ἦγε τότε τὸ 79 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ εἶχε σφριγώσας ἔτι τὰς τε σωματικὰς καὶ τὰς πνευματικὰς δυνάμεις.

Ποῦ ἐν Κυρίῳ ἐκαιμήθη ἄγνωστον ἐμοί, τινὲς λέγουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἄλλοι δὲ ἐν Σμύρνῃ, εἰς ἣν μετέβη μετὰ τὴν κατάληψιν αὐτῆς ὑπὸ τοῦ στρατοῦ ἡμῶν.

Ἡ θέσις τοῦ Σχολάρχου εἶχε μείνει κενὴ τῷ 1900, ὡς καὶ ἄλλοτε, καθὼς καὶ ἡ τοῦ βοηθοῦ πλέον ἢ δεκάκις ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Σχολῆς ἐν Καρυαῖς μέχρι τοῦ 1916, καθ' ὃ ἔτος λήγουσιν αἱ ἔρευναι ἡμῶν.

27. ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΙΒΗΡΙΤΗΣ

Τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου κατέλαβεν ὁ *Χριστοφόρος Ἰβηρίτης Ἱεροδιάκονος* τῷ 1901—1903.

Ὁ Χριστοφόρος ἐγεννήθη ἐν τῇ κωμοπόλει Καρυαῖ τῆς νήσου Λευκάδος τῇ 1 Ἰανουαρίου 1864, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 612 μητρώου ἀρρένων τοῦ Δήμου Καρυαῖς, ἐκ γονέων εὐσεβεστάτων, ἐντιμοτάτων, ἐναρετωτάτων, καὶ τὰ πρῶτα ἐν τῇ κωμοπόλει ταύτῃ φερόντων καὶ πολλῆς καὶ μεγάλης ὑπολήψεως ἀπολαύοντων οὐ μόνον ὑπὸ τῶν συνεγχωρίων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων ἐκ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐκ τῆς πρωτευούσης τῆς νήσου. Ἀντωνίου, υἱοῦ Εὐσταθίου καὶ Αἰκατερίνης, καὶ Ἀκριβῆς, τὸ γένος Κωνσταντίνου Κατωπόδη καὶ Μαρίας ἢ Μαριγοῦς, ὀνομασθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀναδόχου αὐτοῦ Ἐπαμεινώνδα Σταματοπούλου Χρήστος.

Εἶχε δὲ ἔτι τρεῖς ἀδελφοὺς, Ἄγγελον, Ἰωάννην καὶ Θωμᾶν καὶ πέντε ἀδελφάς, Πάτραν, Οὐρανίαν, Χρυσούλαν, Ἀλεξάνδραν καὶ Σωσάνναν. Ἀποκατεστάθησαν δὲ πάντες καὶ πᾶσαι πάνυ καλῶς ἐν τῇ πατρίδι ὑπὸ τῶν γονέων αὐτῶν, πλην τοῦ Ἰωάννου ἀποθανόντος ἀγᾶμου εἴκοσι περίπου ἔτων.

Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῷ δημοτικῷ Σχολείῳ τῆς κωμο-

πόλεως αὐτοῦ, ἐπεράτωσε δὲ καὶ τὸ ἐν τῇ πρωτευούσῃ τῆς νήσου Σχο-
λαρχεῖον, καὶ εἶτα, ὡς πρωτότοκος υἱὸς ἠκολούθησε τῇ πατρὶ αὐτοῦ,
ἔχοντι ἀνάγκην αὐτοῦ, εἰς τὰς γεωργικὰς ἐργασίας παρὰ τὰς παρο-
τρύνσεις τοῦ πρὸς μητρὸς θεοῦ αὐτοῦ Πέτρου Κατωπόδη διδασκάλου
τὸ πρῶτον καὶ εἶτα ἱατροῦ καὶ δικηγόρου, ὅπως ἀποπερατώσῃ καὶ τὸ
Γυμνάσιον.

Ποθῶν ἔμως παιδιόθεν τὸν μονήρη βίον, εἰ καὶ ὡς ἐκ τοῦ χαρα-
κτῆρος αὐτοῦ ἔδει ἵνα ἀκολουθήσῃ τῇ στρατιωτικῇ σταδίῳ, μετέβη
εἰς ἄγιον Ὅρος δεκαεπταέτης τὴν ἡλικίαν μετὰ τοῦ πρὸς πατρὸς θεοῦ
αὐτοῦ Δωροθέου μοναχοῦ Κουτλουμουσιανοῦ, ὅστις καὶ προσωρινῶς
ἐγκατέστησεν αὐτὸν ἐν τῇ ἐν Καρυαῖς Χελανδαρινῇ Κελλίῳ «Ὁ ἅγιος
Ἰγνάτιος», κατεχομένῃ τότε ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν Θεοδούλου
Ἰγνάτιος, κατὰ τὸ ἐκ Πρεβέζης καὶ Βενεδίκτου ἐκ Βαφκερῆς τῆς Λευκάδος, κατὰ τὸ
πρῶτον δεκαήμερον τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου τοῦ 1881, τῇ δὲ 25 Σεπτεμ-
βρίου τοῦ 1882 παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων μο-
ναχὸν ἀειδίμον Κύριλλον μοναχόν, τὸν ἐκ τοῦ χωρίου Σπαθὶ τῆς
Κεφαλληνίας ὀρμώμενον, ἀνδρα εὐσεβέστατον, χρηστότατον, ἱε-
ροπρεπέστατον, ὑπεράγαυον πατριώτην καὶ θερμότατον ζηλωτὴν τῶν πα-
τρικῶν ἱερῶν παραδόσεων, καὶ πρόμαχον σθεναρὸν τῶν ἐθνικῶν ἡμῶν
δικαίων ἐν τῇ ἀκροπόλει ταύτῃ τοῦ τε χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ ἑλλη-
νισμοῦ, ἅτινα οἱ ἀπὸ τοῦ Βορρᾶ δίκην πειναλέων λύκων κατελθόντες ἐ-
πιβουλεύονται καὶ νῦν ἀρπάσσει δι' ὄλων τῶν ἀθμετίων μέσων ἀπο-
πειρῶνται.

*
*
*

Ὁ ἀείμνηστος καὶ ἀξιοσέβαστος ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐγεννήθη περὶ τὸ
1839 ἢ 40 ἔτος ἐκ γονέων εὐσεβεστάτων καὶ τιμιωτάτων Σταμάτη
Σπαθῆ καὶ Γζώγιας. Ἄγων δὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ
μετέβη εἰς ἄγιον Ὅρος καὶ ἐκοινοβίασεν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Κουτλουμου-
σιανοῦ τῷ 1859 ἢ 60, ὅτε καὶ πρῶτος αὐτός, ὡς Ἰόνιος πολίτης, ὕψωσε
τὴν Ἀγγλικὴν σημαίαν ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς Μονῆς, ὅτε βία καὶ δυ-
ναστεία ἢ Κοινότης τοῦ ἁγίου Ὁρους δωροδοκηθεῖσα ἐζήτηι τὴν κα-
θαίρεσιν τοῦ κανονικοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ταύτης Ἰωάσαφ τοῦ
Βυζαντινοῦ καὶ τὴν ἀνάρρησιν εἰς τὸν ἡγουμενικὸν θρόνον παρὰ τὴν
θέλησιν τῆς ἀδελφότητος τοῦ παρὰ τῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας ὑποδει-
χθέντος κατηραμένου Ἀμφιλοχίου, ἀδελφοῦ τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου
Παντελεήμονος ὄντος καὶ μετὰ ταῦτα ἐνεργεῖα Ῥωσικῆς Μητροπολίτου

Πηλουσίου γενομένου, ἵνα δι' αὐτοῦ ἐκρωσσοῦσθῃ καὶ ἡ Μονὴ αὕτη καθ' ὃν τρόπον εἶχεν ἐκρωσσοῦσθῃ καὶ ἡ τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος. Εὐτυχῶς οἱ ἐν αὐτῇ μονάζοντες Ἰόνιοι πολῖται καὶ ἰδίᾳ ὁ ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος καὶ ὁ μοναχὸς Ἀνατόλιος οἱ Λευκάδιοι μετὰ καὶ τοῦ Ἡπειρώτου Χαρίτωνος καὶ τοῦ κανονικοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς Ἰωάσαφ, δι' οὓς ἔλαβον διαβατήρια Ἀγγλικά, ἔχοντες ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ τὴν ἀδελφότητα πάσαν εὐτυχῶς, ἔσωσαν τὴν Μονὴν ἐκ βεβαίου ἐκρωσσοῦσμοῦ διὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀγγλικῆς Πρεσβείας, τοῦ ἐν Θεσσαλονικίᾳ Προξενείου καὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Μετὰ ταῦτα ὁ Ἠλίας Σ. Σπαθῆς μετέβη εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων παρὰ τῷ θείῳ αὐτοῦ προηγουμένῳ Ἀθανασίῳ, ὅστις ἔκτειρεν αὐτὸν μοναχὸν μετονομάσας Κύριλλον καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τῷ 1869, ὅτε προαχθεὶς εἰς ἀρχιμανδρίτην ἀπεστάλη εἰς Μόσχαν διευθυντῆς τοῦ ἐκεῖ μετοχίου τῆς Μονῆς καὶ παρέμεινε δέκα περίπου ἔτη. Ὁ μέγας οὗτος πατριώτης, εἰ καὶ ἦν ὄλως ἄμοιρος παιδείας, ἐν τούτοις ἦν φιλομουσάτατος, διότι καὶ αὐτὸν τοῦτον τὸν Χριστοφόρον συνετήρησεν ἐν τῇ κατὰ Χάλκην Θεολογικῇ Σχολῇ τρία ἔτη εἰσαγαγὼν αὐτὸν εἰς ταύτην τῷ 1885, ἀφ' οὗ ἔκτειρεν αὐτὸν μοναχὸν τὴν Μ. Τεσσαρακοστὴν τοῦ 1884 καὶ προήγαγεν εἰς διάκονον τῇ 17 Ἰανουαρίου 1885, προχειρισθέντα ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου ἐπισκόπου πρῶην Περιστερᾶς κυροῦ Παρθενίου, καὶ εἶτα τῇ διαβολῇ καὶ βραδουργίᾳ τῶν Ἰβηριτῶν προΐσταμένων, μὴ ἀνεχομένων οὐδὲ τὴν παρουσίαν λογίων κληρικῶν ἐν τῇ Μονῇ, ἐγκατέλειψεν αὐτὸν εὐρῶν ὡς ἀφορμὴν τὴν ἐκ κερατίτιδος πάθησιν τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ. Ἄντ' αὐτοῦ ἔστειλεν εἰς τὴν Σχολὴν ταύτην τὸν ἐκ Χορτιάτη τῆς Μακεδονίας Ἰωακείμ μοναχὸν Ἰβηρίτην, ὃν καὶ διετήρησε μέχρις ἀποπερατώσεως τῶν σπουδῶν αὐτοῦ, ἐπειδὴ εἶχε καὶ τὴν ὑποστήριξιν Μακεδόνων τινῶν προΐσταμένων καὶ ἐνὸς Χίου καὶ ἐνὸς Κυθωνιέως, οὐχ ἦττον αἰδέως ὁ Χριστοφόρος θέλει εὐγνωμονεῖ αὐτῷ, ἐπειδὴ αὐτὸς ἔβηκε τὰ θέμεθλα τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἠθικῆς μορφώσεως καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ πατριωτισμοῦ αὐτὸς ὑπεδαύλισε καὶ ἐκαλλιέργησε.

Τοιαῦτα ἐθνικὰ αἰσθήματα εἶχεν ὁ Κύριλλος, ὥστε οὐδὲ νὰ βλέπῃ ῥώσους ἐν τῇ Μονῇ ἠδύνατο, εἰ καὶ ἐν Ῥωσίᾳ διέμεινε δέκα περίπου ἔτη, διότι ἐφοβεῖτο μὴ διαφθείρωσι τοὺς προΐσταμένους τῆς Μονῆς, ὅπερ καὶ σὺνηθες ἐν ἀγίῳ Ὄρει, διὰ τῆς δωροδοκίας, καὶ ἐνδῶσσωσιν εἰς τὰς ἀτελευτήτους καὶ παραλόγους ἀπαιτήσεις αὐτῶν ἐπὶ τῆς Μονῆς

και του Κελλίου του αγίου Ἰωάννου του Θεολόγου, τὸ δὲ και διότι ἐ-
γνώριζεν, ὡς πολλάκις εἰς πάντας ἔλεγε, τὴν ἠθικὴν αὐτῶν ἐξαχρείω-
σιν και διαφθοράν. Διὸ και ποτε Ῥώσσον μοναχόν, τὸν Κοζάκον λε-
γόμενον, θελήσαντα ἵνα δωροδοκῆσθαι αὐτὸν και ἔχῃ τὴν ψήφον αὐτοῦ
ὑπὲρ ἐαυτοῦ, ἐν τινι ζητήματι Κελλιωτικῷ διὰ τῆς προσφορᾶς μιᾶς
ἱερατικῆς στολῆς και μιᾶς διακονικῆς, ἐξέβαλεν αὐτὸν κακῶς τῶν
δωματίων αὐτοῦ.

Ὁ ἔνθους και ὀξύρους και τὰ μάλιστα φιλόπατρις οὗτος μοναχὸς εἶ-
ναι ἐκεῖνος, ὅστις πάντοτε ἀντέδρα κατὰ τῶν Ῥωσικῶν ἐνεργειῶν, τῶν
εἰς τὴν κατάληψιν και τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων και εἰς τὴν μετατροπὴν
τοῦ Κελλίου τοῦ αγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εἰς Ἰβηρικὴν Ῥω-
σικὴν Σκήτην τεινουσῶν, ἔχων πάντοτε και τὴν ἀδελφότητα τῆς Μο-
νῆς ὑπὲρ ἑαυτοῦ ἐν τοῖς ζητήμασι τούτοις και κατὰ τῶν προϊσταμένων
ἐκείνων, ὅτινες εἰς τὸ ἐν Μόσχᾳ μετόχιον ἀποβλέποντες ἦσαν πάντοτε
ἐνδοτικοὶ εἰς τὰς ἀξιώσεις τῶν Ῥώσσων, διότι ἄλλως και ἐκλεγόμενοι
ὑπὸ τῆς Μονῆς, ὡς ἠγοῦμενοι τοῦ ἐκεῖ μετοχίου, δὲν ἐνεκρίνοντο ὑπὸ
τῆς Ῥωσικῆς Πρεσβείας και δὲν θὰ μετέβαινον εἰς Μόσχαν.

Ἄνευ τοῦ Κυρίλλου, παιδαγωγῆσαντος διὰ τοῦ παραδείγματος
αὐτοῦ και τοῦ ἐνθουσιώδους βίου τὴν Ἰβηρικὴν ἀδελφότητα κατὰ τῶν
Ῥωσικῶν ἀξιώσεων, ἡ Μονὴ τῶν Ἰβήρων ἴσως θὰ ἦτο Ῥωσικὴ και
ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς θὰ εἶχε πλείονας Ῥώσσους μοναχοὺς, και πολὺ
ἐν τοῖς ὅροις αὐτῆς θὰ εἶχε ἀνευ οὐδενὸς λό-
μεγαλείτερα Ῥωσικὰ Κελλία, ἂν κρίνωμεν ἐκ τῶν ἀνευ οὐδενὸς λό-
γου γενομένων παραχωρήσεων, ἃς αὐτὴ ἐποίησατο εἰς τινὰ Ῥώσσον
Κελλιῶτην τῇ ἐπεμβάσει τοῦ Ἐδουάρδου Δίτς, κατὰ τὴν Ῥωσσογαλ-
λικὴν κατοχὴν τοῦ αγίου Ὄρους. Ὁ ἀληθὴς οὗτος μοναχός, ὅστις ἐν τῇ
ἀπλότῃ αὐτοῦ και τῇ ἀφελείᾳ και μετὰ τοῦ Πρεσβευτοῦ Νελίδωφ και
τοῦ Προξένου Ἰλαριώνωφ και ἄλλων Ῥώσσων ὑπαλλήλων πολλάκις
διεφιλονίκησε, κατηγορηματικῶς ἐδήλωσεν ἐν τινι συνεδρίᾳ τῶν προϊ-
σταμένων τῆς Μονῆς, ἐν ἣ παρευρίσκετο και ὁ Νελίδωφ και ἡξίου
σταμένων τῆς Μονῆς, ἐν ἣ παρευρίσκετο και ὁ Νελίδωφ και ἡξίου
δπως ἡ Μονὴ δεχθῆ ὀλίγους Ῥώσσους μοναχοὺς ἐν ἑαυτῇ, και τὸ Κελ-
λίον τοῦ Θεολόγου μετατρέψῃ εἰς Ῥωσικὴν Σκήτην, ὅτι «ἡ Μονὴ τῶν
Ἰβήρων προτιμᾷ νὰ χάσῃ τὰ ἐν Μόσχᾳ και Ἰβηρίᾳ μετόχια αὐτῆς,
ἂν καταδεχθῆ ἡ μεγάλη Ῥωσσία νὰ καταλάβῃ αὐτά, παρὰ νὰ χάσῃ
ὀλόκληρον τὴν Μονὴν και τὰς κτήσεις αὐτῆς ὅπως ἔχασε και τὴν
Μονὴν τοῦ αγίου Παντελεήμονος διὰ τῆς εἰσαγωγῆς ὀλίγων κατ' ἄρ-
χὰς Ῥώσσων, ἡμεῖς οὐδέποτε θὰ δεχθῶμεν ὅτι μᾶς προταίνετε,
και ἂν αὐτοὶ ἐδῶ δεχθῶν τίποτε ἀπ' αὐτὰ ἐγὼ θὰ κτυπήσω τὴν

καμπάναν και θά καλέσω τους πατέρας να τους πετάξουν έξω από την Μονή, εγώ είμαι καλόγηρος, δέν είμαι πολιτικός, και σαν καλόγηρος τά λέγω καθαρά και ξάστερα», και άμέσως άνεχώρησεν εκ της συνεδρίας άνευ άλλων διατυπώσεων.

Ο Νελίδωφ έμεινεν εκπληκτος έξ ύσων ήκουσε και δπως ήκουσεν αυτά, και άμέσως έστρεψε την όμιλίαν άλλαχού και μετ' όλίγον άνεχώρησε προπεμφθείς δια κωδωνοκρουσιών κατά την άγιορειτικην έθιμοτυπίαν, αλλά και ουδέποτε πλέον έγένετο λόγος περι των ζητημάτων τούτων επί των ήμερών του Νελίδωφ και Ίλαριώνωφ.

Ο μέγας ούτος πατριώτης άνεπαύθη έν Κυρίω τη 11 Μαΐου 1908 ήμέρα Κυριακή εις ήλικίαν 69 ή 70 έτών. Αίωνία αυτου ή μνήμη. Έκάστη Μονή άν είχε τρεις, τέσσαρες, ως τον Κύριλλον, ή δψις του άγιου Όρους θά ήτο άλλοια.

Αί όλίγαι αυται λέξεις έγράφησαν ένταύθα, ίνα καταδειχθ ή τί δύναται να πράξη εις άδωρόληπτος και άκεραίου χαρακτήρος και φιλόπατρις μοναχός, έστω και άπλους και άγράμματος. Ο ένθους ούτος μοναχός επί ήμισυ αιώνα έπαιδαγωγήσεν εις τον έθνισμόν όλόκληρον αδελφότητα και εκράτησεν εις χειρας αυτης την Μονήν των Ίβήρων, ής την κατάληψιν έπεδίωκον οι πανσλαύισται δι' έλων των άθεμίτων και άνοσιών και εκβιαστικών μέσων, άφ' ου επί πολλά έτη κατεκράτουν τας προσόδους του έν Ίβηρία μετοχίου της Μονης.

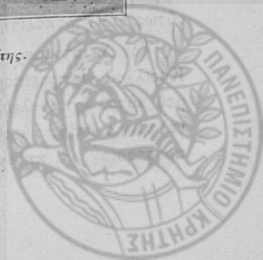
Μετα την παρέκβασιν ταύτην έπανερχόμεθα δθεν εξέβημεν.

*
*
*

Του Χριστοφόρου τον άνεπίληπτον βίον και τον ευθύν και άδέκαστον χαρακτήρα έθαύμαζε και υπερεπήνει και αυτός ό Πατριάρχης Ίωακειμ ό Γ' όστις και προύββαλεν αυτον ως πρότυπον άληθους καλογηρικού βίου εις τους άγιορείτας μοναχούς, ει και έγνώριζεν, ότι έν τοις έν Αθφ Ρωσσοικος ζητήμασιν άντεπολιτεύετο αυτον και έγγραφε και κατ' αυτου. Αλλά και αι άλλαι κοινότητες πάσαι, έν αις μετ' αυτουσίας και αυταπαρνησίας και ζήλου άπαραμίλλου εργάσθη, ως τε Σχολάρχης και ως Ίερατικώς προϊστάμενος, μετá σεβασμού αναφέρουσιν, έτι και νυν, τό όνομα αυτου, και πάσαι άνεξαιρέτως έπιμόνως παρεκάλουν αυτον θερμώς δπως επανέλθ η και εργασθ η και αυθις έν αυταις μετá μείζονος άμοιβης, αλλά δέν έδέχετο, αναφέρων πάντοτε την άγιορειτικην παροιμίαν «από Βατοπεδινός Κασταμονίτης δέν γίνεται», και την κοινήν «από δήμαρχος κλητήρ», διότι πάντοτε από

10. Ίεροδιάκονος Χριστοφόρος Ίβηραίτης.

μικροτέρας εἰς μεγαλειτέραν Κοινότητα ἐπιμόνως παρεκαλεῖτο καὶ μετέβαινε. Καὶ μόνον εἰς τὴν ἀγιορειτικὴν Κοινότητα ἐδέχθη ἵνα κατὰ τέσσαρας περιόδους ὑπηρετήσῃ, ἐπειδὴ ἔβλεπεν ὅτι ἦν ἡ μόνη ἢ ὁποία ἔπασχε μεγάλην ἔλλειψιν λογίων, καὶ εἶχεν ἀνάγκην στιβαροῦ ἀνδρὸς καὶ κατόχου τῶν ἀγιορειτικῶν ζητημάτων, ὅπως ἀντεπεξέλθῃ ἐρρωμένως καὶ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῶν πανσλαύστικῶν μηχανογραφικῶν καὶ κατακτητικῶν σχεδίων.

Ἐγένετο δὲ γνωστὸν τὸ ὄνομα αὐτοῦ πανταχοῦ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ καὶ τῶν καρπῶν οὓς ἔφερε καὶ ἐκ τοῦ βίου ὃν διήγεν. Ἰδοῦ δὲ πῶς προσελήφθη εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ἐν Πριγκήπῳ Κοινοτικῆς Σχολῆς ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Χαλκηδόνος καὶ εἶτα οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Γερμανὸς πληροφορηθεὶς τὰ κατ' αὐτὸν καλῶς παρὰ κληρικῶν διαλεθόντων ἐξ ἀγίου Ὁρους εἶπεν εἰς τινα ἐξ αὐτῶν, τὸν Ἱερομόναχον Σωφρόνιον Κεχαγιόγλου, διατελέσαντα ἄλλοτε δόκιμον ἐν τῷ ἐν Καρυαῖς ἀγίου Ὁρους Κελλίῳ τοῦ Χαλκιᾶ, ὅπως γράψῃ αὐτῷ καὶ μεταβῇ εἰς Χαλκηδόνα ἀντὶ τῶν Ἀθηναίων ὅπου ἐσκόπευε νὰ μεταβῇ μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Σχολάρχου καὶ τὴν μὴ παραδοχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων. Τοῦτο καὶ ἐγένετο.

Μετὰ τὴν μετάβασιν αὐτοῦ ἐκεῖ ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης συνέστησεν αὐτὸν εἰς τὴν ἐφορείαν τῶν Σχολῶν Σκουτάρεως, ἀλλ' ἡ ἐφορεία τῶν ἐν Πριγκήπῳ Σχολῶν, ἣς προήδρευεν ὁ ἀείμνηστος Ἐμμανουὴλ Σαριδάκης, λαβοῦσα ἀρίστως συστάσεις παρὰ τοῦ βιβλιοπώλου μακαρίτου Γεράρδου, διότι ἀπὸ τῶν βιβλιοπωλῶν ἐλάμβανον τότε τὰς εἰδήσεις περὶ τῶν διδασκάλων, εἰ καὶ ὅλως οὗτος ἠγνόει αὐτὸν προσωπικῶς, ἀλλ' ἐκ τῶν σχολιαστῶν, οὓς ἐζήτηι ἐσχημάτισε τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἦν ἀριστος διδάσκαλος, ἐζήτησε διὰ τοῦ προέδρου αὐτῆς παρὰ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς Σχολάρχου τῶν ἐν Πριγκήπῳ Σχολῶν. Τοῦ Μητροπολίτου ἀρνούμενου, διότι εἶχε δώσει τὸν λόγον αὐτοῦ εἰς τὴν ἐφορείαν τῶν ἐκπαιδευτηρίων Σκουτάρεως, ὁ ἀείμνηστος Σαριδάκης υπέβαλε παραίτησιν ἀπάσης τῆς ἐφορείας καὶ οὕτως ὁ Μητροπολίτης υπεχώρησε.

Τὸν Χριστοφόρον τοῦτον ἐγκαταλείφθεντα ὑπὸ τοῦ γέροντος αὐτοῦ Κυρίλλου, ὡς προείπομεν, ἀλλὰ καὶ συνεπείᾳ τῆς παθήσεως τοῦ ὀφθαλμοῦ αὐτοῦ ἐγκαταλείψαντα τὴν κατὰ Χάλκην Θεολογικὴν Σχολήν, ἀνέλαβεν ὁ θεὸς αὐτὸς Δωρθέος μοναχὸς Κουτλουμουσιανὸς ὑπὸ τὴν προστασίαν καὶ κηδεμονίαν αὐτοῦ, καθ' ἣν εἶχε δώσει ὑπόσχεσιν εἰς

τὰς ἐξετάσεις παρητήθη ταύτην ἐπισήμως ἐλλείψει μαθητῶν, διότι μόλις εἶχεν εἰς τρεῖς τάξεις 15 μαθητάς, ἐξ ὧν οἱ ἡμίσεις, εἰ μὴ οἱ πλείους, ἦσαν Ῥώσσοι καὶ Βούλγαροι, ἐπειδὴ αἱ Ἑλληνικαὶ Μοναὶ δὲν ἤθελον ἵνα στείλωσι τειούτους.

Ἡ ἐνταῦθα ἐργασία αὐτοῦ, καίπερ ὀλιγοετής, ἐσημείωσεν ἐποχὴν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Σχολῆς ταύτης, ἣν ἄλλοτε δὲν ἀναφέρουσι ταῦτα, οὐ μόνον διότι οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ πάντες, καὶ αὐτοὶ οἱ ὑπερήλικες Βούλγαροι καὶ Ῥώσσοι, ὑπέστησαν λίαν ἐπιτυχῶς τὰς ἐξετάσεις, ἐν ᾧ πάντοτε πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα ἀπεχώρουν τῆς Σχολῆς πρὸ αὐτῶν οἱ πλείονες. Ἐπερ ἦν τραγὴ ἀπόδειξις τῆς ἀνωμαλίας καὶ ἀκαταστασίας τῆς Σχολῆς ταύτης, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τῶν μαθητῶν αὐτοῦ μετέβησαν εἰς τὴν ἐν Φαναρίῳ Μεγάλῃν τοῦ Γένους Σχολῆν κατετάχθησαν εἰς τὴν Α' τάξιν τοῦ Γυμνασίου, μετὰ διετεῖ μόνον ἐν τῇ Ἀθωνιάδι φοίτησιν καὶ διδασκαλίαν ἄνευ ἀλλαγῆς προτέρων σπουδῶν, εἰ μὴ προκαταρκτικῶν τινῶν μαθημάτων ἐπὶ ἐν ἔτος ἐν ταῖς Μοναῖς αὐτῶν. Ἐδιδάχθησαν δὲ οἱ τελειοδιδάκτοι τῆς Ἀθωνιάδος πρὸς τοῖς ἄλλοις μαθήμασιν, ἅπερ εἰς τὰς τάξεις ταύτας διδάσκονται, καὶ ἀπομνημονεύματα τοῦ Ξενοφῶντος καὶ τὴν διὰ τὰ πλήρη Σχολαρχεῖα προωρισμένην Γεωμετρίαν πᾶσαν πρὸς τῇ πρακτικῇ ἀριθμητικῇ. Ἐὰν ταῦτα πάντα δὲν ἔχωνται ἀληθείας προκαλοῦνται καὶ παρακαλοῦνται ἐν ταύτῳ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, καὶ δὴ οἱ ἐπιτηήμενες, ὥπως ἀναίρεσωσιν αὐτά. Καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ ἐλλείψει μέσων ὕλικῶν καὶ τύχης λαμπρᾶς ἀπομείναντες ἐν Ἀθῷ διακρίνονται οὐ μόνον ἐπὶ χρηστότητι ἤθους, ἀλλὰ καὶ ὡς γραμματεῖς καὶ κυβερνήται τῶν Μονῶν αὐτῶν.

Ἐν τῇ Σχολῇ εἰργάζετο ἕξ ὥρας τὴν ἡμέραν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἐπτά, λίαν εὐχαρίστως χάριν τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἱ ὅποιοι βλέποντες τὴν φιλοπονίαν αὐτοῦ καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν ἀδιάκοπον ἐργασίαν ἡμιλλῶντο εἰς τὸ τίς ἐν τῇ μελέτῃ καὶ τῇ μαθήσει νὰ ὑπερβῇ τὸν ἕτερον, ἅψ' οὐ καὶ αὐτὸς ὁ τεσσαρακοντούτης περίπου Βούλγαρος Βησσαρίων ὑπέστη εὐδοκίμως ἐξετάσεις.

Ἐνταῦθα ἐργαζόμενος προύτεινε καὶ τὴν σύστασιν νυκτερινῆς Σχολῆς πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐν Καρυαῖς ἐργαζομένων πολλῶν νέων τεχνιτῶν καὶ ἐμποροῦπαλλήλων καὶ ἡ πρότασις αὐτοῦ μετ' ἐπαίνων ἀπερρίφθη ὑπὸ τῶν ταγῶν τοῦ ἀγίου Ὁρους!

Μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἐσχόπει ἵνα κατέλθῃ εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἣτις ἐν τῇ μεταξύ ταύτῃ εἶχεν ἀναγνωρίσει τὸ πρὸς αὐτὸν ἢ μᾶλλον τὸ πρὸς ἑαυτὴν προξενηθὲν ἀδίκημα τῆς ἀπομακρύνσεως αὐτοῦ

ἀφ' ἑαυτῆς, ὅτε ἐδίωξαν τὸν προηγούμενον Δανιήλ, ἐπειδὴ ἐπλησίαζον αἱ ἐκλογαὶ τοῦ εἰς Μόσχαν μεταβησομένου ἀρχιμανδρίτου πρὸς διεύθυνσιν τοῦ ἐκεῖ μετοχίου (1) τῆς Μονῆς, ἀπολύτως ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐτέρας αἰτίας, εἰμὴ ὅτι ἐχαιρέτιζε τὸν προαποβληθέντα προηγούμενον Δανιήλ καθ' ὁδόν, μετέβαινε δὲ καὶ εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ κατὰ τὰς ἑορτάς, καὶ προσέλαβεν αὐτὸν καὶ πάλιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς, ἀλλὰ ἡ παρουσία τοῦ Χριστοφόρου ἀνέκαθεν ὑπεβλέπετο ἐν τῇ Μονῇ, διότι ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ὁ ἀκέραιος καὶ εἰλικρινῆς καὶ ἡ φιλαλήθεια αὐτοῦ καὶ τὸ ἰδέ-
 ελ-γχος, διὰ δὴ τὰς πᾶσιν ὄντα, δὲν συνεβίβάζοντο πρὸς τὸν χαρα-
 κτῆρα τῶν ἀρπάγων προϊσταμένων τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, καὶ διὰ
 τοῦτο τῇ ῥαδιοῦργῳ ἐνεργείᾳ τοῦ γραμματέως αὐτῆς Ἰωακείμ ἐπέστει-
 λαν αὐτῷ εἰς Καρυὰς διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου αὐτῶν προηγούμενου Ἀμ-
 βροσίου «ἀπολυτήριον πρὸς εὐρεσιν θέσεως».

Τὸ ἀπολυτήριον τοῦτο ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μονὴν καὶ τὸν ἀγράμ-
 ματον γραμματέα αὐτῆς καὶ ἀγνώμονα συντάκτην αὐτοῦ Ἰωακείμ, ἀφ'
 οὗ ἐπρωτογράφησεν αὐτό, καὶ ἐν ὑστερογράφῳ ἔγραψε τὰ εἰκότα, ὡς
 ἄχρηστον αὐτῷ, καὶ ἀπεφάσισεν ἵνα ἀναχωρήσῃ ἐξ ἀγίου Ὁρους, εἰ
 καὶ ἡ Κοινότης παρεκάλει αὐτὸν ὅπως καταλάβῃ καὶ πάλιν τὴν προ-
 κτῆραν αὐτοῦ θέσιν, ὁ δὲ γεγηρακῶς ἡγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ Κουτ-
 λουμουσίου Ἀρχιμανδρίτης Μελέτιος, ὁ καὶ ἀνακαινιστὴς τῆς Μονῆς,
 καὶ οἱ Γέροντες καὶ συμπράκτορες Χαρίτων ὁ Μέγας, Σωφρόνιος, Δω-
 ρόθεος καὶ Νίκανδρος προέτρεπον καὶ παρεκάλουν αὐτὸν ὅπως μείνῃ
 ἐν τῇ Μονῇ αὐτῶν καὶ διορίσωσιν ἡγούμενον αὐτῆς.

Τὴν ἐξ ἀγίου Ὁρους ἀναχώρησιν αὐτοῦ πληροφορηθεὶς, ὡς προεί-
 ρηται ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Χαλκηδόνος Γερμανός, ἐκάλεσεν εἰς Χαλ-
 κηδὼνα καὶ διώρισεν αὐτὸν Σχολάρχην, καθ' ἃν προείρηται τρόπον,
 τοῦ ἐν Πριγκήπῳ ἄρρεναγωγείου.

Ἡ Ἐφορεία τῶν ἐνταῦθα Σχολῶν εἶχε σχηματίσει τοιαύτην πε-
 ποίθησιν περὶ αὐτοῦ ὡς διδασκάλου καὶ ἀνδρὸς ἀκέραιου χαρακτήρος,
 ὥστε ἀνέθηκεν αὐτῷ καὶ τὴν ἐπίβλεψιν τοῦ Παρθεναγωγείου, ὅτε κατὰ
 τὸν Ὀκτώβριον κατέβη εἰς Πέραν, ἵνα παραχειμάσῃ. Βραδύτερον δὲ
 καὶ τὴν διεύθυνσιν αὐτοῦ περὶ τοὺς δύο τελευταίους σχολικοὺς μῆνας,
 ἐπειδὴ εἶχε παύσει τὴν διευθύντριαν.

1) Τοὺς διωγμοὺς ἐνήργησεν ὁ προηγούμενος Γαβριήλ ὁ ἐπιλεγόμενος Μακμαῶν.

Τὴν Σχολὴν ταύτην ἐξατάξιον εὔσαν, διηύθυνε δύο μόνον ἔτη, ἀλλ' ἀφηκε καὶ ἐνταῦθα ἀναμνήσεις τοιαύτας, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὐ μόνον οἱ εὐγνώμονες μαθηταὶ αὐτοῦ πάντες, ἀλλὰ καὶ οἱ κάτοικοι τῆς νήσου μετὰ καὶ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ πάνυ εὐφρήμως καὶ εὐγνωμόνως ἀναφέρουσι τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ τέως τῆς Σχολῆς ἐκείνης Σχολάρχης καὶ ἤδη τῆς ἐνταῦθα Ἑλληνικῆς Σχολῆς κ. Ἰωάννης Τσακίρης ὁμολογεῖ.

Ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ ἐργαζόμενος καὶ βλέπων οὖν οἱ μαθηταὶ αὐτῆς μετὰ τὸ πέρας τῶν μαθημάτων διεσκορπίζοντο ἀνά τὰς ἀγυιάς τῆς νήσου καὶ οὐδόλως περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν καθηκόντων ἐφρόντιζον, προὔτεινεν εἰς τὴν ἐφορείαν καὶ αὕτη μετ' εὐχαριστιῶν πολλῶν ἐδέχθη τὴν σύστασιν διώρου ἐν τῇ Σχολῇ νυκτερινῆς μελέτης καὶ ἐπιτελέσεως τῶν καθηκόντων τῶν μαθητῶν τῶν τριῶν ἀνωτέρων τάξεων. Τοῦτους δὲ ἐπέβλεπον ἐκ περιτροπῆς μὲν οἱ διδάσκαλοι, κατὰ πᾶσαν δὲ ἐσπέραν οἱ παιδονόμοι καὶ ὁ Σχολάρχης.

Ἐνταῦθα ὑπηρετῶν προεχειρίσθη εἰς πρεσβύτερον τῇ 3 Ὀκτωβρίου 1904 ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου ὑπὸ τοῦ ἀοιδίμου Μητροπολίτου Γέροντος Χαλκηδόνος Γερμανοῦ.

Τῷ 1905 μετὰ τὰς ἐξετάσεις ὑπέβλεπε παραίτησιν εἰς τὴν ἐφορείαν ἀπὸ τῆς θέσεως τοῦ Σχολάρχου καὶ προσελήφθη ὡς πρωθιερεὺς τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Εὐφημίας ἐν Χαλκηδόνι καὶ ὡς ἱεροκήρυξ, ὃν ἐμισθοδότην οἱ συνάδελφοι αὐτοῦ ἱερεῖς, ἀλλὰ τὸν μισθὸν τοῦτον ἐδωρήσατο εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Κοινότητος ὑπὲρ τῶν Σχολῶν.

Τῇ 10 Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους προεχειρίσθη εἰς ἀρχιμανδρίτην ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ γεραροῦ Μητροπολίτου κατὰ τὰ ἐγκαίρια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Τριάδος, ὃς ἐπὶ τῶν εὐκλεῶν ἡμερῶν αὐτοῦ ἀνηγέρθη τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆς καὶ ὠραῖος.

Εἰς αὐτὸν μετατεθεὶς ὁ Χριστοφόρος τῇ ἐπιμονῇ ἀξιώσει τῶν ἐνοριτῶν αὐτοῦ εἰργάσθη τὸ δεῦτερον ἔτος τῆς ἐνταῦθα ἱερατείας αὐτοῦ, καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐξεφώνησε λόγον ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ αὐτοῦ ἄμβωνος μετὰ τὴν ἀνέγερσιν αὐτοῦ.

Ἐνταῦθα μὴ δυνάμενος ἵνα προσαρμόσῃ τὸν εἰλικρινῆ καὶ εὐθὺν αὐτοῦ χαρακτήρα πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῶν περὶ τὸν Μητροπολίτην, ἀξιούντων πολλὰ καὶ παράλογα καὶ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν ἑνὸς κληρικοῦ, καὶ δὴ λογίου, ἀντικείμενα πράγματα, ἠναγκάσθη ἵνα ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν.

Τοῦτο μαθοῦσα ἡ ἐφορεία τῶν ἐν Πριγκήπῳ Σχολῶν διώρισεν αὐτὸν

φοιτήσεως τῶν ἑλληνοπαίδων εἰς τὰ Ῥωμουνικά Σχολεῖα καὶ τὰς Ἐκκλησίας καὶ τῆς τελέσεως τῶν ἱεροπραξιῶν αὐτῶν καὶ τῶν ἱερῶν Μυστηρίων διὰ Ῥωμούνων ἱερέων, (ὕπερ καὶ εἰς μεγάλην κλίμακα ἐκτείνε-ται συνεπεῖα τῶν ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων θεοπισθεισῶν τάξεων, συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Ἑλληνα ἱερέα ἵνα μεταβῆ καὶ τελέσῃ Μυστήριον Γάμου καὶ Βαπτίσματος ἢ Κηδείαν χωρὶς πρότερον νὰ πληρωθῇ ἡ τάξις εἰς τὴν Ἐκκλησίαν), ἐδέχθη εὐχαρίστως ὁ Χριστοφόρος τὴν θέσιν ταύτην.

Ἐνταῦθα ἀφικόμενος τὴν νύκτα τῆς ὀγδόης πρὸς τὴν ἐνάτην Σεπτεμβρίου 1907 διέμεινε μέχρι τῆς νυκτὸς τῆς δεκάτης ἐβδόμης πρὸς τὴν δεκάτην ὀγδόην Μαρτίου 1913, ἦτοι 5 ἔτη, 6 μῆνας καὶ 9 ἡμέρας. Καθ' ὅλον αὐτὸ τὸ διάστημα ἐργάσθη καὶ ἐνταῦθα, ὡς ἡ παροιμία αὐτῇ ὁμολογεῖ—ἦτις καὶ μετὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ εἰς Ῥωμουίαν ἐπάνοδον μετεκαλέσατο καὶ αὐθις αὐτόν, ὅπως μεταβῆ ἐκεῖ καὶ ἐργασθῇ, καὶ δὲν ἠδύνατο διὰ λόγους ἀξιοπρεπείας ἵνα ἐγκαταλείψῃ τὴν Κοινότητα τοῦ Γαλαζίου—μετὰ θρησκευτικοῦ καὶ ἐθνικοῦ ζήλου ἀπαρμιλλοῦ, ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς Κοινότησιν.

Ἐκεῖ διαμένων ζιετέλει καὶ ἀντιπρόσωπος τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου. Ἐν Κωνσταντῆζι ἐργαζόμενος περιελήφθη τῇ ἐνεργείᾳ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Λευκάδος Δανιὴλ καὶ Δημητριάδος Γερμανοῦ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν διὰ τὴν Μητρόπολιν Λαρίσσης ἐκλεξιμῶν, καὶ θὰ διορίζετο Λαρίσσης, ὡς καὶ αὐταὶ αἱ ἐφημερίδες ἀνέγραψαν, εἰ μὴ ἐν τῇ παραμονῇ τῆς ἐκλογῆς ἀντικαθίστατο ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ἐν τῇ Συνόδῳ διὰ τοῦ Μιχαὴλ Γαλανοῦ, ὅστις ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ διορίζετο ἐν ἄλλῃ ἐκλογῇ ὁ φίλος αὐτοῦ ἀρχιμανδρίτης Πανάρετος Δουληγέρης, ἐνήργησε βραδουργικῶς τῷ τρόπῳ παρὰ τῷ κ. Βενιζέλω, εἰς τὸ κόμμα τοῦ ὁποίου ἀνήκε, καὶ διορίσθη ὁ ἐν Μόσχᾳ ἀντιπρόσωπος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἀειμνήστου ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος Βατοπεδινός, ἐν γνώσει ὅτι εἶχε κατ' ἐπανάληψιν τηλεγραφῆσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὅτι δὲν δέχεται, καὶ μόλα ταῦτα ὁ Χριστοφόρος ἔμεινε, μένει καὶ μενεῖ Βενιζελικός, διότι οὐδέποτε ἀπέβλεψεν εἰς τὸ ἀτομικὸν συμφέρον, ἀλλ' εἰς τὸ γενικὸν τῆς φυλῆς, ἣν ἀπηλευθέρωσεν ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς δουλείας καὶ τῆς τυραννίδος, οἱ δὲ Βασιλικοὶ ἐξερρίζωσαν ἀπὸ τῶν προαιωνίων αὐτῆς ἐστιῶν.

Τότε κατ' ἀνάγκην ἐζήτησε διὰ τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Ἁγιο-

παυλίτου του Φαρακλού και έλαβε παρά της Μονής των 'Ιβήρων έτερον κανονικόν άπολυτήριον, όπερ άπόκειται έν τῷ άρχείῳ τῆς Ιεράς Μητροπόλεως Λευκάδος.

Έν Κωνσταντζῆ εργαζόμενος έπληροφορήθη ότι ή 'Ρωσία έπεζήτει και παντί σθένει έπεδίωκε τήν διεθνοποίησιν του άγίου Όρους, του μόλις άπελευθερωθέντος από της προαιωνίου Τουρκικής δουλείας, και τήν υποβολήν αυτού υπό τήν 'Ρωσικήν, τήν βαρυτέραν και σκληροτέραν. Διό και άναχωρήσας εκείθεν μετέβη εις άγιον Όρος, όπως εθελοντής εργασθῆ, εση αὐτῷ δύναμις, κατά της προτάσεως ταύτης, ως έπειδή έγνωρίζεν ότι συνεπεία των κατά των λογίων διωγμών ουδεις ειχεν υπολειφθῆ τοιοῦτος έν άγίῳ Όρει, όπως έρρωμένως και άποτσελεσματικῶς άντεπεξέλεθῆ κατά των πανσλαυϊστικῶν σχεδίων και σκοπῶν.

Μόλις δέ άφίκετο εκει και προσωρινῶς άποκατεστάθη έν τῇ Μονῇ του Κουτλουμουσιου, έσπευσαν οι τήν Κοινότητα άπαρτίζοντες άντιπρόσωποι των Μονῶν και παρεκάλεσαν αὐτόν, όπως αναλάβῃ τήν σύνταξιν υπομνήματος προς τήν έν Λονδίῳ Πρεσβευτικῇ Συνδιάσκεψιν, όπως και συνετάξε πάνυ προθύμως και άφιλοκερδῶς. Άλλοι δέ προϋστάμενοι Μονῶν έσπευσαν και συνεχάρησαν αὐτῷ, έν τῷ μεγίστῳ κινήσει του άγίου Όρους επανελθόντι εις προάσπισιν αὐτου, και άλλοι δὲ των Κελλιωτῶν ιδίως παρεκάλεσαν αὐτόν, όπως διαπαντός μένη έν άγίῳ Όρει και εργασθῆ τελεσφόρως υπέρ αὐτου, πάσχοντας μεγάλην έλλειψιν λογίων, ήνπερ γνωρίζοντες και οι έν τοις Πατριαρχείοις και εκκλησίαις της Ελλάδος μεγάλως ανησυχουν, έλαβον δέ θάρρος και καθησύχασαν τότε μόνον, όταν έπληροφορήθησαν ότι εθελοντής επανήλθεν εις άγιον Όρος, το φόβητρον των 'Ρώσων, ο πατήρ Χριστοφόρος, εστις νομίζων ότι έν τῇ Μονῇ του Κουτλουμουσιου έβασιλευεν ή προτέρα ειρήνη και όμόνοια, ή επί των αιδίμων ήγουμένων Ιωάσαφ και Μελετίου, υπήκουσεν εις τας προτροπάς και παραινήσεις του μεγάλου Χαρίτωνος ον πολυ έσέβετο και εξετίμα, παιδιόθεν γνωρίσας αὐτόν άντιπρόσωπον της Μονής αὐτου έν τῇ Κοινότητι, δια τας πολλὰς προς τον Ιερόν αὐτόν τόπον υπηρεσίας αὐτου, και έδέχθη Ινα μένη έν τῇ Μονῇ ταύτῃ ως κοινοβιάτης.

Μόλις έμαθε τουτο ή Κοινότης σύσσωμος παρεκάλεσε, κατά τήν άγιορειτικῇ τάξιν, τήν Μονήν του Κουτλουμουσιου εγγράφως, όπως χορηγήσῃ τήν άδειαν εις τον Χριστοφόρον, και αὐτόν τουτον, όπως δεχθῆ τήν θέσιν του άρχιγραμματέως και εργασθῆ έν τῷ γραφείῳ

φείω αὐτῆς ἀποτελεσματικώτερον πρὸς σωτηρίαν τοῦ ἁγίου Ὅρους ἐκ τῶν πανσλαβιστικῶν ὀνύχων. Ὁ τῆς Ἰβηρίτης Χριστοφόρος πλήρης πατριωτικοῦ μένους ὦν δὲν ἠδύνατο ἵνα ἀρνηθῆ τὴν προσφορὰν τῶν ἀσθενῶν αὐτοῦ δυνάμεων ὑπὲρ τοσοῦτον ἐθνωφελοῦς σκοποῦ, ἀφ' οὗ μάλιστα καὶ ἐκ Κωνσταντῆς ἐθέλοντῆς εἰς ἄγιον Ὅρος μετέβη καὶ προθύμως ἐδέχθη τὴν θέσιν ταύτην, τοσοῦτον τιμητικῶς προσφερθεῖσαν μάλιστα αὐτῷ, ἀφ' οὗ καὶ ὁ πατὴρ Χαρίτων ἰδιαίτερος πρὸς τοῦτο παρεκάλεσεν αὐτόν, καὶ δεόντως ἐδικαιολόγησεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ τὴν ὀλιγοχρόνιον ἐν τῇ Κοινότητι διαμονήν, μεγίστην ἀνάγκην ἐχούσῃ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Χριστοφόρου, ὑπηρεσιῶν τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἄλλος ἀγιορείτης ἠδύνατο ἵνα προσφέρῃ εἰς τὸν ἱερόν ἐκεῖνον τόπον κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκεῖνας περιστάσεις.

Τὸν διορισμὸν τοῦ Χριστοφόρου ὡς ἀρχιγραμματέως τῆς Κοινότητος πληροφορηθεὶς ὁ πατὴρ Ἰωακείμ Ἰβηρίτης, ὁ μέγας καὶ πολὺς πρεσβύτερος τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, κατελήφθη ὑπὸ φόβου καὶ τρόμου, διότι ἐνόμισεν ὅτι οὗτος μένων ἐν ἁγίῳ Ὄρει θὰ ἐκαλεῖτο καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ ἢ αὐτὸς οὗτος θὰ ἐνήργει τοῦτο, ὁπότε θὰ εἶχεν αὐτόν ἀντίπαλον καὶ ἐλεγκτὴν τῶν πράξεων αὐτοῦ, διότι ἐγνώριζε βεβαίως πάνθ' ὅσα κατ' αὐτοῦ ἄλλοτε ἐξέφανε ἐν τῇ Μονῇ. Διὸ καὶ ἀνῆλθεν εἰς Καρυὰς καὶ παρέστη ἐν τῇ συνεδρίᾳ ἐκεῖνῃ τῆς Κοινότητος, εἰς ἣν θὰ ἐκαλεῖτο ὁ ἐψηφισμένος ἀρχιγραμματέως, ἵνα κατὰ τὰ ἀγιορειτικὰ θέσμιμα, βάλῃ μετάνοιαν, ἐπέχουσας θέσιν ὄρκου, καὶ ἀναλάβῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἀντὶ τοῦ κανονικοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων προηγουμένου Ἀνθίμου, ἐπιδοκιμάσαντος τὴν προτεραίαν τὴν ἐκλογὴν τοῦ Χριστοφόρου ὡς ἀρχιγραμματέως, ὅπως διὰ τῆς ἐπιβολῆς αὐτοῦ, ὡς ἐνόμιζεν, οὐχὶ δὲ καὶ διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτοῦ, διότι αὐτὴ δὲν εἶναι ὑπερτέρα τῆς τῶν ἰχθύων, ἀνατρέψῃ τὰ ὑπὸ εἴκοσιν ἀντιπροσώπων προαποφασισθέντα. Ἄλλ' οἰκτρῶς ἠπατήθη καὶ κατησχυμένος ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς συνεδρίας ἐκεῖνης, διότι σύσσωμος ἡ Κοινότης ἐκήρυξεν αὐτόν ἐχθρὸν τοῦ ἁγίου Ὅρους, ἀφ' οὗ τοῦ μόνου δυναμένου ἵνα ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν πανσλαβιστικῶν μηχανορραφιῶν καὶ κατακτητικῶν σκοπῶν, μόνος αὐτὸς ἐξ ὄλων τῶν ἀγιορειτῶν κατεπολέμει τὴν ἐκλογὴν οὐχὶ ἐξ ἄλλων τινῶν λόγων ὀρμώμενος, ἀλλ' ἐκ φθόνου καὶ φόβου καὶ τρόμου.

Μετὰ ταῦτα κληθεὶς ὁ ἐψηφισμένος καὶ παρακληθεὶς καὶ αὐτὸς ὑπὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Κοινότητος, εὐχαριστήσας συγχρόνως αὐτῷ ἐπὶ τῇ ἀποδοχῇ τῆς θέσεως, ἀνάλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ τῇ 23 Ἀβ-

γούστου 1913, τοῦ προκατόχου αὐτοῦ Γέροντος Ἀνατολίου Βατοπεδινοῦ οικονομικῶς ἀνακληθέντος ὑπὸ τῆς μετανόιας αὐτοῦ, τῆς Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου.

Τὸν διορισμὸν τοῦ Χριστοφόρου ὡς ἀρχιγραμματέως πληροφορηθεῖσα ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ῥωσικὴ Πρεσβεία ὑπὸ τῶν Ῥώσων μοναχῶν, καταπτοηθέντων ἐκ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐν ἀγίῳ Ὁρει κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, διότι ἦσαν πεπεισμένοι ὅτι θὰ ἀνέτρεπεν διὰ αὐτῶν τὰ σχέδια, ἀπέστειλεν εἰς ἅγιον Ὁρος τὸν γραμματέα αὐτῆς κ. Βόριδα Σάβιτις Σεραφίμου, ὅπως τὸ μὲν χορηγῆ ὁδηγίας εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μ. τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος καὶ εἰς αὐτὴν ταύτην καὶ τοὺς ἄλλους Ῥώσους μοναχοὺς, τὸ δὲ καὶ ὅπως ἐκ τοῦ σύνεγγυς παρακολουθῆ τὰς ἐνεργείας τῆς Κοινότητος, μανθάνῃ δὲ παρὰ τοῦ ἐν αὐτῇ παρακαθημένου Ῥώσσου ἀντιπροσώπου καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν διαφορῶν αὐτῆς ἐνεργειῶν. Ἀπὸ τῆς Μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος, εἰς ἣν εἶχεν ἀποβιβασθῆ, ἀνῆλθεν εἰς Καρυὰς καὶ ὑπέβαλε τὰ σέβη αὐτοῦ εἰς τὴν Κοινότητα, ἣτις ἀνταπέδωκε σύσσωμος τὴν ἐπίσκεψιν ἐν τῷ ἀντιπροσωπείῳ τῆς εἰρημένης Μονῆς, ἅμα δὲ ἐφωδίασεν αὐτόν, ἐκφράσαντα τὴν ἐπιθυμίαν ὅπως ἐπισκεφθῆ καὶ τὰς Μονὰς, κατὰ τὴν ἀρχαιοῦθεν ἐπικρατοῦσαν τάξιν καὶ διὰ θερμοῦ συστατηρίου γράμματος πρὸς τὰς 20 Μονὰς, ἐπέχοντος θέσιν ἐσωτερικοῦ διαβατηρίου. Ἀφ' οὗ περιῆλθε τὰς κυριωτέρας τῶν Μονῶν καὶ ἔτυχεν ἀπανταχοῦ φιλοφρονεστάτης ὑποδοχῆς καὶ πριγκηπικῆς ξενίας, ἀπεφάσισεν ἵνα διαμείνῃ ἐν τῇ παρὰ τὰς Καρυὰς Βατοπεδινῇ Σκῆτῃ τοῦ Σεραγίου, ἣτις καὶ παρεχώρησεν αὐτῷ ὀλόκληρον διαμέρισμα, ἵνα ἐκ τοῦ πλησίον πληροφορηθῆ δι' ἐξωνημένων ὀργάνων, οἷα εὔρε καὶ ὁ Ἐδουάρδος Δίτς, τὰ πάντα. Μειθοῦσα τοῦτο ἡ Κοινότης διεμαρτυρήθη εἰς τὴν Κυρίαρχον Μονήν, ἣτις ἀμέσως ἐποιήσατο τὰ κατάλληλα διαβήμματα εἰς τὴν Σκῆτην αὐτῆς καὶ αὕτη συνέστησεν αὐτῷ, ὅπως μεταβῆ καὶ διαμείνῃ ἐν τῇ ἀνεξαρτήτῳ Μονῇ τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος, ὅπερ καὶ ἀμέσως ἐπραξε φοβηθεὶς ἐξωσιν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ ὁ Χριστοφόρος δὲν ἀφῆκεν αὐτόν ἡσυχον, διότι ἐβλεπεν ὅτι ἡ παρατεινομένη διαμονὴ αὐτοῦ ἐν ἀγίῳ Ὁρει ἐκινδύνευεν ἵνα καταστῆ μόνιμος, (ἀφ' οὗ οἱ Ῥώσοι Κελλιῶται, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῶν ὁποίων πολλάκις προήδρευεν, ὠνόμαζον αὐτόν πρόξενον, καὶ ὡς τοιοῦτον προσεφώνουν αὐτόν), καὶ ἀποβῆ σκανδαλώδης. Διὸ καὶ προὔτεινεν εἰς τὴν Κοινότητα, ὅπως διαμαρτυρηθῆ, καὶ ἐντονώτερον μάλιστα, καὶ εἰς τὴν Μονήν τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος, ὡς καὶ ἐγένετο. Ἐν τῇ διαμαρτυρίᾳ ἐκείνῃ διετυπώθη

καὶ ὁ ὄρος, ὅτι ἐν τῇ περιπτώσει ὁ κ. Βόρις Σεραφίμωφ δὲν ἐγκαταλείψῃ τὸ ἅγιον Ὅρος, ὅτι τάχος, διότι ὁ σκοπὸς τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἐλθόντος εἰς προσκύνησιν τῶν Μονῶν ἐληξεν, ἡ Κοινότης δὲν εὐθύνεται εἰς ὅτι ἤθελε τυχὸν συμβῆ εἰς αὐτὸν κατὰ τὰς ἀνά τὰς ἐρήμους τοῦ Ἁθῶ περιοδείας αὐτοῦ. Τὴν φράσιν ταύτην, ὡς βαρεῖαν, ὁ ἀείμνηστος Χαρίτων Κουτλουμουσιανός, ὁ μόνος λογικευόμενος τότε ἐν τῇ Κοινοτητι, προὔτεινεν εἰς τὸν γραμματέα ὅπως διαγράψῃ ἐκ τοῦ γράμματος, ἀλλ' ὁ γραμματεὺς δὲν ὑπήκουσεν, ἐπαρκῶς δικαιολογήσας αὐτήν. Ὁ προτείνας ὑπεχώρησε καὶ οἱ πάντες συνεφώνησαν μετὰ τοῦ γραμματέως, καὶ τὸ γράμμα ἐστάλη ὡς ἐγράφη. Ὁ Βόρις πληροφορηθεὶς τὴν συζήτησιν, διεμαρτυρήθη διὰ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος διατυπώσας τὴν ἀξίωσιν ὅπως ἡ Κοινότης ζητήσῃ συγγνώμην, ἀλλ' ἡ Κοινότης δηλώσασα εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μονῆς ὅτι δὲν γνωρίζει ποῖος ἀκριβῶς εἶναι αὐτὸς ὁ κύριος, ὁ ὅποιος ἀξιοῖ τοιοῦτό τι, οὐδὲ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ἢ ἀποστολήν, δὲν ἔδωκεν οὐδεμίαν ἀπολύτως προσοχὴν, οὐδὲ ἀπάντησιν, εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ Ῥώσσου ἀντιπροσώπου κατὰ παραγγελίαν λεχθέντα. Ταῦτα πληροφορηθεὶς ἐξωδίκως ὁ ἀστυνόμος κ. Ἀντώνιος Παντούλης μετέβη ὄλως αὐθορμήτως εἰς τὴν Μ. τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, καὶ συνήτησεν ἐν αὐτῇ τὸν κ. Βόριδα, ὃν καὶ διεβεβίωσεν ἐν τῇ ιδιότητι αὐτοῦ ὡς Ἕλληνα ἀστυνόμος τοῦ ἁγίου Ὅρους, ὅτι δύναται ἐλευθέρως καὶ ἀφόβως ἵνα πορευῆται ὅπου βούλεται ἀνά τὸ ἅγιον Ὅρος ἐν οἰαδήποτε ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ἢ τῆς νυκτός καὶ δὲν ἔχει νὰ πάθῃ τι ἐν ἐλληνικῷ ἐδάφει, ὡς εἶναι τὸ ἅγιον Ὅρος, τοῦ ὁποίου ἡ τάξις καὶ ἡ ἀστυνομικὴ ἐπίβλεψις ἀνετέθη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς αὐτόν.

Μετ' ὀλίγας ἡμέρας ὁ Βόρις ἐγκαταλείπεται ἀπογοητευμένος καθ' ὁλοκληρίαν τὸ ἅγιον Ὅρος χάρις εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου τεθεισαν ἐν τῇ διαμαρτυρίᾳ γνωστὴν φράσιν. Εἰς τὸ ἐγγραφον τοῦτο ἐπέμεινεν ὁ Χριστοφόρος καὶ ἐπέτυχε τὴν φυγὴν τοῦ Βόριδος ἐξ ἁγίου Ὅρους, καὶ οὐχὶ εἰς τὸ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπόμνημα, ὡς ψευδῶς, ψευδέστατα παρήγγειλε νὰ γραφῇ που, τίς οἶδε ὑπὸ τίνος, καὶ δημοσιευθῆ διὰ χρημάτων Γρηγοριατικῶν, ἐξ Ἱεροσουλίας προελθόντων Βαρλαάμ τις Γρηγοριάτης, ὁ φωναχτός. Ὄταν τὰ ὑπομνήματα ἀνετινώσκοντο ἐν τῇ Κοινοτητι καὶ ἐνεκρίναντο μετ' ἐπευφημιῶν, ὡς εἶχον, ἀνευ οὐδεμιᾶς προσθήκης ἢ ἀφαιρέσεως ἢ τροποποιήσεως, ὁ Βαρλαάμ οὐδὲ ἦτο εἰς θέσιν ἵνα φέρῃ καὶ τὴν ἐλαχίστην παρατήρησιν, ἢ ἀγράμματος ὢν, καὶ ὄλως ἀκατάλληλος πρὸς τοῦτο, διότι καὶ τὰ ἅγια

ρειτικά ζητήματα παντελώς ἠγνόει καὶ ἀγνοεῖ, καὶ ἂν ἐστάλη εἰς Ἀθήνας, ἐστάλη ἵνα κρατῇ τὰ διατάκκια τοῦ πολλοῦ Χαρίτωνος, ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη ἀριθμοῦντος τότε.

Ἐγνώριζε δὲ μόνον, ἄλλων γραμματέων κατεχόντων τὴν θέσιν, παρασκευασκῶς νὰ ἄλλοιῃ κατὰ βούλησιν τὸ πνεῦμα τῶν πρακτικῶν ἔχων συνεπίκουρον πρὸς τοῦτο καὶ τὸν ἕτερον φωνασκὸν καὶ ἀνισόρροπον Φίλιππον Καρακαλληγόν. Ἡθέλησάν ποτε καὶ εἰς τὸν Χριστοφόρον νὰ ἐξασκήσωσι τὸ ἐπάγγελμά των τοῦτο, ἀλλ' ἐξεβλήθησαν τοῦ γραφείου κακῶς καὶ τὴν ἐπομένην ἐπετιμήθησαν ὑπὸ τῆς Κοινότητος, πληροφορηθείσης τοῦτο. Ἐνθυμεῖται τοῦτο κάλλιστα ὁ Βαρλαάμ ἂν μὴ καὶ ἡ μνήμη, ὡς καὶ ἡ συνειδησις, ἐγκατέλειπεν αὐτὸν ὀλοτελῶς.

Ἡ συνεδρίασις ἐγένετο εἰς τὸ Δοχειαριτικὸν ἀντιπροσωπεῖον οὐχὶ διὰ τὸ πρὸς τὰ Πατριαρχεῖα ὑπόμνημα, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν οὐδεμίαν ἀνάγκην ἵνα ἐκτὸς τῆς αἰθούσης τῶν συνεδριῶν συζητηθῇ, ἀλλὰ διὰ τὴν ἐξ ἁγίου Ὄρους ἀπέλασιν τοῦ Βόριδος.

Ὁ Χριστοφόρος διετήρησε τὴν θέσιν τοῦ ἀρχιγραμματέως ἐν μόνον ἔτος, ἕως οὗ τὸ ζήτημα τῆς διεθνοποιήσεως τοῦ ἁγίου Ὄρους ἔληξεν ὑπὲρ ἡμῶν.

Παρατηθεῖς δὲ τὴν θέσιν ταύτην ἐκουσίως ἀπεκόμισε καὶ αὐθις τὰς πολλὰς καὶ θερμὰς εὐχαριστίας τῆς Κοινότητος καὶ ἔμενε πλέον ἐν τῇ νέᾳ αὐτοῦ μετανοίᾳ, ἐπειδὴ ἤθελεν ἵνα ἐργασθῇ ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐτῆς. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ τῇ προτάσει τοῦ ἡγουμένου αὐτῆς ἀρχιμανδρίτου Δαμασκηνοῦ Σολωμοῦ ἐκοινοβίασε καὶ ὁ τότες Ἀγιοπαυλίτης Ἰωάσαφ μοναχὸς Παΐζης ἐξ Ἰθάκης μετακληθεὶς κρύφα ἐξ Ἀθηνῶν, καὶ δέκα ἡμέρας ἀπὸ τοῦ κοινοβιασμοῦ αὐτοῦ ἡμέρας ἤρξατο νύκτωρ ἐν γνώσει τοῦ ἡγουμένου ραδιουργῶν τὴν ἀδελφότητα κατὰ τῶν συμπροσταμένων αὐτοῦ καὶ παρακινῶν αὐτὴν εἰς στάσεις, αἵτινες καὶ ἐξεδηλώθησαν προκαλέσασαι μάλιστα καὶ τὴν ἐπέμβασιν τῆς Κοινότητος, ὁ Χριστοφόρος θεωρήσας ἀναξιοπρεπῆ καὶ ἀνοίκειον τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ἐκεῖ καὶ τὴν συνδιαίτησιν μετὰ τοιούτων ἀνθρώπων ἀνεχώρησεν ἐκεῖθεν τῇ 13 Ὀκτωβρίου 1914 καὶ ἔμενεν ἰδιωτεύων ἐν τῷ ἐν Καρυαῖς Ἀγιοπαυλιτικῷ Κελλίῳ τῶν ἁγίων Θεοδώρων ὡς οἰκότροφος. Ἐπειδὴ ὁμοῦ ἡ ἀδελφότης τοῦ Κελλίου ἐκείνου τῇ ραδιουργίᾳ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ἀρχιμανδρίτου Ἰωακείμ, τοῦ κακῶς μετ' οὐ πολὺ ἀποβληθέντος τῆς ἡγουμενίας καὶ τῆς Μονῆς, διελύθη καὶ περιελθὼν τοῦτο εἰς τὴν κατοχὴν τῆς κυριάρχου Μονῆς ἐπωλήθη εἰς Ρωμῶνους μοναχοὺς, ὁ Χριστοφόρος προσελήφθη εἰς τὸ Χελανδα-

ρινόν Κελλίον «ὁ ἀπόστολος Θωμᾶς» ὡς Καθισματάρης, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ πρὸς τροφήν αὐτοῦ καὶ διαμονὴν δοθέντα χρήματα δὲν ἐπήρκουν, διότι τὰ πλείω εἶχον δοθῆ εἰς συνάλλαγμα, ὅπερ ἔδει ἵνα ἐξαργυρωθῆ ἐν Κωνσταντῆζ, ὁ πόλεμος δὲ ἐπέφερε τὴν πτώσιν τοῦ λέει καὶ δὲν ἐπετρέπετο ἡ ἐξαργύρωσις, διέλυσε τὰς συμφωνίας, ἀφ' οὗ ἐπλήρωσε μέχρις ὀβολοῦ τὰ συμπεφωνημένα, διότι, φιλότιμος ὢν, δὲν ἤθελεν ἵνα τρέφεται ὑπ' ἄλλων, ἀφ' οὗ συνεπεία τῆς ὑπερκοπώσεως δὲν ἠδύνατο ἵνα ἐργάζεται καὶ προσπορίζεται ὡς καὶ πρότερον τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, ὅπως καὶ αὐτὸς ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μονὴν ταύτην καὶ ἀναλάβῃ τὴν ἀντιπροσωπείαν αὐτῆς ἐν τῇ Κοινότητι, ἀφ' οὗ ἐδίωξαν τὸν Ἰωάσαφ Πατῆζην, δὲν ἐδέχθη κατ' οὐδένα λόγον τὴν παράκλησιν αὐτοῦ καὶ ἄλλων προϊσταμένων τῆς Μονῆς, διότι δὲν ἠδύνατο μένων ἐν αὐτῇ, ἵνα ἀεννάως διαπληκτίζεται καὶ φιλονικῆ.

Ἀλλὰ καὶ ὁ πατήρ Ἰωακείμ Ἰβηρίτης ἀπολέσας τὴν πολιτικὴν ἰσχύν, ἣν ἐπὶ εἰκοσαετίαν εἶχεν ἐν τῇ Μεγάλῃ Μονῇ τῶν Ἰβήρων καὶ νομίσας ὅτι θὰ ἐνίσχυεν αὐτὸν ὁ Χριστοφόρος τῇ ἐνεργείᾳ αὐτοῦ ἀνακαλούμενος εἰς τὴν μετόνοιαν αὐτοῦ, ἀπεπειράθη ὅπως πείσῃ τοὺς συμπροϊσταμένους αὐτοῦ Ἰβηρίτας, καὶ ἀνακαλέσωσιν αὐτὸν ὑπὸ τὸ πρόσχημα, ὅτι τὸ ἀγιορειτικὸν ζήτημα εἶχεν ἀνάγκην ἀνδρῶν λογίων, δυναμένων ἵνα ἀποτελεσματικῶς ὑπὲρ αὐτοῦ ἐργασθῶσι.

Τοῦτο καὶ ἄλλας ἀνοήτους τῶν Ἰβηριτῶν προτάσεις πληροφορηθεὶς ὁ εἰρημένος Χριστοφόρος ἀπέστειλε τὴν ἐξῆς ἐνυπόγραφον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἐπιτρόπους καὶ λοιποὺς προϊσταμένους τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, ὅπως παρακωλύσῃ πᾶσαν τοιαύτην ἐνέργειαν, ἐπειδὴ δὲν ἐσκόπευεν οὐδὲ ἐκεῖ νὰ μεταβῆ, διότι αἱ Μοναὶ τοῦ ἁγίου Ὁρους πᾶσαι ἀπολέσασαι τὸν ἱερόν αὐτῶν χαρακτῆρα καὶ τὸν προορισμὸν μετεβλήθησαν ἀφ' ἱκανῶν ἐνιαυτῶν εἰς...

Ἰδοὺ δὲ ἡ ἐπιστολὴ αὐτολεξεῖ.

Ἐν Καρυαῖς τῇ 4 Σεπτεμβρίου 1917. Τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογίότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπάζομαι.

Ἀπὸ πολλοῦ ἐσκόπου ἵνα γράψω τὴν ἐπιστολὴν μου ταύτην καὶ παρακαλέσω θερμῶς ἐκεῖνους τῶν ὑμετέρων συμπροϊσταμένων, οἵτινες λόγου ἐκάστοτε γινομένου περὶ ἀνακλήσεως τούτων ἢ ἐκεῖνων τῶν συναδέλφων ὑμῶν, τῶν οὕτως ἢ ἄλλως ἀπομακρυνθέντων ἐκ τῆς ἱεράς αὐτῶν Μονῆς, προβάλλουσι μεταξύ τῶν τοιούτων καὶ ἐμέ, μὴ θέλοντα ἐξετάσαι τὸ ἐλατῆριον ἀπὸ τοῦ ὁποίου ὀρμῶνται, ὅπως μὴ διαφέρων-

ται περί ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ οὐδόλως διαφέρομαι περί αὐτῶν, ἀλλ' ἀνέβαλον τοῦτο ἐν τῇ πεποιθήσει, ὅτι θὰ ἔπαυον ἐπαναλαμβάνοντες τὴν τακτικὴν αὐτῶν ταύτην.

Ἦδη ὁμως, ἐπειδὴ ἄλλοι ἀφορῶντες εἰς τὴν παρούσαν κατάστασιν τοῦ τόπου, τὴν οὐχὶ εὐάρεστον, ὡς ἐκ τῆς θέσεως εἰς τὴν θὰ εὐρεθῆ μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον τὸ Ἀγιορειτικὸν ζήτημα, ὅπερ ἔχει ἀνάγκην μελέτης καὶ ἐργασίας συντόνου, ἣν οὐδεὶς τῶν τὴν ἱερὰν Κοινωνότητα ἀποτελούντων δύναται ἵνα φέρῃ εἰς πέρας, ἄλλ' οὐδὲ κἂν νὰ σκεφθῆ ὀρθῶς περί αὐτοῦ, καὶ ἄνευ τῆς ἐργασίας αὐτῆς διατρέχει τὸν ἔσχατον τῆς διὰ παντὸς ἀπωλείας κίνδυνον, καὶ θέλοντες συνεργάτας, δυναμένους βοηθῆσαι αὐτοῖς πρὸς διάσωσιν αὐτοῦ, φρονοῦσιν ὅτι πρέπει οἱ τοιοῦτοι ἵνα διαμένωσιν ἐν τοῖς φρουρίοις μόνον, οὐχὶ δὲ ἐκτὸς τούτων, ὥσει τὰ φρούρια αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ χορηγοῦσι τὴν ἔμπνευσιν καὶ ἐμβάλλουσι τὴν ἀγάπην πρὸς τε τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην πατρίδα, ἀνέλαβον. ὡς πληροφροῦμαι, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἵνα ἐργασθῶσι καὶ μὲ προσλάβωσιν ἐν αὐτῇ. Ἐφ' ᾧ καὶ χάριτας αὐτοῖς οἶδα πολλὰς καὶ ἔσασαι ὁμολογήσω τοιαύτας, ἀλλ' ἀφ' οὗ τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα ἔτη τοῦ βίου μου διήλθον ἐκτὸς αὐτοῦ ἐργασθεῖς κατὰ τὸ ἐνὸν ὑπὲρ τοῦ ἔθνους μου καὶ τῆς Ἐκκλησίας μου, καὶ ἀφ' οὗ ἤδη διαμένων ἐνταῦθα διατελῶ εἰρηνεύων καὶ ἀπολύτως ἡσυχάζων, ἀγαπώμενος καὶ ἐκτιμώμενος ὑπὸ τῶν συναδέλφων μου, πρὸς τί νὰ καταλίπω τὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν ἣν ἔχω καὶ νὰ τραπῶ τὴν ὁδὸν τῶν αἰώνων ἐρίδων καὶ τῶν διαπληκτισμῶν ἄνευ οὐδενὸς ἠθικοῦ συμφέροντος, εἰς δὲ ὁ μοναχὸς δέον καὶ μόνον νὰ ἀποβλέπῃ; Βεβαιώθητε ὅτι, ἐάν ἤθελον τὸν τοιοῦτον βίον, ἐπανελθὼν εἰς ἄγιον Ὅρος ἐθελοντῆς θὰ ἔμενον ἐν τῇ τοῦ Κουτλουμουσίου, ἐν τῇ κατὰ παράκλησιν τοῦ ἀειμνήστου Χαρίτωνος καὶ ἄλλων ἐξωθεν φίλων ἐκοινοβίασα, ἀδιαλείπτως ἐρίζων καὶ διαπληκτιζόμενος, ἵνα μὴ μεταχειρισθῶ ἄλλην φράσιν ἀρμοδιωτέραν. ἢ θὰ μετέβαινον εἰς ἄλλην Μονήν, εἰς τὴν κατὰ παράκλησιν, πολλάκις ἐπαναληφθεῖσαν, ἐκλήθην.

Μὴ θέλων ὁμως μηδὲ ἀγαπῶν τὰς ἀκάρπους ἐρίδας διαβεβαιῶ ἐκείνους ὅτινες ἀνησυχοῦσιν, ἀκούοντες τὸν ὑπὲρ ἐμοῦ γενόμενον λόγον ὑφ' οἰουδήποτε, ὅτι γίνεται ἄνευ τῆς συγκαταθέσεώς μου, προτιμῶντος χιλιάκις τὸν ἐνταῦθα ἡσύχιον καὶ καρποφόρον εἰς πνευματικὴν ἐργασίαν βίον καὶ τὴν ἐνταῦθα ἐκπνοήν, ἢ τὸν ἐν οἰωδήποτε φρουρίῳ τοιοῦτον ἐν τῇ ἀπολαύσει πάντων τῶν ἐγκοσμίων ἀγαθῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ εἰς τὴν ὑπὲρ τοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν τόπου ἐργασίαν οὐδέ-

ποτε ἠρνήθην τοιαύτην, ἀλλ' αἰεποτε εἰς αὐτὸν ἔχω ἐστραμμένα καὶ τὰ ὄμματα καὶ τὴν καρδίαν καὶ τὴν διάνοιαν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ μόνου ἐργάζομαι, οὐδ' ἄρνηθῆσομαι ποτὲ ἐργασίαν ἐξαρτωμένην ἀπ' ἐμοῦ, ἐάν καὶ πάλιν κριθῶ ἀξίος ὑπὸ τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων, ἐν ὧσφ θὰ ὑπάρχη καὶ καιρὸς. Θὰ δυνηθῶ δὲ πολὺ ἰποτελεσματικώτερον ἵνα ἐντευθῆν ἐργασθῶ, ἔνθα τὰ πάντα συμβάλλουσιν εἰς τοῦτο, ἢ ἀλλαχόθεν καὶ δὴ ἐκεῖθεν, ἔνθα εἰρήνη καὶ ἡσυχία δὲν ὑπάρχει.

Τὸ ἀτύχημα ὁμῶς εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν πάντα λίθον κινουοῦσιν, ὅπως ἐπιτύχῃσι τοῦ σκοποῦ αὐτῶν, καὶ ἀδικαλείπτως πρὸς τοῦτο ἐργάζονται, ἡμεῖς καθεύδομεν ὑπὸ μανδραγόραν, καὶ οὐδὲν πράττομεν, καίτοι ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Κυβερνήσεως διὰ τῶν ὑπαλλήλων αὐτῆς ὠφθήθημεν εἰς τοῦτο καὶ ὠθοῦμεθα, οὔτε ὑπὲρ τῶν προνομίων καὶ καθεστώτων τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου, οὔτε ὑπὲρ τῶν ἐν Βασσαραβία κτημάτων ἡμῶν, οὔτε ὑπὲρ τῶν ἐν Μολδοβλαχία τοιούτων, οὔτε ὑπὲρ ἄλλου τινός.

Καὶ οὐ μόνον ἡμεῖς οὐδὲν πράττομεν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλους, ἤτοι εἰς τοὺς κ. κ. Ν. Καζάζην καὶ Κ. Πεταλᾶν, ζητήσαντας ἀντίγραφα τῶν ἄτλων τῶν ἐν Μολδοβλαχία κτημάτων ἡμῶν ἵνα παρασκευάσωσιν ὑπόμνημα δωρεάν καὶ ὑποβάλωσιν αὐτὸ ἀρμοδίως εἰς τὴν παγκόσμιον Συνδιάσκεψιν, δὲν ἐχορηγήσαμεν αὐτά, διότι οἱ καταστροφεῖς τοῦ τόπου Φίλιππος Καρακαλληνός καὶ Ἰωάσαφ Κουτλουμουσιανός καὶ Βαρλαάμ Γρηγοριάτης δὲν ἐνέκριναν τοῦτο.

Ποῦ κατήντησε ὁ τόπος αὐτός! Ἐλευσεται ὁμῶς ἡμέρα καθ' ἣν θὰ σπεύδωμεν, ἀλλὰ θὰ εἶναι λίαν ἀργὰ καὶ οὐδεὶς θὰ δύνηται ἵνα δῶ ἡμῖν χεῖρα βοηθείας, καὶ τῆς ἀπωλείας τῶν Ἀγιορειτικῶν ζητημάτων αἴτιοι καὶ ὑπεύθυνοι ἀπέναντι τῆς Ἱστορίας ἔσονται ἀναντιρρήτως οἱ ταγοὶ τοῦ ἁγίου Ὄρους, ἐν οἷς εὐτυχῶς δὲν συγκαταριθμούμεθα ἡμεῖς. Ἀλλὰ καὶ τί μέ τοῦτο, ἀφ' οὗ ἀναισθητοῦμεν;

Φρονῶ ὅτι μετὰ τὴν δῆλωσίν μου ταύτην δὲν θὰ ἀσχοληθῶσι πλέον περὶ τὸ ὄνομά μου ὅσοι ἐκ τῶν Πανοσιολογιωτάτων προϊσταμένων τῆς Ἱερᾶς Μονῆς τῶν Ἰβήρων, διδομένης εὐκαιρίας, ἀσχάλλοντες ἀκούουσιν αὐτὸ εἰ καὶ οὐδὲν αὐτοῖς ἐπραξα, ὡς πᾶσιν ὑμῖν γνωστόν, ἐνίοις δὲ καὶ προσωπικῶς ἀγνωστος, διατελῶ μεθ' ὑπολήψεως καὶ τιμῆς. Τῆς ὀμετέρας Πανοσιολογιότητος ἐν Χριστῷ ἀδελφός».

Δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος ἀπὸ τῆς δευτέρας χρονικῆς περιόδου καθ' ἣν ὁ Χριστοφόρος μετὰ πολλοῦ τοῦ ζήλου καὶ τῆς αὐταπαρνησίας καὶ τοῦ πατριωτικοῦ μένους προσέφερε τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὸ ἀ-

γιον Ὅρος καὶ ἀπήλλαξεν αὐτὸ τοῦ βαρυτάτου Ῥωσικοῦ ζυγοῦ διὰ τῶν ὑπομνημάτων αὐτοῦ, ὁπότε καὶ αὐθις ἡ Κοινότης αὐθορμήτως ἀνέλαβεν ἵνα διορίσῃ ἀρχιγραμματέα αὐτῆς τὸν Χριστοφόρον, ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὰ ἐπικρατοῦντα ἔθιμα ἔδει εἰς τῶν παρευρισκομένων ἀντιπροσώπων, ἵνα προτείνῃ αὐτὸν ἐκ μέρους τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ὁ δὲ ὑποσχεθεὶς ἵνα πράξῃ τοῦτο ἠγούμενος τῆς Μονῆς τοῦ ἀγίου Παύλου Ἰωακείμ νύκτωρ ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, διώρισαν ἕτερον, καὶ ἐπειδὴ ἦν πάντῃ ἀγράμματος καὶ ἐθαλασσοποίησε πάντα, ἡ δὲ Κοινότης εἶχε μεγίστην ἀνάγκην λογίου ἀνδρὸς οὐ μόνον γράμματα γνωρίζοντος, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀγιορειτικὰ ζητήματα, σύσσωμος καὶ πάλιν ἡ Κοινότης τὸν Ἰούλιον τοῦ 1918 πρὸς τὸν Χριστοφόρον, διαμένοντα ἐν τῇ προειρημένῃ Χελανδαρινῇ Κελλίῳ, ἔστρεψε τὰ βλέμματα αὐτῆς καὶ τὴν προσοχὴν ὅλην καὶ ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἀντιπρόσωπον τῆς Μονῆς τῶν Ἰβήρων πατέρα Ἰωακείμ, αὐτὸν ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε εἶχε καταπολεμήσει τὴν ὑπόψηφισίτητά αὐτοῦ ἐκ φόβου μὴ κατέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τῶν Ἰβήρων, ὅπως παρακαλέσῃ αὐτὸν θερμῶς ἐκ μέρους αὐτῆς καὶ δεχθῇ τὴν ἀρχιγραμματεῖαν, καὶ οὕτως ἐτι ἀπαξ προσφέρῃ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ εἰς τὸν ἱερὸν αὐτὸν τόπον. Ὁ πατὴρ Ἰωακείμ ἐδέχθη τὴν ἐντολὴν τὸ μὲν διότι δὲν ἐφοβείτο πλέον τὴν κάθοδον τοῦ Χριστοφόρου εἰς τὴν Μονὴν, ἀφ' οὗ οὕτως τόσον ἐπισήμως παρητήθη τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ἐπ' αὐτῆς, καὶ ἡ συνάντησις ἐγένετο ἐν τῇ ἐν Καρυαῖς Διονυσιατικῇ Κελλίῳ τοῦ Κομβολογᾶ Ματθαίου, τὸ δὲ καὶ διότι ἐγνώριζεν ἐκ τῶν προτέρων, ὅτι ὁ εἰς ὃν θὰ ἀπηυθύνετο ἦν ἀδύνατον ἵνα ἀρνηθῇ ὅπως καὶ κατὰ τὰς κρίσιμους ἐκείνας περιστάσεις, καθ' ἃς τὸ ἅγιον Ὅρος θὰ διοργανοῦτο εἰς αὐτόνομον πολιτείαν, προσφέρῃ αὐτῷ τὰς ὑπηρεσίας αὐτοῦ, στερουμένῳ λογίων καὶ ἀνεπτυγμένων ἀνδρῶν.

Κατὰ τὴν τρίτην ταύτην περίοδον τῆς γραμματείας αὐτοῦ κατώρθωσε καὶ τὸ ἱερὸν χρέμα τῆς Κοινότητος νὰ προφυλάξῃ ἀπ' ἐκείνων τῶν ἀδηφάγων ἐπιστατῶν οἵτινες νηποίνει διαχειρίζονται αὐτό, ὁπως: Ἀρχαία ἀρίστη παράδοσις ὑπῆρχε, (καὶ τί ἐν ἀγίῳ Ὅρει δὲν ἀνάγεται εἰς τὴν παράδοσιν;) ὅπως οἱ ἐπιστάται οὐδέποτε ἀνοίγωσι τὸ ταμεῖον καὶ δίδωσι καὶ λαμβάνωσι χρήματα ἄνευ καὶ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιγραμματέως, ὅστις τηρεῖ τὰ ἐπίσημα βιβλία τῆς ἐπιστασίας ἄνευ οὐδεμιᾶς εὐθύνης. Κατὰ τὴν Χελανδαρινὴν ἐπιστασίαν τοῦ ἔτους 1918—1919 οἱ ἐπιστάται Στέφανος Γρηγοριάτης καὶ Εὐλόγιος Ἀγιοπαυλίτης φεβούμενοι τὸν ἔλεγχον τοῦ Χριστοφόρου καὶ τὸ ἀνηλεὲς δημόσιον μαστι-

γωμα ἀπεφάσισαν, ὅπως μὴ προσλαμβάνωσιν αὐτὸν κατὰ τὴν ὄραν τῆς ληψοδοσίας, ἀλλ' ἐδίδοσαν αὐτῷ ἐπὶ σημειωμάτων τὰ χρηματικὰ ποσά, ἅπερ ἐπλήρωνον ἢ ἐλάμβανον, ὅπως καταχωρήσῃ αὐτὰ εἰς τὰ βιβλία.

Ὁ Χριστοφόρος, ὅστις εἰς ἀρχαιότεραν ἐποχὴν εἶχε χρηματίσει ἀρχιγραμματεὺς καὶ δημοσίᾳ ἀπὸ τῶν στηλῶν τοῦ «Ἑλληνισμοῦ» εἶχεν ἐπαινεῖσαι τὴν τιμότητα τῶν τότε ἐπιστατῶν, καὶ ὁ ὁποῖος οὐ μόνον παλαιότερον ἐγνώριζεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν τελευταίων χρόνων τὴν τάξιν ταύτην τὴν προστατεύουσαν τὸ ταμεῖον τῆς Κοινότητος, δὲν ἠνέχθη τὴν παράβασιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐξεληθὼν μετὰ τοῦ ὑπογραμματέως εἰς τὸν ἐξώστην ἐκάθητο ἀμέριμος. Τοῦτο παρατηρήσας ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Μοῦνης τῶν Ἰβήρων Ἰωακείμ, ὁ καὶ ἀρχιγραμματεὺς προχρηματίσας καὶ παραξενευθεὶς, διότι εἶδε τὸν Χριστοφόρον μὴ ἐργαζόμενον, ἠρώτησε τί συμβαίνει, πῶς ὁ αἰεὶ ἐργαζόμενος κάθηται ἀργός. Λαβὼν δὲ τὴν ἀπάντησιν, ὅτι ἐκείνην τὴν ὄραν εἶχον ληψοδοσίαν οἱ ἐπιστάται καὶ αὐτὸς δὲν ἐκλήθη εἰς ταύτην, ἔφερε τὸ ζήτημα τὴν ἐπομένην εἰς τὴν Σύναξιν τῶν ἀντιπροσώπων, ἣτις ἐκάκισε τὴν πράξιν ταύτην τῶν Ἐπιστατῶν καὶ διέταξε τὴν σύνταξιν πρακτικοῦ, διαλαμβάνοντος ὅτι οἱ ἐπιστάται δὲν δικαιοῦνται ἵνα διεξάγῃσι τὴν ληψοδοσίαν ἄνευ τῆς παρουσίας καὶ τοῦ ἀρχιγραμματέως, καὶ οὕτω τὸ μὲν ταμεῖον προεφυλάχθη ἀπὸ τῆς συλήσεως, οἱ δὲ ἐπιστάται ἐτέθησαν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὸν ἔλεγχον τοῦ εὐσυνειδήτου ἀρχιγραμματέως, ἐὰν δὲ ποτε διορισθῇ καὶ τις ἀδιαφορῶν πρὸς τὸ κοινὸν χρῆμα ἢ συμφρονῶν τοῖς ἐπιστάταις δεχέτω τὰς σημειώσεις καὶ μεταφερέτω τὰ ἐνδεικνύμενα ποσὰ εἰς τὰ βιβλία, καὶ ἐν τέλει τοῦ Ἐπιστατικοῦ ἔτους λαμβανέτω καὶ οὗτος τὸ ἀναλογοῦν μερίδιον.

Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἐργασίας ἣ κατὰ τὸν ἱατρὸν κ. Λέφαν ἕνεκα μεγάλης ψυχικῆς στενοχωρίας (καὶ βεβαίως ἠσοθάνετο ἀφόρητον τοιαύτην, ὅταν ἔβλεπε τὰς ἀδικίας ἅς διέπραττον οἱ εἰρημένοι ἐπιστάται, καὶ δὴ κατὰ τὴν διατίμησιν τῶν διὰ τῶν ἀδελφῶν Χορτιάτη ἐρχομένων ἐκ Θεσσαλονίκης δι' εἰδικῆς ἀθείας τῆς ἐπιστασίας, διὰ τὸν πληθυσμὸν τοῦ Ἁγίου Ὁρους τροφίμων), ἐπαθεν ὑπερκόπωσιν καὶ παρητήθη τὴν θέσιν τὸν Ἰούλιον τοῦ 1919 ἀποκομίσας καὶ αὐθις ἐγγράφους τὰς πολλὰς εὐχαριστίας τῆς Κοινότητος, ἐφ' οἷς ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου τόπου ἔπραξε, καὶ ἔπραξε τόσας, ὅσας, οὐδεὶς ἕτερος ἀγιοραΐτης, ὡς τὰ ἔργα αὐτὰ μαρτυροῦσι καὶ οὐχὶ οἱ κενοὶ λόγοι.

Μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἐξέτασιν ὑπὸ τῶν καλλιτέρων

ἐν Θεσσαλονίκῃ ἰατρῶν ἐπανήλθεν εἰς ἅγιον Ὅρος, καὶ ἔμεινε πρὸς ἡσυχίαν καὶ ἀνάρρωσιν ἐν τῇ ἱερᾷ Μονῇ τοῦ Δοχειαρίου, εἰ καὶ πᾶσαι αἱ Μοναί, εἰς ἃς προσέφερε τσαούτας ὑπηρεσίας, εἶχον τὴν ἑρὰν ὑποχρέωσιν ὅπως περιθάψωσιν αὐτόν, παθόντα ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῶν, καὶ μὴ ἔχοντα τὰ πρὸς περιθάψιν, ἐπειδὴ ἐκ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ, ὃν ἐλάμβανε, δὲν ἀπέμενε οὐδὲ ὀβολός, αἱ δὲ οἰκονομῆαι αὐτοῦ εἶχον ἐναπομείνει ἐν Κωνσταντζῇ. Ἐνταῦθα δὲ μένων ἀντέγραψε τὸ ἀρχεῖον τῆς Μονῆς καὶ ἐταξιθέτησεν αὐτό, ἐπὶ τῇ βάσει δὲ τῶν ἐγγράφων, ἅτινα παρεδόθησαν αὐτῷ, συνέγραψε τὴν ἱστορίαν τῆς Μονῆς.

Ἐκ τῆς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου μετεκαλέσατο αὐτόν ὁ Γέροντας τοῦ ἀνωθεν τῶν Καρυῶν Λαυριωτικοῦ Κελλίου «ἡ Ἁγία Τριάς» κ. Εὐγένιος Ἱερομόναχος Ἱερισώτης καὶ παρεκάλεσεν αὐτόν θερμῶς ὅπως μεταβῆ καὶ διαμείνῃ ἐν τῷ Κελλίῳ αὐτοῦ, ὡς τοποτηρητῆς αὐτοῦ, ἐπειδὴ ἐκεῖνος εἶχεν ἐμποροραφεῖον ἐν Καρυαῖς καὶ δὲν ἠδύνατο ἵνα παρευρίσκηται καὶ ἐν τῷ Κελλίῳ. Ἐνταῦθα μένων παρεκλήθη καὶ πάλιν ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν Μονῶν Λαύρας Γρηγορίου Ἱεροδιακόνου, καὶ Ξηροποτάμου Ἀετίου μοναχοῦ, τὸ τέταρτον ἤδη, κατὰ τὴν ὀλονύκτιον ἀγρυπνίαν τὴν τελουμένην τῇ 16 πρὸς τὴν 17 Μαΐου τοῦ ἔτους 1920, ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ ἑορτῇ τοῦ Κελλίου, ὅπως καὶ αὐτῆς ἀναλάβῃ τὴν ἀρχιγραμματεῖαν, ἀλλ' ἠρνήθη, διότι ἡ ἀσθένεια τῆς ὑπερκοπώσεως ὑφίστατο ἔτι καὶ δὲν θὰ ἠδύνατο ἵνα εὐδρόκως ἐπιτελῇ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὡς πάντοτε συνείθιζε.

Τὸν Νοέμβριον τοῦ 1922 ἐκλήθη ὡς Ἱερατικῶς προϊστάμενος τῆς ἐν Γαλαζίῳ Ἑλληνικῆς Κοινότητος, λαβούσης πρότερον περὶ αὐτοῦ ἀρίστας συστάσεις παρὰ Κωνσταντζιανῶν καὶ δὴ παρὰ τοῦ κ. Σωτηρίου Φουντουκά, ὅστις καὶ συνέστησεν αὐτόν. Ἐδέχθη τὴν πρόσκλησιν ταύτην, διότι καὶ ἐν τῷ Κελλίῳ τούτῳ μένων ἄνευ οὐδεμιᾶς χρηματικῆς προκαταβολῆς δὲν ἠδύνατο ἵνα μένῃ καὶ διαιτᾶται εἰς βᾶρος τῶν ἀποχειροβιώτων μοναχῶν τοῦ Κελλίου. Διὸ καὶ εὐχαριστήσας θερμῶς ἀπάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ δὴ τῷ Γέροντι αὐτῆς προεπέμφθη μέχρι Δάφνης ὑπὸ τοῦ Ἱεροδιακόνου Πέτρου Ἱερισώτου καὶ τούτου τῇ ἐντολῇ τοῦ ὀνόματι καὶ πράγματι εὐγενεὺς Γέροντος αὐτοῦ Εὐγενίου.

Τῇ 2 Δεκεμβρίου ἀνεχώρησεν ἐξ ἁγίου Ὁρους καὶ διὰ Καβάλλας, Δράμας καὶ Θεσσαλονίκης ἔνθα ἠτοίμασε τὰ διαβατήρια αὐτοῦ, καὶ Σερβίας ἀφίκετο εἰς Γαλαζίον τὴν νύκτα τῆς 20 πρὸς τὴν 21

τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἀνέλαβε τὰ Ἱερατικά αὐτοῦ καθήκοντα, ἀπερ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπιτελεῖ καὶ ἐπιτελέσει ταῦτα ἀχρις ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ.

Ἡ φιλεργία, ἡ τιμιότης, ὁ ἀκρτος πατριωτισμὸς, ὁ εὐθύς καὶ εὐλικρινὴς χαρκτηρ, ἡ φιλαλήθεια, ἡ τοῦ καθήκοντος ἀκριβεστάτη ἐκπλήρωσις, ὁ ἐνθερμος ζήλος πρὸς τὰ πάτρια, ἡ ἱστοργὴ πρὸς τὴν μητρικὴν γλῶσσαν, ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν νεολαίαν καὶ ἡ ἄλλη πάνδημος φήμη τοῦ Χριστοφόρου προέτρεχον αὐτοῦ ἀνά τὰς Ἑλληνικὰς Κοινότητας καὶ ἡμιλλῶντο αὐταὶ εἰς τὸ τίς πρώτη νὰ προσλάβῃ αὐτὸν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ αὐτῆς τῇ τε Σχολικῇ καὶ τῇ Ἱερατικῇ, καὶ αὐταὶ εἰσιν ἡ τοῦ ἁγίου Ὁρους, ἡ τῆς Πριγκίπτου, ἡ τῆς Χαλκηδόνας καὶ ἡ τῆς Κωνσταντίας, ἐν αἷς θερμῶς παρκληθεῖς προὔπηρέτησε καὶ ἐν ταῖς ὁποῖαις ἀφήκεν ἀπτά δείγματα τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ τούτων καὶ τοῦ ἱεροκρεποῦς αὐτοῦ χαρακτήρος. Διὸ καὶ πᾶσαι καὶ αὐθις μετεκαλέσαντο αὐτόν, ἀλλ' εἰς οὐδεμίαν ἐπανήλθε, πλὴν εἰς τὴν τοῦ ἁγίου Ὁρους, διότι ἀριστα ἐγίνωσκεν, ὅτι δὲν ὑπῆρχεν ἐν αὐτῷ οὐδεὶς, ὅπως σῶσῃ τὴν ἀκρόπολιν ἐκείνην τοῦ Ὀρθοδόξου Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐκ τῶν ἐνόχων τῶν τε πανσλαβιστῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπηλύδων λαῶν. Ἄν δέ τις μαυροφόρος Βαρλαάμ Γρηγοριάτης ἐπλήρωσε χρήματα τὸ ὄνομα αὐτοῦ πάντη ἀγραμμάτου ὄντος, ὡς τε συγγραφέως καὶ ἐκδότου, ὅτι παρεκάλεσεν ὁ Χριστοφόρος, ἵνα διορισθῇ ἀρχιγραμματεὺς τῆς Κοινότητος τοῦ ἁγίου Ὁρους καὶ τοῦτο «ἐνθυμίζουσι τινὲς τῶν σωζομένων ἐπιστολῶν του» ἀποδεικνύει ἑαυτὸν ἀναίσχυντον καὶ αἰσχροτάτον ψεύστην καὶ προκαλεῖται ὅπως φωτογραφῆσῃ τὰς ἐπιστολάς ἐκείνας καὶ δημοσιεύσῃ εἰς τὰς ἐφημερίδας, ἄλλως ἂν τοῦτο δὲν πράξῃ οἱ πάντες θὰ ἔχωσι τὸ δικαίωμα οὐ μόνον ἀναίσχυντον καὶ αἰσχροτάτον ψεύστην νὰ ἀποκαλῶσιν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ σκευὸς τοῦ Σιτανᾶ.

Σημ. Ἐκ τῆς βιογραφίης ταύτης ἠρῦσθη ὁ φίλος μου κ. Σ. Α. Χ. Θεόδοτος τὰς ὀλίγας λέξεις, ἃς ἐδημοσίευσεν, μετ' τὴν ὑπογραφήν «Δ. Γρ. Καμπούρογλου» ἐν «Νέα Ἑστία». Τόμῳ Γ' τεύχει 61 τῆς 1 Ἰουλίου 1929.

Σημείωσις ἐπιμελητοῦ ἐκδόσεως. Ὁ πατὴρ Χριστοφόρος εἶναι ὁ πολυγραφώτερος τῶν Ἁγιορειτῶν μετὰ τὸν ἀειμνήστον Νικόδημον τὸν Ἁγιορείτην. Ἐίχε δὲ τὴν μεγίστην τιμὴν νὰ παρακαθίσῃ εἰς δύο Βασιλικὰς τραπέζας, τὴν τοῦ ἀειμνήστου Βασιλέως τῆς Σερβίας Ἀλεξάνδρου τοῦ Α', ὅστις καὶ ἐτίμησεν αὐτόν διὰ τοῦ καρισημοῦ τοῦ ἁγίου Σάββα ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Χελανδαρίου, καὶ τὴν τοῦ μακαρίτου βασιλέως τῆς Ῥωμανίας Καρόλου τοῦ Α' ἐν Κωνσταντίῃ.

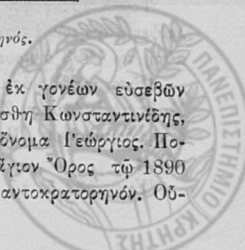
28. ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΦΩΤΙΟΣ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΗΝΟΣ

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι κατὰ τὸ 1901—1902 εἶχε βοηθὸν ὁ Χριστοφόρος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ τὸν Κορνήλιον Λαυριώτην, κατὰ δὲ τὸ 1902—1903 τὸν *Ιεροδιάκονον Φώτιον Παντοκρατορηγόν*, διατελοῦντα συγχρόνως καὶ δεύτερον γραμματέα τῆς Κοινότητος.

11. Ἱεροδιάκονος Φώτιος Παντοκρατορηγός.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Καλλιπόλει περὶ τὸ 1875 ἐκ γονέων εὐσεβῶν καὶ ἐναρέτων Κωνσταντίνου, ἐξ οὗ αὐτὸς ὠνομάσθη Κωνσταντινίδης, καὶ Σμαράγδας. Ἐλαβε δὲ κατὰ τὸ βάπτισμα τὸ ὄνομα Γεώργιος. Ποδησας δὲ καὶ οὗτος τὸν μονήρη βίον ἀφίκετο εἰς ἅγιον Ὅρος τῷ 1890 πρὸς τὸν αὐτάδελφον αὐτοῦ Συνέσιον μοναχὸν Παντοκρατορηγόν. Οὐ-

τος παρέδωκεν αὐτὸν ὡς ὑποτακτικὸν εἰς τὸν προηγούμενον Ἀθανάσιον, ὅστις τῷ 1894 ἔχειρεν αὐτὸν μοναχὸν καὶ μετωνόμασε Φώτιον. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔτος προεχειρίσθη εἰς διάκονον ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου πρῆφην Καρπάθου καὶ Κάσου Νείλου. Ὁ Γέροντας αὐτοῦ θέλων ἵνα καταλίπη διάδοχον ἐν τῇ Μονῇ ἀνώτερον πνευματικῶς ἑαυτοῦ, διότι οὗτος ἐλάχιστα γράμματα ἐδιδάχθη ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ, ἔστειλεν αὐτὸν τελειόφοιτον τῆς ἐν Καλλιπόλει Σχολῆς ὄντα, εἰς τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, ἐξ ἧς καὶ ἀπεφοίτησε τῷ 1902, ὅτε καὶ διορίσθη ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτι διατρίβων, τῇ 1 Ἰουνίου, δεῦτερος γραμματεὺς τῆς Κοινότητος, καὶ τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ 1905, ὅποτε κατέλαβε τὴν θέσιν τοῦ πρώτου γραμματέως, ἀποχωρήσαντος εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ τοῦ Κορνηλίου Λαυριώτου, καὶ διετέλεσε τοιοῦτος τέσσαρα ἔτη, ἤτοι μέχρι τοῦ 1909, ὅποτε παραιτηθεὶς τὴν θέσιν ταύτην κατήλθεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἧτις τῷ 1910 προήγαγεν εἰς προϊστάμενον καὶ διώρισεν αὐτὸν ἐν ταύτῃ ἀντιπρόσωπον αὐτῆς ἐν τῇ Κοινότητι καὶ διετέλεσε τοιοῦτος μέχρι τῶν μέσων τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1912, ὅποτε σταλεῖς ὡς ἔξαρχος εἰς τὸ ἐν Ἀθήνῃ μετόχιον τῆς Μονῆς αὐτοῦ «Ὁ Ἀλεξόπουργος», ἐζήτησε καὶ ἔλαβεν αὐτὸ ὑπ' ἐνοίκιον ἐπὶ μῆ ἑξαετία, ληξάσῃ τῷ 1918. Ὡς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις αὐτοῦ εὐρίσκετο πάντοτε συνεπέστατος. Ὡς βοηθὸς διδάσκαλος ὁ Φώτιος ἐδίδαξε δύο ἔτη καὶ μετὰ τοῦ λειμνήστου **Κυριακοῦ Ζαχαριάδου** μοναχοῦ τέως Βατοπεδινοῦ καὶ εἶτα Ἐηροποταμηνοῦ εὐδοκιμώτερον πᾶν τοῦ Κορνηλίου, ἀλλὰ καὶ ὁ χαρακτήρ τοῦ Φωτίου ἦν ἀσυγκρίτῃ τῷ λόγῳ εὐθύτερος καὶ χρηστότερος, ἀλλὰ καὶ ὡς γραμματεὺς ὁ Φώτιος εἰργάσθη κατὰ τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ δυνάμεις πολὺ καλλίτερον καὶ εὐδοκιμώτερον τοῦ Κορνηλίου.

29. ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

Τοῦ Χριστοφόρου παραιτηθέντα τὴν θέσιν τοῦ Σχολάρχου ἐλείπει μαθητῶν ἐπισήμως μετὰ τὴν λογοδοτήσιν αὐτοῦ, ἤδιδέχθη ἐν αὐτῇ τῷ 1903 ὁ προειρημένος **Κυριακὸς Ζαχαριάδης**.

Οὗτος κατὰ κόσμον ἐλέγετο Κωνσταντῖνος Ζαχαρίου, ἐξ οὗ αὐτὸς ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον Ζαχαριάδης, Κορνιαχτή, ἐκ Γαλατσίτης τῆς Χαλκιδικῆς ὀρμωμένου. Ἡ μήτηρ αὐτοῦ ὠνομάζετο **Μαρία Σκουφᾶ** ἐκ Κερκύρας.

Ἐγεννήθη δὲ τῷ 1856 ἐν Μπλάτῃ τῆς ἐπαρχίας Σισανίου, ἐνθα

12. Γέροντας Κυριακός Ζαχαριάδης Ξηροποταμινός.

καὶ ἔμεινε περὶ τὰ 10 ἔτη διδασκθεὶς ἐκεῖ καὶ τὰ πρῶτα γράμματα. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῆς μητρὸς αὐτοῦ μετέβη εἰς Κλεισοῦραν καὶ ἔμεινε ἐκεῖ τρία ἔτη παρά τινι θείᾳ αὐτοῦ καλογραίᾳ, καὶ εἶτα μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος, ἔνθα διέμενε ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὡς ἐργάτης. Οὗτος ἐνεπιστεύθη τὸν υἱὸν αὐτοῦ εἰς τὸν Γέροντα τοῦ ἀνωθεν τῶν Καρυῶν Κουτλουμουσιανοῦ Κελλίου ὁ «Ἅγιος Νικόλαος» τοῦ Χαλκιᾶ ἐπιλεγομένου, ἔμεινε δὲ ἐκεῖ ἐν μόνον ἔτος. Εἶτα υἱοθέτησεν αὐτὸν βράπτῃ τις Δημήτριος ἐκ Ζαγοράς, ἀτεκνος ὢν, καὶ ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, ἐπειδὴ ὁμοῦς αὐτῇ δὲν ἠδυνήθη ἵνα ὑποφέρει αὐτὸν, πολὺ ζωηρὸν ὄντα καὶ ἀπειθῆ, ἀπέστειλεν αὐτὸν εἰς τὸν σύζυγον αὐτῆς, ὅστις παρέδωκεν αὐτὸν εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ. Οὗτος ἐτοποθέτησεν αὐτὸν εἰς ἕτερον βράπτῃν, ὅπως μάθῃ τὴν βραπτικὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ δὲν ἔμεινε ἐπὶ πολὺ καὶ ἠναγκάσθη ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὅπως διώξῃ αὐτόν. Τότε ἠκολούθησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν Μητροπολίτην τινά, παρεπιδημοῦντα ἐν ἁγίῳ Ὄρει, Νικαίας, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖθεν διωχθεὶς διὰ τοὺς αὐτοὺς τῆς ἀπειθείας λόγους ἐπανήλθεν εἰς ἅγιον Ὅρος, ἔνθα εἰργάζετο εἰς διάφορα μέρη ὡς ἐργάτης· εἶτα κατέφυγεν εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Ξηροποτάμου καὶ ἐγένετο ὑποτακτικὸς τοῦ ἀειμνήστου προηγουμένου Λεοντίου τῷ 1876 εἰκοσαέτης ὢν τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ μὴ εὐδοκίμησας μετέβη εἰς τὴν Μ. Μ. τοῦ Βατοπεδίου παρά τῷ προηγουμένῳ Ἰακώβῳ, τῷ μικρῷ λεγομένῳ, τῷ ἐκ Πελοποννήσου, παρ' ᾧ ὀριστικῶς πλέον ἔμεινε καὶ ὡς διὰ μαγείας μετέβαλε τὸν ἀτίθασσον χαρακτήρα αὐτοῦ ἐπιδειξάμενος ἔκτοτε διαγωγὴν ἀρίστην, ἐπιμέλειαν περὶ τὰ μαθήματα λιπαρὰν, σωφροσύνην, ταπεινοφροσύνην, σύνεσιν καὶ ἐγκράτειαν γλώσσης, καὶ ἐν γένει βίον ὁσίου ἀνδρός, ἀρετᾶς, αἵτινες περιεκόσμου αὐτὸν μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ· ὄθεν ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι ἡ ζωηρότης αὐτοῦ δὲν ἦτο ἀποτέλεσμα κακῆς φύσεως ἀνθρώπου, ἀλλὰ προήρχετο ἐκ τῆς παιδικῆς ἀπλότητος καὶ ἀφελείας, καὶ δὲν εὐρέθησαν οἱ κατάλληλοι παιδαγωγοί, ἵνα παιδαγωγήσωσιν αὐτόν, ὅταν ὁμοῦς εὐρέθη ὁ ἀριστος τῶν παιδαγωγῶν τὸν ὡς λέοντα θεωρούμενον μετέβαλεν εἰς ἀρνίον ἀνακον, καὶ τοιοῦτον ὄντως παρέδωκεν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ τοιοῦτον ἔγνω αὐτὸν ἐν Ἀθήναις κατὰ τὰς σπουδὰς ἡμῶν καὶ ἐν ἁγίῳ Ὄρει κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ βίου αὐτοῦ ἔτη, ἔνθα καὶ συνειργάσθημεν αὐτὸς μὲν ὡς ἐπίτροπος τῆς Κοινότητος ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα μετὰ πολλῆς τῆς συνέσεως καὶ τῆς ἀφοσιώσεως εἰργάσθη τιμῆσας ἑαυτόν, τὴν Μονὴν αὐτοῦ καὶ τὸ ἅγιον Ὅρος, ἐγὼ δὲ ὡς ἀρχιγραμματεὺς τῆς αὐτῆς Κοινότητος, καθ'

ἦν ἐποχὴν τὸ ἀγιορειτικὸν ζήτημα εὐρίσκετο εἰς τὸ δέξυτατον αὐτοῦ σημεῖον.

Ὁ ἀείμνηστος Ἰάκωβος, ἀφ' οὗ παρεσκευάσεν αὐτὸν ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Μονῆς καὶ ἐν τῇ Ἀθωνιάδι καὶ ἔκειρεν αὐτὸν μοναχὸν μετονομάσας αὐτὸν Κυριακόν, ἀπέστειλεν ὕστερον εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γυμνάσιον, ὅπερ ἀποπερατώσας μετέβη εἰς Ἀθήνας τῷ 1886 καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου ὡς ὑπότροφος τοῦ Βελείου κληροδοτήματος. Προσεπορίζετο δὲ ἱκανὰ χρήματα καὶ ἐκ τῆς μουσικῆς τέχνης, ἦν κάλλιστα ἐν διαφόροις ναοῖς ἐξετέλει. Ἀποπερατώσας δὲ τὰς σπουδὰς αὐτοῦ δὲν ὑπέστη ἐξετάσεις, ἐξηκολούθει ὅμως νὰ μένῃ ἐν Ἀθήναις ὡς Ἱεροφάλτης διορθῶν καὶ ἐκδίδων ἐν ταῦτῳ καὶ τὸ «Νεώτατον Μουσικὸν ἐγκόλπιον» μέχρι τοῦ 1894. Μετὰ ταῦτα ἀπεφάσισεν ἵνα ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ μετανοίαν, τὴν Μ. Μ. τοῦ Βατοπεδίου, ἀλλὰ δὲν ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Χρυσάνθου, Ἀνθίμου Ἱεροδιακόνου καὶ Ἰάσωνος μοναχοῦ, καὶ ἐπειδὴ δίπλωμα δὲν εἶχεν ἵνα διορισθῇ ἐν Ἑλλάδι διδάσκαλος μετέβη εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τῷ 1895 καὶ διορίσθη καθηγητὴς τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων ἐν τῷ Γυμνασίῳ καὶ Ἱεροκλήρῳ.

Ἐνταῦθα εἰργάσθη λίαν εὐδοκίμως εἰς τὴν διπλὴν ταύτην διακομίαν μέχρι τοῦ 1903, ὅποτε ἀφίκετο εἰς ἅγιον Ὅρος καὶ διορίσθη Σχολάρχης τῆς Ἀθωνιάδος, ἦν διηύθυνε πάνυ καλῶς μέχρι τοῦ 1907. Ἐνταῦθα διαμένων συγκατηριθμήθη ἐν τῇ χορείᾳ τῆς μόνης ὁσίως καὶ ἐν ἀγαστῇ εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ καὶ ἀδελφικῇ ἀγάπῃ ζώσης Ἐθροποταμηνῆς ἀδελφότητος τῷ 1904 εἰς ἡλικίαν 48 ἐτῶν. Ἡ σεβασμία αὕτη Μονὴ μετὰ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς Σχολῆς διώρισεν αὐτὸν τῷ 1907—1908 διδάσκαλον τῆς ἀδελφότητος αὐτῆς. Ἐν συνεργασίᾳ δὲ μετὰ καὶ ἄλλων τῆς Μονῆς ἀδελφῶν συνέταξε καὶ τὸν κατάλογον τῆς ἐντύπου βιβλιοθήκης αὐτῆς.

Τῷ 1909 καὶ 1910 διετέλεσε γραμματεὺς τῆς Μονῆς, τὸν δὲ Ἀπρίλιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους προήχθη εἰς προϊστάμενον αὐτῆς, τὸν δὲ Ἰανουάριον τοῦ 1911 διορίσθη ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινότητι καὶ τὸν Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους γενικὸς ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα παρέμεινε μέχρι τῶν μέσων τοῦ 1914, ὡς τοιοῦτος, διότι κατηργήθη ἡ θέσις ἐκείνη ὑπὸ τῆς Κοινότητος μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἁγίου Ὁρους ἀπὸ τῆς Τουρκικῆς δουλείας, ὡς καὶ ἡ ἐν Θεσσαλονικῇ τοιαύτη μετ' οὐ πολὺ οὐ μόνον οἰκονομίας χάριν ἀλλὰ καὶ διότι ἡ Κοινότης ἀνεφέρετο κατ' εὐθεῖαν εἰς τὴν

Γενικήν Διοίκησιν Μακεδονίας πρὸς ἐπίλυσιν τῶν παρεμπιπτουσῶν ὑποθέσεων καὶ εἰς τὰ διάφορα Ὑπουργεῖα. Τῷ δὲ 1915 ἀναδιωρίσθη τὸ δεύτερον ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς ἐν τῇ Κοινοτήτι, ἐν ἣ ἐργάσθη μέχρι τοῦ Νοεμβρίου μηνός, ὁπότε ἐπιδεινωθείσης τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, πάσχοντος ἐκ καρκίνου τοῦ ὠτός, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ, ἐν ἣ ἐξῆσε μέχρι τῆς 15 Μαΐου 1916, ὁπότε ἐν μετανοίᾳ ἀνεπαύθη ἐν Κυρίῳ εἰς ἡλικίαν 60 ἐτῶν περιβληθεὶς τὸ μέγα τοῦ μοναχοῦ σχῆμα καὶ μετονομασθεὶς Κάνδιδος.

Εἰς τὴν Μονὴν αὐτοῦ κατέλιπε περὶ τοὺς 600 τόμους βιβλίων καὶ περὶ τὰς 30.000 δραχμῶν χρυσῶν ὅπως ἡ Μονὴ ἀγοράσῃ ἐκ Βιέννης χρυσοῦφάντους ἱερατικὰς, ἱερατικὰς καὶ διακονικὰς στολὰς. Κατέλιπε δὲ καὶ σκευὴ ἐπιτραπέζια ἀξίας, καὶ ἐπιπλα πολυτελῆ καὶ ἐνδύματα ἱκανά.

Ἐξέδωκε τῷ 1914 «μικρὰν συλλογὴν μουσικῶν μελῶν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν γραμμῶν τῶν ἀρχαίων διδασκάλων» εἰς σχῆμα 16ον ἐξ 800 σελίδων ἀποτελουμένην καὶ «Σύντομον περιγραφὴν τοῦ περὶ τῶν ἐν Ῥωμουνίᾳ κτημάτων μοναστηριακοῦ ζητήματος ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἧτοι ἀπὸ τοῦ 1421—1913» τῷ 1916 ἐκ σελίδων 50 σχήματος 16ου. Κατέλιπε δὲ καὶ ἀνέκδοτον ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἣν ἐδίδαξεν ἐν τῷ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γυμνασίῳ. Ἐξέδωκε δὲ καὶ Πασχάλιον ἀπὸ τοῦ 1901—2100.

Ὁ ἀείμνηστος Κάνδιδος ὁ Ἐηροποταμηνὸς κατέλιπε μνήμην ἀγαθοῦ καὶ ἐναρέτου κληρικοῦ ἀπανταχοῦ ὄπου διέμεινεν, ἐργάσθη δὲ μετὰ ζήλου καὶ ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθήκον αὐτοῦ καὶ μεγάλης φιλοπονίας, εἶχε δὲ ἐν ἑαυτῷ καὶ τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα ζέον, ὅπερ καὶ μετεδίδου εἰς τοὺς μαθητάς αὐτοῦ.

30. ΙΩΑΣΑΦ ΜΟΝΑΧΟΣ ΑΓΙΟΠΑΥΛΙΤΗΣ

Ἄτυχῶς ἡ Σχολὴ τοῦ Ἄθω, ἧτις οὐδέποτε κατηρτίσθη ὡς ἔπρεπεν, οὐδὲ ἐλειτούργησέ ποτε κανονικῶς ὀλίγους μῆνας, ἀνέφηε τὰς πύλας αὐτῆς τῷ 1907—1908, διότι ὁ ὡς διδάσκαλος διορισθεὶς Ἰωάσαφ μοναχὸς Ἀγιοπαυλίτης ἐπαύθη ἐν τῷ μεταξὺ καὶ αἱ πύλαι αὐτῆς ἐκλεισθησαν ἐρμητικῶς. Οὗτος κατήγετο ἐξ Ἰθάκης, κατὰ κόσμον ὠνομάζετο Ἰπποκράτης Ἰωάννου Παϊζῆς. τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐν ἣ πιθανῶς ἐπεράτωσε καὶ τὸ Γυμνάσιον. Μοναχὸς ἐκάρη ἐν τῇ Μονῇ τοῦ ἀγίου Παύλου ἐν ἣ καὶ προήχθη εἰς προϊστά-

μενον και τῆς ὁποίας δις ἐξεβλήθη ὡς και ἐκ τῆς τοῦ Κουτλουμουσίου, εἰς τὴν εἶχε προσληφθῆ, ἀλλὰ και πάλιν προσελήφθη ὑπὸ τῆς τοῦ ἀγίου Παύλου.

Τῷ 1908—1910 διωρίσθη και πάλιν μόνος ἐν τῇ θέσει τοῦ Σχολάρχου, ὁ Μητροπολίτης *πρώην Καρπάθου και Κάσου Νεῖλος*.

31. ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

Τῷ δὲ 1910—1911 προτάσει τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας Εἰρηναίου διωρίσθη Σχολάρχης ὁ διάκονος αὐτοῦ *Πολύκαρπος Θεοδώρου* ἐκ Γανωχωρων ἀπόφοιτος τῆς ἐν Χάλκη Θεολογικῆς Σχολῆς.

32. ΠΑΪΣΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Βοηθὸς αὐτοῦ διωρίσθη ὁ *Παῖσιος μοναχὸς Βατοπεδινός*, κατὰ κόσμον Πέτρος! Ἀστερίου ἱερέως Πέτρου ἐκ Σκοπιᾶς τῆς νήσου Ἀλῶνης, ἐπαρχίας Προικονήσου, και Φωτεινῆς ἐναρέτων και εὐσεβῶν Χριστιανῶν.

Οὗτος ἐγεννήθη τῷ 1877. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῷ χωρίῳ αὐτοῦ· εἰς τὴν Μονὴν τοῦ Βατοπεδίου μετέβη τῷ 1903 και ὑπετάγη εἰς τὸν Ἀρκάδιον Ἱεροδιάκονον προϊστάμενον ὄντα τῆς Μονῆς. Οὗτος ἔκειρεν αὐτὸν μοναχὸν τῷ 1906 και τὸ αὐτὸ ἔτος ἀπέστειλεν εἰς τὸ ἐν Θεσσαλονίκῃ Γυμνάσιον, ἀφ' οὗ πρότερον προπαρασκευάσθη ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Μονῆς, ἐφοίτησε δὲ και ὀλίγον χρόνον και εἰς τὴν Ἀθωνιάδα, ἐπὶ τῶν ὀλίγων ἡμερῶν τοῦ Ἀγιοπαυλίτου Ἰωάσαφ. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τοῦ Γυμνασίου ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν τῷ 1910, και διωρίσθη, ὡς προείπομεν, βοηθὸς ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἀφ' ἧς πρὸ τῶν ἐξετάσεων ἀνεχώρησεν, ἐπειδὴ εἶχε διορισθῆ γραμματεὺς τῆς Μονῆς αὐτοῦ, και ὡς τοιοῦτος διετέλεσε μέχρι τοῦ 1913, ὁπότε μετέβη εἰς Ἀθήνας και ἐνεγράφη εἰς τὴν νομικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου, εἰς τὴν ἐν μόνον ἔτος ἐφοίτησε, μεθ' ὃ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Μονὴν και ἀνεμίχθη εἰς τὴν καλογηρικὴν μικροπολιτικὴν.

Τῷ 1911—1912 ἡ Σχολὴ ἔμεινε ἐρμητικῶς κεκλεισμένη ἕνεκα τῆς μεγάλης ἀγάπης και ἀφοσιώσεως, ἣν εἶχεν ἡ Κοινότης τοῦ ἀγίου Ὁρους Ἀθω πρὸς τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα πάντοτε ἐκαλλιέργησεν, ὡς οἱ Κελλιῶται καλλιεργοῦσι τὴν κέγχρον και τὴν ὄρουσαν ἐπὶ τῶν ἀγόνων κλιτύων τοῦ Ὁρους.

13. Γέροντας Παΐσιος Βατοπεδινός.

33. ΙΕΡΟΔΙΑΚΟΝΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΟΡΗΝΟΣ

Μετά τὴν ἐτήσιον ταύτην ἀνάπαυσιν τῶν Ἑλληνίδων Μουσῶν, αἵτινες ὁμολογουμένως οὐδέποτε ἐν ἀγίῳ Ὄρει ἐκαλλιεργήθησαν δεόντως ὑπὸ τῶν ἀγιορειτῶν προϊστημένων ἐκ φόβου μὴ αὐτοὶ παύσωσιν ὄντες κυβερνήται τοῦ τόπου, τοῦ φωτὸς ἐκεῖ διαδιδομένου καὶ φωτίζοντος τὰς διανοίας τῶν μοναχῶν, τῷ 1912-1913 διωρίσθη διδάσκαλος ὁ **ιεροδιάκονος Ἀθανάσιος Παντοκρατορηνός**.

Οὗτος ἐγεννήθη ἐν Μαδύτῳ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1886 ἐξ εὐσεβεστάτων γονέων Χρυσοστόμου Κατμάδα καὶ Ὀλυμπιάδος.

Κατὰ τὸ βάπτισμα ἔλαβε τὸ ὄνομα Βασίλειος. Τὰ πρῶτα γράμματα ἔμαθεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Ποθήσας δὲ παιδείαν τὸν μονήρη καὶ μο-

νότροπον βίον μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος τῷ 1901 δεκαπενταέτης ὢν πρὸς τὸν ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος διαμένοντα συνεγχώριον αὐτοῦ ἀρχιμανδρίτην Στέφανον Παντοκρατορηνόν. Οὗτος μετὰ διετῆ δοκιμὴν ἔκτεινεν αὐτὸν μοναχὸν τῷ 1903 καὶ μετωνόμασεν Ἀθανάσιον. Τὸν Σεπτέμβριον δὲ τοῦ ἔτους τούτου εἰσήγαγεν εἰς τὴν Ἀθωνιάδα Σχολήν, ἐν ἣ ἐπὶ τρία ἔτη παρεσκευάζετο διὰ τὴν Μεγάλην τοῦ Γένους Σχολήν, εἰς ἣν ἐπεμψεν αὐτὸν ὁ Γέροντας αὐτοῦ τῷ 1906 καταβάλλων καὶ τὰ ἔξοδα τῶν σπουδῶν αὐτοῦ. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν Γυμνασιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν, γενομένην τῷ 1912, διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ τῇ πρὸ τάσει τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς αὐτοῦ κατὰ τὰ εἰωθότα, τὸν δὲ Σεπτέμβριον τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἅπερ λίαν εὐδοκίμως ἐπὶ ἐν Σχολικὸν ἔτος μόνος διεξήγευ. Ὁ πατήρ Ἀθανάσιος ἦν ὁ εὐτυχέστατος τῶν διδασκάλων τῆς Ἀθωνιάδος, διότι ἠξιώθη ἵνα ἴδῃ τὸν ἡμέτερον στρατὸν ἀπελευθεροῦντα καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην τῆς φιλότατης πατρίδος γωνίαν καὶ τοὺς ἀξιοματικούς αὐτοῦ φιλοξενουμένους ἐν τῇ Σχολῇ ταύτῃ, ἧς ὁ ἄνω ὄροφος χρησιμεύει νῦν ὡς διοικητήριον. Ὁ κληρικός οὗτος ὀρεγόμενος ἀνωτέρας παιδείας μετέβη εἰς Ἀθήνας τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1913 καὶ ἐνεγράφη εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολήν τοῦ Πανεπιστημίου, ἣν ἐπεράτωσε τῷ 1917, ὅτε καὶ διωρίσθη ἀνακριτικὸς γραμματεὺς ὑπὸ τοῦ τότε λειτουργοῦντος ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου. Κατὰ τὸν χρόνον τῶν Πανεπιστημιακῶν αὐτοῦ σπουδῶν συνετηρεῖτο ἐκ τῆς ὑποτροφίας τοῦ ἀειμνήστου Ἀντωνίου Παπαδάκη, ἣν ἔλαβε μετ' ἐπιτυχεῖς ἐξετάσεις.

Τῷ 1918 ὑποστὰς τὰς ἐπὶ διπλώματι νεομισμένας ἐξετάσεις ἀνεκηρύχθη διδάκτωρ τῆς Θεολογίας μετὰ βαθμοῦ ἀριστα. Εἶτα προχειρισθεὶς εἰς πρεσβύτερον καὶ ἀρχιμανδρίτην διωρίσθη ἱεροκήρυξ τοῦ Ἀ' πεζικοῦ Συντάγματος.

Παρατηθεὶς ὁμως τὴν θέσιν ταύτην συνεπεῖα ἀσθενείας διωρίσθη ἱεροκήρυξ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Διονυσίου καὶ ἄλλων ἐν Ἀθήναις ναῶν λίαν εὐδοκίμως καὶ μετὰ ζήλου ἱεροῦ καὶ ἀφοσιώσεως κηρύξας τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ μέχρι τῆς 24 Μαΐου 1920, ὅποτε μαθὼν τὸν διορισμὸν αὐτοῦ ὡς ἀρχιγραμματέως τῆς Κοινότητος τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἀθω παρητήθη τὴν θέσιν τοῦ ἱεροκήρυκος, εἰς ἣν ὁ ἀτίθασσος Μελέτιος Μεταξάκης ἔφερε πολλὰ προσκόμματα, διότι δὲν ἠθέλεν ἵνα γένηται κούριας, ὡς ἦν ἐκεῖνος, καὶ μετέβη εἰς ἅγιον Ὅρος, ἔνθα τὴν 1 Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους ἀνέλαβε τὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ἅπερ μετ' ἐπιμελείας πολλῆς καὶ εὐδόκως διεξήγαγε μέχρι τῆς 1 Ἰουνίου τοῦ 1923 ἔτους.

Τὸ ἐν τῇ Μονῇ τοῦ Παντοκράτορος κόμμα τῶν λεγομένων Μπουγαζιανῶν βλέπον διὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀρχηγοῦ αὐτῶν ἀρχιμανδρίτου Στεφάνου τοῦ Μαδυτίου ἐκινδύνευεν ἵνα ἀποσυντεθῆ, ἐλλείψει ἀρχηγοῦ, συνεκεντρώθη περὶ τὸν ἀπουσιάζοντα εἰρημένον ἀρχιμανδρίτην Ἀθανάσιον, καὶ ἐπεισεν αὐτὸν ὅπως ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Μονὴν διατηρῶν τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιμανδρίτου καὶ εἰς προϊστάμενον προαγόμενος. Ἐκεῖνος δὲ βλέπων διὰ τὴν ἀσθένειαν αὐτοῦ δὲν ἐπέτρεπεν αὐτῷ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ διαμονήν, πολλὰς ἐργασίας καὶ ἀδιακόπους φροντίδας καὶ περισπασμούς ἀπαιτοῦσαν, ἐπανήλθεν εἰς ἄγιον Ὅρος, ἀφ' οὗ καὶ ἡ θέσις τοῦ ἀρχιγραμματέως εἶχε κενωθῆ καὶ εἰς αὐτὸν εἶχε προσφερθῆ τῇ ἐνεργείᾳ τῶν φίλων αὐτοῦ καὶ συμπατριωτῶν, ἄλλως ἐὰν αἱ περιπτώσεις αὗται δὲν συνέτρεχον καὶ ἰδίᾳ ἐὰν ἢ ἐν τῇ Μονῇ ἰσχυρὰ μέρος, ἢ παρασκευάσασα τὴν ἐπάνοδον καὶ τὴν θέσιν, δὲν ὑπῆρχε, καὶ ἂν ἤθελεν ἔτι ἵνα μένῃ καὶ ἐργασθῆ ἐν ἀγίῳ Ὅρει δὲν θὰ ἠδύνατο, διότι θὰ κατεδιώκετο ὑπὸ τῶν ἀγγραμμάτων προϊσταμένων τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ἰδιοτελῶς καὶ συμφεροντολογικῶς πάντοτε σκεπτομένων καὶ λεγόντων «τί θὰ γαίνωμεν ἡμεῖς, ἐὰν οἱ γραμματιζούμενοι καταλάβωσι τὰς καλλιτέρας τῆς Μονῆς θέσεις καὶ τὰ μετόχια, τί τὰ θέλομεν ἡμεῖς οἱ καλόγηροι τὰ γράμματα», ὡς καὶ εἰς τόσους ἄλλους, ὡς εἶδομεν, ἄλλων Μονῶν ἀδελφούς συνέβη.

Ὁ εἰρημένος ἀρχιμανδρίτης ἐπανελθὼν εἰς ἄγιον Ὅρος μετὰ τῶν καλλιτέρων διαθέσεων, ὅπως ἐκθύμως καὶ ὀλαῖς δυνάμεσι καὶ μετὰ ζήλου ἱεροῦ ἐργασθῆ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ φρονῶν διὰ τὴν εἰργάζετο καλλίτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ ἐκεῖνου τόπου ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινότητι ἢ ὡς ἀρχιγραμματεὺς, (εἰ καὶ κατ' ἐμὲ ὁ ἐπιστήμων ἀρχιγραμματεὺς σωματείου πνευματικῶς ἀκαταρτίστου, καὶ οὐχὶ ὁ κολουβογραμματιστῆς, ὡς ἦσαν καὶ εἰσὶν οἱ διάδοχοι αὐτοῦ πάντες καὶ τινες τῶν ἀπὸ τοῦ 1914 καὶ ἐντεῦθεν προκατόχων αὐτοῦ, ἐργάζεται πολὺ ἀποτελεσματικώτερον τοῦ ἀντιπροσώπου οἰασοδήποτε Μονῆς, ὡς ἐδείχθη τοῦτο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς ζητηθείσης διεθνοποιήσεως τοῦ ἀγίου Ὁρους, ἣν μόνος ὁ ἀρχιγραμματεὺς σθεναρῶς ἀπέκρουσε διὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνταχθέντων ὑπομνημάτων, ἀπερ μόνον ὑπέγραψαν οἱ ἀντιπρόσωποι), οὕτω, λέγω, φρονῶν παρητήθη τὴν θέσιν τοῦ ἀρχιγραμματέως τῇ 1 Ἰουνίου 1923 καὶ διωρίσθη ἀντιπρόσωπος τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἐν τῇ Κοινότητι, καὶ οὕτως ἐπραξεν οὐδέν, διότι οἱ λοιποὶ ἀντιπρόσωποι ὅλως ἀγράμματοι ὄντες, καὶ μὴ ἔχοντες ἐμπιστοσύνην εἰς τοὺς λογίους συναδέλφους αὐτῶν,

14. Ἱεροδιάκονος Ἀθανάσιος Πανοκρατορηγός.
(νῦν Ἀρχιμανδρίτης)

μηδὲ θέλοντες ἵνα φανῶσιν ὅτι ἀκολουθοῦσι ταῖς σκέψεις αὐτῶν καὶ φανῶσιν ὑποδεέστεροι, συσπειροῦνται περὶ ἓνα ἀμαθῆ φωνασκόν οἰονδήποτε ὁμοιον, καὶ καταπολεμοῦσιν ἐκ συστήματος καὶ ἀλληλεγγύης τὰς γνώμας τοῦ λογίου πάσας, καὶ αὐτὰς ἐκείνας, αἰτινες ἐφαρμοζόμεναι δύνανται νὰ σώσωσι τὸν τόπον αὐτὸν οὐ μόνον ἀπὸ τοῦ οἰκονομικοῦ ὀλέθρου, εἰς ὃν ἐβύθισεν ἡ ἄγνοια καὶ ἡ κακὴ διαχείρισις; ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς παχυλῆς ζυμαθείας, εἰς ἣν διατελεῖ, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐρεβθιδους σκοτους, εἰς ὃ ἐστι βεβυθισμένον· ὅτι δὲ ἀπέτυχε καὶ οὗτος ὡς καὶ ἄλλοι λόγοι μεμονωμένως ἐργασθέντες ἐν τῇ Κοινότητι ταύτῃ, ὁμολογεῖ αὐτὸς οὗτος ἐν τῇ ἀπὸ 31 Ἰανουαρίου 1923 ἐπιστολῇ αὐτοῦ γράφων πρὸς με «Τὰ καθ' ἡμᾶς ἔχουσιν ὅπως καὶ ἄλλοτε, οὐδεμία πρόοδος εἰς τὰ Ἱεροκοινοτικά. Τὸ οἰκονομικόν (1) ναυαγεῖ... Ἄν δὲ αἱ Μοναὶ δὲν ἀνανήψωσι, μοιραίως θὰ φερῶμεθα εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν ἀπὸ κοινοτικῆς ἀπόψεως· ὅσας δὲ καὶ ἂν καταβάλλῃ τις ἐκ τῶν λογίων προσπαθείας οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἀσκει. Τοῦτο εἶναι πολὺ λυπηρὸν εἰς τὸν τόπον μας καὶ διὰ τοῦτο οἱ λόγοι ἐν ἀγίῳ Ὅρει δὲν δύνανται νὰ ζήσωσι. Παρεξηγεῖται πᾶσα ἀγαθὴ των πρόθεσις καὶ ὁ ὑπὲρ τοῦ τόπου φλογερὸς ζῆλός των ἀποσβέννυται καὶ ἐξατμίζεται πᾶσα ἰκμὰς προθυμίας πρὸς ἐργασίαν, ὅτε ἐπέρχεται ἡ ἀπογοίτευσις καὶ ἡ βραστὴν».

Τὰ αὐτὰ καὶ ἐτ. χείρονα μοὶ ἔγραφε καὶ προφορικῶς μοὶ ἐλεῖεν ὁσάκις συνηγνόμεθα, καὶ ὁ πατὴρ Ἰωακείμ Ἰβηρίτης καὶ ὁ προηγούμενος Εὐδόκιμος Ξηροποταμηνός. Τὰς αὐτὰς ἀπογοητεύσεις αἰσθάνεται καὶ ὁ πατὴρ Εὐλόγιος Λαυριώτης, ὃν οἱ συνάδελφοί του ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας, ἀλλ' ἐν τῇ Μονῇ δὲν ἀνέχονται αὐτόν, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσιν αὐτὸν ἀντιπρόσωπον ἐν Καρυαῖς, ἀλλὰ παραιτηθεὶς τὴν θέσιν ταύτην ἰδιωτεύει ἐν τῇ Μονῇ νῦν.

Ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἀθανάσιος μελετηρότερος ἄλλων ἐπιστημόνων ἀρχιγραμματέων ὧν ἔγραψε καὶ ἐδημοσίευσεν εἰς τὸν Γρηγόριον τὸν Παλαμᾶν τὸν σύγχρονον ὄργανισμὸν τῆς Κοινότητος καὶ ἐπιστάσις, εἰ καὶ εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν εἶχε πρὸ ἐτῶν δημοσιευθῆ οὗτος καὶ ὑπ' ἐμοῦ, χωρὶς ὅμως καὶ οὗτος νὰ ἐξαντλήσῃ τὸ ζήτημα καὶ νὰ καθορίσῃ αὐτὸ ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν σωματείων αὐτῶν.

Ἐπίσης ἔγραψε καὶ τὰς ἐξῆς πρωτοτύπους πραγματείας: «Κατάλογον τῶν Γραμματέων καὶ ὑπογραμματέων τῆς Ἱ. Κοινότητος τοῦ ἁ-

1) Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐμελέτησεν ἰδιαιτέρως ὁ εἰρημένος ἀρχιμανδρίτης, ἀλλ' αἱ Μοναὶ δὲν ἠθέλησαν ἵνα ἐφαρμόσωσι τὸ ὑποδειχθὲν σύστημα.

γίου Ὁρους μετὰ βιογραφικῶν σημειώσεων αὐτῶν». «Κατάλογον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπων τῆς Κοινότητος ἀπὸ τοῦ 1783—1806 καὶ ἀπὸ τοῦ 1822—1914, καὶ ἕτερον τῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ τοιούτων», τοὺς ὁποίους φρονῶ ὅτι πρέπει νὰ συμπληρώσῃ. «Μελέτην ἐπὶ τῶν φερμανίων τῆς Ἱ. Κοινότητος καὶ ἑτέρων ἐπὶ τῶν ἀγιορειτικῶν προνομίων». Ἦδη δὲ ἀσχολεῖται περὶ τὴν συλλογὴν τῆς ὕλης πρὸς συγγραφὴν τῆς ἱστορίας τῆς Μονῆς αὐτοῦ, ἡ ὁποία δὲν ἀμφιβάλλω θὰ εἶναι πληρεστέρα τῶν ἱστοριῶν τῶν ἄλλων Μονῶν, διότι ἔχει πρὸ αὐτοῦ πάντα τὰ μέσα καὶ δὴ τὸν χρόνον. Δέχεται δὲ ἄκων καὶ μὴ βουλόμενος ἐκ περιτροπῆς καὶ τὴν ὀχληρὰν εἰς ἓνα λόγιον ἀγαπῶντα τὰς μελέτας, θέσιν τοῦ ἐπιτρόπου καὶ ἀντιπροσώπου. Τοιοῦτοι λόγιοι κληρικοί εἰσιν ἄξιοι πολλῶν συγχαρητηρίων, ἀλλὰ καὶ οἱ ὑποστηρίξαντες αὐτὸν ἐν τῇ Μονῇ, ἔστω καὶ ἂν ὠρμήθησαν ἐξ ἰδιοτελῶν καὶ τοπικιστικῶν ἐλατηρίων, εἰσὶν ἐπίσης ἄξιοι πολλῶν ἐπαίνων.

Φαντάσθητε, ἐὰν οἱ λόγιοι ἀγιορεῖται δὲν κατεδιώκοντο ἐκεῖθεν, ἀλλὰ μᾶλλον ἐπροστατεύοντο, συνεργαζόμενοι τί θὰ ἔπραττον καὶ πόσον θὰ ἐξύψουν τὸ γόητρον τοῦ ἁγίου Ὁρους, καὶ πόσον θὰ ὠφέλουν ἀπὸ πάσης ἐπόψεως τὸν μοναχισμόν, τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος. Ἐκεῖνο τὸ ἕτοιμον ἀναμένομεν ἀπὸ τοῦ λογίου αὐτοῦ κληρικοῦ εἶναι καὶ ἡ ἐκκαθάρισις τοῦ ἐδάφους τῆς Μονῆς αὐτοῦ ἀπὸ τῶν διαφόρων ἐπηλύδων ῥυσοφόρων, οἵτινες ποικιλοτρόπως ρυπαίνουσι αὐτό, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῶν Καλυβιτῶν καὶ Καβιωτῶν, ἀφ' οὗ οἱ Σκητιῶται δυσκόλως θὰ ἐκλείψωσι. Πρέπει νὰ πκύσῃ τὸ σύστημα τῆς ἐνοικιάσεως Καλυβῶν καὶ τῆς πωλήσεως Κελλίων εἰς ἐπήλυδας μετὰ τὴν νόμιμον λήξιν τῶν ὁμολόγων. Τοῦτο εἶναι δικαίωμα ἀποκλειστικὸν τῶν Κυριάρχων Μονῶν.

34. ΔΙΟΓΕΝΗΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Τῇ 1913—1914 διωρίσθη διδάσκαλος ὁ ἐκ Προύσης ὀρμώμενος **Διογένης μοναχὸς Βατοπεδινὸς** ἀνάστημα τοῦ πατρὸς Γρηγορούδα, μαθητῆς μου ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σχολῇ ἐπιμελέστατος καὶ εὐσεβέστατος, διδάκτωρ δὲ τῆς Θεολογίας μετὰ βαθμοῦ ἀριστα. Ὁ διδάσκαλος οὗτος, ὅστις ἀπέθανεν ἐν τῇ Μονῇ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀνακωχὴν τοῦ μεγάλου πολέμου, εἶχε τὸ ἀτύχημα ἓνα ἔχῃ μαθητὰς ὑποτακτικούς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τῶν ἀντιπροσώπων, οἱ ὅποιοι ἤγον καὶ ἔφερον τοὺς γέροντας αὐτῶν ἐκ τῆς γενειάδος, ὡς συνήθως συμβαίνει καὶ ἀείποτε συνέβαινε ἐν ἁγίῳ Ὁρει· οἱ τοιοῦτοι μαθηταὶ ἔχοντες ἀρχηγὸν λιποβαρῆ τινα καὶ

ὑπερήλικα Σωφρόνιον μοναχὸν Φιλοθέτην, ὑποτακτικὸν τοῦ ἀσθενοῦς τὸν τε χαρακτῆρα καὶ τὸ σῶμα Στεφάνου μοναχοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Μονῆς Φιλοθέου, ἐστασίασαν, ὡς συνήθως ἐπραττοῦν εἰ μαθηταὶ τῆς Ἀθωνιάδος ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τοῦ Σχολικοῦ ἔτους κατὰ τοῦ διδασκάλου αὐτῶν εἰς βαθμὸν τοιοῦτον, ὥστε ἠναγκάσθη οὗτος ἵνα παραιτηθῆ καὶ μεταβῆ εἰς Ἀθήνας, ὅθεν τηλεγραφι-

15 Διογένης μοναχὸς Βατοπεδινός.

κῶς εἶχεν εἰδοποιηθῆ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ὅτι διορίσθη ἐν τῇ Π. Ἑλλάδι διδάσκαλος καὶ Ἱεροκῆρυξ.

Ἐν τῇ Ἀθωνιάδι ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν μαθητῶν αὐτοῦ μόνον τρεῖς ἡμέρας.

Τὴν σάσιν ἐκείνην ἡ Κοινότης, δὲν ἠθέλησεν ἵνα πατάξῃ διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ εἰρημένου Σωφρονίου καὶ τινος Λαυριώτου ὑποτακτικοῦ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Λαύρας Ἡσυχίου, ὡς ὑπεδείχθη αὐτῇ ὑπὸ τῆς διορισθείσης ἐπιτροπῆς, ἧς μέλος ἦν καὶ ὁ γράφων τὰς γραμμὰς ταύτας,

ὡς ἀρχιγραμματεὺς τῆς Κοινότητος, ὅπως ἐξετάσῃ τὰς ἀφορμὰς τῆς στάσεως, οὐ μόνον διότι οἱ γέροντες τῶν μαθητῶν ὑπεστήριζον τοὺς ὑποτακτικούς αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ διότι τινὲς τῶν ἀντιπροσώπων ὑπεδαύλιζον τὰ σκάνδαλα, ὡς καὶ ἄλλοτε συνέβαινε τὸ τοιοῦτον, καὶ ἐξηγέρθησαν κατὰ τοῦ διδασκάλου, δι' οὓς πολλαίς ἀνεφέρθημεν λόγους καὶ οὕτως ἡ Σχολὴ ἔμεινε καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐρημητικῶς κακλεισμένη, ὡς καὶ κατὰ τὸ 1914—1915 πρὸς μεγίστην χαρὰν τῶν προϊσταμένων τῶν Μονῶν καὶ τῶν μελῶν τῆς Κοινότητος, ἀποτροπιαζομένων τὰ γράμματα.

35. ΙΓΝΑΤΙΟΣ ΜΟΝΑΧΟΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΝΟΣ

Τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1915 διωρίσθη διδάσκαλος τῆς Ἀθωνιάδος διὰ τὸ Σχολικόν τοῦτο ἔτος ὁ Ἰγνάτιος μοναχὸς Βατοπεδινὸς ἑτῶν 29 υἱὸς Ἐμμανουὴλ Λαμπάκη γεννηθεὶς ἐν Πιλιαικάστρῳ τῆς Κρήτης τῇ 1886.

Τὰς Γυμνασιακὰς σπουδὰς ἀγωνοῦ πρὸς ἐπεράτωσε, τοῦτο μόνον γνωρίζω, ὅτι δαπάναις τοῦ ἀπλοῦ μὲν, ἀλλὰ φιλομαθοῦς γέροντος αὐτοῦ Γεδεῶν μοναχοῦ Βατοπεδινοῦ ἠκροάσατο τῶν ἐν τῇ φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου διδασκωμένων μαθημάτων χωρὶς νὰ ὑποστῇ καὶ τὰς νενομισμένας ἐξετάσεις.

Ἐπανελθὼν δὲ εἰς ἅγιον Ὅρος μετὰ τὸ πέρας αὐτῶν διωρίσθη διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι, ἐν ἣ ὀλίγους μόνον μῆνας ἐδίδαξε, διότι ἐπηκολούθησαν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τὰ συνήθη σκάνδαλα, προκληθέντα ὑπὸ Βατοπεδινῶν μαθητῶν καὶ μετὰ τὸ θέντα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν τὴν Μονήν, ἐν ἣ ὑπῆρχεν ἡ ἐστία αὐτῶν. Συνεπεῖρα δὲ τούτων ἠναγκάσθη ὁ διδάσκαλος ἵνα παραιτηθῇ τὴν θέσιν αὐτοῦ καὶ κατέλθῃ εἰς τὴν Μονήν, καὶ οὕτω καὶ τὸ ἔτος τοῦτο ἀδρόξως ἐκλείθη ἡ Σχολή.

Κατὰ δὲ τὸ 1916—1917 δὲν ἀνέωξε πρὸς τὰς πύλας αὐτῆς, διότι ἡ Κοινότης περὶ ἄλλα ἐτύρβαζε καὶ οὐχὶ περὶ τὰ γράμματα, περὶ ὧν ἀπολύτως ἀδιαφορεῖ καὶ οὐ μέλει αὐτῇ πρὸς αὐτῶν, καὶ οὐδέποτε θὰ δειξῇ τὸ ἐλάχιστον ἐνδιαφέρον ἐν ὅσῳ ὑπὸ τοιούτων ἀμαθῶν ἀντιπροσώπων ἀποτελεῖται αὕτη, οὐδὲ θὰ διαρρυθμισθῇ ποτε ἐπὶ τὰ βελτίω οὐδὲ θὰ λειτουργήσῃ ὡς κανονικὴ Σχολὴ ἐν ὅσῳ τοιοῦτοι ἀντιπρόσωποι κυβερνώσι τὸν δυστυχῆ καὶ δύσμοιρον ἐκεῖνον τόπον, ἀλλ' αἰείποτε πρὸς ἐξαπάτησιν τοῦ κόσμου θὰ ἰνοίγῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, ἔστω καὶ δι' ἐνὸς διδασκάλου, τὰς πύλας αὐτῆς, καὶ τούτου πολλαίς ἀγραμμάτου.

16. Ἰγνάτιος μοναχὸς Βατοπεδινός.

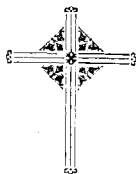
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐκτεθέντων κατενόησαν βεβαίως οἱ ἀναγνώ-
σται ἡμῶν, ὅτι Σχολή ἐν ἀγίῳ Ὅρει πρὸ καὶ μετὰ τὴν τοῦ κλεινοῦ
Βουλγάρου οὔτε ἐλειτούργησεν οὔτε θὰ λειτουργήσῃ ποτέ, ἀφ' οὗ οἱ
κυβερνῆται τοῦ Ἄθω οὐ μόνον ἀποστρέφονται καὶ μισοῦσι τὰ γράμμα-
τα, ἀγράμματοι αὐτοὶ παντελῶς ὄντες, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων μὴ
λαμβάνομένων ὑπ' ὄψει ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς λογίους ἀγιορεί-
τας ἀμειλίκτως καταδιώκουσιν, ἐκτὸς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἐπιζητοῦσα τὴν
βοήθειαν τῆς πολιτείας ἐπιβληθῆ καὶ τῇ προτάσει αὐτῆς μετατραπῆ
μία Μονὴ εἰς Σχολὴν Θεολογικὴν καὶ καλλιτεχνίας καὶ αἱ ἄλλαι δια-
ταχθῶσιν αὐστηρῶς ὅπως ἀναλόγως τοῦ προϋπολογισμοῦ αὐτῶν, ὅστις
δέον νὰ ἐξελέγχηται καὶ ἐτησίως νὰ καταρτίζεται ὑπὸ ἐιδικῶν, ἐρ-
χονται ἐπίκουροι οἰκονομικῶς εἰς αὐτήν.

ΤΕΛΟΣ

καὶ τῷ ἐν Τριάδι Θεῷ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις καὶ λατρεία πνευ-
ματικὴ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας Ἀμήν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α΄.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΥΝ ΑΘΩΝΙΑΔΟΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἐν τῇ ἡμερολογίᾳ τοῦ ἀειμνήστου Ν. Γλυκᾶ προηγεῖται ἡ προσκλητήριος ἐπιστολὴ τῆς Κοινότητος, ἔχουσα οὕτω. «Τὴν ὑμετέραν περισπούδαστον ἡμῖν ἐλλογιμότητα κτλ. Πρὸ πολλοῦ συναισθανόμενοι τὴν ἀνάγκην καταλλήλου Σχολάρχου ἀναδεξομένου τὴν διεύθυνσιν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλληνικῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς κατὰ χρέος ἱερὸν ἐπεστήσαμεν τὴν προσοχὴν μας εἰς τὸ ἀντικείμενον τοῦτο καὶ μὲ ἀπαράμιλλον ζῆλον καὶ προθυμίαν ἀποβλέπομεν εἰς τὴν εὐρεσιν δοκίμου τινὸς Σχολάρχου, ἔχοντος τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα καὶ κερκοσημένου μὲ ἠθικὴν εὐπόληπτον διαγωγὴν, δι' ἧς νὰ δυνηθῇ καὶ τὴν κοινὴν εὐφημίαν νὰ ἀποκτήσῃ καὶ τοὺς μαθητὰς τῆς Ἀθωνιάδος χρησίμους ἐν καιρῷ ἀναδείξει διὰ ἠθικῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀναπλάσεως. Τὴν προθυμίαν μας ταύτην συμεριζόμενοι καὶ πολλοὶ τῶν καλοφελητῶν τοῦ ἱεροῦ τόπου μας καὶ θέλοντες νὰ φανῶσι χρήσιμοι πρὸς ἡμᾶς, μᾶς ἐσύστησαν ὡς τοιοῦτον τὴν ὑμετέραν ἐλλογιμότητα προτρέψαντες φιλικῶς, ἵνα γράψαντες ζητήσωμεν αὐτὴν διὰ Σχολάρχην τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς μας, κατάλληλον οὖσαν δι' αὐτὴν καθὰ βλάβη τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἥτις ἐστὶ τὸ κλέος τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας καὶ παντὸς τοῦ Ὁρθοδόξου κλήρου.

Ἡ Ἰ. Κοινότης, καίτοι μὴ γνωρίζουσα αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον, ἀκούσασα ὅμως τὸ κλεινὸν αὐτῆς ὄνομα, τὴν ἱκανότητά της καὶ εὐπόληπτον ἠθικὴν διαγωγὴν της καὶ πληροφορημένη ὅτι κατ' αὐτὰς διατρίβει εἰς τὴν πατρίδα της Ἴμβρον, ἀποστέλλει τὸ παρὸν της καὶ προσκαλεῖ δι' αὐτοῦ ἐπισήμως τὴν ὑμετέραν ἐλλογιμότητα, ἵνα ἐλθούσα εἰς ἄγιον Ὄρος συμφωνήσῃ μεθ' ἡμῶν νὰ ἀναλάβῃ ἀκολούθως τὰ καθήκοντα τῆς Σχολαρχίας ἐν τῇ Ἀθωνιάδι κατὰ τὸ νέον σχολικὸν ἔτος.

Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ τούτου καὶ ἐπισημότερον χαρακτηρεῖται

ταύτης ἀποστέλλομεν ἐπίτηδες ἓνα τῶν περὶ ἡμᾶς σεβασμίων ἀντιπροσώπων τὸν ἔλλογιμώτατον ἐν ἱεροδιακόνοις κ. Γεννάδιον Ἐσφιγμενίτην, ἐπιτετραμμένον νὰ σᾶς ἐκφράσῃ καὶ προφορικῶς τὰ αἰσθήματα τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐαρεσκείας, ἣν ἔχομεν πρὸς τὸ ἄτομόν της, καὶ συνοδείῃ αὐτὴν ἕως ἐνταῦθα, ὅπως λάβωμεν καὶ μεταξὺ τῆν ἀναγκαίαν συνομιλίαν. Εὐελπιστοῦντες ὅθεν ὅτι θέλει ἀποδεχθῆ εὐπειθῶς τὴν κοινὴν πρόσκλησιν μας ταύτην, ἀφορῶσαν τὴν εὐκλειαν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν τόπου καὶ τὴν ἡθικὴν ἀνάπλασιν καὶ μεταμόρφωσιν τῶν φοιτητῶν τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἀναμένομεν τὴν ταχεῖαν ἔλευσιν τῆς Ἐλλογιμότητός σας, τὸ ὄργανον τοῦ προορισμοῦ μας, καὶ διατελοῦμεν ἔχοντες ἰσχυρὰν πεποιθήσιν ὅτι θέλετε δεῖξει πρόθυμον ὑπακοὴν εἰς τὴν πρόσκλησιν ταύτην ἀναλόγως τῆς προσδοκίας μας. Ἐν ἀγίῳ Ὅρει τὴν 17 Αὐγούστου 1856.

Ἄπαντες οἱ ἐν τῇ κοινῇ συνάξει ἀντιπρόσωποι καὶ προϊστάμενοι τῶν εἰκοσιν ἱερῶν Μονῶν τοῦ ἁγίου Ὅρους».

Πεισθεῖς εἰς τὴν πρόσκλησιν ἔφθασεν εἰς ἅγιον Ὅρος εἰς τὴν Μονὴν τῶν Ἰβήρων τὴν δωδεκάτην Σεπτεμβρίου καὶ ἀνελθὼν εἰς Καρυὰς λέγει: «οἱ πατέρες μὲ ὑπεδέχθησαν ἐνθουσιῶντες σχεδόν, ἀμέσως ἔγραψαν ἵνα συναθροισθῶσιν οἱ μαθηταὶ ἔσκορπισμένοι εἰς τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια. Ἐγὼ δὲ σκέπτομαι περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς Σχολῆς καὶ περὶ τοῦ προγράμματος τῶν μαθημάτων. Ἐν Καρυαῖς ἡδύνατο καὶ ἔπρεπε πρὸ πολλοῦ μάλιστα καὶ ἡ Ἀθωνιάς Σχολὴ νὰ ἦναι συγκεκορημένη καὶ κατηρητισμένη, ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ τις διὰ τὴν ἀσύγγνωστον ἀδιαφορίαν τινῶν, οἵτινες δὲν θέλουσιν εἰσεῖν νὰ συνασθάνθωσι καὶ νὰ κατανοήσωσι τὰς μεγάλας τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους ἀνάγκας. Τὸ κατ' ἐμὲ βεβαίως θέλω πράξει πᾶν ὅ,τι δύναμαι καὶ ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἀλλὰ δύναμαι ἀρᾶ γε ὁ ἀσθενὴς ἐγὼ καὶ ἀδύνατος νὰ ὑπερνικήσω τόσα προσκόμματα, τὰ ὁποῖα ἄχρι τοῦδε παρημπόδισαν τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς; Αἱ ἐπιστολαὶ τῶν φίλων μὲ ἐνισχύουσιν εἰς σχολαστικοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους πολλάκις, τὸ συναισθάνομαι, ὑπὲρ δυνάμιν ἀναδέχομαι. Ἀλλὰ νομίζω ὅτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον πρῶτον μὲν ἐκπληρῶ τὸ καθήκον, τὸ ὁποῖον ὀφείλω, ἐν ὅσῳ ζῶ, πρὸς τὴν Μητέρα Ἐκκλησίαν, ἥτις ἐπ' αὐτῷ τούτῳ πνευματικῶς μὲ ἀνέθρεψεν, ἔπειτα δὲ ὅτι οὕτως ἀνταποκρίνομαι εἰς τὰς εὐχὰς καὶ ἐπιθυμίας τῶν φιλοκάλων καὶ καλοθελητῶν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἱεροῦ κλήρου.

Μαθηταὶ ἄχρι τοῦδε συνήχθησαν περὶ τοὺς 40. 1) Ἡ Σχολὴ ἔχει ἐπὶ τοῦ παρόντος δύο διδασκάλους καὶ δύο ὑποδιδασκάλους ἐκ τῶν μαθητῶν. Ἐν ἀγίῳ Ὄρει 1856 Ὀκτωβρίου 30.

Ἐπειδὴ αἱ προτάσεις τὰς ὁποίας ἄχρι τοῦδε προέτεινα, εἴτε ὡς πρὸς τὰς τῆς Σχολῆς, εἴτε ὡς πρὸς τὰς ἰδίας ἀνάγκας δὲν λαμβάνονται ἐγκαίρως ὑπ' ὄψιν, ὡς ἐκ τούτου ἀνησιχῶ καθ' ἑκάστην ὥστε ἐφθασα νὰ διστάζω καὶ περὶ τῆς ὑποσχεθείσης προαγωγῆς καὶ βελτιώσεως τῆς Σχολῆς, τούτου ἕνεκα κρίνω καλὸν νὰ παραιτηθῶ ἀπὸ τοῦδε τῆς θέσεώς μου, ἵνα μὴ κἀγὼ μάτην μοχθῶ, καὶ ἡ Ἱ. Κοινότης ἐπιφορτίζεται μὲ ματαίας δαπάνας. Οὕτω διεμαρτυρήθην πρὸς τὴν ἐφορείαν κατὰ τῆς ἀδιαφορίας τῶν Ἀντιπροσώπων περὶ βελτιώσεως τῆς Σχολῆς. Νοεμβρίου 13. Κατὰ διαταγὴν τῶν ἀντιπροσώπων ἐξέθηκα τοὺς ὄρους, ὑφ' οὓς ἠδυνάμην, νὰ μείνω ἐν τῇ Σχολῇ.

Ἐπειδὴ πρόκειται σήμερον νὰ ἀποφανθῶ ὀριστικῶς ἂν μέλλω νὰ διαμένω τοῦ λοιποῦ τακτικῶς εἰς τὴν θέσιν μου, εἰς τὴν ὁποίαν πρὸ δύο ἡδὴ μηνῶν εὐηρεστήθητε νὰ με προσκαλέσητε, ἰδοὺ ὅ,τι θεωρῶ ἀναγκαῖον ἐπὶ τοῦ παρόντος διὰ τὴν μόνιμον σύστασιν καὶ προαγωγὴν τῆς Σχολῆς· ἐν πρώτοις μὲν ἐπιθυμῶ νὰ ὀρισθῇ ἀκριβῶς ὁ σκοπὸς τῆς Ἀθωνιάδος ταύτης Σχολῆς· ἂν δηλαδὴ ἡ Ἱερά Σχολὴ προτίθεται νὰ καταστήσῃ τοὺς ἑαυτῆς μαθητὰς τελειοδιδάκτους εἰς ὅλα τὰ συνήθη ἐγκύκλια μαθήματα καὶ ἰδίως εἰς τὰ θεολογικά, ὥστε νὰ ὑπάρχη καὶ νὰ ὀνομάζηται ἐντελής θεολογικὴ τοῦ ἀγίου Ὄρους Σχολὴ καὶ ἐπομένως· Δεύτερον, νὰ προσκληθῶσιν οἱ ἀναγκαῖοι διδάσκαλοι διὰ τὴν παράδοσιν τῶν ἀναγκαιούτων εἰς τὰς τοιαύτας σχολὰς μαθημάτων, οἷον τῶν Ἑλληνικῶν, τῶν Λατινικῶν, τῶν μαθηματικῶν κτλ. Ἰδίως δὲ ἐπὶ τοῦ παρόντος νὰ προσκληθῇ ἀμέσως καὶ ἕτερος διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς καὶ τῆς Σλαβωνικῆς. Τρίτον, νὰ προετοιμασθῶσιν ἐγκαίρως τὰ ἀναγκαιούτα διὰ τὴν βιβλιοθήκην τῆς Ἱεράς ταύτης Σχολῆς βιβλία καὶ ἰδίως τὰ ἐκκλησιαστικά. Τέταρτον, νὰ συνταχθῇ καὶ προσεπικυρωθῇ πληρέστερος κανονισμὸς τῆς Σχολῆς, διαγράφων τὰ δικαιώματα καὶ καθήκοντα τόσον τῶν διδασκάλων ὅσον καὶ τῶν μαθητῶν, καὶ ἐξαιρέτως· νὰ ἀποφασισθῇ τὸ περὶ τῶν μαθητῶν, ὥστε νὰ εἰσάγωνται οἱ ἔχοντες τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν σπουδὴν προσόντα· ἔπειτα οἱ ἅπαξ εἰσαγόμενοι νὰ ὑποχρεωθῶσι νὰ διαμένωσιν ἐν τῇ Σχολῇ ἕως οὗ τελειώσωσιν ὅλην τὴν σειρὰν τῶν ἐν αὐτῇ παρα-

1) Τὸ πρῶτον ἴσως ἐνεγράφησαν τοσοῦτοι μαθηταί.

διδομένων μαθημάτων και δώσωσι τὰς ἀπολυτηρίους και ἐπὶ διπλώματι ἐξετάσεις.

Τὰ ἀνωτέρω γνωστὰ τέσσαρα γενικά κεφάλαια θεωρῶ ἀναγκαῖα διὰ τὴν προαγωγὴν τῆς Σχολῆς, και τὰ ὁποῖα ἐπιθυμῶ ἢ Ἱερὰ τῶν σεβασμίων ἀντιπροσώπων Σύναξις νὰ ἐπικυρώσῃ και νὰ σφραγίσῃ διὰ τὸ ἀσφαλὲς και τότε καὶ γὰρ δύναμαι νὰ ὑποσχεθῶ, ὅτι διαμένω ἐν τῇ Σχολῇ ὡς Σχολάρχης και διδάσκαλος τῶν θεολογικῶν μαθημάτων.

1857 Φεβρουάριος ἐν Καρναῖς.

Ἄπ' ἀρχῆς παρετήρουν ἀταξίας τινὰς ἐν τῇ Σχολῇ, τῶν ὁποίων ἡνυχομένη και προσεπάθουν τὴν κατάπausιν, οὐδὲν ἡδυνήθην νὰ πράξω πρὸς περιστολὴν τῶν ἐπανελημμένων τούτων ἀταξιῶν, 1) ἀλλ' ἠναγκάσθη ἐπὶ τέλος νὰ διακόψω τὰς σχολαστικὰς ἐργασίας μου και ἤθελον παραιτηθῆ παντάπασι τῆς Σχολῆς, ἂν δὲν ἐφοβούμην τὴν ἄμεσον αὐτῆς διάλυσιν.

Τὰ αἴτια τῶν ταραχῶν εἶναι πολλὰ και πολυειδῆ, πηγάζοντα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐνταῦθα συστήματος. Πάντες, ἐκτὸς εὐδαίμων τινῶν, θεωροῦσι τὴν τῆς Σχολῆς προαγωγὴν ὡς ἐπιβλαβῆ και ὀλεθρίαν διὰ τὸν τόπον! Ἄλλὰ διατί μὲ προσεκάλεσαν μετὰ τοσαύτης ἐπισημότητος; Τοῦτο τῷ ὄντι ἤθελον εἶσθαι και εἰς ἐμὲ μυστήριον, ἂν δὲν ἤκουον ἰδίους ὡσὶν ὅτι τοῦτο ἔπραξαν, ἵνα ἔχωσι λόγον νὰ ἀποκρούσωσι τὰς ἐπανελημμένας προτροπὰς τῆς Ἐκκλησίας πρὸς ἀποστολὴν μαθητῶν τινῶν εἰς τὴν ἐν Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν και ἐπομένως θέλουσι νὰ ἔχωσι τὸ Σχολεῖον διὰ τὸν τύπον και τὸν διδάσκαλον νὰ διδάσκη ὅτι και ὅπως και ὅταν θέλουν οἱ μαθηταί.

Ἄπ' ἀρχῆς, ὡς ἔγραφον, διέταξα τὰ μαθήματα τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ καταντήσῃ βαθμηδὸν ἡ Ἀθωνιάς Σχολὴ ἐντελής θεολογικὴ Σχολή και ὅμως τίς ἤθελε τὸ πιστεύσῃ; Ἐσχάτως ἔφθασα νὰ ἀκούσω: τί χρειάζονται εἰς ἡμᾶς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μαθήματα, ἀνθρώπους μοναχοὺς! Κηρύττουσιν ἅπαντες σχεδὸν οἱ μαθηταί ὅτι δὲν θέλουσιν, εἰ μὴ ὀλίγα Ἑλληνικά και σύνταξιν. Καὶ τοῦτο διὰ νὰ γίνωσι μεθαύριον γραμματεῖς εἰς τὰ μοναστήρια, ἢ νὰ ἀποσταλῶσιν εἰς τὰς Βλαχίας ὡς ἡγούμενοι! και ἐμυκτήρισαν, ὅταν διδάσκων τὴν Ἱερὰν Κατήχησιν τοὺς ἀνέφερα ὅτι ὄφειλον μίαν ἡμέραν νὰ κηρύττωσι και αὐτοὶ τὸν

1) Ἴδου ὅτι και ὁ ἀείμνηστος Γλυκᾶς ἐπιβεβαιοῖ τοὺς λόγους μου περὶ τοῦ ἀδύνατον τῆς λειτουργίας ταύτης και δὴ ἐν ὅσῳ κυβερνᾷ αὐτὴν ἡ Κοινότης, ἢ ἀποστρεφόμενη τὰ γράμματα.

θειον λόγον, στηρίζοντες τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὴν πίστιν καὶ ἐξελέγοντες τοὺς αἱρετικούς.

Ταῦτα γράφω οὐχὶ πρὸς κατηγορίαν, ἀλλ' ἵνα ἡ μήτηρ Ἐκκλησία γνωρίσῃ τὰ διατρέχοντα καὶ νὰ μὴν ἐλαίψῃ παρ' ἐμοῦ, καθὼς μοι ἔγραφε, πρόοδον τῆς Σχολῆς καὶ ἰδίως τῶν θεολογικῶν μαθημάτων. Προσκληθεὶς κατ' αὐτὰς εἰς τὴν Κοινότητα ἠρωτήθην περὶ τῆς ἀποφάσεως, τὴν ὁποίαν ἔλαβον περὶ τῆς Σχολῆς. Ἀπεκρίθην ὅτι ἐσκέφθην νὰ μείνω εἰς τὴν θέσιν μου· διότι ἐξ ἑνὸς μὲν φαίνεται ὅτι προσβάλλεται ἡ ἀξιοπρέπεια τοῦ διδασκάλου, παραιτουμένου δικαιωμάτων τινῶν ἐν τῇ τῆς Σχολῆς διευθύνσει, ἐξ ἄλλου ὅμως ἀφαιρεῖται παντάπασιν καὶ ἡ εὐθύνη, τὴν ὁποίαν ἀπ' ἀρχῆς ἔλαβον διὰ τὴν πρόοδον τῆς Σχολῆς· ὥστε τοῦ λοιποῦ ἐγὼ θεωρῶ ἑμαυτὸν ἀνεύθυνον εἰς ὅ,τι ἤθελε συμβῆ, εἴτε ἐκ μέρους τῶν μαθητῶν εἴτε ἐκ μέρους τῶν διδασκάλων.

Ἡὐχαριστήθησαν εἰς τοὺς λόγους καὶ ἐδέχθησαν νὰ ἀναλάβω τὴν Σχολὴν ἄνευ εὐθύνης, ὃ ἔστι χωρὶς νὰ φροντίζω οὔτε περὶ τῆς προόδου τῶν μαθητῶν, οὔτε περὶ τῆς διαγωγῆς καὶ εὐταξίας αὐτῶν. Τινὲς ὅμως, ὡς ἐπληροφορήθην, ἐπεθύμουν νὰ συγκατατεθῶ εἰς τοῦτο· ὅπωςδῆποτε ὅμως ἐκόντες ἄκοντες ἅπαντες ἔδειξαν ὅτι ἠὐχαριστήθησαν καὶ μετὰ χαρᾶς μὲ προέπεμψαν. Ἄγνοῶ ἂν θέλω δυνηθῆ νὰ ὑποφέρω τὴν τοιαύτην ἀκαταστασίαν μέχρι τέλους τοῦ ἔτους τοῦλάχιστον.

Μάρτιος. Κατὰ τὴν Β' καὶ Γ' Κυριακὴν τῶν νηστειῶν ἐξεφώνησα δύο λόγους ἐν τῷ ναῷ τοῦ Πρωτάτου, οὗτοι δὲ ἐγένοντο αἰτία νὰ παραιτηθῶ τῆς Σχολῆς ἐν τῷ μέσῳ τῆς Τεσσαρακοστῆς. Ἀπ' ἀρχῆς ὑπέφερα πολλὰ ἐν τῇ Ἀθωνιάδι. Νῦν μὴ δυνάμενος νὰ ἀνέχωμαι τὴν ἀδιαφορίαν τῶν Ἀντιπροσώπων, ἠναγκάσθην νὰ ἀπομακρυνθῶ τῆς Σχολῆς, ἀφ' οὗ οὐδεμίαν ἄλλως διάθεσιν εἶδον πρὸς τακτοποίησιν αὐτῆς, καὶ νὰ ἠσυχάσω εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν τῶν Ἰβήρων, ἡ ὁποία ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω, χάριν τῆς ἀληθείας, κατέβαλε πολλὰς προσπαθείας ὑπὲρ τῆς προαγωγῆς τῆς Σχολῆς, διαμαρτυρηθεῖσα ἐντόνως κατὰ τῆς ἀκαταστασίας ταύτης τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐδὲν ἴσχυσεν⁽¹⁾. Ἐπρεπε νὰ γίνῃ γνωστὸν ἐκ ποίων ἀνθρώπων συγκροτεῖται σήμερον (καὶ πάντοτε) ἡ λεγομένη Ἱερὰ Κοινότης τοῦ ἁγίου Ὄρους διὰ νὰ κρίνῃ πᾶς

1) Καὶ ταύτης αἱ διαμαρτυρίαι ἦσαν ὅπως προσποιηταὶ καὶ ψευδεῖς. Καὶ εἰς τὴν Μ. τοῦ Κασταμονίτου ἂν μετέβαινε νὰ ἀναπαυθῆ τὰ αὐτὰ θὰ ἤκουε καὶ αἱ αὐταὶ διαμαρτυρίαι θὰ ἐγίνοντο. Ὅλα τὰ καλογηρικά τερτίπια δὲν ἔμαθεν ὁ ἀείμνηστος Γλυκᾶς. Οὐδεμίαν Μονὴ θέλει τὴν ἀνόπτειν τῆς Σχολῆς πλὴν τῆς τοῦ Βατοπεδίου.

τις περὶ τῆς γενικῆς καταστάσεως τοῦ ἄλλως ἱεροῦ τούτου τόπου. Εἶναι ἀληθές, ὅτι εὐρίσκονται πολλοὶ φρόνιμοι ἔν τισι τῶν Ἱεροῶν Μονῶν, οἵτινες ἀπαρέσκονται εἰς τὰ δυσάρεστα ταῦτα, ἐξ ὧν εἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ξηροποταμηνός, καὶ προσπαθοῦσι παντὶ τρόπῳ διὰ τὴν τακτοποίησιν τῆς Σχολῆς, ἀλλὰ δὲν εἰσακούονται, οὐδὲ ἐρωτῶνται οἱ τοιοῦτοι.

Ἐξ ἐτέρας ἐπιστολῆς πρὸς τὸν Πυλάδην.

Τὰς αἰτίας τῆς ἀποτυχίας ἄλλοι μὲν θὰ ἀποδώσωσιν εἰς τὴν μοχθηρίαν τῶν ἐνταῦθα, ἄλλοι εἰς τὴν ἰδικὴν μου ἀνικανότητα καὶ ἄλλοι εἰς ἀμφοτέρα τὰ μέρη. Ἐγὼ ὅμως ὅστις ἐνδιαφέρομαι ὑπὲρ πάντα ἄλλον εἰς τὴν ὑπόθεσιν καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζομαι νὰ ἐξετάζω, νομίζω ὅτι ἔχω δίκαιον νὰ προτείνω τὰς δύο ταύτας ἐρωτήσεις: α) πόθεν οἱ ἐνταῦθα παρεκινήθησαν νὰ ἀποφασίσωσι νὰ τακτοποιήσωσι τὴν Σχολήν, τὴν ὁποίαν πρὸ 15 ἐτῶν ἀνεγείραντες ἀφῆκαν παρημελημένην, καὶ νὰ σπεύσωσιν ὅσον τάχος νὰ προσκαλέσωσι τὸν διδάσκαλον; β) πόθεν ἐγὼ κινούμενος ἐδέχθην τοσοῦτον εὐκόλως πρόσκλησιν, ἐνῶ κατὰ τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει προβουλευθέντα εἶχον ἄλλην ἀπόφασιν, καὶ εἰς τί στηριζόμενος ἀνέλαβον, ἅμα ἦλθον ἐνταῦθα, ἔργον τοιοῦτον καὶ τηλικούτον; ὅτι μὲν οἱ Ἁγιορφεῖται οὐκ ἀφ' ἑαυτῶν, ἀλλ' ὑπ' ἄλλον πρὸς τοῦτο ἐκινήθησαν, μᾶλλον δὲ ἠναγκάσθησαν, δῆλον εἰς τοὺς εἰδότας ὅτι ἡ Ἐκκλησία διὰ Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς ἐνέκειτο αὐτοῖς ἀπαιτοῦσα ἐπιμόνως τὴν ἀποστολὴν μαθητῶν εἰς τὴν τῆς Χάκκης Σχολήν· πρᾶγμα, τὸ ὁποῖον αὐτοὶ ἐθεώρησαν ὡς λίαν ἀσύμφορον διὰ τὴν ἐνδεχομένην ἀπαίτησιν ἀναλόγου χρηματικῆς προσφορᾶς (1). Ἐγὼ πάλιν οὐκ ἐξ ἰδιοτελείας τινός, ἀλλ' ἐκ μόνου ἀκραιφνοῦς ζήλου καὶ φιλοτιμίας ἀπεφάσισα καὶ ἦλθον ἐνταῦθα, ἐγκαταλείψας τὸ πρότερον ὄχι εὐκαταφρόνητον σχέδιον· ποῦ ἐπιστηριζόμενος; ἐὰν καὶ πᾶς τις ἄλλος ἠδύνατο περὶ τούτου νὰ ἀμφισβητήσῃ, οὐχὶ ὅμως καὶ σύ, φίλε, ὅστις ὑπὲρ πάντα ἄλλον ἴσως ἐγνώρισας τὴν διάθεσιν. Ὅτι δὲ οὐκ εἰς τὰς δυνάμεις μου πεποιθὼς ἀνεδεξάμην τοιοῦτο βᾶρος, ἀλλ' εἰς τὴν ὑμετέραν συνδρομὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον

1) Τοῦτο εἶναι ἀπλή ἀτομικὴ γνώμη τοῦ μακαρίτου Γλυκά, μὴ ἐμβαθύναντος εἰς τὰς καλογηρικὰς πονηρίας καλῶς, τὸ ἀληθές ἐστίν ὅτι οἱ ἁγιορφεῖται προϋστάμενοι ἐμίσουν καὶ μισοῦσιν ἔτι καὶ νῦν τοὺς λογίους, τέλεον ἀμαθεῖς αὐτοὶ ὄντες, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, καὶ ὅτι ἐφοβοῦντο τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ ἁγίου Ὄρους εἰς τὰ Πατριαρχεῖα, ὡς καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωακείμ Ἰβηρίτης ῥητῶς ἐδήλωσεν ἐν τῇ Ἁγιορειτικῇ αὐτοῦ Πολιτείᾳ.

μέγα δίκαιον νὰ ἐλπίζω, οὐχὶ μόνον διὰ τὰς ὑπὲρ αὐτῆς πολυετεῖς ἐκ δουλεύσεις μου, ἀλλ' ἰδίως διὰ τὰς τελευταίας πράξεις αὐτῆς ὑπὲρ τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ἔστωσαν μάρτυρες αὐταὶ αἱ ἐπιστολαὶ μου, τὰς ὁποίας διηύθυνα πρὸς τε τὴν ὑμετέραν ἀγάπην καὶ πρὸς τὸν διδάσκαλον καὶ πρὸς τὸν Γέροντα Νικομηδείας ἀπ' αὐτῆς ἔτι τῆς πρώτης ἡμέρας, καθ' ἣν ἐπάτησα τὸ ἱερὸν τοῦτο ἔδαφος. Τούτων λοιπὸν οὕτως ἐχόντων, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐρωτήσω ποία πρόνοια ἐλήφθη ἐξ ὑμῶν, παρ' ὧν ἐγὼ ἐξήρτησα πάσας μου τὰς ἐλπίδας, εἴτε πρὸς ὑποστήριξιν ἐμοῦ τοῦ ὁποίου καλῶς γνωρίζετε τὰς ἀνάγκας, εἴτε πρὸς περιστολῆν τῶν ἐνταῦθα, τῶν ὁποίων κάλλιστα ἐκ τῶν προτέρων ἐγνωρίζετε τὰς διαθέσεις; ἐφροντίσατε μὲν νὰ μὲ ἐνισχύσητε διὰ διαφόρων ἐπιστολῶν καὶ σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ κατὰ τοῦτο, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἀπῆλθον ἄλλην ἐνίσχυσιν ἐξωτερικὴν. Καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διαμονῆς, ἦτις ὑπῆρξε διηνεκῆς πάλη ἐναντίον τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν προλήψεων, τὸ μόνον ἐλάττωμα, τὸ ὁποῖον οἱ Ἀντιπρόσωποι δὲν συν-εχώρουν ἦτο, λέγουσιν, ὅτι ἤμην πολὺ αὐστηρὸς πρὸς τοὺς μαθητάς, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ θεωροῦσιν ὡς ἀδελφούς. Ὅποιοι δὲ οἱ μαθηταὶ οὗτοι; ὁποῖοι ἀποφασίζουσι σήμερον νὰ ἔλθωσιν εἰς ἅγιον Ὄρος καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; παῖδες ἀνέστιοι ἔρχονται πρὸς εὐρεσιν πόρου ζωῆς, οὐ μόνον δ' ἀγράμματοι οἱ πλείστοι, ἀλλὰ καὶ ἀνάγωγοι καὶ διεφθαρμένοι. Ἐὰν δὲ ἔλθῃ καὶ τις ἀδιάφορος καὶ γραμμάτων ἐπιδεκτικὸς δὲν θὰ βραδύνη νὰ ὁμοιωθῇ τοῖς ἄλλοις.

Ἡ Ἱερὰ Σύναξις μετὰ πολλὰς καὶ ἀηδεῖς συζητήσεις ἀπεφάσισε ῥητῶς καὶ ἐν πλήρει συνεδριάσει, ὅτι ἡ τακτοποίησις τῆς Σχολῆς τοῦ ἁγίου Ὄρους ἀποβαίνει πρᾶγμα ἀδύνατον. Ἀρκεῖ μόνον εἰς διδάσκαλος νὰ παραδίδῃ ὀλίγα Ἑλληνικὰ καὶ πλέον οὐδέν.

Μετὰ τοιαύτην ἐπίσημον τῶν Ἀντιπροσώπων διακήρυξιν περὶ τῆς Σχολῆς τίς δύναται πλέον νὰ ἐλπίσῃ τι; Τὰ τελευταῖα δὲ ταῦτα ἀπέδειξαν ὅτι καὶ ἡ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος γενομένη ἀπόφασις καὶ ἡ ταύτην ἐπομένως παρακολουθήσασα πρόσκλησις μου, ἐγένετο οὐχὶ κατὰ συνέπειαν προηγουμένης καὶ γενικῆς ἀπάντων τῶν Μοναστηρίων συγκαταθέσεως, ἀλλ' ἐκ συναρπαγῆς καὶ βίας τῆς τότε ὡς ἐκ τῆς περιστάσεως ὑπερσυχασίας μερίδος τινῶν τῶν Ἀντιπροσώπων, καὶ οὐκ ἔκ τινος ἀγαθοῦ σκοποῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ὅτε μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν μαθημάτων, ἡ ἀνάγκη ἐξέλιπεν, ἐδείχθησαν ἅπαντες ἀδιάφοροι, μηδὲν περὶ τῶν ὑποσχέσεων αὐτῶν φροντίζοντες, καὶ ἀγανακτοῦντες μάλιστα κατὰ πάσης παρατηρήσεως, γινομένης παρ' ἐμοῦ πρὸς αὐτούς. Μετὰ

τῆς ἀδιαφορίας ταύτης τῶν Ἀντιπροσώπων συνώμοσαν ἔπειτα ἔνθεν μὲν ἡ ἀβελτηρία τινῶν μαθητῶν, ἔνθεν δὲ αἱ ῥαδιουργίαι τοῦ ἐνὸς τῶν συνδιδασκάλων, ὁπαδοῦ γενομένου τοῦ Φλαμιάτου, ἔπειτα δὲ εἰσαχθέντος καὶ ἀνατρέψαντος τὴν Ῥιζάρειον Σχολήν, καὶ μὲ ἠνάγκασαν ἵνα ἐκλέξω ἐν ἓκ τῶν δύο· ἢ νὰ παύσω παντάπασι φροντίζων περὶ τῆς προαγωγῆς τῆς Σχολῆς καὶ μηδὲν δικαίωμα ἔχων ποτὲ παρατηρήσεως μήτε πρὸς τοὺς διδασκάλους, μήτε πρὸς τοὺς μαθητὰς ἢ νὰ παραιτηθῶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἔτους· προέκρινα τὸ δεύτερον, ὡς μὴ χειρὸν τοῦ πρώτου, καὶ ἀπεσύρθην. Νῦν δὲ μετὰ τόσον ἐπίσημον ἀποτυχίαν ἀπομακρυνθῆναι τῆς Σχολῆς, ἔκρινα καλὸν νὰ παραμείνω ἐν τῇ Μονῇ τῶν Ἰβήρων, ἐπὶ σκοπῷ νὰ διατάξω τὴν ὑπάρχουσαν πλουσίαν βιβλιοθήκην καὶ νὰ μελετήσω τὴν ἐν αὐτῇ πλουσίαν ὕλην. Περὶ τῆς Σχολῆς, κατ' ἐμέ, οὐδεμία ὑπάρχει ἐλπίς προόδου» (1).

Β'.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΕΓΙΣΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

Ἄριθ. 292. Ἐν Βατοπεδίῳ τῇ 30 Ἰουλίου 1879.

Τὴν ὑμετέραν Πανοσιολογιότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς τοπικῆς ἡμῶν Σχολῆς Ἀθωνιάδος, τοῦ μόνου γενικοῦ ἐκπαιδευτηρίου ἐν ἀγίῳ Ὁρει, ἀπὸ τῆς παρουσίας αὐτοῦ θέσεως εἰς Γυμνάσιον Ἀγιορειτικόν, ἀποφασίζει ἡ καθ' ἡμᾶς Ἱερά τοῦ Βατοπεδίου Μονὴ νὰ προσφέρῃ ἑτησίως ἑκατὸν πενήκοντα ὀθωμανικὰς λίρας ἄνευ προσθήκης ἢ ἀυξήσεως καὶ ἐτέρων ὑπὲρ αὐτῆς δικαιωμάτων, ἐκτὸς ἐκείνων, τὰ ὁποῖα χαίρουσιν ἐπίσης καὶ αἱ λοιπαὶ Ἱεραὶ Μοναί. Τὸ ποσὸν τοῦτο ἐννοεῖ νὰ προσφέρῃ, ὡς ἐρρέθη, ἐφ' ὅσον ἡ Ἀθωνιάς διαμένει Γυμνάσιον ἢ προάγεται εἰς ἀνώτερον προορισμόν, ὀρίζουσα ὅπως δι' αὐτοῦ πληρώνονται μισθοὶ τῶν ἐν αὐτῇ διδασκάλων καὶ καθηγητῶν. Ἐν ἣ ὅμως περιπτώσει ὀπισθοδρομήσῃ ἢ Σχολὴ μέχρι τοσοῦτου, ὥστε τὸ χρηματικὸν τοῦτο νὰ μὴ δαπανᾶται εἰς ὃν προῶρισται σκοπόν, ἡ Ἱερά ἡμῶν Μονὴ ἀμέσως θέλει ἀναστέλλει τὴν πληρωμὴν αὐτοῦ καὶ τέλος θέλει θεωρεῖ ἑαυτὴν εἰς τὸ

1) Ἡ ἔκθεσις αὕτη ἐστὶν εἰλικρινεστάτη καὶ ἀληθεστάτη, ἐπισφραγίζεται δὲ δι' ὀρθοτάτης κρίσεως, ἥως μέχρι τοῦδε δὲν διεψεύσθη, οὐδὲ θὰ διαψευσθῇ ἐν ὄσφ ἀμαθέστατοι καὶ ἀπειρόκαλοι ῥασοφόροι κυβερνώσι τὸ ἅγιον Ὁρος.

διηνεκὲς ἀπὸ τῆς χρηματικῆς ταύτης ἐθελουσίῳ ὑποχρεώσεως αὐτῆς. Τὴν Ἀθωνιάδα Σχολὴν προβάσαν εἰς Ἀγιορειτικὸν Γυμνάσιον θέλει διέπει κανονισμός, ὁρίζων τὰ καθήκοντα τῶν τε διδασκάλων καὶ διδασκομένων, τὰς ὑποσχέσεις καὶ ὑποχρεώσεις αὐτῶν, τὴν ἰσχὴν τῆς ἐφορίας, τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων, ἅτινα θέλουσιν εἶσθαι κατὰ τε ποσὸν καὶ ποιὸν οὐσιωδῶς τόσα, ὅσα παραδίδονται καὶ ἐν ἄλλοις Γυμνασίοις ἀνεγνωρισμένοις, ὥστε ὁ μαθητὴς τῆς Ἀθωνιάδος μεταβαίνων καὶ εἰς ἄλλα Γυμνάσια νὰ γίνηται παραδεκτὸς ἄνευ ἐξετάσεων ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ ἐνδεικτικοῦ καὶ εἰς ἀνώτερον ἐκπαιδευτήριον ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἀπολυτηρίου αὐτοῦ νὰ φοιτᾷ, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια.

Προτείνομεν καὶ συνιστῶμεν στενωῶς, ὅπως ἡ προαγωγή τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς εἰς Γυμνάσιον ἀρξῆται ἀπὸ τοῦ παρόντος ἔτους, ἦτοι ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἢ Ὀκτωβρίου τὸ πολὺ, ὡς ἀπὸ τοῦδε ἄρχει τότε ὑπάρχοντος ἀρκετοῦ χρονικοῦ διαστήματος, καθ' ὃ καὶ πρόσληψις ἐπαρκῶν ἐν ἀρχῇ διδασκάλων δύναται νὰ γείνη καὶ πάντα τὰ ἀφορῶντα μεταρρυθμίσιν Σχολῆς νὰ διευθετηθῶσιν οὕτως, ὥστε νὰ μείνωσιν ἀδιευθέτητα, ὅσα ὁ χρόνος θέλει διδάξει ὡς ἀπαραίτητα προσλήψεως ἐν τῇ διοικήσει τῆς Σχολῆς.

Τὴν παροῦσαν (1) ἀνάγνωτε, παρακαλοῦμεν, ἄνευ βραδύτητος ἐπὶ πλήρους Ἱερᾶς Συνάξεως ἐν τῷ κοινῷ καὶ ἔχετε τὴν φροντίδα ἵνα ἐπίσης ταχέως διαβιβάσῃτε ἡμῖν τὴν ἐπ' αὐτῆς πραγματικὴν ἐντύπωσιν.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν λίαν φιλαδέλφως.

Τῆς ὑμετέρας Πανοσιολογιότητος ἀδελφοί ἐν Χριστῷ.

Οἱ ἐπίτροποι καὶ λοιποὶ προϊστάμενοι τῆς Ἱερᾶς καὶ Σεβασμίας Μεγίστης Μονῆς τοῦ Βατοπεδίου (2).

Τίνα ἀπόφασιν ἔλαβεν ἡ Κοινότης ἐπ' αὐτῆς πρὸς τήρησιν τῶν προσχημάτων ἀγνοῶ, τοῦτο μόνον γνωρίζω, ὅτι οὐ μόνον δὲν ἐγένετο ἡ πρότασις δεκτὴ, ἀλλὰ καὶ σφοδρῶς κατεπολεμήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῶν γραμμάτων Ἀγιορειτῶν προϊσταμένων, οἵτινες ὅλα τὰ ἀθέμιτα μέσα μετέρχονται, ὅπως μὴ μεταδοθῶσιν ἐν ἀγίῳ Ὅρει τὰ γράμματα καὶ ἀπολέσωσι τὰς προσοδοφόρους θέσεις αὐτοί.

Διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῆς ἀντιγραφῆς τῆς ἐπιστολῆς.

† Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς.

1) Ἀντίγραφον ταύτης ἀπέκειται ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τὸς Ἱερᾶς Κοινότητος.

2) Ἡ παροῦσα ἐστάλη πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον ἐν τῇ Κοινότητι τῆς εἰρημῆς Μονῆς προηγούμενον Χρῦσανθον, τὸν πολὺ βραδύτερον προχειρισθέντα εἰς ἀρχιμανδρίτην καὶ εἶτα ἀποβληθέντα ἐκ τῆς Μονῆς καὶ ἀποθανόντα ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ.

Γ'.

Η ΑΘΩΝΙΑΣ ΣΧΟΛΗ (ΑΚΑΔΗΜΙΑ)

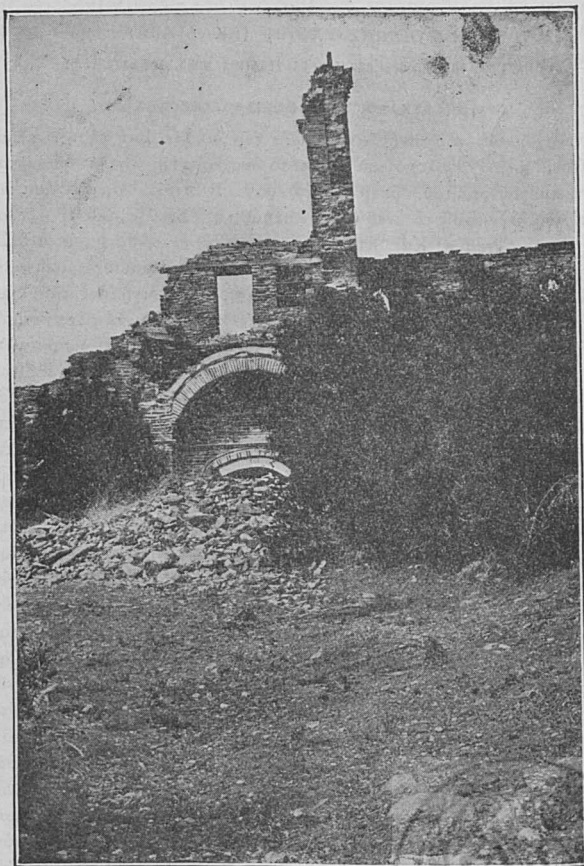
ΠΑΡΑ ΤΗ, ΕΝ ΑΓΙΩ, ΟΡΕΙ ΑΘΩ ΙΕΡΑ, ΚΑΙ ΣΕΒΑΣΜΙΑ, ΜΟΝΗ, ΤΟΥ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙ ΤΗΣ ΑΘΩΝΙΑΔΟΣ ΣΧΟΛΗΣ

Ἀρχόμενοι τοῦ περὶ ἀναγραφῆς τῶν διδασκάλων τῆς ἡμετέρας Ἀθωνιάδος, ἀνομολογοῦμεν μόνοι τὸ δυσχερὲς τῆς ἀνερευνήσεως τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ὅπερ πλειότεραν ἀνάπτυξιν ἀπῆτει, ἵνα καὶ πλειότερον γνωσθῇ τὸ ἐνεργητικὸν μέρος τῆς Σχολῆς, διὰ τὸ ὅποιον καὶ μόνον συνέστη. Καὶ ἐπειδὴ ἐλλείπουσιν ἐνταῦθα γραπτὰ ἄλλα μνημεῖα, θέλομεν περισυναγάγει ἀπὸ τῶν τῆδε κάκεισε δεδημοσιευμένων ὀνομάτων τῶν διδασκάλων τῆς Σχολῆς, καὶ περιγράψει αὐτὰ καὶ ἀπὸ τῶν ᾧδε δύο Σιγίλλίων τῶν ἔτῶν 1750 καὶ 1753 μετὰ τινος θετικότητος ὡς ἐν αὐτοῖς ἀπαντῶμεν, καὶ ἐν τῷ μνησθέντι «Ἐξοφλητικῷ».

Α'. *Νεόφυτος ὁ Κανσοκαλυβίτης*⁽¹⁾. Πελοποννήσιος, ὁ ἐξ Ἰουδαίων χριστιανὸς ὀρθόδοξος, εἶναι ὁ πρῶτος τῆς Ἀθωνιάδος διδάσκαλος, διδάξας τὰ γραμματικά, ἤτοι τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, ἐπὶ τρία καὶ ἐπέκεινα ἔτη. Τούτου μνεῖαν ἀωνύμως ποιεῖται τὸ Σιγίλλιον τοῦ ἔτους 1753, ἀναφέρον τὸν διορισμὸν τοῦ Κερκυραίου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως καὶ ἐπὶ λέξει περὶ αὐτοῦ τάδε: «πρὸ χρόνων ἤδη τριῶν οἱ ὀσιώτατοι Βατοπεδῖνοι Πατέρες προσέδραμον τῇ κηδεμονίᾳ τῆς Ἐκκλησίας...ἔχειν τὴν σχολὴν τὸ πάντων μάλιστα ἀναγκαῖον καὶ συστατικὸν αὐτῆς τὸν ἄξιον καὶ πρόσφορον καὶ καθ' αὐτὸ καθηγμόνα καὶ διδάσκαλον, αἶτε δὴ τοῦ ἀναδεξαμένου ἐς γε τὸ παρὸν τὴν ἐν αὐτῇ διδασκαλίαν μὴ δυναμένου ἐπιμεῖναι ἐν αὐτῇ καὶ μέλλοντος ὑπεκστῆναι». Τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1750 ἐν τῷ τρίτῳ ἄρθρῳ τῷ διατακτικῷ ἔχει ἐν λέξει τίδε: «τρίτον διοριζόμεθα ὅπως ὁ κατασταθεὶς ἐν αὐτῇ διδάσκαλος παραδιδούς τὰ μαθήματα μετὰ πάσης φιλοπονίας καὶ ἐμφρονίζων ἐπιμελῶς τῆς προκοπῆς καὶ ἐπιδόσεως τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων λόγῳ τε καὶ ἔργῳ καὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ, ἐνθυμίζων καὶ γυμνάζων καὶ παιδεύων αὐτούς. Ὅφειλει μηδένα δέχεσθαι εἰς διδασκαλίαν ἐκ τῶν προσφοιτῶντων αὐτῷ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ ὄρει μοναστηρίων ἱερομόναχον τυχόν ἢ ἱεροδιάκονον ἢ μοναχὸν χωρὶς βουλῆς καὶ ἀδείας καὶ γράμματος ἀπολυτικοῦ τοῦ προεστῶτος

1) Καὶ οὐχὶ ὁ Εὐγένιος, ὡς γράφει ὁ Κοσμᾶς Ἀγιορείτης. Ἡ Χερσόνησος τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἀθω σελ. 105.

17. Τὰ προπύλαια τῆς ἀκλεῶς διαλνθείσης Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας.

αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον δέχεσθαι τοὺς μετὰ τοιαύτης ἀδείας καὶ παρακλήσεως τῶν προϊσταμένων αὐτῶν προσερχομένους...» Ὁ Νεόφυτος ἦν τρόφιμος τῆς ἱερᾶς πολιτείας τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ἰθω, ὡς μαρτυρεῖ αὐτὸ τὸ Ἁγιορειτικὸν ἐπίθετον «Καυσοκαλυβίτης», διὰ τοῦ ὁποίου καλοῦνται ἔτι καὶ νῦν οἱ ἐν «Καυσοκαλυβίοις» ὁμαλίζοντες τὰς τραχείας καὶ ἀποκρότους αὐτῶν κέλλα, κατὰ τὸν ὁμόψυχον αὐτοῦ Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν. Ὅποιος ἦν ὁ Νεόφυτος καὶ ὅποια ἡ ἐκτίμησις τῆς Ἀθωνιάδος καταλαβούσης αὐτὸν διδάσκαλον, ἱκανὰ εἶναι τὰ πνευματικὰ αὐτοῦ προϊόντα ἵνα χαρακτηρίσωσι πειστικώτερον παντὸς ἑτέρου, ἅτινα ὁ μέγας Οἰκονόμος Κωνσταντίνος ἐν τῷ περὶ τῶν Ὁ Ἑρημνευτῶν δ' τόμῳ, σελ. 821 στεφανοῖ, ὡς Ἑλληνικῆς Ἐκκλησιαστικῆς καὶ γραφικῆς παιδείσεως μεστὰ, καὶ μεθοδικῶς καὶ εὐφραδῶς καὶ σαφῶς διατεταγμένα' καὶ ὁ Κ. Σάθας ἐν τῇ Νεοελληνικῇ φιλολογίᾳ σελ. 510, καὶ πολλοὶ ἄλλοι καὶ ὁ Δωρόθεος Εὐελπίδης ἐν τῇ Η' σελ. τοῦ α' μέρους τῶν περὶ ἱερωσύνης λόγων τοῦ Χρυσοστόμου. Ἐδίδαξε δὲ τρία ἔτη καὶ τινὰς μῆνας κατὰ τὴν παρὰ Ν. Λογάδη ἐπιστολὴν τοῦ Εὐγενίου πρὸς τὸν ἱεροδιάκονον Κυπριανὸν ἐν τῷ «Παραλλήλῳ φιλοσοφίας καὶ Χριστιανισμοῦ».

Β'. Ὁ εὐκλεῆς γόνος τῆς Κερκύρας *Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις*, ὅστις προσεκλήθη ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως ἀπὸ τῆς «πολιτείας Ἰωαννίνων» καὶ συμφωνηθεὶς διωρίσθη διδάσκαλος, ἦτοι σχολάρχης διευθυντῆς τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς δι' ὑποσχετικοῦ εἰδικοῦ ὀρίζοντος τὸν μισθὸν αὐτοῦ ἐτησίως, τὰ καθήκοντα καὶ δικαιώματα, ἅτινα θέλει ἢ ἠθέλεν ἀσκεῖ διευθύνων καὶ διδάσκων ἐν τῇ Σχολῇ, ὅπερ ὑποσχετικὸν ἀνῆκον αὐτῷ δὲν εὐρίσκεται ἐνταῦθα. Ὑπάρχει ὅμως τὸ σχετικὸν αὐτῶν τὸ ἔχον γενικώτερον χαρακτῆρα καὶ κανονίζον οὕτως εἰπεῖν τὴν Σχολὴν ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1753, τοῦ ἔτους τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, καὶ διαγράφων περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ Εὐγενίου καὶ τῶν περαιτέρω τὰ ἐξῆς· «τοιούτον δὲ τέως καθηγεμόνα ἐπιζητήσαντες καὶ εὐρόντες καὶ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πολιτείᾳ Ἰωαννίνων σχολῆς μετάπεμπτον προσκαλεσάμενοι τὸν ὀσιώτατον ἐν ἱεροδιακόνοις καὶ σοφολογιώτατον διδάσκαλον κύρ Εὐγένιον ἄνδρα πεπαιδευμένον καὶ λόγιον, καὶ παντοδαπαῖς ἐπιστήμαις κεκοσμημένον, καὶ δυνάμενον παιδεῦσαι τοὺς μαθητὰς οὐ μόνον τὴν γραμματικὴν καὶ τὴν λογικὴν τέχνην, ἀλλὰ καὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὰς μαθηματικὰς ἐπιστήμας, καὶ μὴν καὶ τὴν Θεολογίαν καὶ ὅσα εἰς ἠθικὴν φιλοσοφίαν ἀνήκουσιν, ὡς ἐν πᾶσι τούτοις ἀποχρώντως μεμυημένον διδάσκαλον

τῆς ἐν Βατοπεδίῳ σχολῆς ἀποπερατωθείσης ἤδη ἐντελῶς. Καὶ πρῶτον μὲν συνεφωνήσαμεν καὶ ὑποσχόμεθα ὠρισμένον καὶ συμπεφωνημένον ἐτήσιον μισθὸν τῷ ῥηθέντι διδασκάλῳ κατασφαλίσαντες αὐτὸν ἰδίως δι' ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ γραμματος, ὃν ἔχει λαμβάνειν ἀπαραιτήτως παρὰ τῶν ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει καταστατησομένων καὶ διορισθησομένων ἐπιτρόπων τοῦ αὐτοῦ φροντιστηρίου ὀφειλόντων ἀποστέλλειν τοῦτον ἀνελλιπῶς πρὸς τὸν αὐτὸν διδύσκαλον ὅστις ὀφείλει ἔχειν τὴν ἅπασαν φρονίδα τῆς διδασκαλίας τῶν ἐν αὐτῇ μαθητευομένων, ἔχων οἴκοθεν παρ' ἑαυτοῦ καὶ ὑποδιδάσκαλον, ὃν ἂν ἐπιλέξῃται καὶ δοκιμάσῃ ἱκανὸν εἰς τὴν τῶν ἀρχαρίων καὶ πρωτοπέτρων μαθητῶν ἐντρεχῆ καὶ φιλόπονον ὁδηγίαν τε καὶ διδασκαλίαν». Ἡ πρόσκλησις καὶ ὁ διορισμὸς οὗτος τοῦ Εὐγενίου διὰ δύο ἐπισήμων ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων εἶναι ἄξιος τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ καὶ τῶν χρηστῶν ἐλπίδων, ὧν ἡ πραγματοποίησις ἀνεμένετο παρ' αὐτοῦ. Ὁ διορισμὸς τοῦ Εὐγενίου διευτυπανίσθη εἰς ὅλον τὸ ἅγιον Ὅρος οὐ μόνον διὰ τοῦ ἀνωτέρου Σιγγιλλίου, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλων Πατριαρχικῶν γραμμάτων ἀπὸ τοῦ Ἰουλίου 1753 ἀποτεινομένων καὶ πρὸς ἄλλας ἱεράς Μοναχίας, ὧν ἐν τοιοῦτον ἔχει ᾧδέ πως παραλειπομένων τῶν τυπικῶν μερῶν «ὄσιώτατοι ἡγούμενοι καὶ λοιποὶ πατέρες... διὰ τῆς παρουσίας ἡμετέρας Πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς δηλοποιούμεν ὑμῖν ὅτι διωρίσαμεν καὶ ἀποκατεστήσαμεν ἤδη συνοδικῶς διδύσκαλον εἰς τὴν θείῳ ἐλέει συγκροτηθεῖσαν ἐν τῷ σεβασμίῳ μοναστηρίῳ τοῦ Βατοπεδίου σχολὴν τῶν Ἑλληνικῶν μαθημάτων τὸν ὄσιώτατον ἐν ἱεροδιακόνοις καὶ σοφολογιώτατον κ. Εὐγένιον, τὸ κατὰ πνεῦμα ἡμῖν ἀγαπητὸν τέκνον, τὸν ὁποῖον καὶ στέλλομεν εἰς τὸ ῥηθὲν σχολεῖον καὶ ἐλπίζομεν Θεοῦ εὐδοκοῦντος νὰ ἀκολουθήσῃ μεγάλη ὠφέλεια εἰς τὸ ἡμέτερον γένος τῶν ὀρθοδόξων διὰ τε τὴν πολυμάθειαν καὶ τελειότητα τοῦ ῥηθέντος διδασκάλου, καὶ τὴν ἀδιάκοπον καὶ ἀπεριόριστον σπουδὴν τῶν μαθητευομένων, περὶ τοῦ ὁποίου προτρέπομεν καὶ παραγγέλλομεν ὑμῖν εὐχετικῶς, ὅπως, γνωρίζοντες καὶ ἐπιστάμενοι τὸν μεγάλον καρπὸν καὶ τὴν ὠφέλειαν ὅπου μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ ἀπὸ τὸν ῥηθέντα σοφολογιώτατον διδύσκαλον κ. Εὐγένιον, τιμᾶτε, ἀγαπᾶτε, καὶ περιποιήσθε κατὰ τὸ πρέπον τὴν αὐτοῦ λογιότητα ὡσάν ὅπου ἡ τιμὴ καὶ περιποίησις ὅπου θέλετε δεικνύει κοινῶς πρὸς τὴν αὐτοῦ λογιότητα ἀναφέρεται πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἀκολούθως θέλομεν κάμει τὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸ ἱερὸν τοῦτο μοναστήριόν σας. Οὕτω λοιπὸν ποιήσατε ὡς εἰπεῖσθε ὑπὲρ ἡμῶν ἢ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις... εἶη μετ' ὑμῶν. Ὁ Κωνσταντι-

νουπόλεως Κύριλλος ἐν Χριστῷ εὐχέτης ὑμῶν». Λαβοῦσαι γνῶσιν αἰθεραὶ Μοναὶ τῆς εἰς ἅγιον Ὁρος ἀφίξεως τοῦ Εὐγενίου ὡς διδασκάλου τῆς Ἀθωνιάδος καὶ ἀπὸ τῶν τοιούτων συστατικῶν ἐπιστολῶν ἐπλήσθησαν ἀφάρτου χαρᾶς καὶ ἔσπευσαν νὰ χαιρετίσωσι τὸν μεγαλωφελῆ καὶ σπουδαῖον ἄνδρα, ὃν ἡ συγκρότησις τῆς Ἀθωνιάδος ἔφερεν ἐν ἀγίῳ Ὁρει, ὅπως καὶ ἐν αὐτῷ ὡς καλὸς γεωργὸς σπείρῃ ἐπ' εὐλογίαις τὸν πλοῦτον τῶν γραμματικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν αὐτοῦ γνώσεων, αἵτινες τὴν ἀναιόρφωσιν τοῦ ἁγίου Ὁρους ἐλεδίωκον· καθόσον ὁ Εὐγένιος ἦτο ἐξ ἐκείνων τῶν πνευμάτων, ἅτινα ἡ θεία Πρόνοια παρασκευάζει ἐκτάκτως καὶ σπανίως εἰς παραγωγὴν τροπῆς ἐπωφελῶν γεγονότων διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἐν ἧ ἀφίεται ἐποχὴ ἀξιωμαμόνευτος.

Ὁ Εὐγένιος ὡς σχολιάρχης καὶ διδάσκαλος ἐνταῦθα παρήγαγε τόσῃν φήμην, τόσον καρπὸν καὶ τόσον ὑψωσε τὴν σχολήν, ὅσον ὁ ὅλος βίος αὐτῆς μετὰ τὴν τοῦ Εὐγενίου ἀναχώρησιν, οὐδὲ μετρίας μνήμης ἀκούεται ἄξιος· καὶ μάλιστα τινες ἐσχημάτισαν πεποίθησιν ὅτι ἡ ἀναχώρησις αὐτοῦ ὑπῆρξε «βροντὴ νεμέσεως». (ὄρα Γεδεῶν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Πατριαρχικῆς ἀκαδημίας σελ. 161—174).

Γ'. ὁ ἐκ Μεσολογγίου **Παναγιώτης Παλαμᾶς** ὁ ἐπίσης φημιζόμενος ἐπὶ τῇ γραμματικῇ αὐτοῦ δεινότητι, καὶ τῇ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ἦν ἐδίδαξεν ἐνταῦθα ὡς διδάσκαλος, ἄγνωστον ἐπὶ πόσον χρόνον· ἦν ἐν τῇ Ἀθωνιάδι σύγχρονος μετὰ τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ δὲν διηλθεν ἐν ἀρμονίᾳ κατὰ τὸν διδασκαλικὸν αὐτὸν χρόνον· ἀλλ' ἐριστικῶς καὶ κομματικῶς διερεθίζων τοὺς μαθητὰς κατὰ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ καὶ αὐτῶν Εὐγενίου, ὅστις ἐν τῇ ἀπολογία αὐτοῦ πρὸς τὸν Πατριάρχην Κύριλλον διακρίνει μαθητὰς «Παναγιωτίτας». Ὁ Παλαμᾶς καὶ ὡς διδάσκαλος καὶ ὡς σχολιάρχης ἀλλαχοῦ εὐδοκίμως προσηρέθη, ἦτοι ἐν τῇ ἑαυτοῦ πατρίδι Μεσολογγίῳ, ἐνθα ἐπὶ τριετίαν ἐσχολίαρχησεν ἐν τῇ κοινοσυντηρητῇ σχολῇ, κατὰ τὸν Σάβαν ἐν τῇ Ν. Φιλολογίᾳ σελ. 573, καὶ τὸν Κούμαν ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τόμῳ 12, σελ. 556, 562 καὶ ἀλλαχοῦ.

Δ'. Ὁ **Κυπριανὸς Κύπριος** τὴν πατρίδα, ἐδίδαξε τὰ γραμματικὰ ἐν τῇ Ἀθωνιάδι μετὰ τὴν τοῦ Εὐγενίου ἀναχώρησιν· ἦν προσφιλεὶς μαθητὴς τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου διδάσκων κατ' οἶκον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀφ' ὅπου καὶ ἀπεστάλη ἐνταῦθα τῇ συνεργείᾳ καὶ τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ὅστις προσεκύλει αὐτὸν διὰ τῆς γνωστῆς ἐκείνης ἐπιστολῆς τῆς παρὰ τῷ Ν. Λογάδῃ, ἵν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀπελθόντα Νεόφυτον, τὸν Κausοκαλυβίτην, ὃν ὁμολογουμένως καὶ ἀντικατέστη-

σε διδάξας λίαν ἐπωφελῶς. Καὶ ὁ μὲν Εὐγένιος ἐν τῇ ῥηθείῃσῃ Ἐπιστολῇ τοιαύτην πεποιθήσιν τρέφει περὶ αὐτοῦ «τὸ σχολεῖον τοῦτο, ὃ σὺν Θεῷ συνέστη τ' ἄλλα καὶ ἐστηρίχθη καὶ ἠῤῥησε, παρ' ἔλλειψιν ἀνδρὸς δεξιῶν εἰς τὰς γραμματικὰς παραδόσεις κραδαίνεται καὶ σείεται καὶ ἐπὶ σὲ λοιπὸν, ἀγαπητέ, σαλεύσει, ὡς εἰς τὴν ἕξιν αὐτὴν οὐδενὸς εἰ δευτέρου· ἐὰν νεύσης αὐτὸς νὰ γείνης συνεργάτης σὺν ἐμοὶ εἰς τοῦτο τὸ καλὸν γεώριον, τάχα συσταθήσεται ἐκείνη ἡ μεγάλῃ Ἀκαδημία, τὴν ὁποίαν πολλάκις εἰς τὰς ἰδιαζούσας ἡμῶν διατριβάς νοεραῖς ἐμφάσεσιν ἔγραψες, πολλῶν πιθανώτερα καὶ κρεῖσσον τῆς πολιτείας ἐκείνης τῆς ἀσυστάτου τοῦ Πλάτωνος· τοῦτο τὸ ἄροτρον μόνος ἐγὼ νὰ τὸ ἔλκω ἀδύνατον· γενοῦ λοιπὸν καὶ αὐτὸς βοῦς ἀροτῆρ ὑποτάξας τὸν ἀγένα ὑφ' ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ζυγῷ.... μέχρι τίνος ὁ Ἀχιλλεὺς θαλαμεύεται ὡς αἱ παρθένου; καὶ ὑποτέμνει τὰς ἐπ' αὐτῷ τῆς Ἑλλάδος ἀπάσης ἐλπίδας; ἢ μέχρι τίνος ἐνὶ τινι χαριζόμενος ἀδικεῖ τὸ Πανελλήνιον»; «Καὶ ἐν τῇ προσφωνήσει τοῦ β' τόμου τῶν τοῦ Θεοδοωρήτου σωζομένων κατὰ τὸν Σάβαν ἐν Ν. Φιλολογίᾳ σελ. 513 «ἀλλ' ἐμοίγε ἄλογον παρὰ τὰ εἰρημένα καὶ οὐδὲ ὀφειλῆς ἐκτὸς ἀποφαίνει τὴν ἀφοσίωσιν καὶ ἡ μετὰ σοῦ ἀφοσίωσις, πάτερ, ἀνέκαθεν, ἐξ οὗ μάλα βραχείας τῆς συνδιατριβῆς τε καὶ ὁμιλίας ἐγγενομένη συνήθεια καὶ ὁ ἐξ αὐτῆς εἰς βάθος μοι ἐνιετηκῶς ἀκραιφνῆς ἔρως, αἶ τε περὶ τοὺς λόγους, τὰ κατὰ ἡμῶν παιδικὰ, κοινὰ μελέται, καὶ συνουσίαι καὶ συνασκήσεις, αἷς πῆ μὲν ἀλλήλων τὸ τοῦ νοῦ πτερόν, ἢ μὲν ποτε διανιστῶντες καὶ διατεινόντες, ποῖ δὲ καὶ ἄλλους ἅμα, τό γε καθ' ἑαυτούς, ἐπὶ ὁμοίαν πτῆσιν παραγυμνάζοντές τε καὶ διαθίγοντες».

Ὁ δὲ μαθητεύσας ἐν τῇ Ἀθωνιάδι Σέργιος Μακροαῖος τοιοῦτον πλέκει τὸν στέφανον ὑπὲρ τοῦ Κυπριανοῦ ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας σελ. 689 «Κυπριανὸς ἱεροδιάκονος πάσης λογικῆς τέχνης καὶ ἐπιστήμης καὶ τῆς ἱερᾶς θεολογίας ἐμπειρότατος... ἀνὴρ ἐμβροιθῆς καὶ βίῳ καὶ λόγῳ διδασκαλικός». Ὁ ἐν λόγῳ Κυπριανὸς εἶναι ὁ γενόμενος **Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας**, διάφορος ἐκείνου, ὃν ὁ Παρανάκας καλεῖ ἱερομόναχον Θεσσαλονικέα καὶ διδάσκαλον τῆς Ἀθωνιάδος, ὅπερ νομίζομεν ἀμάρτυρον καὶ μὴ ἐχόμενον ἀληθείας· καθόσον τότε δύο Κυπριανοὶ ταυτοχρόνως ἐδίδασκον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀπίθανον· ἄλλος δὲ ἦν ὁ Κρής Κυπριανός, περὶ οὗ ἐροῦμεν τὰ εἰκότα θετικῶς κατωτέρω.

Ε'. Ὁ **Ἀθανάσιος Πάριος** ἐσχολάρχησε καὶ ἐδίδαξεν ἐν τῇ ἡμέτερᾳ Ἀθωνιάδι μετὰ τὸν Εὐγένιον σταλεῖς ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ὅποσον δὲ διέμεινεν ᾧδε διδάσκων μένει

ἄγνωστον. Ὁ Ἀθανάσιος τέσσαρας περιφήμους διδασκάλους ἤκουσε, τὸν σχολάρχην Ἱερόθεον ἐν Σμύρῃ ἐπὶ ἑξαετίαν, τὸν κατ' ἐξοχὴν τότε γραμματικὸν Νεόφυτον τὸν Κανσοκαλυβίτην, Εὐγένιον τὸν Βούλγαριν ἐν τῇ Ἀθωνιάδι τὰ φιλοσοφικὰ διδάσκοντα, καὶ Νικηφόρον τὸν Θεοτόκην ἐν Κερκύρα τὴν φιλοσοφίαν, φυσικὴν καὶ ῥητορικὴν ἐπίσης διδάσκοντα. Ὁ Πάριος τόσῃν φήμῃν ἐκτίησατο ὥστε οὐ μόνον ὧδε μετέδιδε τὰς σοφὰς διδασκαλίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ μαθητεύων ἔτι ἐξ ἁγίου Ὄρους ἐκλήθη ὀνομαστί εἰς Θεσσαλονίκην διδασκαλος, ἔνθα καὶ μετέβη, καὶ ἐκεῖθεν ἀπὸ πάλιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ δύο εὐνοϊκοὺς ὄρους ὑπὲρ αὐτοῦ. Νὰ ὀρίσῃ ὅσον μισθὸν θέλει, καὶ νὰ γείνη ἀρχιερεὺς ἐν χηρευούσῃ ἐπαρχίᾳ· εἰς ἣν πρόσκλησιν ἀπήντησεν ἀρνητικῶς ὡς ἐξῆς· «τὰς μὲν ἀρχιερατείας τιμῶ καὶ προσσκυνῶ, ἀλλ' ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄξιος· ἂν ἐκατελάμβανα ὅτι ἕκαμα περισσότερο καρπὸν εἰς τὴν βασιλείουσαν Πόλιν ἤθελα ἔλθει ἀντόκλητος· ἐπειδὴ ὅμως, ὡς στοχάζομαι, αὐτοῦ εἶναι κάποια ἐμπόδια, διὰ τοῦτο ἄφετέ με παρακαλῶ ἐδῶ εἰς τὰ πέριξ νὰ ὠφελῶ ὅσον δύναμαι τοὺς ἀδελφούς μου καὶ τὸ γένος μου»·—καὶ οὕτως ἀφῆθη. Περὶ ὅλων τούτων καὶ τῶν ἐπομένων βλέπε Σάββα ἐν: σελ. 631—642. Ἐν Θεσσαλονίκῃ διέμεινε δωδεκαετίαν παραδίδων μαθήματα, ἔνθα καὶ τὴν γραμματικὴν τοῦ Νεοφύτου συνέτεμε καὶ τὸν Ἀντίπαπαν ἐφιλοπόνησε καὶ ἄλλα ἔργα ἐτέλεσε τόσον ἐν Θεσσαλονίκῃ ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ, ἅτινα δὲν ἀριθμοῦμεν καθ' ὅσον οὐδὲν νέον ἔχομεν νὰ προσθέσωμεν ἢ νὰ ἀντιγράψωμεν τὰ παρ' ἄλλοις· περιελάβομεν τόσα μόνον ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ὅσα κατὰ τι μέτρον δύνανται νὰ πληροφορήσωσι τῷ ἀναγινώσκοντι ὅποια καὶ ὀπόση δύναμις πνευματικὴ ἦν ὁ Ἀθανάσιος ὁ Πάριος καὶ καθόλου καὶ σχολαρχῶν καὶ διδασκῶν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ σχολῇ.

ζ'. Ὁ γόνος τοῦ Μετσόβου **Νικόλαος Ζουρζούλης** σταλεῖς ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ ἐδίδαξεν ἐνταῦθα τὰ μαθήματα, ἅτινα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδίδασκε. Περὶ αὐτοῦ δὲ ὡς διδασκάλου ἐν τῇ Ἀθωνιάδι ταῦτα σημειοὶ ὁ Γεδεών ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἐν σελ. 200—201, «ὅστις ἀφῆς τὴν ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Ἀκαδημίᾳ διδασκαλίαν κατεπέισθη ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖμ νὰ μεταβῇ εἰς Ἀθῶνα...» Ἵνα σχηματίσωμεν κρίσιν ἱκανοποιούσαν τὴν ἀξίαν αὐτοῦ καὶ χαρακτηρίζουσιν τὸν βαθμὸν τῆς ὑπὲρ αὐτοῦ ὑπολήψεως παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰ παρὰ Σάββα ἐν σελ. 499 ἐκ φιλοτίμου διαθέσεως προκύπτοντα τοῦ συμμαθητοῦ αὐτοῦ Ἰωσήπου τοῦ Μοισιόδακος «ἕνας Βούλγαρις Εὐγένιος εἰς τὸ Βυζάντιον, ἕνας Θεο-

τόκης εἰς τὴν Κέρκυραν καὶ ἕνας Ζουρζούλης Νικόλαος εἰς τὸν Ἄθωνα εἶναι οἱ πρῶτοι λογάδες, ἄξιοι καὶ οἱ τρεῖς νὰ συγγράφουν καὶ νὰ παραδίδουν μὲ ἀκρίβειαν πᾶσαν ἐπιστήμην· ὅλη ἡ Ἑλλάς πρέπει νὰ τοὺς σέβηται διότι αὐτοὶ σπουδάζουν νὰ ἀνακαλέσουν τὰς Μούσας εἰς τὸν πάτριον Ἑλικῶνά των».

Ζ'. Χριστοφόρος ὁ Ἀρτινός σταλείς ὧδε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Πατριάρχου Σεραφεῖου, τοὺς ἀνεπιούς τοῦ ὁποίου καὶ ἐδίδασκε κατὰ τὸν Σάθαν, ἐν σελ. 605. Περὶ τοῦ ἐν λόγῳ Χριστοφόρου οὐδὲν ἄλλο μαρτύριον ἂν δὲν εἴχομεν, ἐν καὶ μόνον ὅπερ ἔχομεν ἀρκεῖ νὰ περιψησηται τὴν προσήκουσαν ἀξίαν. Ἦν μαθητὴς ἐνταῦθα καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦ σοφοῦ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως, τοῦθ' ὅπερ δηλοῖ σαφῶς ὅτι ἦν ἀνὴρ ἱκανὸς εἰς διδασκαλίαν, ἀφ' οὗ καὶ ἐν Βυζαντίῳ τοῦτο ἔπραττε, καὶ τὰ μελωδικὰ ἄσματα, ἅπερ κατέλιπε, τοῦτο διατρανοῦσιν, ὡς καὶ ἡ Σύνοψις πάντων τῶν ἱερῶν κανόνων. Ὁ Χριστοφόρος ἦν ἐκ τῆς ἱερᾶς χορείας τοῦ Ἄθωνος, ἐνδυθεις τὸ μοναχικὸν τριβῶνιον ἐν τῇ Νέᾳ Σκῆτῃ καὶ ἐγκαταβιώσας ἐν τῇ Ἰβηρικῇ τοῦ τιμίου Προδρόμου Σκῆτῃ.

Η'. Ὁ Κύριλλος ὁ ἐκ Φουρνᾶ τῶν Ἀγραφῶν τὰς ἐπιστημονικὰς παραδόσεις αὐτοῦ ἐτέλει ἐν τῇ ἡμετέρῃ Ἀθωνιάδι ἐνώπιον τῶν ἑαυτοῦ μαθητῶν μετὰ τὸ ἔτος 1770, ὡς γράφει ὁ Μακρᾶϊος κατὰ τὸν Γεδεῶν ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, σελ. 697, περαιτέρω δὲ περὶ αὐτοῦ ἐλλείπουσιν, ἐκτὸς τῶν ἀπαντῶντων ἐν τῷ αὐτῷ μέρει τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας, ὅτι ὁ Κύριλλος οὗτος διωρίσθη πνευματικὸς κοινὸς τοῦ Ἁγίου Ὁρους τῷ 1775, τοῦθ' ὅπερ ἐμφαίνει ὅτι μετὰ τὴν διδασκαλίαν ἔμεινεν ἐνταῦθα σχολάζων τῇ μελέτῃ καὶ τοῖς ἄλλοις παρεπομένοις ὡς λόγιος, καὶ ἀπέθανε τὸ 1805 ὑπέργηρος.

Θ'. Ὁ Κυπριανὸς Κρής, περὶ οὗ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐμύει τοὺς μαθητὰς τῆς Ἀθωνιάδος διδάσκων, ὡς φαίνεται, ἐπὶ πολλὰ ἔτη τὰ τῶν ἐπιστημονικῶν καὶ πραγματικῶν γνώσεων αὐτοῦ μαθήματα. Πληροφορούμεθα θεικῶτατα ὅτι ἐν τῇ σχολῇ ἐπλήρωσε τὸ κοινὸν χρεῶν, μὴ ἀνήκων εἰς τὴν ἀγιορειτικὴν χορείαν, καθόσον ὁ ἀνεπιὸς αὐτοῦ Δημήτριος Παπᾶ Ἰωάννου Βαροῦχ ἐλθὼν ἐνταῦθα καὶ παραπεμφθεις εἰς τὴν ἱερὰν Κοινότητα τοῦ ἁγίου Ὁρους Ἄθω, ἔδωκεν ἐξοφλητικὸν ἀπὸ 28 Φεβρουαρίου 1800, ὅπερ ἐν πρωτοτύπῳ σώζεται ἐνταῦθα, ὅτι ὡς πλησιέστατος συγγενὴς ἔλαβε τὴν παρουσίαν τοῦ θείου αὐτοῦ διδασκάλου Κυπριανοῦ τοῦ Κρητός. Τὸ ἐξο-

φλητικὸν εἶναι ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τινος ἀρχιερέως, τοῦ ὁποίου ἡ ὑπογραφή δὲν ἀναγινώσκειται, καὶ δύο Βατοπεδινῶν προϊσταμένων, Ἰακώβου μὲν Προηγουμένου ὡς ἐγγυητοῦ, Ἀμβροσίου δὲ ἐπίσης Προηγουμένου ὡς μάρτυρος. Περὶ τοῦ ἰδίου Κυπριανοῦ τοῦ Κρητὸς σώζονται ἔτι τὰ ἑξῆς· ἐν καταστίχοις τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπιτρόπων τοῦ ἁγίου Ὁρους, Προχόρου Βατοπεδινοῦ Προηγουμένου καὶ Ἀνανίου Σταυρονικητιανοῦ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1772 ἢ 1792, ὡς ἀναγνώστου, μνημονεύεται δις τὸ ὄνομα τοῦ Κυπριανοῦ ὡς διδασκάλου ἐν τῇ σχολῇ ἐπὶ τῇ λήψει μισθοῦ ἀπέναντι ἐκ τῶν γροσίων, ἅτινα ἔλαβε πᾶρὰ τῆς ἱερᾶς ἐπιστασίας ἁγίου Ὁρους «διὰ πόλιτσας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως», καὶ ἐν ὀνομαστικῷ καιαλόγῳ, ὃν εἶδομεν, τριάκοντα ἕξ βιβλίων διδακτικῶν ἀφιερωθέντων ὑπ' αὐτοῦ, χωρὶς νὰ ὀρίξη ποῦ γίνεται ἡ ἀφιέρωσις, ἅτινα, λέγει, ὁ ἐν αὐτῷ ὑπογεγραμμένος Λουκάς εὗρισκόμενος ἐν τῇ σχολῇ (1) τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, παραλαβὼν εἰς προφύλαξιν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διδασκάλου Κυπριανοῦ «παρέδωκεν εἰς τὸν Ἀρχιμανδρίτην κύρ Συμεὼν Βατοπεδινόν· εἰς ἔνδειξιν δέ, λέγει, καὶ ἀσφάλειαν, δίδωμι τὸ παρὸν ἰδιόχειρον γεγραμμένον μοι σημείωια εἰς τιμίας χεῖρας τοῦ εἰρημένου Ἀρχιμανδρίτου ἐν ἔτει ρωβ' Νοεμβρίου ιδ'».

Γ'. Ὁ **Γρηγόριος** διδασκαλίαν παρέδωκεν ἐν τῇ Ἀθωνιάδι μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ῥηθέντος Κυπριανοῦ, ὡς βλέπομεν ἐν τῷ τρίτῳ τόμῳ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἀληθείας σελ. 698, ἔνθα σημειοῦνται οἱ ἑξῆς λόγοι τοῦ Μακροαίου· «μετ' ὀλίγον δὲ τοῦ ἐν αὐτῷ διδασκάλου Κυπριανοῦ, τοῦ Κρητὸς, εἰς Θεὸν ἐκδημήσαντος, τὸν προβαλλόμενον ἀντ' ἐκείνου Γρηγόριον ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἀπαγαγεῖν, οὐκ ἔκριεν ὁ Πατριάρχης Νεόφυτος ὁ Ζ'». — Περὶ τοῦ διδασκάλου τούτου Γρηγορίου οὐδὲν πέραν τῶν εἰρημένων γνωρίζομεν.

Διδάσκαλος τῆς ἡμετέρας σχολῆς διετέλεσε σημαίων καὶ **δ** **προσκληθεὶς ἐκ Κυδωνιῶν** ὑπὸ τῶν φιλομούσων Βατοπεδινῶν, οὗ ἡ πρόσκλησις ἐκίνησε τὴν πυρετώδη φιλόμουσον φιλοπατρίαν τοῦ κλεινοῦ Κοραῆ ἵνα πλέξη τοῖς Βατοπεδινοῖς ἐπαξίως τοὺς γνωστοὺς ἐκείνους ἐπαίνους (2).

1) Σημ. συγγρ. Ἐν τίνι σχολῇ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ; ἴσως ἐν τῇ σκήτῃ τοῦ προφήτου Ἠλιοῦ, καὶ ὁ ἀναγραφεὺς δὲν ἀντέγραψεν ὀρθῶς.

2) Ἀφ' οὗ ὁ ἀείμνηστος Κοραῆς γράφει τόσους ἐπαίνους διὰ τοὺς Βατοπεδινοὺς μετακαλεσαμένους σπουδαῖον διδάσκαλον, δὲν λέγει ἡμῖν ὁ Βατοπεδινὸς προηγούμενος ποῖον.

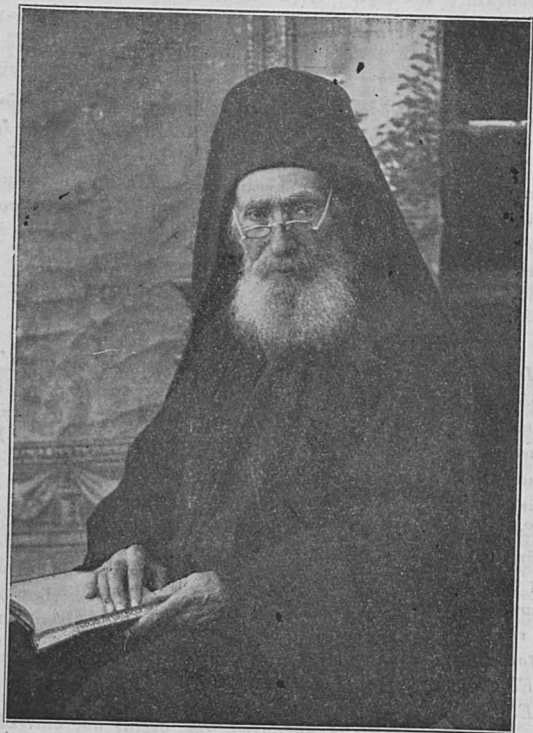
Διδάσκαλοι ἐχρημάτισαν καὶ οἱ *διορισθέντες ὑπὸ τοῦ Εὐγενίου* μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Νεοφύτου περὶ ὧν ποιεῖται τοιοῦτον λόγον ἐν τῇ πρὸς τὸν πατριάρχην Κύριλλον ἀπολογία αὐτοῦ «μόλον ὁποῦ τὸ Σιγίλλιον χρῆος ἔδιδε νὰ πληρόνω ἓνα ὑποδιδάσκαλον, ἐγὼ ἐπλήρωσα πέντε καὶ ἕξ, ἐφιλοτιμήθην χωρὶς νὰ χρεωστῶ νὰ συστήσω καὶ λατινικὸν σχολεῖον, πληρώνοντας τὸν διδάσκαλον, ὡς οἶδας... ἐφρόντισα τώρα ὕστερον, καὶ τοῦτο οἶδας, νὰ συστήσω διδάσκαλον ἐκ περισσοῦ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ πάλιν μὲ ἐμὰ ἔξοδα». Καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς τὸν ἱεροδιάκονον ὁ αὐτὸς Εὐγένιος σημειοῖ περὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Νεοφύτου, ὅτι ὑπῆρξαν διδάσκαλοι οἱ ὑπ' αὐτοῦ διορισθέντες.

Ἐπόσον χρόνον διετέλεσεν ἕκαστος διδάσκαλος ἐν τῇ Ἀθωνιάδι; τίνα διεδέχθη ἀκριβῶς; πότε διεδέχθη; τίς ἕτερος ἐδίδασκε ἢ ὑπεδίδασκε ταυτοχρόνως; τίνα ἔδιδον παραίτησιν καὶ ὁποῖαν; τίνα συνιστῶντο διοριζόμενοι, καὶ ὁποῖος ὁ συνήθης τύπος τοῦ διορισμοῦ; τίς εἰσήγεν εἰς τὴν σχολήν; καὶ ἄλλα σχετικά μένουσιν ἄγνωστα, ὅσας καὶ ἂν καταβάλωμεν προσπαθείας ἵνα καὶ οἱ ἴδιοι γίνωμεν γνῶσται, καὶ τῷ δημοσίῳ γνωρίσωμεν. Αἱ πλείσται τῶν ῥηθειῶν ἐρωτήσεων νομίζομεν ὅτι ἐνταῦθα δὲν δύνανται νὰ εὑρωσι τὰς ἀναμενομένας ἀπαντήσεις, καθόσον ἡ διοικητικὴ μηχανὴ τῆς σχολῆς ἔκειτο ἐν Φαναρίῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἔνθα φαίνεται καὶ ὁ τόπος τῆς σωτηρίας αὐτῶν. Ὁ πρῶτος σπουδαῖος τύπος, ὃν ἔδει νὰ ἀκολουθῶσι καὶ οἱ κατόπιν, ἐτελέσθη ἐν τῷ διορισμῷ τοῦ ἐξόχου διδασκάλου Εὐγενίου, περικλειόντι ἱστορίαν ὀλόκληρον ὑπὸ πλείστας ὅσας ἀπόψεις, καὶ ἐμφαινομένῳ ἐν τῷ σχοινοτενεῖ Σιγίλλῳ τοῦ ἔτους 1753, ὅπερ εἶναι δευτέρα οὕτως εἰπεῖν ἄνευ ἐλαχίστου ὑπαινιγμοῦ ἔκδοσις, ἐπηξημένη ἐν λεπτομερείαις, διδαχθείσαις ὑπὸ τοῦ μεσάσαντος διδακτικοῦ χρόνου, τοῦ ἔτους 1750, τοῦ καὶ πρώτου. Τὸ ἕκτακτον καθ' ἑαυτὸ τοῦ Εὐγενίου, φαίνεται καὶ ἐκτάκτων τύπων τέλεσιν ἀπῆτησεν, ἢ ἴσως ἂν τὸ πρῶτον, καὶ ὡς πρῶτον ἄφειλε, χάριν τοῦλάχιστον τῆς ἱστορίας, νὰ φανῇ τέλειον, τὰ δὲ μετ' αὐτὸ καταντήσαντα εἰς τὴν συνήθειαν, περιώρισαν τὰ πάντα εἰς τὸ σύνθηδες γιγνόμενον ἄνευ ἐντυπώσεως.

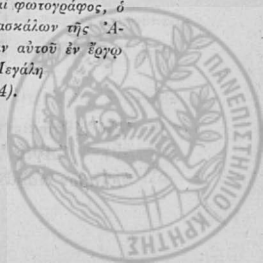
Ἐν τῇ περὶ διδασκάλων μικρᾷ ταύτῃ ἐξικονίσει ἐποιησάμεθα λόγον περὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, παραλαμβάνοντες τὴν ἔκφρασιν, ὅπως εὐρίσκομεν. Οἱ δὲ πρὸ ἡμῶν ἀποφαινόμενοι ποῦ εὔρον ἄρα τὰ περὶ διορισμοῦ ἐν πρωτογράφῳ;

Ἐν Βατοπεδίῳ (Ἁγίου Ὄρους) τῇ 15 Δεκεμβρίου 1886.

Νικάνδρος, Προηγούμενος Βατοπεδινός.

18. Γέροντας Προκόπιος Ἱεροδιάκονος Ἀγιογράφος καὶ φωτογράφος, ὁ ἀποστείλας μοι τὰς εὐρεθείας φωτογραφίας τῶν διδασκάλων τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ᾧ καὶ εὐχαριστῶ. (*Ἴδε βιογραφίαν αὐτοῦ ἐν ἔργῳ μου «Τὰ Γράμματα ἐν ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία» (σελ. 82—84).

ἙΤΕΡΑΙ ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΧΑΡΗΤΗΡΙΟΙ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Ἐκ τῶν πολλῶν εὐχαριστηρίων καὶ συγχαρητηρίων ἐπιστολῶν, ἃς ἐσχάτως ἔλαβον ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς λήψεως καὶ ἀναγνώσεως τοῦ ἔργου μου «Τὰ Γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία», δημοσιεύω ὧστε κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν τὰς συνοπτικωτέρας ἵνα καὶ ἐκ τούτων πεισθῇ στρατηγὸς ἐκ στρατιωτικῆς πειθαρχίας κρίνας με, ὅτι οὕτως ἀποκαλυπτικῶς ἔδει ἵνα γραφῇ καὶ τὸ ἔργον μου αὐτό, καὶ οὐχὶ «ἐμπιστευτικῶς». Ἔχουσι δὲ αὐταὶ οὕτω:

1

«Πανοσιολογιώτατε,

Μετ' ἰδιαζούσης προσοχῆς παρηκολούθουν τὰς ἐν τῷ «Ἱερῷ Συνδέσμῳ» μελέτας ὑμῶν καὶ πᾶσαν ἄλλην πραγματείαν, ἰδίως ὁμως ἐνέκνυφα ὡς διατρέβων περὶ τὴν συγγραφὴν βιβλίου περὶ τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως μέχρι τοῦ 1831 σχολείων ἐν τῷ ὑποδεδουλωμένῳ Γένει, ἀρχειακῶς, ἐν τῷ ἔργῳ ὑμῶν : «Τὰ γράμματα ἐν ἁγίῳ Ὄρει» δπερ ὁ κοινὸς φίλος Σοφοκλῆς ἐδωρήσατό μοι.

Συγχαίρω θερμότατα ὑμῖν καὶ τῇ Ἑλληνικῇ κοινότητι Γαλαζίου τοιοῦτον ἐχούση ἱερατικῶς προϊστάμενον. Συμφωνῶ πληρέστατα πρὸς τὰς ἐν αὐτῷ διατυπωμένας γνώμας περὶ τῆς καταδιώξεως τῶν λογίων ἀγιορειτῶν καὶ τῆς διαλύσεως τῆς «Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας» ὑπὸ τῆς παχυλῆς ἀμαθείας τῶν ἀπαιδευτῶν μοναχῶν, ὑπὸ ἀμαθῶν προϊσταμένων ὑποκινουμένων.

Εὖγε καὶ τρίς εὖγε !

Ἔτι ἐκδέδοταί σοι νεώτερον ἀπόσπειλον δέομαι καὶ ἡμῖν.

Ἄσπαζόμενος τὴν δεξιάν σας διατελῶ.

Τρύφων Ε. Εὐαγγελίδης

Συνταξιούχος Καθηγητῆς

Ἀθῆναι 12-10-30. Ἱπποκράτους 15β.

2

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1930. Ἀναγνωστοπούλου 21.

Ἄγιε Ἀρχιμανδρῆτα,

Ἐλαβον παρὰ τοῦ κ. Χουδαβερδόγλου τὴν νέαν λαμπρὰν ὑμῶν

πραγματείαν «Τὰ Γράμματα ἐν ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία».

Εὐχαριστῶ ὑμᾶς ἐπὶ τῇ φιλόφρονι ἀποστολῇ ταύτης, θερμῶς δὲ συγχαίρων ἐπὶ τῇ συγγραφῇ αὐτῆς διατελῶ ὅλως πρόθυμος.

Κωνσταντῖνος Μ. Ράλλης

(Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός).

3

ΡΙΖΑΡΕΙΟΣ ΕΚΚΛ. ΣΧΟΛΗ

Διεύθυνσις

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1930.

Τῷ Πανοσιολογιωτάτῳ Ἀρχιμ. κ. Χριστοφόρῳ Κτενᾷ.

Εἰς Γαλάξιον

Πανοσιολογιώτατε,

Εὐχαριστῶς γνωρίζω τῇ ὑμ. Πανοσιολογιότητι ὅτι ἐλήφθησαν τρία ἀντίτυπα τοῦ ὑμετέρου πονήματος «Τὰ Γράμματα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει κλ.» δύο διὰ τὴν Βιβλιοθήκην τῆς Σχολῆς καὶ ἓν δι' ἐμέ. Ἐγκαρδίους εὐχαριστίας διὰ τὴν ἀποστολὴν καὶ θερμὰ συγχαρητήρια διὰ τὸν ζῆλον καὶ φιλοπονίαν σας ὅπως πλουτίσητε τὴν πενιχρὰν ἄλλως τε ἡμετέραν νεωτέραν φιλολογίαν.

Τὸ ὥραϊόν σας βιβλίον ἀνέγνωσα μετὰ μεγάλης μου χαρᾶς καὶ ἐπιμελείας, ὁμολογῶ δὲ ὅτι οὐκ ὀλίγον ὠφελήθη. Διεφωτίσθην ἀρκοῦντως ἐπὶ ἐνὸς τεμαχίου τῆς θρησκευτικῆς μας ζωῆς καὶ ἐκδηλώσεώς της, καίτοι ἐν τῷ συνόλῳ δὲν ἦτο ἄγνωστος ἢ ἐπικρατοῦσα ἐν τῷ ἀγιωνύμῳ Ὄρει φρικτὴ κατάστασις τῆς ἀμαθείας.

Ἐκ τοῦ βιβλίου σας πληροφορεῖται ὁ ἀναγνώστης καὶ τὰς λεπτομερείας καὶ τὰ αἷτια τῆς ἀφορητοῦ αὐτῆς καταστάσεως, πληροφορεῖται συστηματικὸν πόλεμον κατὰ τῶν Μουσῶν καὶ ἐκ προθέσεως δίωξιν παντὸς λογίου καὶ μεμορφωμένου.

Τοῦτο εἶναι τὸ θλιβερόν καὶ ἀποκαρδιωτικὸν διὰ πάντα πονοῦντα τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐνδιαφερόμενον ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως καὶ ἀνυψώσεως τῆς Μοναχικῆς πολιτείας.

Δὲν εἶναι ἀπλοῦς ἔλεγχος, ἀλλὰ ὀδυνηρὸν μαστίγωμα ἐναντίον τῆς ἀθλιότητος αὐτῆς. Εὐχομαὶ ἀπὸ καρδίας ὅπως αἱ αὐστηραὶ αὐταὶ ἐπικρίσεις αἱ ἀπορρέουσαι ἀπὸ βαθυτάτου πόνου ψυχῆς καὶ ἐλλικρινοῦς πρὸς τὸν Μοναχικὸν βίον ἀγάπης, συγκινήσωσι τοὺς Πα-

τέρας καὶ τοὺς ἰθύνοντας ἰδίως τὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ φέρωσι τὸν προσδοκώμενον καρπὸν ἐπ' ἀγαθῷ αὐτοῦ τε τοῦ Ὄρους, τῆς μοναχικῆς πολιτείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας μας καθόλου.

Με ἀγάπην καὶ τιμῆν

ὁ Διευθυντῆς

Ἀρχιμ. Εὐάγγ. Ἀντωνιάδης

4

Τῷ Πανοσ. Ἀρχιμ. Χριστοφόρῳ Κτενᾷ.

Πανοσιολογιώτατέ μοι ἅγιε ἀρχιμανδρῖτα καὶ πολῦτιμε φίλε πάτερ Χριστόφορε Κτενᾷ.

Μετὰ πλείστης χαρᾶς ἔλαβον καὶ ἐπισταμένως ἀνέγνων τὴν ἀξιόλογον καὶ περισπούδαστον μελέτην σας «Τὰ γράμματα ἐν ἀγίῳ Ὄρει κλ». Ἀνεμνήσθην ἡμερῶν ἀρχαίων, ὅτε εἶχον ἐπισκεφθῆ τὰ ἱερὰ σκηνώματα τῆς μεγάλης καὶ σεβασμίας ταύτης ἐστίας τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἐγκαρδίως σᾶς συγχαίρω ἐπὶ τῷ συγγράμματι ὑμῶν τούτῳ διὰ τε τὴν ἱστορικὴν ἀκρίβειαν καὶ τὴν σαφήνειαν καὶ τὴν ἀρχαίαν καὶ Ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν καὶ τὰ εὐσεβῆ καὶ πατριωτικὰ ὑμῶν φρονήματα καὶ ἄλλας ἀρετὰς τοῦ ἔργου σας, αἵτινες διαφαίνονται καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ πολλοῖς ἔργοις ὑμῶν.

Σᾶς ἀσπάζομαι τὴν δεξιάν.

Ἵμέτερος Ἰ. Μεσολωρᾶς

Ἀθῆναι 26-10-30»

ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

- 1) Λόγος εἰς τὰ πάνσεπτα Πάθη τοῦ Σωτῆρος. Ἀθήναι 1894.
- 2) Ὁργανισμὸς Κοινότητος καὶ ἐπιστολῆς ἀγίου Ὁρους καὶ κἀκατηχητικοὶ σκοποὶ τῶν Ῥώσσοι, ἐν «Ἑλληνισμῷ» τοῦ 1899, 1900 καὶ 1901.
- 3) Λόγος περὶ τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ πρὸς τὸν Χριστιανισμόν, ἐνθα ἀνωτέρω 1902.
- 4) Δύο λόγοι περὶ Ἑλληνισμοῦ ὡς ὄργανου τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ περὶ ἀδελφώσεως Ἑλληνισμοῦ καὶ Χριστιανισμοῦ, ἐν Κωνσταντῆ 1901.
- 5) Τὸ μυστήριον τῆς μετανοίας ἢ ἐξομολογήσεως ἐγκρίσει Οἶκ. Πατριαρχείου, διανεμηθὲν δωρεάν ἐν Κωνσταντῆ, ἐν Κωνσταντινουπόλει 1911.
- 6) Λόγος ἐκφωνηθεὶς ἐν Κωνσταντῆ κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου καὶ πωληθεὶς εἰς ὄφελος τῶν ἀπόρων οἰκογενειῶν τῶν ἐπιστράτων, Ἀθήναι 1912.
- 7) Ὑπόμνημα εἰς τὴν Ἱ. Σύνοδον τῆς Ἐκκλ. τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν ἐν τῇ διασπορᾷ Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων, ἐν τῷ Ἱ. Συνδέσμῳ 1913.
- 8) Ἀναίρεσις τοῦ ὑπομνήματος τῶν Ῥώσσοι Κελλιωτῶν ὑποβληθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος εἰς τὴν ἐν Λονδίῳ Πρεσβευτικῆν Συνδιάσκεψιν, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1918.
- 9) Ὑπόμνημα ὑποβληθὲν ὑπὸ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος τῷ Οἶκ. Πατριαρχῆ Γερμανῶ καὶ τῇ Ἱ. Συνόδῳ, ἐν Κων(λ)ει 1914.
- 10) Ὑπόμνημα τῶν Ἑλλήνων Κελλιωτῶν ὑποβληθὲν διὰ τῆς Κοινοτήτος, ἀλλὰ μὴ ἀποσταλὲν εἰς τὸ Οἶκ. Πατριαρχεῖον, 1914.
- 11) Ἡ ἀρπαγὴ τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Μονῆς τοῦ ἀγίου Παντελεήμονος ὑπὸ τῶν Ῥώσσοι, ἐν τῷ Ἑλληνισμῷ τοῦ 1914 καὶ 1915, ἐν 12 ἐπιστολαῖς καὶ τσαυταῖς μὴ ἐκδοθεῖσαις.
- 12) Διάφοροι πραγματεῖαι ἢ ἀρθρα ἐν τῷ περιοδικῷ καὶ ἡμερησίῳ τόπῳ.
- 13) Πρακτικὰ τῆς Ἱ. Κοινοτήτος 205, ἀποφάσεις 10, ἔγγραφα ἠριθμημένα 1349 καὶ ἑτερα περὶ ὑλικῆς συνδρομῆς πρὸς τὰς Μονὰς, χορηγηθείσης εἰς Φιλανθρωπικὰ Καταστήματα, Ἐκκλησίας, Σχολὰς, οἰκογενεῖας καὶ άτομα 1000, ἐν ὄλφ 2564, ἐκτὸς ἄλλων πολλῶν μικροτέραις ἀξίας.
- 14) Λόγος ἐκφωνηθεὶς τῇ 25 Μαρτίου 1925 ἐν Γαλατζίῳ, Βουκουρέστιον 1925.
- 15) Τὰ ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἱ. Καθιδρύματα καὶ ὁ διέπων αὐτὰ ὄργανισμὸς, ἐν Θεσσαλονίκῃ 1925.
- 16) Ἡ ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἀθῶ Ἱερά, Βασιλική, Πατριαρχική, καὶ Σταυροπηγιακὴ Μονὴ τοῦ Δοχειαρίου καὶ οἱ πρὸς τὸ δούλον ἔθνος ὑπηρεσίαι αὐτῆς (1963—1921), ἐν Ἀθήναις 1926.
- 17) Χρυσόβουλλοι λόγοι τῆς ἐν Ἀθῶ Ἱ. Βασιλικῆς, Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Δ' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
- 18) Σιγγιλιώδη καὶ ἄλλα Πατριαρχικὰ ἔγγραφα τῆς ἐν Ἀθῶ Ἱ. Βασιλικῆς, Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ε' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
- 19) Τὰ γράμματα ἐν ἀγίῳ Ὁρει καὶ ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, Ἀθήναι 1928.
- 20) Ὁ Πρῶτος τοῦ ἀγίου Ὁρους Ἀθῶ καὶ ἡ Μεγάλῃ Μέσῃ ἢ Σύναξις. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Σ' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.
- 21) Τὰ Κειμηλιαρχεῖα τῆς ἐν ἀγίῳ Ὁρει Ἀθῶ Ἱεράς, Βασιλικῆς, Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς τοῦ Δοχειαρίου. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ Ζ' τόμου τῆς Ἐπετηρίδος τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν.

ΠΡΟΣ ΕΚΔΟΣΙΝ

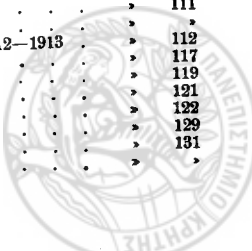
- 1) Ἡ ἐν ἀγίῳ Ὄρει Ἁθῶν Ἱ. Σκήτη τῶν Καυσοκαλυβίων καὶ ὁ διέπων αὐτὴν ὄργανισμός.
- 2) Ἑρμηνεία τῆς θείας λειτουργίας τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου.
- 3) Τὸ Ἱερὸν Μυστήριον τοῦ Γάμου.
- 4) Πραγματεία περὶ τῶν οὐρανίων Δυνάμεων Ἀσωμάτων κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας.
- 5) Ἐκκλησία, Πολιτεία καὶ ἅγιον Ὄρος ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως ἐν αὐτῷ μοναχῶν μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

ΕΙΚΟΝΕΣ

1. † Ἀρχιμανδρίτης Χριστοφόρος Κτενᾶς.	ἔναντι τοῦ τίτλου
2. † Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Διονυσιάτης	Σελίς ιξ'
3. Ἡ Σκήτη τῶν Καρυῶν	» 3
4. Μεσημβρινὴ ἀποψὶς τῆς ἐν Καρυαῖς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, χορηγημένης νῦν καὶ ὡς κατοικίας τοῦ Διοικητοῦ.	» 5
5. Δωρόθεος Εὐελπίδης.	» 19
6. Προηγούμενος Κοσμᾶς Λαυριώτης.	» 49
7. † Ἀρχιμανδρίτης τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Χρυσόστομος Λαυριώτης	» 61
8. Ἀνθίμος ἱεροδιάκονος Βατοπεδινός	» 67
9. Γέροντας Ἀθανάσιος Βατοπεδινός	» 73
10. Ἱεροδιάκονος Χριστοφόρος Ἰβηρίτης	» 85
11. Ἱεροδιάκονος Φώτιος Παντοκράτορηνός	» 105
12. Γέροντας Κυριακὸς Ζαχαριάδης Ξηροποταμηνός	» 107
13. Γέροντας Παῖσιος Βατοπεδινός	» 112
14. Ἱεροδιάκονος Ἀθανάσιος Παντοκράτορηνός (νῦν Ἀρχιμανδρίτης).	» 115
15. Διογένης μοναχὸς Βατοπεδινός	» 118
16. Ἰγνάτιος μοναχὸς Βατοπεδινός	» 120
17. Τὰ προκύλαια τῆς ἀκλεῶς διαλυθείσης Ἀθωνιάδος Ἀκαδημίας.	» 132
18. Γέροντας Προκόπιος Ἱεροδιάκονος ἀγιογράφος καὶ φωτογράφος, ὁ ἀποστείλας μοι τὰς εὐρεθείσας φωτογραφίας τῶν διδασκάλων τῆς Ἀθωνιάδος Σχολῆς, ᾧ καὶ εὐχαριστῶ (ἴδε βιογραφίαν αὐτοῦ ἐν ἔργῳ μου «Τὰ γράμματα ἐν Ἀγίῳ Ὄρει καὶ ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ» (σελ. 82-84)	» 141

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίς	α'
Τοῖς φίλοις ἀναγνώσταις		
Κρίσεις περὶ τοῦ ἔργου «Τὰ Γράμματα ἐν Ἁγίῳ Ὄρει» καὶ συγχαρητήριοι ἐπιστολαί.		κα'
Α' Μέρος		1
Β' Μέρος		
Οἱ διδάσκαλοι τῆς ἐν Καρναῖς Ἀθωνιάδος Σχολῆς		
1. Κολλίνικος Λαυριώτης 1845—1846	6	
2. Γρηγόριος Ἱερομόναχος 1845	»	
3. Δανιὴλος Δ. Μάγνης 1846—1848	»	
4. Παναγιώτης (Παῖσιος) Μελισσοεργός 1847—1848, 1849-1852.	8	
5. Γεώργιος Βρανᾶς 1849—1852	10	
6. Βαρθολομαῖος Κουτλουμουσιανός 1848—1849.	17	
7. Δωρόθεος Εὐελπίδης 1852—1855.	20	
8. Ἀμβρόσιος Παντοκρατορηνός 1852—1854.	»	
9. Σωφρόνιος ἱεροδιάκονος Ὀλυμπίδης Καρκαλληνός 1855-1861.	»	
10. Ἱερώνυμος 1855—1857	26	
11. Νικηφόρος Γλυκᾶς 1856—1857	28	
12. Εὐθύμιος Ἀλεξανδρόπουλος 1858—1861	»	
13. Δανιὴλ Παντοκρατορηνός 1859—1861	37	
14. Κωνσταντῖνος Οἰκονομου 1861—1864	40	
15. Κωνσταντῖνος Δακόπουλος 1861—1864	45	
16. Καλλίνικος Ἐσφιγμενίτης 1864—1868	48	
17. Κοσμᾶς Λαυριώτης 1867—1873.	52	
18. Νεόφυτος Μοσχίδης 1872—1874	53	
19. Ἰωάσαφ Λαυριώτης Σιάκος 1873—1876	»	
20. Γεώργιος Γεωργούλης 1875—1880	55	
21. Χριστόφορος Προδρομίτης 1879—1886	60	
22. Χρυσόστομος Λαυριώτης 1885—1889	65	
23. Ἀνθιμος ἱεροδιάκονος Βατοπεδινός ἐξ Ἀφυσίας 1886-1889.	71	
24. Ἀθανάσιος μοναχός Βατοπεδινός 1889—1899	74	
25. Κορηήλιος μοναχός Λαυριώτης 1894—1902.	76	
26. πρῶην Καρτάθου καὶ Κάσου Νεῖλος 1899-1900, 1908-1910.	80	
27. Ἱεροδιάκονος Χριστόφορος Ἰβηρίτης 1901 - 1903.	105	
28. Ἱεροδιάκονος Φώτιος Παντοκρατορηνός 1902—1903.	106	
29. Κυριακός Ζαχαριάδης 1903—1907	110	
30. Ἰωάσαφ μοναχός Ἀγιοπαυλίτης 1907—1908	111	
31. Ἱεροδιάκονος Πολύκαρπος Θεοδώρου 1910—1911	»	
32. Παῖσιος μοναχός Βατοπεδινός 1910—1913	112	
33. Ἱεροδιάκονος Ἀθανάσιος Παντοκρατορηνός 1912—1913	117	
34. Διογένης μοναχός Βατοπεδινός 1913—1914	119	
35. Ἰγνάτιος μοναχός Βατοπεδινός 1915—1916	121	
Συμπέρασμα	»	122
Παράρτημα. Α'. Περὶ τῆς νῦν Ἀθωνιάδος Σχολῆς	»	129
Β'. Ἐπιστολὴ Μονῆς Βατοπεδίου	»	131
Γ'. Ἡ Ἀθωνιάς Σχολὴ (Ἀκαδημία)	»	»
α'. Νεόφυτος Κανσοκολυβίτης	»	»

β'. Εὐγένιος Βούλγαρις	>	133
γ'. Παναγιώτης Παλαμᾶς	>	135
δ'. Κυπριανὸς Κύπριος	>	136
ε'. Ἀθανάσιος Πάριος	>	137
ς'. Νικόλαος Ζουζούλης	>	»
ζ'. Χριστοφόρος Ἀρτηνὸς	>	138
η'. Κύριλλος ἐκ Φουρνᾶ Ἀγράφων	>	>
θ'. Κυπριανὸς Κρής	>	>
ι'. Γρηγόριος	>	139
* Ἄλλαι εὐχαριστήριαι καὶ συγχαρητήριαι ἐπιστολαί	>	142
* Ἔργα τοῦ αὐτοῦ συγγραφέως	>	145
Πρὸς ἔκδοσιν	>	146
Εἰκόνες	>	>
Περιεχόμενα	>	147

